

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า กรณีศึกษา ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า กรณีศึกษา ชุมชนเมืองเก่า
นครศรีธรรมราช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
ภาควิชาสถาปัตยกรรม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE EVALUATION OF VERNACULAR ARCHITECTURE' VALUE IN AN OLD
TOWN: A CASE STUDY OF NAKHON SI THAMMARAT' S HISTORIC DISTRICT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (Vernacular Architecture)

Department of Architecture

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2019

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

59057802 : สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แบบ 2.1 ปรัชญาชุมชนบัณฑิต

คำสำคัญ : มรดกวัฒนธรรม, สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, การประเมินคุณค่า, เมืองเก่า, พื้นที่ประวัติศาสตร์, ชุมชนท่าวัง, นครศรีธรรมราช

นาย วิรุจ ถิ่นนคร: การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า กรณีศึกษา ชุมชนเมืองแก่นครศรีธรรมราช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ศาสตราจารย์ ดร. วีระ อินพันทัง

พื้นที่เมืองเก่าหรือพื้นที่ประวัติศาสตร์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ที่มีโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของมรดกสถาปัตยกรรม ปัจจุบันการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประเทศไทยยังคงมุ่งเน้นสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางโบราณคดีสูงและมีฐานานาคที่ดี แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทั้งที่ความเป็นจริงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นก็เป็นส่วนหนึ่งของเมืองเก่าซึ่งแสดงการก่อตั้งชุมชนวิถีชีวิตวัฒนธรรม และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองด้วยเช่นกัน จึงนำไปสู่คำถามงานวิจัยว่า เหตุใดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงไม่ได้รับการให้คุณค่า และคำถามเชิงวิชาการว่า จะชี้วัดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้ประจักษ์แจ้งด้วยวิธีใด

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นคว้ารายละเอียดและวิธีการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม ทั้งที่ใช้ในระดับสากลและประเทศไทย เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมให้ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบริบทประเทศไทย และทดลองประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา คือชุมชนท่าวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวิธีการศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดของมรดกทางวัฒนธรรม เมืองเก่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของหน่วยงานในระดับสากลคือ องค์การยูเนสโก และหน่วยงานภายในประเทศไทยคือ กรมศิลปากร และสมาคมสถาปนิกสยามฯ การวิเคราะห์นำไปสู่การสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าอย่างเหมาะสม

ผลการศึกษาพบว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไม่ได้รับการให้คุณค่าเพราะเกณฑ์การพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรเน้นสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางโบราณคดีสูงและมีความแท้ดั้งเดิมเป็นหลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่ครอบคลุมแนวคิดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ไม่มีรูปแบบตายตัว มีพลวัต (Dynamic) และกลไกทางกฎหมายที่ซับซ้อน จึงนำไปสู่การสร้างวิธีการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าประกอบด้วย 2 วิธีคือ 1) การประเมินโดยเกณฑ์มาตรฐานซึ่งพิจารณา 4 ด้านคือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม และ 2) การประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ผลปรากฏว่าจากการประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนท่าวังให้ความสำคัญสอดคล้องกับคุณค่าหลักทั้ง 4 ด้านข้างต้น แต่มีข้อแตกต่างคือ การมีให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจด้วย โดยเฉพาะการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ในชุมชนท่าวังนอกจากโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วยังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นผ่านเกณฑ์การพิจารณาเป็นสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าอีกจำนวนหลายหลัง

59057802 : Major (Vernacular Architecture)

Keyword : Cultural Heritage, Vernacular Architecture, Evaluation, Old Town, Historic Area, Tha Wang Community, Nakhon Si Thammarat

MR. WIRUT THINNAKORN : THE EVALUATION OF VERNACULAR ARCHITECTURE' VALUE IN AN OLD TOWN: A CASE STUDY OF NAKHON SI THAMMARAT' S HISTORIC DISTRICT THESIS ADVISOR : PROFESSOR VIRA INPUNTUNG, Ph.D.

An old town or historic area is invaluable cultural heritage with archaeological sites and vernacular architecture which significantly shape architectural history. At present, architectural conservation in Thailand still focuses on restoring buildings with profoundly historical value and buildings of the authority, but it does not cover vernacular architecture, which is, in fact, part of the old town. The architecture also signifies the establishment of the community, traditional ways of life and culture as well as considerable historical evidence of the town. The research question is, therefore, why vernacular architecture is not valued; and the academic question is how to evaluate the value of vernacular architecture perceptibly.

The research objective is to examine descriptions and architectural evaluation methods utilized at both international and national levels to establish criteria for assessing architectural values which also include vernacular architecture in the context of Thailand. The study, moreover, aims at applying the criteria established to vernacular architecture in the area of study, which is Tha Wang community, Nakhon Si Thammarat province. The methodology of the research builds on the theory and concepts of cultural heritage, old town, vernacular architecture and architectural evaluation of an international organization, the UNESCO, and national institutions, namely the Fine Arts Department and the Association of Siamese Architects. The analysis leads to establishing vernacular architecture evaluation criteria for an old town appropriately.

The findings reveal that vernacular architecture is not recognized because the Fine Arts Department's listing criteria apply to buildings with high historical value and mainly in their original forms and authenticity. Those criteria do not embody the idea of vernacular architecture, which does not a fixed form, but is dynamic and has a complicated legal mechanism. Accordingly, the revisited vernacular architecture evaluation for old towns consists of two methods, i.e. 1) the evaluation by four standardized criteria, specifically aesthetics, history, science and education, and society; and 2) the evaluation by stakeholders in the community. The result from the stakeholders in Tha Wang community corresponds to the four main standardized criteria. However, there is an additional difference since the stakeholders also add economic value, especially of the place as a tourist attraction. Therefore, besides the listed archaeological sites in Tha Wang community, some other vernacular buildings achieve the standard as valuable architecture alike.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของศาสตราจารย์ ดร.วีระ อินพันทัง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยตลอดจนงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ชินศักดิ์ ตันจิกุล ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรดี เกษมสุข และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์ ที่กรุณาตรวจสอบ แนะนำเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์นี้

การได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานราชการในพื้นที่ ชมรมรักษำบ้านเกิด และกลุ่มรักษำทำวัง ที่ทำหน้าที่อยู่ในย่านพื้นที่ศึกษา ทำให้การเก็บข้อมูลและสำรวจข้อมูลภาคสนามลุล่วงไปได้ด้วยดี คุณูปการของท่านเหล่านี้ผู้วิจัยขอบันทึกไว้ในความทรงจำตลอดไป ขอขอบคุณเป็นพิเศษแต่เจ้าของอาคารทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูลและสำรวจจริงวัด ทำให้การสำรวจภาคสนามในชุมชนทำวังดำเนินไปด้วยความราบรื่น และขอขอบคุณกัลยาณมิตรทั้งหลายที่ช่วยงานสำรวจจริงวัดและเขียนแบบสถาปัตยกรรมอย่างทุ่มเท

ประโยชน์และคุณค่าจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

วิรุจ ถิ่นนคร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.4 ขั้นตอนการวิจัย.....	4
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.6 นิยามศัพท์.....	7
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า.....	11
2.2 พัฒนาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์แบบสากลและประเทศไทย.....	15
2.2.1 การอนุรักษ์ในระดับสากล.....	15
2.2.2 การอนุรักษ์ในประเทศไทย.....	16
2.3 กฎบัตรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์.....	18
2.3.1 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987).....	19

2.3.2 กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น (Charter on the Built Vernacular Heritage 1999).....	21
2.3.3 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535.....	22
2.3.4 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522.....	25
2.4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	26
2.4.1 ทฤษฎี แนวคิดในการประเมิน.....	26
2.4.2 แนวคิดการประเมินอาคารที่มีคุณค่า.....	28
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
3.1 พื้นที่ศึกษา.....	31
3.1.1 พื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช.....	33
3.1.2 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา.....	41
3.1.3 การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	41
3.2 การรวบรวมข้อมูล.....	42
3.2.1 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล.....	42
3.2.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม.....	44
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
3.3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา.....	45
3.3.2 การวิเคราะห์สถิติ.....	46
3.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ.....	46
3.3.4 การวิเคราะห์ลักษณะ.....	47
3.4 การสังเคราะห์ข้อมูล.....	48
3.4.1 การสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่า.....	48
3.4.2 การทดสอบเกณฑ์ประเมินคุณค่า.....	50

บทที่ 4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง	52
4.1 พื้นที่ศึกษา: ชุมชนท่าวัง.....	52
4.1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนท่าวัง.....	52
4.1.2 สภาพแวดล้อมชุมชนในปัจจุบัน.....	58
4.2 การประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม: สถาปัตยกรรม.....	64
4.2.1 การประเมินคุณค่าในระบบสากล.....	65
4.2.2 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย	81
4.3 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	93
4.3.1 ปัญหาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย.....	93
4.3.2 การสร้างกระบวนการและเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมือง เก่า.....	101
4.4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง.....	117
4.4.1 สถาปัตยกรรมในชุมชนท่าวัง	117
4.4.2 การประเมินโดยเกณฑ์มาตรฐานหรือแบบปรนัยนิยม (Objectivism).....	123
4.4.3 การประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนหรือแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism) ...	247
4.5 การอภิปรายผล.....	250
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	255
5.1 สรุปผลงานวิจัย.....	255
5.2 ข้อค้นพบจากงานวิจัย	258
5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย.....	262
5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยขั้นต่อไป.....	262
รายการอ้างอิง	263
ภาคผนวก ก ตารางประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง	265
ภาคผนวก ข อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง.....	277

ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท่าวัง..... 317

ประวัติผู้เขียน..... 320

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยทั่วไปและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า	14
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้ง 3 บริเวณ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช	40
ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 1 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	69
ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 2 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	70
ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 3 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	71
ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 4 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	72
ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 5 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	73
ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 6 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม	74
ตารางที่ 9 สรุปการเปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ข้อของยูเนสโก และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999).....	75
ตารางที่ 10 สารสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมแต่ละด้าน	76
ตารางที่ 11 แสดงการประเมินคุณค่าแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก.....	80
ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและประกาศเขตแวกด์ล้อมของกรมศิลปากร และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)	83
ตารางที่ 13 แสดงการประเมินคุณค่าเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร	86

ตารางที่ 14 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999).....	89
ตารางที่ 15 แสดงการประเมินคุณค่าเพื่อรับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นของสมาคมสถาปนิกสยามฯ	90
ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินคุณค่ามรดกสถาปัตยกรรมของหน่วยงานระดับสากลและหน่วยงานในประเทศไทย	91
ตารางที่ 17 ตารางเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมกับเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานในระดับสากลและหน่วยงานภายในประเทศ.....	92
ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบหลักการในการประเมินและกระบวนการประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานในระดับสากล และหน่วยงานภายในประเทศไทย.....	103
ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านสุนทรียภาพของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร	105
ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร.....	106
ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านวิชาการและการศึกษาของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร.....	107
ตารางที่ 22 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านสังคมของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร	108
ตารางที่ 23 แสดงเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า.....	114
ตารางที่ 24 แสดงแนวทางการให้คะแนนข้อพิจารณาของคุณค่าทั้ง 4 ด้าน.....	116
ตารางที่ 25 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A - โซน J.....	122
ตารางที่ 26 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น A1 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว	133
ตารางที่ 27 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น A10ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว	141
ตารางที่ 28 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B10 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว	148

ตารางที่ 29 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B32 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	156
ตารางที่ 30 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B39 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	163
ตารางที่ 31 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E2 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	170
ตารางที่ 32 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E36 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	180
ตารางที่ 33 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F3 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	188
ตารางที่ 34 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F10ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	194
ตารางที่ 35 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F13 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	202
ตารางที่ 36 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F14 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	210
ตารางที่ 37 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F19 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	220
ตารางที่ 38 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น G1 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	226
ตารางที่ 39 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยวในพื้นที่ชุมชนท่า วัง.....	227
ตารางที่ 40 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทกลุ่มอาคารในพื้นที่ชุมชนท่าวัง	232
ตารางที่ 41 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานอาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์ ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	237

ตารางที่ 42 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานกุฏิวัดจันทาราม ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	242
ตารางที่ 43 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานกุฏิวัดวังตะวันตก ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว.....	246
ตารางที่ 44 แสดงเกณฑ์ในการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท่า วัง.....	248
ตารางที่ 45 แสดงการความต่างของเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สร้างขึ้นและ เกณฑ์การประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร	252
ตารางที่ 46 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาคูณาคูณาค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่า วังด้วยเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน	253
ตารางที่ 47 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า ชุมชนท่าวัง.....	266
ตารางที่ 48 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง โซน A- โซน J	267
ตารางที่ 49 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในชุมชนท่าวัง โซน A- โซน J.....	276
ตารางที่ 50 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A - โซน J.....	279
ตารางที่ 51 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A	280
ตารางที่ 52 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน B.....	282
ตารางที่ 53 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน C	288
ตารางที่ 54 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน D	291
ตารางที่ 55 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน E.....	297
ตารางที่ 56 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน F.....	303
ตารางที่ 57 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน G	309
ตารางที่ 58 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน H	312
ตารางที่ 59 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน I.....	314
ตารางที่ 60 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน J	315

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ศึกษา ชุมชนท่าวัง เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เมืองเก่านครนครศรีธรรมราช มีโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากในพื้นที่	4
ภาพที่ 2 แสดงแผนผังขั้นตอนงานวิจัย	6
ภาพที่ 3 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าซึ่งส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าโบราณสถานหรือองค์ประกอบของเมืองเก่าด้วยเช่นกัน	12
ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั่วไป โบราณสถานและมรดกวัฒนธรรม	13
ภาพที่ 5 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่แสดงถึงพัฒนาการของชุมชน การสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันผ่านการก่อรูปอาคาร	14
ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างแหล่งมรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้างหรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์	16
ภาพที่ 7 แสดงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นโบราณสถานภายในชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า และเป็นอาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูง	18
ภาพที่ 8 แสดงเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่กำหนดขอบเขตโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในพื้นที่จากกรมศิลปากร	32
ภาพที่ 9 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถแบ่งพื้นที่เป็น 3 บริเวณคือ ชุมชนท่าวัง ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช และชุมชนเมืองพระเวียง	33
ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ชุมชนท่าวัง	35
ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลในบริเวณชุมชนท่าวังริมถนนราชดำเนินมีรูปแบบอาคารเหมือนอาคารในย่านเมืองเก่าป็นัง	36

ภาพที่ 12 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช	37
.....	
ภาพที่ 13 บ้านขุนอาเทศ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นอัยการจังหวัดในอดีต เป็นอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยตั้งอยู่ใกล้บริเวณศาลากลางและศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	38
ภาพที่ 14 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองพระเวียง	39
.....	
ภาพที่ 15 แสดงอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองพระเวียง ปัจจุบันเป็นบ้านเช่า	40
.....	
ภาพที่ 16 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาชุมชนท่าวังในปัจจุบัน	42
ภาพที่ 17 แสดงแผนที่เมืองนครเขื่อนขันธ์ โดย ม.ล.เดอ ลาจองกิแอ พ.ศ. 2455 (สมัยรัชกาลที่ 6) แสดงภาพ ลักษณะแนวกำแพงเมืองเมืองนคร ในแผนที่เขียนไว้ว่า Vat Phra That หมายถึงวัดพระมหาธาตุ Na Phranarai หมายถึงหอพระนารายณ์ และ Marche' หมายถึงตลาด โดยได้ลงรายละเอียดบริเวณคลองท่าวัง ซึ่งหมายถึงตลาดท่าวัง.....	55
ภาพที่ 18 แสดงภาพถ่ายทางอากาศการของชุมชนนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2517 ประกอบด้วยชุมชนท่าวัง เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองพระเวียง ซึ่งตั้งแนวเดียวกันอยู่บนสันทรายโบราณ	56
ภาพที่ 19 แสดงภาพถ่ายทางอากาศชุมชนท่าวัง พ.ศ. 2517	57
ภาพที่ 20 แสดงบ้านเรือนริมคลองท่าซึกหรือคลองท่าวัง พ.ศ. 2516.....	57
ภาพที่ 21 แสดงภาพถ่ายชุมชนท่าวังในอดีต อาคารเป็นเรือนแถวไม้ 2 ชั้น และตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล บริเวณริมถนนราชดำเนิน ชุมชนท่าวัง.....	58
ภาพที่ 22 แสดงภาพถ่ายทางอากาศการของชุมชนนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยชุมชนท่าวัง เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองพระเวียง	60
ภาพที่ 23 แสดงภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนท่าวังในปัจจุบัน	61
ภาพที่ 24 แสดงภาพสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท่าวังบริเวณริมถนนราชดำเนินซึ่งเป็นถนนสายหลักของชุมชนและในปัจจุบันซึ่งเป็นย่านการค้าที่สำคัญ มีอาคารตึกแถว 2 - 4 ชั้น รูปแบบทั้งเก่าและใหม่	62

ภาพที่ 25 แสดงภาพตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน เป็นตึกแถวยุคแรกในชุมชนท่าวัง	62
ภาพที่ 26 แสดงบ้านเรือนริมคลองท่าวังหรือคลองท่าซึก ปัจจุบันมีการสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วมส่งผลเสียให้ภูมิทัศน์เดิมของคลองที่เป็นเส้นทางคมนาคมหลักและเป็นเส้นทางการค้าของชุมชนท่าวัง	63
ภาพที่ 27 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบริเวณริมคลองท่าซึก มีการยกพื้นเรือนเพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงฤดูกาลน้ำหลาก	63
ภาพที่ 28 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบริเวณริมถนนตากสิน เป็นอาคารครึ่งไม้ครึ่งปูนมีประโยชน์การใช้สอยอาคารเพื่อค้าขายและที่อยู่อาศัย	64
ภาพที่ 29 แสดงลำดับขั้นตอนในการทำเอกสารนำเสนอแหล่งมรดกโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่	78
ภาพที่ 30 แสดงลำดับขั้นตอนในการทำเอกสารนำเสนอแหล่งมรดก	79
ภาพที่ 31 แสดงบันได 6 ชั้นตอนประกาศขึ้นทะเบียนอาคารสถานที่ตามโบราณสถานตามมาตรา 7	86
ภาพที่ 32 แสดงขั้นตอนในการคัดเลือกอาคาร ชุมชน บุคคล หรือองค์กร เข้ารับพระราชทานรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น	90
ภาพที่ 33 แสดงแผนที่แหล่งมรดก (เส้นสีม่วง) และพื้นที่กันชน (เส้นสีแดง) ของหลวงพระบางซึ่งเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมใน พ.ศ. 2538	96
ภาพที่ 34 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่แหล่งมรดกโลกหลวงพระบาง	96
ภาพที่ 35 แสดงแผนที่แหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์และพื้นที่กันชน	98
ภาพที่ 36 แสดงภูมิทัศน์ของแหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมาก	99
ภาพที่ 37 แสดงกลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่แหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์	99
ภาพที่ 38 แสดงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นโบราณสถานภายในชุมชนเมืองเก่า นครศรีธรรมราชที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า และเป็นอาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูง	101
ภาพที่ 39 แสดงภาพสถาปัตยกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ซึ่งอาคารดังกล่าวถือเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับการให้คุณค่าแล้วในปัจจุบัน	118

ภาพที่ 40 แสดงแผนที่ตำแหน่งของโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังซึ่งมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนเดี่ยวและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทตึกแถว (Shop house) โดยกระจายตัวบริเวณริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นเส้นทางหลักของการคมนาคมทางน้ำในอดีตและริมสองฝั่งถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีตถึงปัจจุบัน.....	120
ภาพที่ 41 แสดงการแบ่งโซนสำรวจภาคสนามเพื่อประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังประกอบด้วย โซน A – โซน J	121
ภาพที่ 42 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทตึกแถวในชุมชนท่าวังในปัจจุบัน บริเวณริมถนนราชดำเนินมีความสูง 2 ชั้น มีขนาด 1 - 4 คูหาสามารถแสดงถึงเอกลักษณ์ของย่านการค้าในอดีต.....	122
ภาพที่ 43 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนเดี่ยว เป็นบ้านของขุนบวรรัตนารักษ์ เป็นบ้านของพ่อค้าชาวจีนที่ทำการค้าจนได้รับศักดินาและตำแหน่งทางราชการกลายเป็นบุคคลสำคัญของเมือง.....	123
ภาพที่ 44 แสดงตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง จำนวน 13 หลัง	124
ภาพที่ 45 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าสิ่งก่อสร้างเดี่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าวัง	125
ภาพที่ 46 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1	128
ภาพที่ 47 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1	129
ภาพที่ 48 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1	129
ภาพที่ 49 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A1130	
ภาพที่ 50 แสดงบริเวณโดยรอบอาคาร A1 ประกอบด้วยบ่อน้ำ ลานทราย และต้นไม้ท้องถิ่น ผังด้วยภูมิปัญญาและสะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านในอดีต	130
ภาพที่ 51 แสดงพื้นที่ภายในอาคารประกอบด้วยบันไดไม้ ผนังอิฐบล็อกกระบายอากาศกั้นระหว่างโถงและห้องครัว ผนังกรุไม้ตีแนวตั้งในส่วนห้องนอน.....	131
ภาพที่ 52 แสดงพื้นที่ห้องเอนกประสงค์มีหิ้งพระหันหน้าทางทิศเหนือตรงกับทางเข้าหลักของบ้าน และผนังอิฐบล็อกช่องลมเพื่อระบายอากาศและรับแสงจากภายนอกอาคาร	131
ภาพที่ 53 แสดงห้องเก็บของ เป็นผนังไม้ตีระแนงไม้แบบแนวเฉียงและแนวตั้ง เพื่อการระบายอากาศภายในและรับแสงจากภายนอกอาคาร	132

ภาพที่ 54 แสดงศาลพระภูมิ ตั้งอยู่บริเวณลานทรายด้านหลังบ้าน โดยรอบประกอบด้วยต้นไม้ ท้องถื่น.....	132
ภาพที่ 55 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A10.....	136
ภาพที่ 56 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A10.....	137
ภาพที่ 57 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A10.....	137
ภาพที่ 58 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A10 ผนังด้านข้างใช้วัสดุไม้และสังกะสีกรุผนังอาคาร.....	138
ภาพที่ 59 แสดงบริเวณโดยรอบอาคาร A10 มีความกลมกลืนกับอาคารโดย ซึ่งประกอบด้วยเรือน แถวไม้ 2 ชั้น	138
ภาพที่ 60 แสดงหิ้งบรรพบุรุษติดผนังไม้ภายใน หันทางทิศใต้และประตูทางเข้าหลักของอาคาร ผนัง มีช่องลมเพื่อระบายอากาศภายใน.....	139
ภาพที่ 61 แสดงผนังส่วนกรอบอาคาร ภายในเป็นผนังก่อปูนจากระดับพื้นดินสูง 1 เมตร ส่วนบน เป็นผนังโครงคร่าวไม้ ประดับด้วยกรอบรูป ส่วนผนังภายนอกกรุสังกะสี.....	139
ภาพที่ 62 ส่วนซีกหลังบ้าน มีหลังคาคลุม ผนังก่ออิฐบล็อกครึ่งบนเพื่อระบายอากาศและรับ แสงจากภายนอกอาคาร มีการใช้สอยเป็นส่วนลานเอนกประสงค์ ห้องน้ำ ห้องนอน ครั้ว และศาลพระ ภูมิ.....	140
ภาพที่ 63 แสดงศาลพระภูมิและตู้जूเอี้ย ตั้งบริเวณชั้น 1 ในส่วนลานซีกหลังบ้าน หันหน้าทางทิศ ใต้ตรงกับประตูทางเข้าหลักของบ้าน	140
ภาพที่ 64 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10.....	144
ภาพที่ 65 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10.....	145
ภาพที่ 66 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10.....	145
ภาพที่ 67 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A10 ใช้วัสดุไม้กรุผนังอาคารทั้งหลัง ประตูชั้นล่างเป็นบานเพี้ยมไม้.....	146
ภาพที่ 68 แสดงด้านหน้าอาคารเรือนแถวไม้ชั้นล่างเป็นส่วนค้าขาย ประตูบานเพี้ยมไม้เปิดได้ตลอด ช่วงเสา มีชายคายื่นยาวเพื่อให้ร่มเงาป้องกันแดดและฝน.....	146

ภาพที่ 69 แสดงส่วนชายคามีการยื่นยาวคลุมพื้นที่หน้าอาคาร เพื่อป้องกันความร้อนและน้ำฝนสาด เข้าอาคาร.....	147
ภาพที่ 70 แสดงพื้นที่ค้าขายในอดีต ปัจจุบันใช้งานเป็นที่วางวัสดุเหล็ก.....	147
ภาพที่ 71 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32.....	151
ภาพที่ 72 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32.....	152
ภาพที่ 73 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32.....	152
ภาพที่ 74 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว B32 ใช้วัสดุไม้กรุผนังอาคารทั้งหลัง ประตูชั้นล่างเป็นบานเฟี้ยมเหล็กหลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่ และ สังกะสี มีศาลพระภูมิตั้งอยู่ด้านซ้ายของบ้าน	153
ภาพที่ 75 แสดงรูปด้านข้างอาคาร B32.....	153
ภาพที่ 76 แสดงวัสดุการตกแต่งในร้านและการวางตำแหน่งสินค้าและชั้นวางของที่มียูรูปแบบดั้งเดิม เป็นโครงสร้างไม้มีช่วงพาดกว้างของช่วงเสา 5 เมตร ซึ่งหาได้ยาก	154
ภาพที่ 77 แสดงตู้ไม้ที่วางสินค้ายุคแรก โดยในปัจจุบันยังใช้ในการวางสินค้าแบบเดิม.....	154
ภาพที่ 78 แสดงพื้นที่ชงชาและกาแฟโบราณ ซึ่งมีตู้และอุปกรณ์การชงในยุคเริ่มสร้างอาคาร.....	155
ภาพที่ 79 แสดงศาลพระภูมิข้างร้านค้า เป็นที่เคารพบูชาของเจ้าของร้านมาก มีการไหว้และขอพร ทุกวัน	155
ภาพที่ 80 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B39.....	159
ภาพที่ 81 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B39	160
ภาพที่ 82 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B39.....	160
ภาพที่ 83 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว B39 เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี.....	161
ภาพที่ 84 แสดงภายในพื้นที่อาคาร ผนังและฝ้าเพดานกรุไม้ มีช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้ แนวตั้ง ผนังเป็นคอนกรีตขัดมัน มีการติดกรอบรูปจำนวนมาก ประกอบด้วยรูปของบรรพบุรุษ รัชกาล ที่ 9 และราชินี.....	161
ภาพที่ 85 แสดงบันไดและราวบันไดไม้แนวตั้งมีความเรียบง่าย ช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้ตี แบบเฉียง.....	162

ภาพที่ 86 แสดงผังบริเวณโดยรอบอาคาร B39 ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น มะพร้าว หนามก้ามปู.....	162
ภาพที่ 87 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2	166
ภาพที่ 88 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2	167
ภาพที่ 89 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2	167
ภาพที่ 90 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E2 เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูงประมาณ 1.50 เมตร เนื่องจากเป็นที่รับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก บริเวณโดยรอบมีต้นไม้และต้นหมากเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนริมคลองท่าซัก มีแนวกำแพงกั้นน้ำหลากที่หน่วยงานราชการสร้างขึ้น.....	168
ภาพที่ 91 แสดงบันไดขึ้นบ้านและเสาเป็นคอนกรีต ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือไว้ใช้เวลาน้ำหลาก	168
ภาพที่ 92 แสดงบ่อน้ำโบราณ และศาลพระภูมิตั้งอยู่บริเวณหน้าบ้าน.....	169
ภาพที่ 93 แสดงชานภายในบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ สำหรับรับแขกหรือที่พักผ่อน มีการยกระดับพื้นสำหรับเป็นที่นั่ง มีหิ้งบูชาพระและบูชาบรรพบุรุษ	169
ภาพที่ 94 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36	174
ภาพที่ 95 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36	175
ภาพที่ 96 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36.....	175
ภาพที่ 97 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว E36 เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลยุคแรกในชุมชนท่าวัง สร้างโดยช่างจากสิงคโปร์ เจ้าของยุคแรกคือขุนบวรรัตนรักษ์ เป็นพ่อค้าชาวจีนที่ค้าขายแร่และได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนาง	176
ภาพที่ 98 แสดงโครงสร้างภายในอาคารเป็นผนังรับน้ำหนักโดยก่ออิฐสองชั้น มีการตกแต่งโดยใช้ตู้ไม้หุ้มเสาเพื่อจัดแสดงสินค้าในยุคแรก ปัจจุบันเป็นร้านค้าและสำนักงานขายส่งเครื่องดื่ม มีชุดโต๊ะและเก้าอี้สำนักงานในยุคแรกและมีการใช้สอยมาถึงปัจจุบัน.....	176
ภาพที่ 99 แสดงบ่อน้ำโบราณตั้งแต่เริ่มสร้างอาคาร ตั้งบริเวณลานกลางแจ้งหลังบ้าน อาคารด้านหลังบ่อเป็นส่วนเก็บของและที่พักคนงาน ตกแต่งระแนงกันแดดเป็นไม้ฉลุ.....	177
ภาพที่ 100 แสดงลานกลางแจ้งหลังบ้านมีต้นชมพูต้นใหญ่ซึ่งปลูกในยุคแรกในการสร้างตึกแถวและเรือนด้านหลังตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล เป็นห้องพักรับรองของชาวต่างชาติที่มาทำธุรกิจร่วมกัน ..	177
ภาพที่ 101 แสดงการตกแต่งราวระเบียงชั้นล่างเป็นกระเบื้องดินเผานำเข้าจากสิงคโปร์	178

ภาพที่ 102 แสดงบานหน้าต่างและลูกกรงเหล็ก ซึ่งติดตั้งในผนังรับน้ำหนักที่มีความหนาโดยใช้ไม้เป็นทับหลัง เป็นเทคนิคการก่อสร้างในตึกแถวยุคแรก	178
ภาพที่ 103 แสดงประตูนิรภัยของห้องเก็บเงินสด ซึ่งอดีตเคยเป็นสำนักงานของธนาคารนครหลวงไทยแห่งแรกของชุมชนท่าวัง.....	179
ภาพที่ 104 แสดงโต๊ะสำนักงานในยุคแรก ช่วงที่เป็นตัวแทนธนาคารนครหลวงไทย เป็นไม้เนื้อแข็งทั้งตัว มีลิ้นชักสำหรับวางอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ดินสอ ปากกา เอกสาร เป็นต้น	179
ภาพที่ 105 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3	183
ภาพที่ 106 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3	184
ภาพที่ 107 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3.....	184
ภาพที่ 108 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F3 มีรูปแบบโคโลเนียล เดิมเป็นตึกแถวค้าขายแต่ปัจจุบันปรับการใช้สอยเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม185	
ภาพที่ 109 แสดงการปรับใช้พื้นที่ส่วนค้าขายเดิมเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม มีการตกแต่งภายในโดยเฟอร์นิเจอร์ไม้ และประดับตกแต่งด้วยลายฉลุไม้ มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับรูปแบบอาคารเดิม	185
ภาพที่ 110 แสดงผนังอาคารเดิม เป็นผนังรับน้ำหนักที่มีความหนาจากการก่ออิฐสองชั้น เป็นเทคนิคการก่อสร้างตึกแถวในยุคแรก	186
ภาพที่ 111 แสดงบ่อน้ำโบราณบริเวณลานกลางแจ้งเดิมที่เก็บรักษาไว้ แต่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยเป็นสำนักงานโดยสร้างหลังคาคลุม และปรับเทเป็นพื้นคอนกรีตปูกระเบื้อง186	
ภาพที่ 112 แสดงโครงสร้างไม้พื้นชั้นสองเดิมประกอบด้วยช่องส่งของจากชั้นสอง แต่ปัจจุบันมีการปิดช่องเพื่อความคุ้มครองความเย็นของเครื่องปรับอากาศ	187
ภาพที่ 113 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10.....	191
ภาพที่ 114 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10.....	192
ภาพที่ 115 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10.....	192
ภาพที่ 116 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F10 มีรูปแบบภายนอกแบบโคโลเนียล ปัจจุบันเป็นอาคารที่ไม่มีการใช้สอย.....	193

ภาพที่ 117 แสดงพื้นยื่นชั้นสองคลุมทางเดิน มีค้ำยันรับโค้งรับน้ำหนัก ประตูทางเข้าเป็นบานพับยืมเหล็กพับ และมีการตกแต่งลวดลายของช่องลมในการระบายอากาศภายในอาคาร.....	193
ภาพที่ 118 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13.....	197
ภาพที่ 119 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13.....	198
ภาพที่ 120 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13.....	198
ภาพที่ 121 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F13 มีรูปแบบภายนอกแบบโคโลเนียลแบบมีทางเดินในร่ม (Covered Arched) ปัจจุบันเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์.....	199
ภาพที่ 122 แสดงลายฉลุไม้บริเวณประตูทางเข้าด้านหน้า ลวดลายของราวบันไดไม้แบบตั้ง.....	199
ภาพที่ 123 แสดงอิฐช่องลมลวดลายในยุคแรกสร้างตึกแถว ติดตั้งในผนังสองชั้นบริเวณผนังหลังบ้าน.....	200
ภาพที่ 124 แสดงบ่อน้ำโบราณบริเวณหลังบ้าน ปัจจุบันไม่มีการใช้งาน.....	200
ภาพที่ 125 แสดงพื้นที่ชั้นสองภายในอาคาร ฝ้าและพื้นเป็นโครงสร้างไม้ วงกบและบานหน้าต่างไม้ ติดตั้งในผนังภายนอกอาคารซึ่งเป็นผนังรับน้ำหนักก่ออิฐสองชั้น มีเหล็กดัดแนวตั้งเป็นลวดลายที่เรียบง่าย.....	201
ภาพที่ 126 แสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับอาคาร โดยมีศาลตั้งอยู่ภายในร้าน หันหน้าออกหน้าร้าน.....	201
ภาพที่ 127 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14.....	205
ภาพที่ 128 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14.....	206
ภาพที่ 129 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14.....	206
ภาพที่ 130 แสดงภาพอดีตศาลเจ้ากวนอู คุณชวลิต อังวิทย์ธร ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2473.....	207
ภาพที่ 131 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F14 มีรูปแบบภายนอกแบบจีน ปัจจุบันเป็นศาลเจ้ากวนอู.....	207
ภาพที่ 132 แสดงอาคารศาลเจ้ากวนอู มีโครงสร้างของอาคารดั้งเดิมแต่แรกสร้างเป็นคอนกรีตเหล็ก โดยสร้างใน พ.ศ. 2473 ต่อมา มีการบูรณะและตกแต่งเพิ่มในส่วนของลวดลายประดับตกแต่งอาคาร	

เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการใช้สอยชั้นล่างเป็นส่วนสำนักงาน ชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพของเทพเจ้ากวนอู	208
ภาพที่ 133 แสดงรูปเคารพเจ้าพ่อกวนอู ที่นำมาประดิษฐานโดยพ่อค้าชาวจีนแต่จิว ใน พ.ศ. 2430 สมัยรัชกาลที่ 5.....	209
ภาพที่ 134 แสดงรูปแบบภายในของศาลเจ้ากวนอู มีการประดับตกแต่งลวดลายรูปแบบจีน	209
ภาพที่ 135 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F19.....	214
ภาพที่ 136 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F19.....	215
ภาพที่ 137 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F19.....	215
ภาพที่ 138 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F19 มีรูปแบบโคโลเนียล ด้านหน้าอาคารมีทางเดินในร่ม (Covered Arched)	216
ภาพที่ 139 แสดงการปรับใช้พื้นที่ค้าขายเดิมของอาคาร F19 เป็นสำนักงานขายตัวเครื่องบิน โดยแสดงโครงสร้างไม้พื้นชั้น 2 ของอาคารเดิม.....	216
ภาพที่ 140 แสดงผนังกันห้องบริเวณชั้น 2 เป็นผนังไม้ ด้านบนเป็นมุงลาดและกระจก เพื่อการระบายอากาศและรับแสงจากภายนอกเข้าสู่อาคาร	217
ภาพที่ 141 แสดงพื้นที่ชั้น 2 ส่วนด้านหลังอาคารมีการใช้สอยเป็นพื้นที่ครัวและส่วนรับประทานอาหาร	217
ภาพที่ 142 แสดงส่วนด้านหลังอาคารบริเวณชั้น 1 ได้แยกเป็นส่วนของที่พักรถของเจ้าของบ้าน มีบันไดหลักเป็นคอนกรีตเชื่อมต่อกับพื้นที่พักรถชั้น 2.....	218
ภาพที่ 143 แสดงประตูกระจกหน้าห้องนอนชั้น 2 สามารถรับแสงธรรมชาติจากภายนอกส่องผ่านไปยังพื้นที่โถง	218
ภาพที่ 144 แสดงประตูหลักส่วนด้านหลังอาคารบริเวณชั้น 2 เป็นวงกบไม้ บานประตูไม้ผสมกระจก และเหล็กตะแกรงเหล็กฉีก เพื่อสร้างความปลอดภัยและรับแสงจากภายนอกอาคาร	219
ภาพที่ 145 แสดงราวเหล็กกระเบื้องทางเดินชั้น 2 ในส่วนพักรถ มีลวดลายที่สวยงาม	219
ภาพที่ 146 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า G1.....	223
ภาพที่ 147 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า G1.....	224
ภาพที่ 148 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า G1	224

ภาพที่ 149 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว G1 เป็นร้านขายอาหาร.....	225
ภาพที่ 150 แสดงการจัดพื้นที่การใช้สอยภายในร้าน โดยมีโต๊ะ เก้าอี้และตู้ เป็นอุปกรณ์ภายในร้าน ตั้งแต่ยุคเริ่มเปิดกิจการ.....	225
ภาพที่ 151 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าประเภทกลุ่มอาคาร ประกอบด้วย อาคารรูปแบบโคโลเนียลจำนวน 30 หลัง	230
ภาพที่ 152 แสดงกลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าประเภทกลุ่มสิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย อาคารรูปแบบโคโลเนียลจำนวน 30 หลัง	231
ภาพที่ 153 แสดงตำแหน่งตึกรัตนธัชและผังบริเวณวัดท่าโพธิ์	235
ภาพที่ 154 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมตึกรัตนธัช โดยเอารูปแบบของอาคารจากเมืองปิ้ง ตอนที่ ท่านเจ้าคุณรัตนธัชขมุณี (ม่วง) ไปตรวจการที่ประเทศมาเลเซีย	235
ภาพที่ 155 แสดงรูปแบบช่องลม ชายคาฉลุลายไม้ สร้างด้วยช่างฝีมือประณีต	236
ภาพที่ 156 แสดงการจัดแสดงนิทรรศการภายใต้รัตนธัช.....	236
ภาพที่ 157 แสดงตำแหน่งกุฏิ 2 หลัง วัดจันทารามและผังบริเวณวัดจันทาราม	239
ภาพที่ 158 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมกุฏิวัดจันทาราม มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็น ลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช.....	240
ภาพที่ 159 แสดงลวดลายฉลุโดยช่างฝีมือ มีลวดลายสวยงาม	240
ภาพที่ 160 แสดงลวดลายฉลุโดยช่างฝีมือ มีลวดลายสวยงาม เป็นลายเฉพาะของช่าง นครศรีธรรมราช	241
ภาพที่ 161 แสดงตำแหน่งกุฏิวัดวังตะวันตก อยู่ในบริเวณวัดวังตะวันตก	244
ภาพที่ 162 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของกุฏิวัดวังตะวันตก เป็นอาคารโครงสร้างไม้ยกพื้น รูปแบบเรือนไทยภาคกลาง	244
ภาพที่ 163 แสดงการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุ มีความประณีต สะท้อนความสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความ วิจิตรของผู้ออกแบบ และความบรรจงของช่างผู้ก่อสร้าง	245
ภาพที่ 164 แสดงพื้นที่ภายในกุฏิวัดวังตะวันตก มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร	245

ภาพที่ 165 แสดงวิธีการและเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	260
ภาพที่ 166 แสดงการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังวัดค่าได้ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้านคือ คุณด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษาคุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านเศรษฐกิจ.....	261
ภาพที่ 167 แสดงสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวังนอกจากโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร.....	262
ภาพที่ 168 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง โซน A – J	278
ภาพที่ 169 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A.....	279
ภาพที่ 170 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน B.....	281
ภาพที่ 171 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน C.....	288
ภาพที่ 172 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน D.....	291
ภาพที่ 173 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน E.....	296
ภาพที่ 174 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน F.....	302
ภาพที่ 175 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน G.....	309
ภาพที่ 176 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน H	311
ภาพที่ 177 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน I.....	313
ภาพที่ 178 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน J.....	315

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

องค์การยูเนสโก หรือ UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ใน พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) ได้มีการประกาศ “กฎบัตรว่าด้วยการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น” (Charter on the Built Vernacular Heritage) โดยมีเนื้อหาให้ความสำคัญกับ มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน และของความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ (สมาคมอิโคโมส ไทย, 2560) รวมถึงมีการประกาศมรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นเป็นแหล่งมรดกโลกเพิ่มขึ้นหลายแหล่งทั่วโลก

ด้านการศึกษาทางวิชาการในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ โดยการศึกษาไม่ได้พิจารณาแค่ตัวอาคารหรือสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่ยังได้อธิบายถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม การตั้งถิ่นฐาน และพัฒนาการของชุมชนที่เกิดจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง โดยสะท้อนผ่านรูปแบบ วัสดุ หรือเทคนิคการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่นั้น

ในประเทศไทยการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในปัจจุบันหน่วยงานที่รับผิดชอบและประชาชนในพื้นที่ยังมุ่งเน้นโดยให้ความสำคัญกับโบราณสถาน และองค์ประกอบของเมืองเก่าโดยให้ความสำคัญกับอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสูง แต่ในความเป็นจริงภายในบริเวณพื้นที่เมืองเก่านั้นยังมีอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สอดแทรกอยู่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองเก่าที่แสดงถึงการก่อตั้งชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมเดิม ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองด้วยเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในเมือง

เก่าในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุม จึงทำให้เกิดคำถามขึ้นในใจว่า ทำไมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงไม่ได้รับการให้คุณค่า ? และตามมาด้วยคำถามเชิงวิชาการว่า จะชี้วัดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้ประจักษ์แจ้งด้วยวิธีใด ?

ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญในคาบสมุทรมลายู มีความเจริญรุ่งเรืองด้านการค้าและพุทธศาสนาเป็นระยะเวลามากกว่า 1,000 ปี ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นเมืองเก่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเมืองเก่าจากสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพื้นที่มีโบราณสถานจำนวนมาก โดยเฉพาะวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารได้รับการขึ้นบัญชีเบื้องต้น (Tentative List) มรดกโลกทางวัฒนธรรมจากองค์การยูเนสโกใน พ.ศ. 2556 ปัจจุบันจังหวัดนครศรีธรรมราชและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญเฉพาะพื้นที่เขตเมืองเก่าสมัยอยุธยาและโบราณสถานที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งเมืองและบุคคลชั้นสูง เช่น ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง เป็นต้น

ในปัจจุบันภายในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมาก โดยกระจายตัวตามริมคลอง ถนนสายหลัก บริเวณโดยรอบ ๆ วัดหรือสถานที่สำคัญ เช่น เรือนเดี่ยว เรือนแถว และตึกแถว เป็นต้น ซึ่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของเมืองเก่าที่แสดงถึงการก่อตั้งชุมชน วิถีชีวิตวัฒนธรรมเดิม ความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของเมืองเก่านครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน จึงควรมีการศึกษาที่ว่าด้วยเรื่องการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ในการสร้างกระบวนการและเครื่องมือวัดคุณค่าขึ้นมาเป็นการเฉพาะในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าในบริบทของประเทศไทย และเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถอธิบายและตัดสินใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาของชุมชนเมืองเก่าอย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อค้นคว้ารายละเอียดและวิธีการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม ทั้งที่ใช้กันในระดับสากลและที่ใช้อยู่ในประเทศไทย

1.2.2 สร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมให้ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะบริบทประเทศไทย

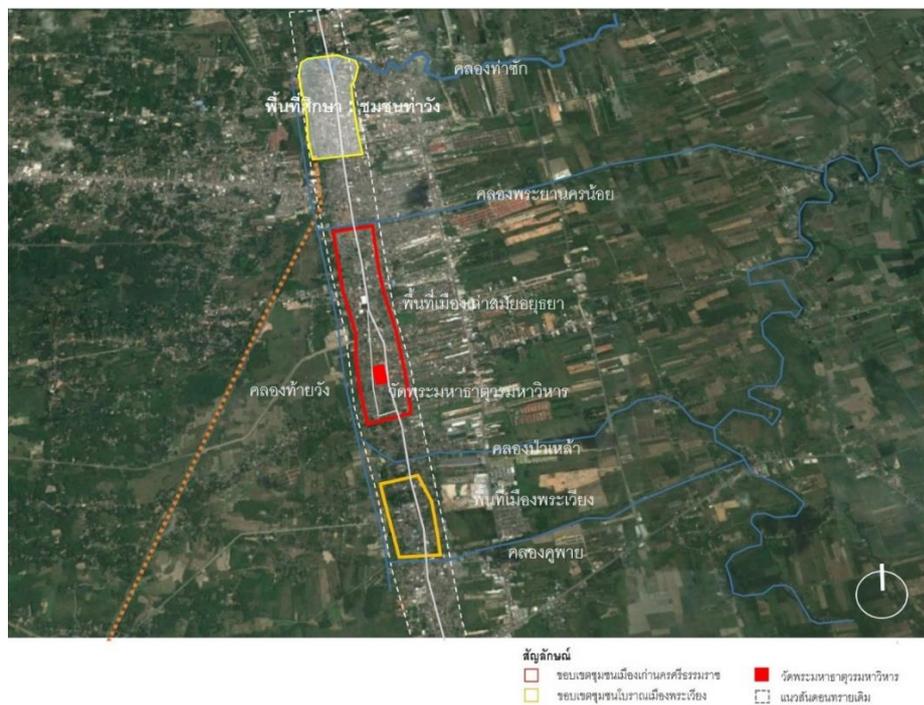
1.2.3 ทดลองการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ด้วยการนำเกณฑ์ที่สร้างขึ้นปรับใช้ในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา

1.3 ขอบเขตการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาประเภทอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภายในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าท่าวัง จ.นครศรีธรรมราช

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาข้อมูลหลักการ ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่า มรดกทางวัฒนธรรม พัฒนาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์ในระดับสากลและประเทศไทย แนวคิดการประเมินและกระบวนการประเมินอาคารที่มีคุณค่า เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าของประเทศไทย
- ศึกษาเครื่องมือ วิธีการประเมินและเกณฑ์ในการให้คุณค่าสถาปัตยกรรมในหน่วยงานในระดับสากลคือองค์กรยูเนสโก และหน่วยงานภายในประเทศคือกรมศิลปากรเป็นตัวแทนของหน่วยงานราชการและสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นตัวแทนของหน่วยงานเอกชน

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ศึกษา ชุมชนท่าวัง เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช มีโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากในพื้นที่

1.4 ขั้นตอนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคทฤษฎีโดยศึกษาจาก เอกสารงานวิจัย สื่ออินเทอร์เน็ต และการสำรวจภาคสนาม โดยแบ่งขั้นการวิจัยตามรายละเอียดดังนี้

1.4.1 กำหนดโจทย์วิจัยโดยการศึกษาข้อมูลพัฒนาการการอนุรักษ์ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่เมืองเก่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และหลักเกณฑ์การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมในระดับสากล และระดับประเทศ

1.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารของหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่เมืองเก่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และหลักเกณฑ์การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมในระดับสากล และระดับประเทศ ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ศึกษา

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของหน่วยงานในระดับสากล และหน่วยงานภายในประเทศ เพื่อหาสาระสำคัญของการประเมินและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า โดยมีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิดของการประเมินและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

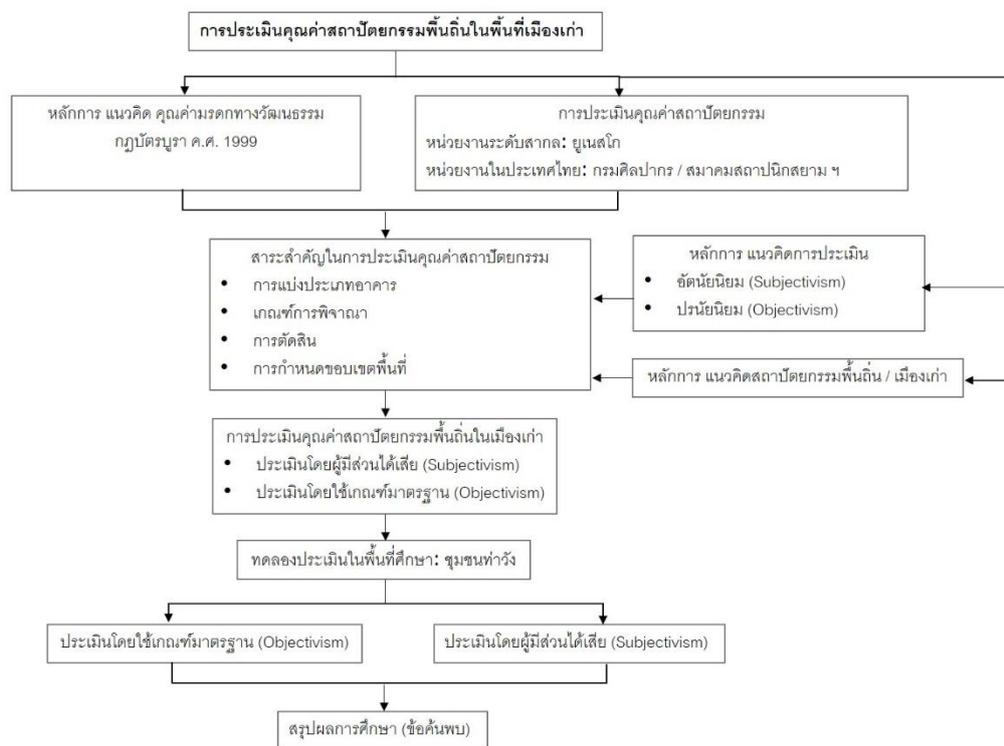
1.4.4 การสร้างวิธีการและเกณฑ์การประเมินโดยนำผลการวิเคราะห์มาสร้างเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าที่เหมาะสม

1.4.5 ทดสอบวิธีการและเกณฑ์การประเมินในพื้นที่ศึกษาคือชุมชนท่าวัง โดยการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

1.4.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการประเมิน ในเรื่องเกณฑ์การพิจารณาคุณค่าและอาคารทรงคุณค่าในพื้นที่ศึกษา

1.4.7 สรุปผลงานวิจัย

ภาพที่ 2 แสดงแผนผังขั้นตอนงานวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ประโยชน์ทางวิชาการ เพื่อเพิ่มองค์ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและเป็นเครื่องมือในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบริเวณพื้นที่เมืองเก่าในบริบทของประเทศไทยที่มีความสอดคล้องกับหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.5.2 ประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมในพื้นที่ศึกษา เป็นฐานข้อมูลด้านแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าที่ได้รับจากการสำรวจ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าท่าวัง จ.นครศรีธรรมราช โดยนำข้อมูลในการประเมินไปสู่การสร้างแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่านครศรีธรรมราชอย่างเหมาะสม

1.5.3 ประโยชน์เกี่ยวเนื่อง โดยสามารถนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเก่าอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

1.6 นิยามศัพท์

การประเมินคุณค่า/ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น/ เมืองเก่า/ พื้นที่ประวัติศาสตร์

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม

การประเมิน (Evaluation) มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการประเมินเป็นสิ่งเดียวกับการวัดผลการเรียนรู้ (Measurement - oriented) การประเมินเป็นกระบวนการศึกษาสิ่งต่าง ๆ โดยระเบียบวิธีวิจัย (Research - oriented) การประเมินเป็นการตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Objectives - oriented) การประเมินช่วยเสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ (Decision - oriented) การประเมินเป็นการเสนอสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายด้วยการบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description - oriented) การประเมินเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน (Judgment - oriented) ทำให้ความหมายของการประเมินมีความสมบูรณ์มากขึ้น การประเมินในอนาคตน่าจะขยับสถานภาพให้มีความหมายและบทบาทต่อสังคมมากขึ้น (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม ได้ให้แนวคิดเรื่องคุณค่าและการประเมินคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมว่า การประเมินคุณค่าเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการอนุรักษ์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญ เพื่อเลือกวิธีอนุรักษ์ที่เหมาะสม มรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการประเมินคุณค่าแล้วในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ควรได้รับการขึ้นทะเบียนบัญชีเพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครอง (สมาคมอิคโม่สไทย, 2554)

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม หมายถึง การอธิบายคุณค่าของสถาปัตยกรรม ว่ามีคุณค่าความสำคัญในด้านใดบ้าง มีความสำคัญกับชุมชนหรือกลุ่มคนอย่างไร เพื่อนำข้อมูลไปสู่การเลือกวิธีการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างเหมาะสม

มรดกทางวัฒนธรรม

สมาคมอิคโม่สไทย ได้ให้ความหมายของ มรดกวัฒนธรรม หมายถึง “ผลงานสร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่า ที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อนเป็น ประจักษ์พยานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และระบบนิเวศซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหาทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของ ผู้คนในอดีตแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึง

ปัจจุบันและควรค่าแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต” โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (สมาคมอิโคโมส ไทย, 2554)

1) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Culture) หมายถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ ได้แก่ โบราณสถาน อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม อาคารกลุ่มอาคาร ย่านชุมชนท้องถิ่น เมืองเก่า แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี แหล่งภูมิทัศน์ ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุและผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น

2) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Culture) หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้หรือแสดงออกมาทางกายภาพได้แก่ ภูมิปัญญาความรู้ ความหมาย ความเชื่อ ความสามารถ ขนบธรรมเนียมประเพณี จารีตที่บุคคลหรือชุมชนได้สร้างขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ และได้ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมาจนถึงปัจจุบัน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

นักวิชาการต่างประเทศและในประเทศไทยได้ให้ความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

Paul Oliver ได้ให้นิยามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่าประกอบด้วยที่พักอาศัยและสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ทั้งหมดของผู้คน ซึ่งมักสร้างขึ้นโดยผู้เจ้าของหรือชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบริบทสภาพแวดล้อม และแหล่งทรัพยากรที่มี รูปแบบของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้งหมดสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ปรับให้เหมาะสมกับค่านิยม เศรษฐกิจ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมที่สร้างสถาปัตยกรรมเหล่านั้น (Oliver, 1997: XXIII)

อรศิริ ปาณินท์ กล่าวว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก ครอบคลุมอาคารหลายประเภทเช่น วิหาร โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ เรือนพักอาศัย ยุงข้าว เรือนค้าขาย ศาลา ศาลบูชาต่าง ๆ รวมทั้งอาคารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและอาชีพ เช่น โรงนา โรงนาเกลือ โรงสี โรงเลื่อย บ่อนไก่ เป็นต้น ซึ่งอาคารดังกล่าวไม่ได้ออกแบบโดยสถาปนิก แต่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดต่อเนื่องกันมาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และการทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมให้ศึกษาจากความสัมพันธ์ของเรือนและสภาพแวดล้อมพื้นถิ่น (อรศิริ ปาณินท์, 2542)

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ กล่าวว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นในท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เพื่อสนองความต้องการของชุมชนนั้น ๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจพัฒนาจากรูปแบบเดิม โดยปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาเพื่อจะให้มามีรูปแบบเฉพาะตัวมากขึ้น เป็นสิ่งที่แสดงเอกลักษณ์ของชุมชนให้ปรากฏชัดกว่าสิ่งอื่น” (วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์, 2559)

กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ค.ศ. 1999 ได้ให้หลักการของ มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ว่า มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นจุดศูนย์รวมความชื่นชอบและความภาคภูมิใจของมนุษย์ทุกคน และได้รับการยอมรับในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์และผลผลิตที่โดดเด่นของสังคม แม้ว่าจะมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการแต่ก็มีระเบียบแบบแผน มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากประโยชน์ใช้สอย เป็นสำคัญและในขณะเดียวกันก็ยิ่งถึงพร้อมด้วยความน่าสนใจและความงาม เป็นทั้งจุดรวมของวิถีชีวิตร่วมสมัยและยังเป็น บันทึกประวัติศาสตร์ของสังคมในเวลาเดียวกัน แม้ว่ามรดกสิ่งก่อสร้าง พื้นถิ่นเหล่านี้เกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ แต่ก็เป็ผลงานสร้างสรรค์ของกาลเวลาเช่นเดียวกัน สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นคงไม่คู่ควรต่อการเป็นมรดกของมนุษยชาติหากปราศจากการดูแลเอาใจใส่ของมนุษย์เพื่ออนุรักษ์ความผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมซึ่งประกอบขึ้นเป็นแก่นของการปรากฏอยู่ของมนุษย์ มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นสิ่งสำคัญกล่าวคือเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน และความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมในโลกนี้ (สมาคมอิโคโมสไทย, 2560)

จะเห็นได้ว่าทั้งนักวิชาการไทยและต่างประเทศข้างต้นจะเห็นได้ว่าได้ให้ความหมายใกล้เคียงกัน โดยสามารถสรุปได้คือ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (Vernacular) หมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากชาวบ้านหรือชุมชน ในแต่ละท้องถิ่น มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการแต่ก็มีระเบียบแบบแผน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สภาพแวดล้อม และดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มิได้เพียงคุณค่าเพียงเป็นสิ่งก่อสร้างเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ความเชื่อผ่านตัวอาคาร และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของสังคม

เมืองเก่า/ พื้นที่ประวัติศาสตร์

หน่วยงานในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเมืองเก่าหรือพื้นที่ประวัติศาสตร์ในประเทศไทยได้ให้ความหมายของเมืองเก่าดังนี้

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความหมายที่ถือนิยามเมืองเก่าตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ว่า เมืองเก่าคือ “เมืองหรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่งสืบต่อมาแต่กาลก่อน หรือมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่าง ๆ เคยเป็นตัวเมืองดั้งเดิมในสมัยหนึ่งและยังคงมีลักษณะเด่นประกอบด้วยโบราณสถาน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรม หรือคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์” (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

พื้นที่เมืองเก่าหรือพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้นถือเป็นโบราณสถานเช่นกัน ซึ่งกรมศิลปากรได้แบ่งประเภทโบราณสถาน เพื่อใช้พิจารณาจัดแบ่งประเภทของ “โบราณสถานในทางสากล” ให้คำจำกัดความตรงกับคำว่า “Monument and sites” หมายถึง “อนุสรณ์สถานและบริเวณ มิได้ครอบคลุมเฉพาะสิ่งก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายถึง สถานที่ตั้งของเมืองและชุมชนซึ่งพบหลักฐานของอารยธรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษในบริเวณนั้น ซึ่งเป็นหลักฐานความเจริญก้าวหน้าที่สำคัญ หรือเป็นหลักฐานจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ความหมายนี้ มิได้จำเพาะเฉพาะงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่เท่านั้น แต่ยังใช้กับผลงานตามความสำคัญที่มีผู้สร้างในอดีต และตกทอดมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในปัจจุบัน” (กรมศิลปากร, 2548)

เมืองเก่าหมายถึง เมืองหรือบริเวณของเมือง มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมท้องถิ่น หรือมีลักษณะจำเพาะของสมัยหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีรูปแบบผสมผสานสถาปัตยกรรมท้องถิ่นหรือมีลักษณะเป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางสังคมที่สืบต่อมาในยุคต่าง ๆ ประกอบด้วยโบราณสถาน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโดยอายุ หรือโดยลักษณะแห่งสถาปัตยกรรม มีคุณค่าในทางศิลปะ โบราณคดี หรือประวัติศาสตร์

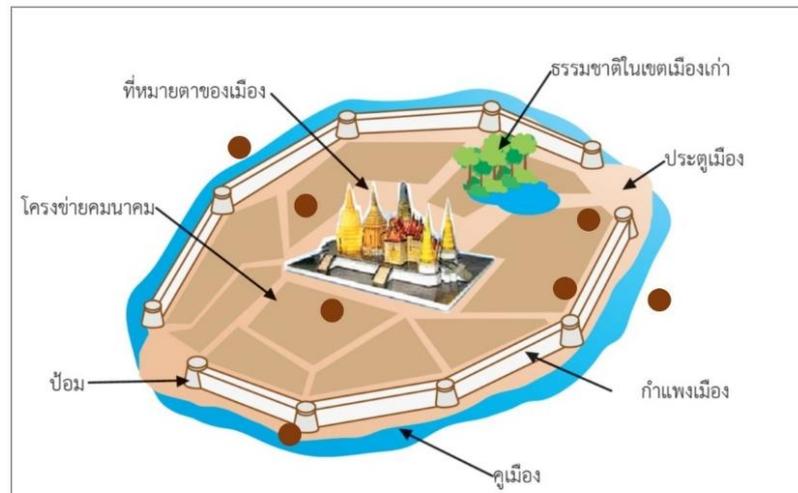
บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อประมวลความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า การตรวจสอบเอกสารซึ่งเป็นเนื้อหาหลักในบทนี้ จึงเริ่มตั้งแต่การศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า พัฒนาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์แบบสากลและประเทศไทย กฎบัตรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า

จากการศึกษานิยามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่า พื้นที่ประวัติศาสตร์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น นิยามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นมิได้หมายถึงเพียงแค่สิ่งก่อสร้างที่ก่อตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ชนบทเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมถึงอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในพื้นที่เมืองเก่าด้วย และถือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าโบราณสถานหรือองค์ประกอบของเมืองเก่าด้วยเช่นกัน (ภาพที่ 3)

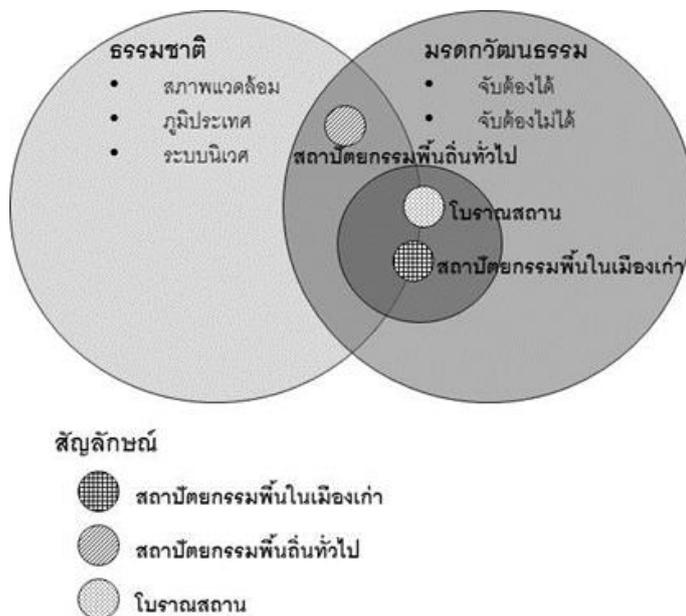
สัญลักษณ์

- สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า

ภาพที่ 3 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าซึ่งส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าโบราณสถานหรือองค์ประกอบของเมืองเก่าด้วยเช่นกัน

ที่มา: ดัดแปลงจากชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์ พัฒนาและการบริหารจัดการเมืองเก่า

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่ามีความแตกต่างกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยทั่วไปที่มีการก่อตั้งชุมชนที่เกิดจากปัจจัยตามความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แหล่งทรัพยากร หรือความเชื่อของกลุ่มชนชาติพันธุ์ ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชน ความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประโยชน์การใช้สอย เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงในการก่อรูปอาคารเป็นหลัก (ภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั่วไป โบราณสถานและมรดกวัฒนธรรม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าหมายถึง อาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองเก่าของชาวบ้านหรือประชาชน มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการแต่ก็มีระเบียบแบบแผน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สภาพแวดล้อม และดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน การก่อชุมชนและอาคารเกิดจากปัจจัยทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเป็นหลัก สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าแสดงพัฒนาการของชุมชน การสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันผ่านการก่อรูปอาคาร (ภาพที่ 5) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยทั่วไปในพื้นที่ชนบทและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยทั่วไปและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า

ปัจจัยความแตกต่าง	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั่วไป	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า
การก่อตั้งชุมชน	เกิดจากปัจจัยตามสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ มีความสัมพันธ์กับแหล่งทรัพยากร ความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นหลัก	เกิดจากปัจจัยทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เป็นหลัก
การก่อรูปอาคาร	แสดงความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ภูมิปัญญา ความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอย	แสดงความเจริญของชุมชน วิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจของชุมชนในอดีต เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
บริบทที่ตั้ง	ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่ชนบท	ตั้งอยู่บริเวณพื้นที่เมืองเก่า

เรือนเดี่ยวอยู่อาศัย

เรือนแถว

ภาพที่ 5 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่แสดงถึงพัฒนาการของชุมชน การสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันผ่านการก่อรูปอาคาร

2.2 พัฒนาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์แบบสากลและประเทศไทย

2.2.1 การอนุรักษ์ในระดับสากล

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดความเสียหายแก่อาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก องค์การสหประชาชาติ ได้ก่อตั้งองค์การยูเนสโก ให้เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ใน พ.ศ. 2489 (ค.ศ. 1946) มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์พื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งมีกฎบัตรนานาชาติว่าด้วยการอนุรักษ์ การบูรณะอาคารและพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นข้อตกลงร่วมของกลุ่มสมาชิก โดยเริ่มพัฒนาจาก “กฎบัตรเวนิซ” (The Venice Charter) ใน พ.ศ. 2507 (ค.ศ. 1964) เนื้อหาของกฎบัตรให้ความสำคัญกับอาคารและขยายออกไปครอบคลุมพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบทที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ในลักษณะความครบถ้วนขององค์รวม (Integrity) และความแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ของคุณค่าทางประวัติศาสตร์และคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชชิตติ, 2552)

แนวคิดด้านการอนุรักษ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านเนื้อหาและหลักการอนุรักษ์ โดยการขยายขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์กว้างขึ้น จากอาคารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ไปสู่ชุมชนประวัติศาสตร์และภูมิทัศน์เมืองแล้วยังขยายแนวคิดเรื่องคุณค่าทางด้านสังคมของมรดกทางวัฒนธรรมด้วย

ใน พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) ได้มีการประกาศ “กฎบัตรว่าด้วยการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่น” (Charter on the Built Vernacular Heritage) โดยมีเนื้อหาให้ความสำคัญกับ มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ซึ่งเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน และของความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ (สมาคมอิโคโมสไทย, 2542) ในเวลาต่อมา ยูเนสโกได้ให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมและได้ขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นเป็นแหล่งมรดกโลกเพิ่มขึ้นหลายแหล่ง เช่น เมืองหลวงพระบางใน พ.ศ. 2538 และเมืองปิ่นังใน พ.ศ. 2551 (ภาพที่ 6)

เมืองหลวงพระบาง

เมืองปราง

ภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างแหล่งมรดกวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์

2.2.2 การอนุรักษ์ในประเทศไทย

ในประเทศไทยการอนุรักษ์และซ่อมแซม ปรับปรุงวัดหรือศาสนสถานมีมานาน จุดเริ่มต้นที่สำคัญในช่วงรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2450 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง “โบราณคดีสโมสร” โดยพระองค์รับเป็นนายกสโมสร และมีพระราชโองการประกาศการอนุรักษ์เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกของแผ่นดิน ใน พ.ศ. 2469 รัชกาลที่ 6 เป็นยุคที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก มีการก่อตั้ง “ราชบัณฑิตยสภา” ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี โบราณวัตถุและพิพิธภัณฑสถานของประเทศ จนในสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475) ได้เปลี่ยนบทบาทการอนุรักษ์แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีของชาติ ที่เดิมอยู่ภายใต้การสนับสนุนของพระมหากษัตริย์เป็นหน้าที่ของรัฐบาล โดยงานของราชบัณฑิตยสภาย้ายมาอยู่ภายใต้ “กรมศิลปากร” ใน พ.ศ. 2476 ที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่เพื่อดูแลพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและงานโบราณคดี และได้มีการประกาศพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2478 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมถึงการนำข้อมูลมาใช้เพื่อสนับสนุนความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดด้านการเมืองการปกครอง และได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องของทุกรัฐบาลทุกสมัย ใน พ.ศ. 2530 รัฐบาลไทยได้ให้สัตยาบรรณร่วมอนุสัญญามรดกโลก และคณะกรรมการมรดกโลกได้

ขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองสุโขทัย และเมืองบริวารนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่แรกของประเทศไทย (กรมศิลปากร, 2548)

อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันแนวคิดด้านการอนุรักษ์ในระดับสากลและประเทศไทยได้ครอบคลุมถึงคุณค่าของมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมแห่งมนุษยชาติ แต่สำหรับการดำเนินการอนุรักษ์ในประเทศไทยโดยกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักยังไม่ครอบคลุมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การขึ้นทะเบียนโบราณสถานเท่าที่ผ่านมามีข้อสังเกตว่า กรมศิลปากรยังคงดำเนินการอนุรักษ์เน้นที่การซ่อมแซมหรือบูรณะอาคารที่มีเกณฑ์คุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า อาณาจักร ศาสนสถานที่สำคัญหรืออาคารที่แสดงฐานานุศักดิ์ โดยรักษาคุณค่าด้านรูปแบบความแท้ดั้งเดิมเป็นหลัก (ภาพที่ 7) และกลไกทางกฎหมายในการอนุรักษ์ที่มีความซับซ้อนในการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ซึ่งขัดกับแนวคิดการอนุรักษ์ในปัจจุบันที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะโบราณสถานที่มีอายุสมัยสูงหรือเพียงคุณลักษณะทางกายภาพเท่านั้น การอนุรักษ์ควรรวมถึงการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ระบบนิเวศ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น วิถีชีวิต ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น

ภาพที่ 7 แสดงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นโบราณสถานภายในชุมชนเมืองเก่า นครศรีธรรมราชที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า และเป็นอาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูง

2.3 กฎบัตรและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

กฎบัตร กฎหมายและข้อบังคับเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการบริหารจัดการสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าและพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งในด้านของการอนุรักษ์และการพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา กฎบัตรระหว่างประเทศและกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทราบถึงการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในปัจจุบัน

2.3.1 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987)

กฎบัตรนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการอนุรักษ์เมืองเก่า โดยมีสาระสำคัญที่สามารถสรุปโดยสังเขปได้ 11 ข้อ ดังนี้ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

- 1) กฎบัตรนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งใหญ่และ เล็ก ทั้งเมือง ใจกลางเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งที่มนุษย์สร้างและธรรมชาติ
- 2) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และชุมชนเมืองจะต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายหรือแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 3) คุณลักษณะที่ต้องสงวนรักษาไว้ ประกอบด้วย
  - ก. รูปแบบแผนผังของเมืองที่เห็นได้จากการแบ่งพื้นที่ดินและโครงข่ายถนน
  - ข. ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและพื้นที่สีเขียวและพื้นที่โล่ง
  - ค. รูปลักษณ์ภายนอกภายในอาคาร
  - ง. ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือชุมชนเมืองและแหล่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้าง
  - จ. การใช้สอยที่หลากหลายที่มีอยู่ในเมือง
- 4) การวางแผนการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ ควรมีการศึกษาในหลายสาขาวิชาคือ
  - ก. แผนการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม เทคโนโลยีฯ สังคมศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์
  - ข. ระบุวัตถุประสงค์หลักของแผนการอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายการบริหารและการเงินบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น

- ค. แผนการอนุรักษ์ควรมีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องที่กลมกลืนระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และเมืองในส่วนอื่น ๆ
- ง. แผนการอนุรักษ์ควรกำหนดว่าอาคารใดควรรักษาไว้ อาคารใดควรรักษาไว้ภายใต้ข้อแม้บางประการ อาคารใดที่น่าจะรื้อถอนได้ในกรณีพิเศษจริง ๆ
- จ. ต้องเก็บข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่โดยละเอียด
- ฉ. แผนการอนุรักษ์ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้น ๆ
- 5) ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
- 6) การใช้สอยและกิจกรรมใหม่ควรเข้ากันได้กับลักษณะของ เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การประยุกต์การใช้สอยพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันต้องมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคด้วยความระมัดระวัง
- 7) การปรับปรุงการพักอาศัยควรเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่งของการอนุรักษ์
- 8) ควรมีการควบคุมการจราจรภายในเมืองหรือชุมชนเมือง ประวัติศาสตร์และวางผังกำหนดพื้นที่จอดรถเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่สิ่งปลูกสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสภาพแวดล้อม
- 9) ต้องไม่มีการก่อสร้างเส้นทางหลักตามผังเมืองผ่านเข้าไปในพื้นที่ประวัติศาสตร์
- 10) เมืองประวัติศาสตร์ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยธรรมชาติและสิ่งรบกวนต่าง ๆ เช่น ภาวะมลพิษและแรงสั่นสะเทือนต่าง ๆ จะต้องนำมาตรการในการป้องกันและซ่อมแซมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่
- 11) ควรมีแผนงานการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อาศัยในพื้นที่เพื่อ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และควรมีมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์

2.3.2 กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น (Charter on the Built Vernacular Heritage 1999)

กฎบัตรนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมสามัญสภาการโบราณสถาน ระหว่างประเทศ ใน พ.ศ. 2542 โดยสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญ ของเมืองเก่าที่สะท้อน ภาพของพัฒนาการของเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี กฎบัตรดังกล่าวได้ให้หลักการที่สำคัญในการ อนุรักษ์ดังนี้ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2554)

- 1) การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญหลาย สาขาวิชาในขณะที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลง ที่หลีกเลี่ยง ไม่ได้และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน
- 2) ชี้นำงานร่วมสมัยที่อยู่บนสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น กลุ่มของสิ่ง ก่อสร้างหรือชุมชนพื้นถิ่น ควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบ ดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้น ด้วย
- 3) มีเพียงน้อยครั้งมากที่สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะสามารถสื่อได้ จากโครงสร้างเพียง อย่างเดียว การอนุรักษ์จึงจะดีที่สุดเมื่อทำการบำรุงรักษา และสงวนรักษาไว้ซึ่ง ลักษณะที่แสดงความเป็นตัวแทนของกลุ่มของสิ่งก่อสร้าง และชุมชนเป็นราย ภูมิภาคไป
- 4) มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมผสานกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อม ทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ต้องนำมาใช้ในการพิจารณา ในการพัฒนา วิธีการในการอนุรักษ์
- 5) สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นมิได้รวมเฉพาะรูปร่างทางกายภาพ เนื้อวัสดุของสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างและที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างนั้น ๆ เท่านั้น แต่รวมถึง แนวทางที่สิ่งปลูก สร้างเหล่านี้ถูกใช้สอยและเป็นที่น่าสนใจ รวมทั้งจารีตประเพณี และการรวมกลุ่ม เชิงนามธรรมซึ่งผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างนั้นด้วย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎบัตรดังกล่าวค่อนข้างเกี่ยวข้องกับชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่าน

เก่าหรือเมืองเก่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การประยุกต์ใช้หลักการตามกฎหมายฉบับนี้จึงสามารถเป็นไปได้
ได้กับการอนุรักษ์เมืองเก่าด้วย

2.3.3 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

ข้อบังคับทางกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสมบัติที่มีค่าของชาติ โดยสภานิติบัญญัติได้อนุมัติพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติไว้ว่า (กรมศิลปากร, 2548)

มาตรา 4 “โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่ง การก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือโบราณคดีทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดีแหล่งประวัติศาสตร์และ อุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถาน ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ประกาศดังกล่าวนี้อธิบดีจะเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ กระทบได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามความในวรรคก่อน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือมีผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจ ก็ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่อธิบดี แจ้งให้ทราบ ขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียนและหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็น โบราณสถานแล้วแต่กรณีได้ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุด ให้อัยการร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้

มาตรา 8 บรรดาโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชี และประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย”

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม ได้ให้นิยามโบราณสถาน หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ทั้งเป็นที่ก่อสร้างและสถานที่ ซึ่งโดยอายุ หรือลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น หรือเกี่ยวกับวัตถุที่พบอยู่ในอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะสถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิชาการ หรือสังคม (สมาคมอิโคโมสไทย, 2554)

สิ่งก่อสร้างที่จะเข้าข่ายเป็นโบราณสถานนั้นมีความหลากหลาย กรมศิลปากรได้พิจารณาประเภทของโบราณสถาน ตามลักษณะทางกายภาพสามารถแบ่งออกได้ดังนี้ (กรมศิลปากร. กลุ่มทะเบียนโบราณสถานและสารสนเทศ, 2552)

- 1) **สิ่งก่อสร้างเดี่ยว** หมายถึงสิ่งก่อสร้างโดด 1 หลังรวมถึงที่ตั้ง องค์ประกอบและอุปกรณ์ที่ติดที่ ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะสถาปัตยกรรม วิชาการ สังคมหรือชาติพันธุ์วิทยา
- 2) **กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง** หมายถึงสิ่งก่อสร้างเดี่ยวหลายหลังที่มีส่วนเชื่อมต่อกัน หรืออยู่รวมกันเป็นกลุ่มทั้งบริเวณ ประกอบด้วยลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีเนื้อหาเดียวกันเกี่ยวเนื่องกัน ตำแหน่งที่ตั้งนำมาซึ่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะสถาปัตยกรรม วิชาการ สังคมหรือชาติพันธุ์วิทยา
- 3) **ย่าน ชุมชน หรือเมืองประวัติศาสตร์** หมายถึง ย่านหรือเมืองที่ประกอบไปด้วยโบราณสถาน ร่องรอยหลักฐานของเมือง เช่น พื้นที่คูเมือง กำแพงเมือง หรือพื้นที่ตั้งสถาปัตยกรรมที่มีความกลมกลืนกัน มีความเก่าแก่ต่อเนื่องมาแต่อดีตถึงช่วงเวลาหนึ่ง มีเรื่องราวสืบทอดวิถีชีวิต และพัฒนาการของสังคมท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะครอบคลุมพื้นที่ ขอบเขตที่กว้างกว่ากลุ่มสิ่งก่อสร้าง

- 4) **แหล่งโบราณคดี** หมายถึงบริเวณหรือแหล่งที่อยู่บนดิน ใต้ดิน และใต้น้ำที่พบหลักฐานการกระทำของมนุษย์อันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะ สถาปัตยกรรม วิชาการ สังคมหรือชาติพันธุ์วิทยา รวมถึงซากของสิ่งก่อสร้างที่ไม่ปรากฏชัดเจน เนื่องจากยังไม่ได้ขุดค้น เช่น ถ้ำ เฝิงผาที่มนุษย์เข้าอยู่อาศัย จำแนกเป็น แหล่งโบราณคดีที่ขุดค้นแล้ว แหล่งโบราณคดีที่ยังไม่ได้ขุดค้น และแหล่งศิลปะ ถ้ำ
- 5) **แหล่งประวัติศาสตร์** หมายถึงบริเวณหรือแหล่งที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับการกล่าวอ้างถึงในหลักฐานเอกสารทางประวัติศาสตร์ ทั้งที่เป็นภาพหรือเป็นพจน์ มีผลให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา
- 6) **ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์** หมายถึง บริเวณหรือสถานที่ที่ประกอบด้วยหลักฐานทางกายภาพที่แสดงถึงความคงอยู่ของมนุษย์และสภาพแวดล้อม สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความต้องการของช่วงเวลาและพื้นที่เฉพาะ แหล่งที่มีความหมายนับตั้งแต่ สวนประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ทางศิลปะที่ใช้พืชพรรณมาประกอบ และพื้นที่ภายนอกของสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ หมายถึง รั้ว อุปกรณ์ประกอบถนน ลวดลายพื้น

คุณค่าของโบราณสถานในประเทศไทยมีหลายระดับ กรมศิลปากรได้จัดลำดับคุณค่าของโบราณไว้ดังนี้ (กรมศิลปากร. กลุ่มทะเบียนโบราณสถานและศาสนสถาน, 2552)

- 1) **อันดับหนึ่ง “สมบัติแห่งชาติ”** คือองค์ประกอบโดยรวมของโบราณสถานมีคุณค่าความสำคัญยอดเยี่ยมในระดับชาติ และมีศักยภาพพอที่จะเสนอให้มีความสำคัญในระดับโลกได้ในฐานะมรดกโลก
- 2) **อันดับสอง “มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ”** คือโบราณสถานซึ่งได้รับการพิจารณามีคุณค่าความสำคัญรองลงมาจากสมบัติแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนในระดับภูมิภาค

- 3) **อันดับสาม “มรดกทางวัฒนธรรม”** คือโบราณสถานซึ่งได้รับการพิจารณา มีคุณค่าความสำคัญรองลงมาจากมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งเป็นตัวแทนในระดับจังหวัด
- 4) **อันดับสี่ “อาคารสถานที่อนุรักษ์”** คือ โบราณสถานซึ่งได้รับการพิจารณา มีคุณค่าในระดับท้องถิ่น

2.3.4 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจแก่หน่วยงานราชการท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในการควบคุมอาคารอำนาจห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้งานบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่จะส่งผลต่อได้ ซึ่งเป็นการป้องกันรักษามรดกสิ่งก่อสร้างที่ทรงคุณค่าไว้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2555)

จากการศึกษาพบว่า กฎบัตรและพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง ล่าสุดใน พ.ศ. 2535 ได้ให้นิยามโบราณสถานซึ่งมีความครอบคลุมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในพื้นที่เมืองเก่าแล้ว โดยเน้นอาคารหรือสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นที่มีความแท้ดั้งเดิมเป็นหลัก แต่ไม่ได้ให้รายละเอียดความสำคัญในด้านเนื้อหาหลักการของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นซึ่งมีพลวัต มีลักษณะที่ไม่เป็นทางการแต่ก็มีระเบียบแบบแผน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ได้กำหนดหน้าที่ของกรมศิลปากรในการขึ้นทะเบียน และควบคุมโบราณสถานและขอบเขตแวดล้อม การซ่อมแซมบูรณะ การบำรุงรักษา และการจัดการผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว นอกจากนี้พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ กำหนดให้โบราณสถานที่ยื่นทะเบียนอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมศิลปากร และห้ามมิให้มีการซ่อมแซม แก้ไข เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี ส่งผลให้เครื่องมือและกลไกด้านการอนุรักษ์โดยการขึ้นทะเบียนของอาคารโบราณสถานที่เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีการใช้สอยเป็นข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยอาคารมากกว่าเป็นการสนับสนุนด้านการอนุรักษ์

จากการศึกษาทฤษฎี กฏหมายและข้อบังคับเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการบริหารจัดการสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าและพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้ทั้งในด้านของการอนุรักษ์และการพัฒนา พบว่า กฏบัตร กฏหมายและข้อบังคับในประเทศไทยมีเนื้อหาที่ค่อนข้างกว้าง โดยครอบคลุมและให้ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมที่เป็นโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าด้วยเช่นกัน

2.4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

การศึกษาการประเมินคุณค่าเพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการในการ และกระบวนการประเมินคุณค่า และนำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าดังนี้

2.4.1 ทฤษฎี แนวคิดในการประเมิน

การประเมินควรใช้วิธีการที่น่าเชื่อถือและมีหลักฐานอ้างอิงได้ การประเมินเกี่ยวข้องกับกำหนดคุณค่าของสิ่งที่สนใจภายใต้บริบทของสังคมที่ทำการศึกษ สำหรับการศึกษา สำหรับการเข้าถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายใต้บริบทนั้น ๆ ขึ้นกับความเชื่อและประสบการณ์ของผู้ประเมินว่า ต้องใช้มาตรการใดในการตัดสินคุณค่า สามารถจำแนกวิธีการได้ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554: 10)

- 1) **อัตนัยนิยม (Subjectivism)** การประเมินแนวนี้มีความเชื่อว่าจิตไม่สามารถหยั่งรู้ได้อย่างแท้จริงว่าจะอะไรจริงหรือเท็จ เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลขึ้นกับว่าบุคคลนั้นมองความจริงหรือเท็จอย่างไร ในทางปฏิบัตินักประเมินควรกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าขึ้นมาเอง ส่วนจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ขึ้นกับความรอบรู้ ประสบการณ์ของผู้ประเมิน อยู่บนหลักของการทำงานที่ยึดหยุ่น รวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านตามสภาพธรรมชาติและใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์ในการสรุปผล
- 2) **ปรนัยนิยม (Objectivism)** การประเมินในแนวนี้เชื่อว่า มนุษย์สามารถรู้ได้ว่าอะไรจริงหรือเท็จ เป็นสิ่งที่สามารถกำหนดมาตรฐานเป็นสากลได้เพราะความจริงเป็นสิ่งสากล ผลที่ออกมามีความหลากหลายเนื่องจากนักประเมินบางท่าน

ยังไม่สามารถสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพและเข้าไม่ถึงศาสตร์อย่างแท้จริง มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ใช้เครื่องมือมาตรฐานในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศไว้ล่วงหน้า

ทฤษฎีการประเมิน ควรมีลักษณะของความเป็นวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดหมายที่อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างข้อเท็จจริง เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ควรมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ความเป็นปรนัย (Objectivity) มีลักษณะเป็นกลาง ปลอดจากอคติหรือความลำเอียงส่วนตัว
- 2) มีความเที่ยง (Reliability) สามารถอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างคงเส้นคงวา และควรสอดคล้องกับหลักทฤษฎีอื่น ๆ
- 3) มีโครงสร้างที่เป็นระบบ (Systematic structure) ส่วนต่าง ๆ ของทฤษฎีมีความสอดคล้องและรองรับกัน ทั้งระดับการบรรยาย (Descriptive) และระดับอธิบาย (Explanatory level) เหตุการณ์ต่าง ๆ
- 4) สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย (Comprehensiveness) ครอบคลุมมโนทัศน์จำนวนจำกัด แต่มีเพียงพอที่จะใช้ทำความเข้าใจ ทำนายและควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้
- 5) มีนัยทั่วไป (Generality) ความเป็นนามธรรมของทฤษฎีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงรูปธรรมของเหตุการณ์เฉพาะต่าง ๆ ได้

ทฤษฎีการประเมินควรให้คุณค่าในแง่ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์กลางแนวคิดทางการประเมิน ควรเป็นแหล่งรวมแนวคิดหรือหลักการประเมินที่พัฒนาจากความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงทางการประเมินที่ได้จากการสังเกต หรือพัฒนาจากมโนทัศน์ใหม่ที่สมเหตุสมผลอันเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน

- 2) อธิบายธรรมชาติของการประเมิน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น บทบาทของการประเมิน ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับสังคม เป็นต้น
- 3) แนะนำแนวทางการประเมินที่เหมาะสม ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่นวิธีการ รูปแบบ การกำหนดคุณค่า เป็นต้น
- 4) นำไปสู่การพัฒนาความรู้ใหม่ จุดประกายไฟที่ให้แสงสว่างอันนำไปสู่การขยาย และพัฒนาความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกณฑ์ใหม่ๆ

ทฤษฎีการประเมินเป็นสิ่งที่พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์และแนวคิดที่คิดว่สมเหตุสมผล ณ เวลานั้น แต่ยังมีข้อสงสัย จึงย่อมมีความต้องการการปรับปรุงและพัฒนาสืบต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2549) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ประเมินใหม่ว่า ผู้ประเมินต้องมีความเชี่ยวชาญและชำนาญโดยต้องมีความรู้เกี่ยวข้องกับเครื่องมือการประเมินแบบเดิม ๆ วิธีการหรือระเบียบวิธีวิจัย และรู้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เคยใช้ด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็นนักสร้างสรรค์ (Constructivist) จะใช้เชิงคุณภาพขั้นต้น และอาจใช้วิธีการเชิงปริมาณด้วย ผู้ประเมินควรเปลี่ยนจากบทบาทจากผู้คุมมาเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือ (Collaborator) โดยผู้ประเมินต้องตั้งใจและให้เกียรติแก่ข้อมูลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เคารพต่อระเบียบวิธีวิจัย (Methodology) ของการประเมิน และในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นผู้ประเมินจะต้องรู้ถึงสภาพแวดล้อมของการมีส่วนร่วมนั้นด้วย (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2549)

2.4.2 แนวคิดการประเมินอาคารที่มีคุณค่า

นักวิชาการได้ให้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณค่าอาคารดังนี้

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในเมืองประวัติศาสตร์อาจแบ่งเป็นข้อ ๆ ตามเกณฑ์แต่ละด้าน คือ การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมเองทั้งด้านประวัติศาสตร์และด้านสถาปัตยกรรม และด้านภูมิทัศน์ชุมชน รวมทั้งความสำคัญในด้านการศึกษาของสถาปัตยกรรมนั้น ๆ เพื่อความเหมาะสมในการปรับปรุงงานสถาปัตยกรรมนั้น ๆ (ปรานอมตันสุขานันท์, 2559)

การประเมินอาคารเริ่มต้นด้วยข้อตกลงของผู้เชี่ยวชาญว่า ทั้งหมดควรประกอบด้วยเกณฑ์อะไรบ้าง และจะกำหนดค่าน้ำหนักแต่ละเกณฑ์เท่าใด วิธีสรุปผลการประเมินขึ้นกับข้อตกลงที่ให้คะแนนตัดสินของกรรมการว่าจะจัดการอย่างไร และทำกันกี่รอบ (ชูวิทย์ สุจฉายา, 2552)

การกำหนดคุณค่าขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เนื่องจากสิ่งเดียวกันอาจมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่างกัน ขึ้นกับบุคคล ดังนั้นการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามเวลาและสถานการณ์ (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนชัยวุฒิ, 2552: 51)

วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์คือการปกป้องรักษาอาคาร เพื่อให้ทราบถึงคุณค่าด้านต่าง ๆ ของอาคาร เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ ยังคงอยู่อย่างต่อเนื่องจะทำให้เห็นคุณค่าสำหรับเรา ก่อนการลงมืออนุรักษ์เราต้องศึกษาคุณค่าของโบราณสถานนั้นก่อน เพื่อกำหนดว่า อะไรคือคุณค่าสำคัญ และนำผลจากการศึกษา มาวิเคราะห์และใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินว่าควรอนุรักษ์ด้วยวิธีใด

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณค่า เป็นตัวกำหนดว่าแหล่งนั้นมีความสำคัญกับชุมชนหรือกลุ่มคนมากน้อยเพียงใดสามารถนำข้อมูลมาเขียน คำอธิบายเรื่องความสำคัญ (Statement of significance) ควรเป็นการอธิบายเหตุผลว่าแหล่งนั้นมีความสำคัญอย่างไร เรื่องราวเข้าใจง่าย ถ้าแหล่งใหญ่มีเรื่องราวซับซ้อน ควรอธิบายในภาพรวมก่อนแล้วจึงอธิบายรายละเอียด และควรมีหลักฐานข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินความสำคัญประกอบคำอธิบายด้วย

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม ได้ให้แนวคิดเรื่องคุณค่าและการประเมินคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมว่า การประเมินคุณค่าเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการอนุรักษ์ เพื่อจัดลำดับความสำคัญ เพื่อเลือกวิธีอนุรักษ์ที่เหมาะสม มรดกวัฒนธรรมที่ได้รับการประเมินคุณค่าแล้วในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ควรได้รับการขึ้นทะเบียนบัญชีเพื่อให้ได้รับการปกป้องคุ้มครอง (สมาคมอโคโมสไทย, 2554)

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดในการประเมินและแนวคิดการประเมินอาคารที่มีคุณค่า พบว่าในการสร้างกระบวนการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรม เพื่ออธิบายถึงคุณค่าในด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม โดยแสดงความสัมพันธ์ของคุณค่าในแต่ละด้าน และนำไปสู่

การตัดสินใจว่าอะไรคือคุณค่าสำคัญของสถาปัตยกรรม รวมถึงการเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์ว่า ควรมีวิธีการอนุรักษ์อย่างไร โดยมีแนวทางในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม 2 แนวทางคือ

- 1) **ประเมินแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism)** โดยการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นผู้กำหนดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าเอง
- 2) **ประเมินแบบปรนัยนิยม (Objectivism)** โดยการประเมินจากเกณฑ์มาตรฐานที่สามารถอธิบายคุณค่าในด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าได้

โดยแนวทางการประเมินทั้ง 2 แนวทางจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบทต่อไป

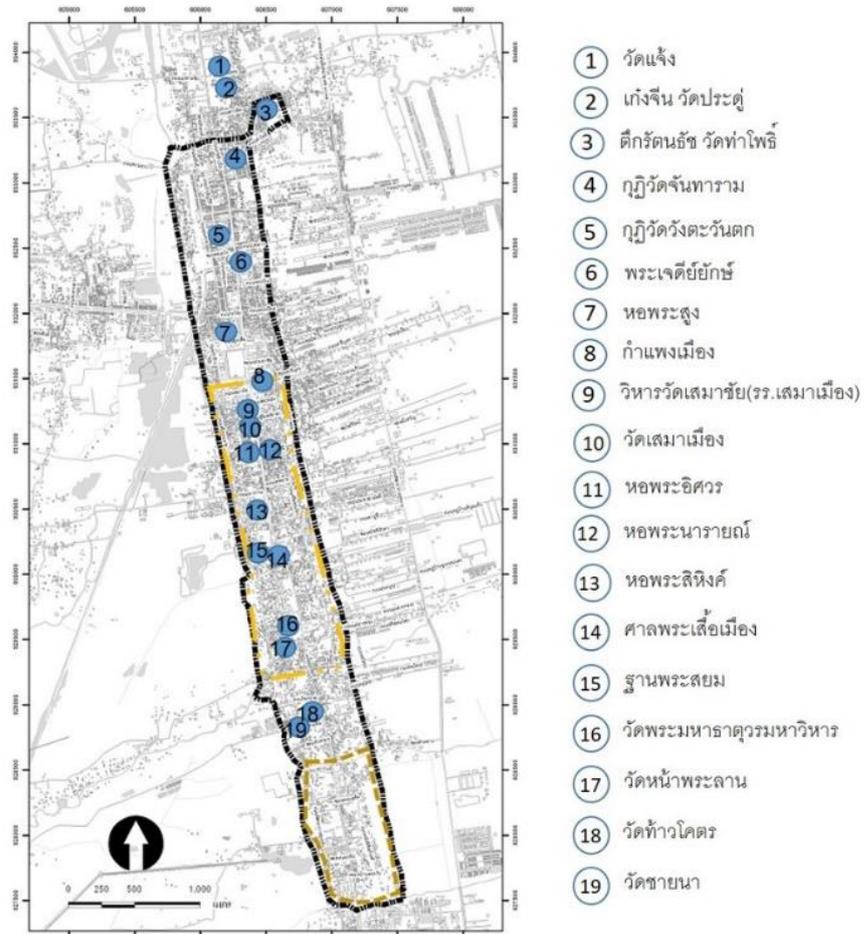
บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมุ่งแสวงหาข้อค้นพบเกี่ยวกับกระบวนการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า ที่เน้นการวิจัยภาคสนาม โดยมีพื้นที่ชุมชนท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ศึกษา เนื้อหาว่าด้วยระเบียบวิธีวิจัยในบทนี้ มีรายละเอียดในหัวข้อคือ พื้นที่ศึกษา การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

3.1 พื้นที่ศึกษา

ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีอายุกว่า 1,000 ปี และได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเมืองเก่าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ภายในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชมีโบราณสถานจำนวนมากกระจายตัวในพื้นที่ (ภาพที่ 8) ในปัจจุบันวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นโบราณสถานที่สำคัญในพื้นที่ได้ขึ้นบัญชีเบื้องต้นในการพิจารณาเป็นมรดกโลก ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถแสดงรายละเอียดข้อมูลเบื้องต้นได้ดังนี้

- ① วัดแจ้ง
- ② เก่งจีน วัดประตู
- ③ ตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์
- ④ กุฏิวัดจันทาราม
- ⑤ กุฏิวัดวังตะวันตก
- ⑥ พระเจดีย์ยักษ์
- ⑦ หอพระสูง
- ⑧ กำแพงเมือง
- ⑨ วิหารวัดเสมาชัย(ร.เสมาเมือง)
- ⑩ วัดเสมาเมือง
- ⑪ หอพระอิศวร
- ⑫ หอพระนารายณ์
- ⑬ หอพระสิหิงค์
- ⑭ ศาลพระเสื้อเมือง
- ⑮ รุานพระสยาม
- ⑯ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร
- ⑰ วัดหน้าพระลาน
- ⑱ วัดท่าวัดโคตร
- ⑲ วัดชಾಯนา

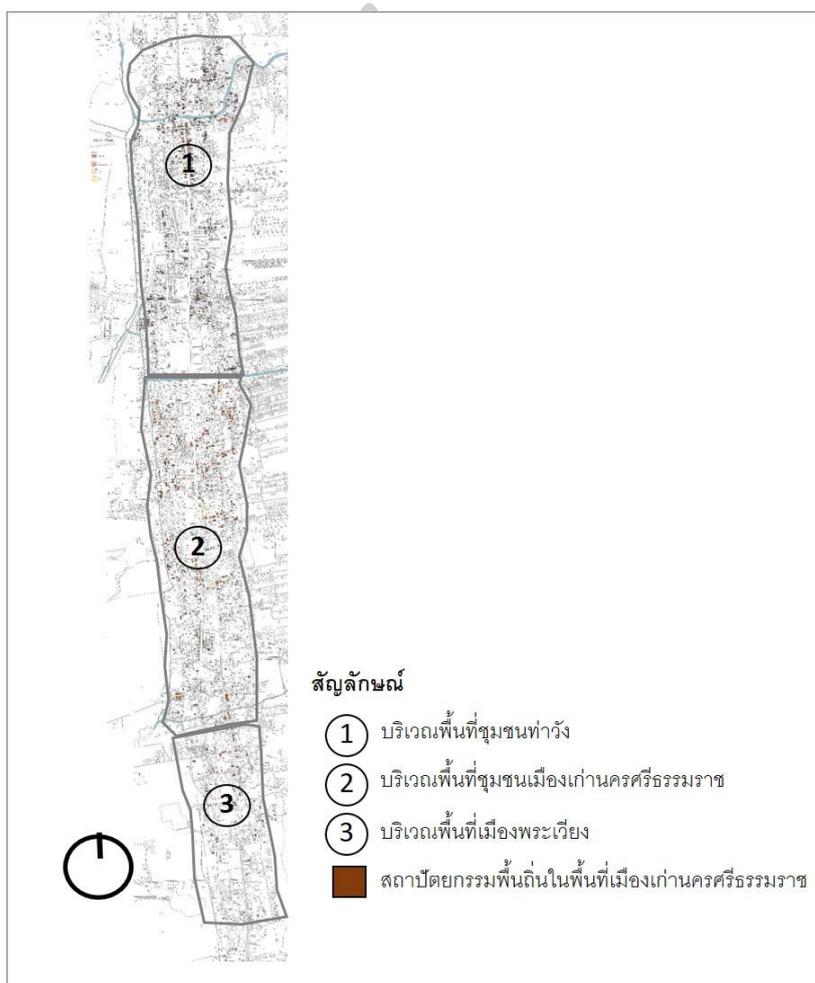
สัญลักษณ์

- ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เขตเมืองเก่านครศรีธรรมราช
- เขตเมืองพระเวียง
- โบราณสถาน

ภาพที่ 8 แสดงเขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชที่กำหนดขอบเขตโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในพื้นที่จากกรมศิลปากร ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1.1 พื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมีความสำคัญเป็นเมืองศูนย์กลางการปกครองและเมืองท่าการค้าที่สำคัญของภูมิภาค จากการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชในสภาพปัจจุบันสามารถแบ่งพื้นที่ที่เป็น 3 บริเวณคือ ชุมชนท่าวัง ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช และชุมชนเมืองพระเวียง (ภาพที่ 9)

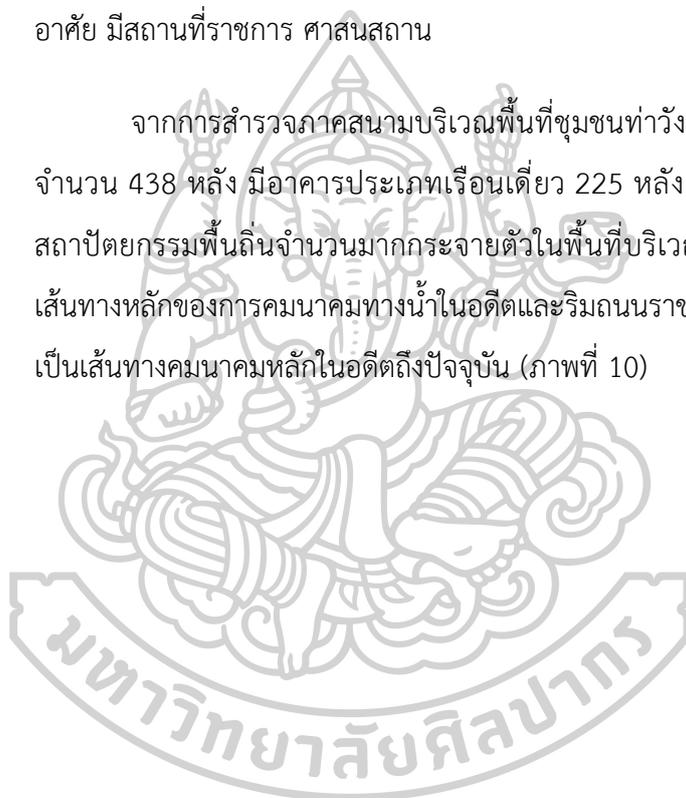
ภาพที่ 9 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เขตเมืองเก่านครศรีธรรมราชสามารถแบ่งพื้นที่เป็น 3 บริเวณคือ ชุมชนท่าวัง ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช และชุมชนเมืองพระเวียง

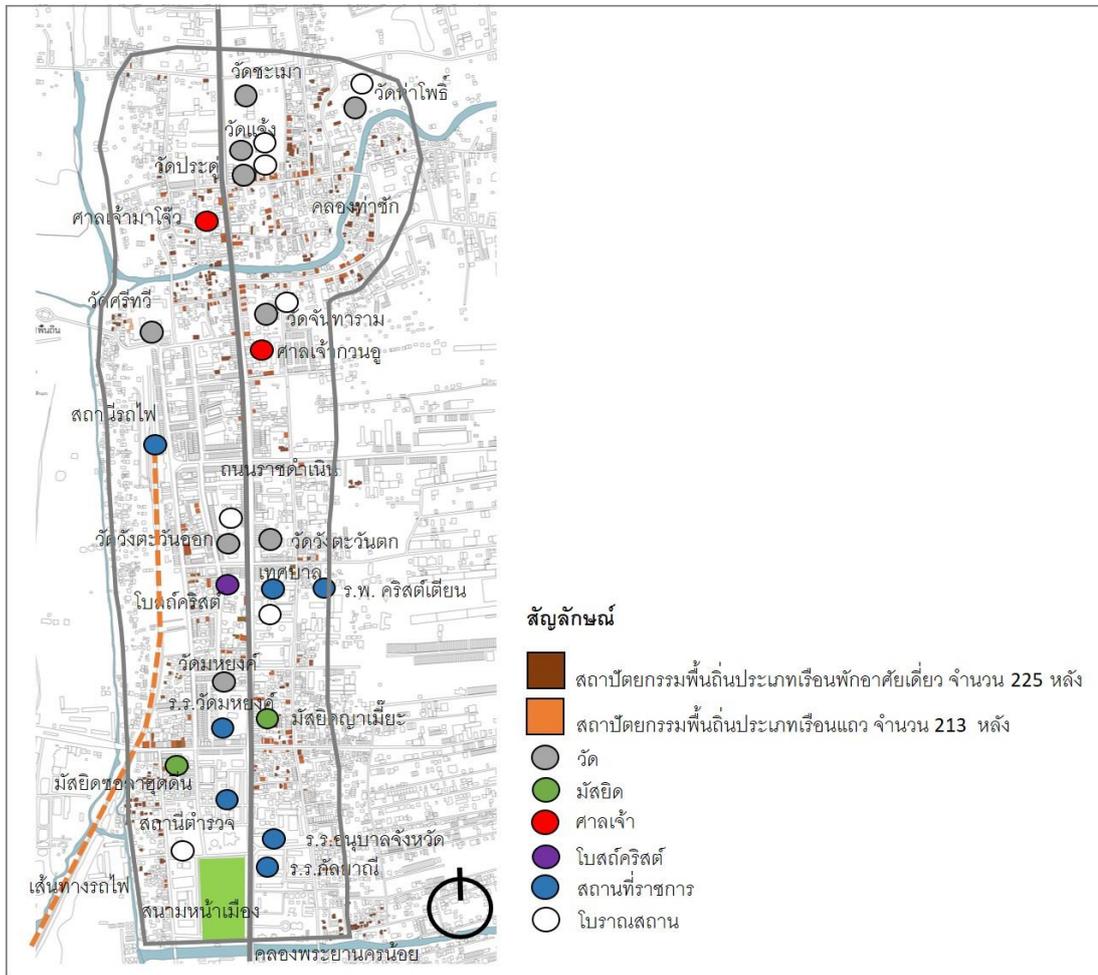
จากการสำรวจภาคสนามพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชมีสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นกระจายตัวอยู่ภายในบริเวณเมืองเก่าในแต่ละบริเวณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ชุมชนท่าวัง

ชุมชนท่าวังเป็นชุมชนด้านการค้าขายในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นส่วนต่อเนื่องเมืองเก่านครศรีธรรมราชด้านทิศเหนือ ตั้งแต่สนามหน้าเมืองถึงชุมชนริมคลองท่าซึก การใช้ประโยชน์อาคารส่วนใหญ่เป็นพาณิชย์กรรมหนาแน่นและที่อยู่อาศัย มีสถานที่ราชการ ศาสนสถาน

จากการสำรวจภาคสนามบริเวณพื้นที่ชุมชนท่าวัง มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 438 หลัง มีอาคารประเภทเรือนเดี่ยว 225 หลัง เรือนแถว 213 หลัง มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากกระจายตัวในพื้นที่บริเวณริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นเส้นทางหลักของการคมนาคมทางน้ำในอดีตและริมถนนราชดำเนินทั้งฝั่ง 2 ฟาก ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีตถึงปัจจุบัน (ภาพที่ 10)

ภาพที่ 10 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ชุมชนท่าวัง

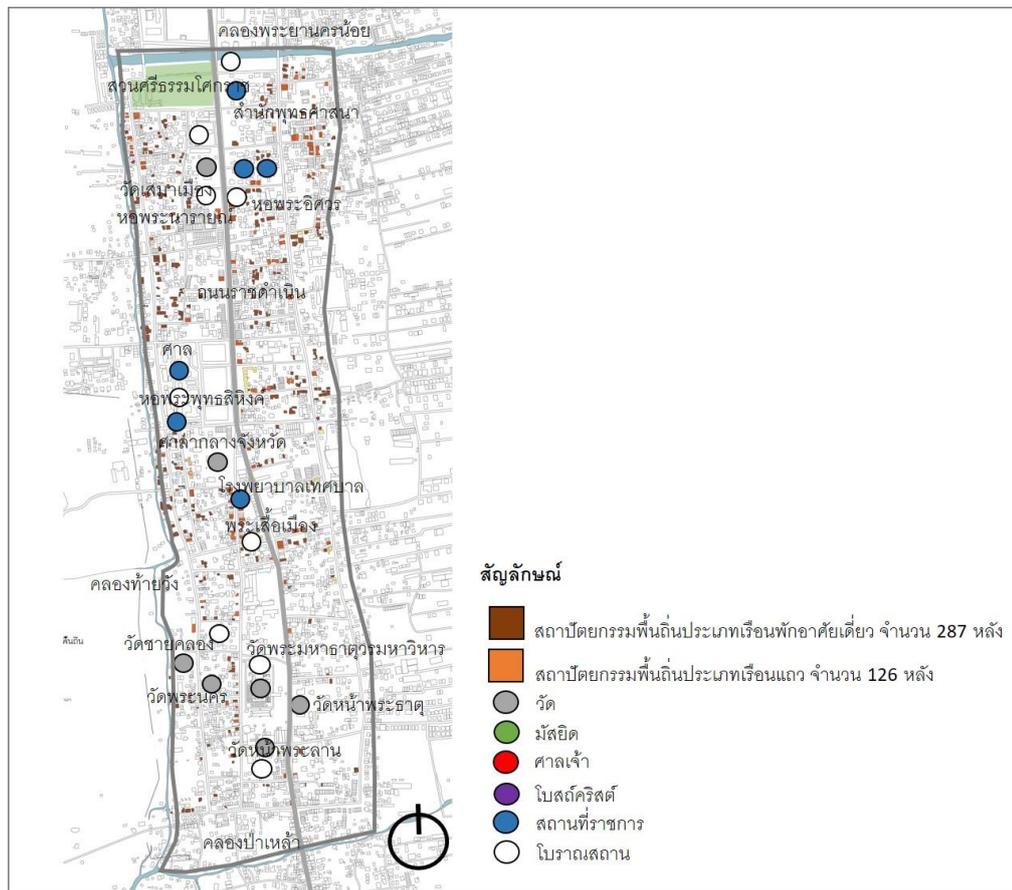
ภาพที่ 11 แสดงตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลในบริเวณชุมชนท่าวังริมถนนราชดำเนินมีรูปแบบอาคารเหมือนอาคารในย่านเมืองเก่าป็นัง

2) ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช

ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญสูงมีกำแพงเมืองและคูเมืองที่เหลือชัดเจนด้านทิศเหนือ การใช้ประโยชน์อาคารเป็นประเภทที่พักอาศัย สถานที่ราชการและศาสนสถาน ภายในพื้นที่มีโบราณสถานและศาสนสถานเป็นจำนวนมาก คือ วัดหน้าพระลาน วัดเสมาเมือง หอพระอิศวรหอพระนารายณ์ โดยมีวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญมากในพื้นที่ มีศาลากลางเป็นสถานที่ราชการที่สำคัญเพราะเคยเป็นที่ตั้งของวังเจ้าเมืองมาก่อน

จากการสำรวจภาคสนามบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 413 หลัง มีอาคารประเภทเรือนเดี่ยว 287 หลัง เรือนแถว 126 หลัง มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากกระจายตัวในพื้นที่โดยรอบศาลา

กลางจังหวัด ซึ่งเป็นศูนย์รวมหน่วยงานราชการตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รวมถึงรอบศาสนสถาน วัดต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของชุมชนในอดีตเช่นกัน

ภาพที่ 12 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช

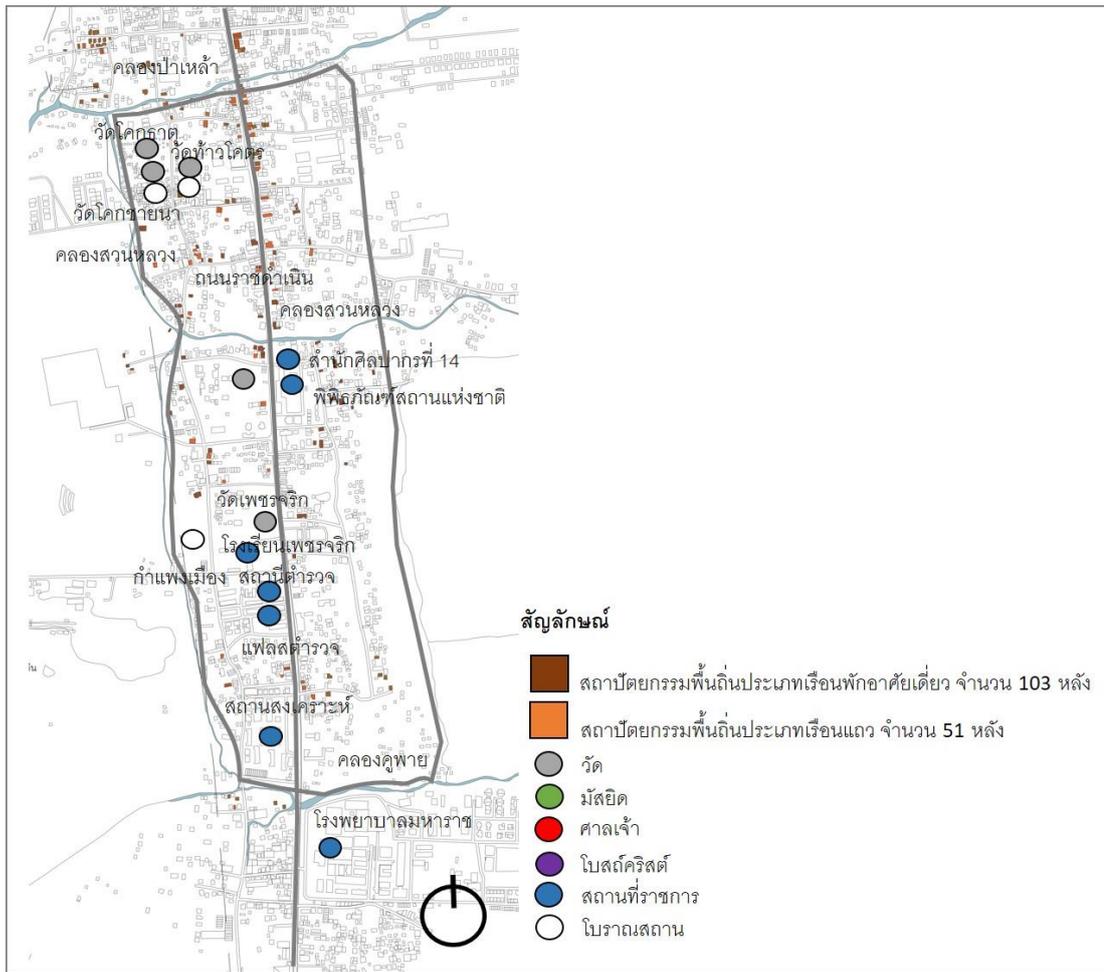

ภาพที่ 13 บ้านขุนอาเทศ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นอัยการจังหวัดในอดีต เป็นอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
ในชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช โดยตั้งอยู่ใกล้บริเวณศาลากลางและศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช

3) ชุมชนพระเวียง

บริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองพระเวียง เป็นพื้นที่ต่อเนื่องของเมืองเก่าด้านทิศใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์สูง ซึ่งเดิมเคยเป็นเมืองเก่าที่ตั้งมาก่อน ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช การใช้ประโยชน์อาคารเป็นประเภทที่พักอาศัย สถานที่ราชการและศาสนสถาน คือวัด สุสาน แพลตด้ารวจ บ้านสงเคราะห์เด็ก และ โรงเรียน ภายในพื้นที่มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนน้อย โดยจะกระจายตัวอยู่ บริเวณริมคลองคูพายซึ่งเดิมเป็นเส้นทางการคมนาคมทางน้ำของชุมชน

จากการสำรวจภาคสนามบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 154 หลัง มีอาคารประเภทเรือนเดี่ยว 103 หลัง เรือนแถว 51 หลัง มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากกระจายตัวบริเวณถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 14 แสดงตำแหน่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถานที่สำคัญในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองพระเวียง

ภาพที่ 15 แสดงอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองพระเวียง ปัจจุบันเป็นบ้านเช่า

จากการสำรวจภาคสนามมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากตั้งอยู่ในเขตเมือง
เก่านครศรีธรรมราช โดยสามารถสรุปทั้ง 3 บริเวณได้ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้ง 3 บริเวณ ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	1) ชุมชนท่าวัง	2) ชุมชนเมืองเก่า นครศรีธรรมราช	3) ชุมชนเมืองพระเวียง
เรือนพักอาศัยเดี่ยว	225	287	103
เรือนแถว	213	126	51
รวม	438	413	154

จากผลการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าทั้ง 3 บริเวณ ชุมชนท่าวังมี
จำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมากที่สุด ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชและชุมชนเมืองพระ
เวียงตามลำดับ โดยข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเป็นข้อมูลในการพิจารณาพื้นที่ศึกษาต่อไป

3.1.2 เกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา

เนื่องด้วยพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชมีขนาดใหญ่ ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่บางส่วนของพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช เพื่อเป็นพื้นที่ทดลองในการการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยมีเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาดังนี้

- 1) เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เมืองเก่าหรือพื้นที่ประวัติศาสตร์โดยในพื้นที่มีโบราณสถานที่มีคุณค่าและมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากที่ไม่ได้รับการให้คุณค่า
- 2) มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่มีการใช้สอยโดยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่การทดลองใช้เครื่องมือในการประเมินได้
- 3) มีคนในพื้นที่หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สามารถให้ข้อมูลได้

3.1.3 การเลือกพื้นที่ศึกษา

การสำรวจภาคสนามเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นไปสู่การพิจารณาตามเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาจากการสำรวจภาคสนามพบว่า พื้นที่ชุมชนท่าวังมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ข้างต้นในการเป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อการสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า เนื่องจากบริเวณชุมชนท่าวังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ไม่ได้รับการให้คุณค่า จำนวนมากที่สุดจาก 3 บริเวณ โดยมีความหลากหลายของประเภทอาคาร ประกอบด้วยอาคารเรือนเดี่ยว เรือนแถวไม้ เรือนตึกแถว เป็นต้น รวมถึงอาคารมีการใช้สอยและมีคนในพื้นที่หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สามารถให้ข้อมูลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่เครื่องมือในการประเมินได้

เนื่องด้วยจากการสำรวจภาคสนามยังพบว่า บริเวณชุมชนท่าวังมีพื้นที่ขนาดใหญ่ และมีการกระจายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงลดขนาดของพื้นที่ศึกษาโดยมุ่งเน้นในพื้นที่ริมคลองท่าซักและถนนราชดำเนินส่วนต่อเนืองของชุมชนริมคลองท่าซัก ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนเริ่มต้นในก่อก่อตั้งชุมชน มีความหลากหลายของรูปลักษณะและมีความหนาแน่นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมาก ซึ่งสามารถแสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาดังภาพ

ภาพที่ 16 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาชุมชนท่าวังในปัจจุบัน

3.2 การรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ขั้นตอนและวิธีการรวบรวมข้อมูล

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิด ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่าหรือพื้นที่ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และพัฒนาการในการอนุรักษ์ในระดับสากลและในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงไปสู่คำถาม วัตถุประสงค์ในงานวิจัย และเกณฑ์เฉพาะในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า ข้อมูลดังกล่าวอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมเอกสารจากห้องสมุดสถาบันการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งจากกรมศิลปากรที่

14 สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลนคร นครศรีธรรมราช สถานศึกษาในท้องถิ่น

- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม เพื่อทราบถึงกระบวนการและเกณฑ์พิจารณาการให้คุณค่า และกระบวนการตัดสินคุณค่าของสถาปัตยกรรม ทั้งหน่วยงานในระดับสากลจากองค์กรยูเนสโกและหน่วยงานในประเทศไทย จากกรมศิลปากรและสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อนำข้อมูลไปสู่การสร้างวิธีการและเกณฑ์เฉพาะในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม พื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า ข้อมูลดังกล่าวอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมเอกสาร จากโดยรวบรวมเอกสารจากห้องสมุดสถาบันการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งจากกรมศิลปากร ที่ 14
- 3) ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน โดยเก็บข้อมูลของชุมชนประกอบด้วยลักษณะทาง ภูมิศาสตร์ทำเลที่ตั้ง การตั้งถิ่นฐาน พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ อาคาร สถานที่สำคัญในชุมชนท่าวัง ภาพถ่ายทางอากาศย้อนหลังและปัจจุบัน เพื่อ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในชุมชนและสถาปัตยกรรม ในพื้นที่ ข้อมูลดังกล่าวอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ โดยรวบรวมเอกสารจากห้องสมุด สถาบันการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และจากอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารจาก หน่วยงานท้องถิ่น ทั้งจากกรมศิลปากรที่ 14 และใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บ ข้อมูลโดยการสำรวจภาคสนาม มีเครื่องมือพื้นฐานได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายภาพ แล้วการเดินทางสำรวจชุมชนเพื่อบันทึกข้อมูลของตำแหน่งและรูปแบบของสถานที่ สำคัญในชุมชน
- 4) ข้อมูลเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยหาตำแหน่งและคุณลักษณะของ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนโดยเน้นอาคารประเภทอาคารพักอาศัยและ อาคารพาณิชย์พักอาศัย โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ ภาคสนาม มีเครื่องมือพื้นฐานได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายภาพ แล้วการเดินทางสำรวจ ชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการ ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในขั้นตอนถัดไป การเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเก็บข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยเกี่ยวกับประวัติการสร้างเรือน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การอยู่อาศัย การใช้สอย ความเชื่อที่สัมพันธ์กับเรือน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการพูดคุยแบบสบาย ๆ ไม่มีกรอบของคำถามและเวลาเป็นข้อจำกัด โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจภาคสนาม มีเครื่องมือพื้นฐานได้แก่ แบบประเมิน แผนที่ กล้องถ่ายภาพ

- 5) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน เพื่อทราบถึงเกณฑ์หรือสาระสำคัญในการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง และตัวอย่างอาคารในพื้นที่ชุมชนที่แสดงคุณค่าตามเกณฑ์ข้างต้น โดยใช้เป็นข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ มีเครื่องมือพื้นฐานได้แก่ แผนที่ชุมชนท่าวัง เพื่อแสดงขอบเขตและระบุตำแหน่งของอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าตามเกณฑ์ที่ให้ข้อมูล โดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหน่วยงานราชการในพื้นที่และกลุ่มภาคเอกชน

กล่าวได้ว่า งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ ใช้วิธีเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนามของพื้นที่ศึกษา และข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากเอกสาร ๆ ประกอบ สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนามใช้การเดินทางสำรวจ การสังเกตการณ์ การรังวัดอาคารและการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือเฉพาะในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า

3.2.2 เครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

- 1) แบบสำรวจ/ แผนที่/ กล้องถ่ายรูป
  - ด้านกายภาพของชุมชน เพื่อระบุตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา เส้นทางการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ โบราณสถานและสถานที่สำคัญในชุมชน

- รายละเอียดทางสถาปัตยกรรม เช่น รูปแบบอาคาร สภาพอาคาร การวางตัวอาคาร ผังการใช้งานอาคาร ผังบริเวณ วัสดุ สี ช่องเปิดและโครงสร้างอาคาร
- 2) แบบประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นฐานจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน
- โดยระบุอาคารสถาปัตยกรรมพื้นฐานในพื้นที่ศึกษา และช่องการให้คะแนนคุณค่าทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม
- 3) แบบสัมภาษณ์เกณฑ์การให้คุณค่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
- ระบุเกณฑ์พิจารณาในการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นฐานในพื้นที่ศึกษา
  - ระบุอาคารตัวอย่างสถาปัตยกรรมพื้นฐานตามเกณฑ์การให้คุณค่าข้างต้น
- 4) แบบสัมภาษณ์แบบชนิดไม่มีโครงสร้าง
- ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ของพื้นที่ ประวัติการสร้างเรือน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การอยู่อาศัย การใช้สอย ความเชื่อที่สัมพันธ์กับเรือน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1 การวิเคราะห์เนื้อหา

- 1) วิเคราะห์เนื้อหา นิยามความหมาย ของสถาปัตยกรรมพื้นฐาน เมืองเก่า พื้นที่ประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และการประเมิน เพื่อทำความเข้าใจความหมาย และทราบถึงวัตถุประสงค์ของของสถาปัตยกรรมพื้นฐานในเมืองเก่า
- 2) วิเคราะห์เนื้อหาของการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม ของหน่วยงานระดับสากลคือองค์กรยูเนสโก หน่วยงานในประเทศไทย ประกอบด้วย หน่วยงานราชการคือ กรมศิลปากร หน่วยงานเอกชน คือ สมาสถาปนิกสยาม ในพระบรม

ราชูปถัมภ์ ในรายละเอียดเนื้อหาด้านวิธีการประเมิน การแบ่งประเภทอาคาร
เกณฑ์พิจารณา การตัดสิน

3.3.2 การวิเคราะห์สถิติ

- 1) **วิเคราะห์สถิติในการเลือกพื้นที่ศึกษา** จากการสำรวจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชมีพื้นที่กว้างมาก โดยแบ่งเป็น 3 บริเวณคือ ชุมชนท่าวัง ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราชและชุมชนเมืองพระเวียง และนำจำนวนของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแต่ละบริเวณมาทำการวิเคราะห์สถิติ เพื่อเลือกพื้นที่ศึกษาในการทดลองการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 2) **วิเคราะห์สถิติเกณฑ์พิจารณาจากเกณฑ์มาตรฐาน** จากค่าคะแนนเฉลี่ยคะแนนของเกณฑ์พิจารณาจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐานทั้ง 4 ด้านและค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน เพื่อนำไปตัดสินอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
- 3) **วิเคราะห์สถิติเกณฑ์พิจารณาจากเกณฑ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย** จากจำนวนความเห็นในการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ และอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีการยกตัวอย่างมากที่สุด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของเกณฑ์และอาคาร

3.3.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

- 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมของหน่วยงานระดับสากลและหน่วยงานในประเทศไทย การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 การประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานระดับสากล คือ องค์การยูเนสโกจากการพิจารณาเพื่อขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม และหน่วยงานในประเทศไทย คือ กรมศิลปากรจากการพิจารณาขึ้นทะเบียนโบราณสถาน สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากการพิจารณารางวัลการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดีเด่นประจำปี โดยเปรียบเทียบในด้าน วิธีการประเมิน การแบ่งประเภทอาคาร

เกณฑ์พิจารณาคุณค่า การตัดสินใจและผู้ประเมิน เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าที่เหมาะสม

- 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นระหว่างเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนท่าวัง เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นระหว่างเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนท่าวัง เพื่อเปรียบเทียบเนื้อหาและหัวข้อของการพิจารณาคุณค่าว่ามีความสอดคล้องและแตกต่างกันอย่างไร
- 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในชุมชนท่าวัง เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในชุมชนท่าวังระหว่างจากการประเมินคุณค่าโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานและจากเกณฑ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนท่าวัง เพื่อดูความเหมือนและความต่างของรูปลักษณะและคำอธิบายคุณค่าในด้านต่าง ๆ

3.3.4 การวิเคราะห์ลักษณะ

- 1) การวิเคราะห์แผนผัง

การทำความเข้าใจลักษณะของชุมชนโดยการใช้วิธีการวิเคราะห์แผนผังชุมชนร่วมกับภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายทั่วไปของชุมชนในอดีต โดยพิจารณารายละเอียดในเรื่องดังนี้

- 1.1 ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน
- 1.2 ตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 1.3 องค์ประกอบของชุมชน
- 1.4 ภูมิทัศน์ชุมชน

เพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของที่ตั้ง การพิจารณาลักษณะวัฒนธรรมของชุมชน ความเชื่อ ที่ส่งผลต่อตำแหน่งและรูปแบบ

ของอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชน โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ของคนในชุมชน

2) การวิเคราะห์คุณลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

คุณลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ที่แสดงข้อมูลปฐมภูมิที่แสดงผังพื้น รูปด้าน และรูปตัด ภาพถ่าย ที่สามารถแสดงข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสถาปัตยกรรม ข้อมูลข้างต้นสามารถวิเคราะห์รูปลักษณ์ โดยอาศัยหลักการทางสถาปัตยกรรมพื้นฐานในเรื่องดังนี้

- 1.1 ทิศทางการวางผัง
- 1.2 รูปทรงและองค์ประกอบ
- 1.3 ผังพื้นแสดงการใช้สอย
- 1.4 การประดับตกแต่ง

3.4 การสังเคราะห์ข้อมูล

3.4.1 การสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่า

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดในการประเมินและแนวคิดการประเมินอาคารที่มีคุณค่า พบว่ามีแนวทางในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม 2 แนวทางคือ

1) **ประเมินแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism)** โดยการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นผู้กำหนดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าโดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Focus Group) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนทำวงเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1.1 กลุ่มหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยเลือกตัวแทนหน่วยงานละ 3 คน และมีระดับหัวหน้าหน่วยงานอย่างน้อย 1 คน
- 1.2 กลุ่มภาคเอกชน โดยเลือกตัวแทนอย่างน้อย 10 คน คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ กลุ่มผู้อาศัยในพื้นที่ชุมชนทำวง และกลุ่มผู้มาเยือน

โดยในการประเมินโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เริ่มด้วยการอธิบาย นิยามความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และอธิบายวิธีการประเมินโดยมี คำถามคือ

1. อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังมีคุณค่าหรือไม่
2. อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังมีเกณฑ์ในการให้คุณค่าด้าน ไตบ้าง พร้อมยกตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในแต่ละด้าน

2) ประเมินแบบปรนัยนิยม (Objectivism) โดยการประเมินจากเกณฑ์มาตรฐาน ที่สามารถอธิบายคุณค่าในด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าจาก การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและสาระสำคัญของคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎ บัตรपुरา ค.ศ. 1999 การประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานระดับสากล คือ องค์การยูเนสโกจากการพิจารณาเพื่อขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม และ หน่วยงานในประเทศไทย คือ กรมศิลปากรจากการพิจารณาขึ้นทะเบียน โบราณสถาน และสมาคมสถาปนิกสยาม ฯ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม ของยูเนสโกทั้ง 6 เกณฑ์และเกณฑ์พิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ของกรมศิลปากร 4 ข้อ โดยแบ่งเนื้อหาตามหัวข้อคุณค่ามรดกทาง วัฒนธรรม 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการ และการศึกษา และด้านสังคม

2.2 สาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาคูณค่าสถาปัตยกรรมที่ 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และ ด้านสังคม ร่วมกับหลักการและแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เพื่อ นำไปสู่การสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในบริบทของ ประเทศไทย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจนคือ ชัดเจนมาก = 3 คะแนน, ชัดเจนปานกลาง = 2 คะแนน, ชัดเจนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มี ข้อมูล = 0 คะแนน โดยมีการจัดลำดับคุณค่าเพื่อเป็นมรดกสถาปัตยกรรม

พื้นที่ทรงคุณค่า คือได้คะแนนเฉลี่ยของคุณค่าอย่างน้อย 1 เกณฑ์ (2 – 3 คะแนน) หรือ

พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยของคุณค่าทั้ง 4 ด้าน เป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 3 คะแนน พิจารณาจากคะแนนรวมคือ

2.00 – 3.00 คะแนน อันดับหนึ่ง มีคุณค่ามาก เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นที่ทรงคุณค่า

1.00 – 1.99 คะแนน อันดับดับสอง มีคุณค่าปานกลาง เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นที่ที่สำคัญ

0.01 – 0.99 คะแนน อันดับสาม มีคุณค่าน้อย เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นที่

โดยการสร้างประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นที่ทั้ง 2 แนวทาง จะนำไปสู่การทดสอบในพื้นที่ศึกษาต่อไป

3.4.2 การทดสอบเกณฑ์ประเมินคุณค่า

การทดสอบในพื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนท่าวัง จ. นครศรีธรรมราช เพื่ออธิบายถึงคุณค่าในด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมพื้นที่ โดยแสดงความสัมพันธ์ของคุณค่าในแต่ละด้าน และนำไปสู่การตัดสินใจว่าอะไรคือคุณค่าสำคัญของสถาปัตยกรรมโดยการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม 2 แนวทางคือ

- 1) **ประเมินแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism)** โดยการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นผู้กำหนดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นที่ในเมืองเก่าโดยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Focus Group) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีความเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นที่ในชุมชนท่าวังเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มหน่วยงานราชการในพื้นที่ โดยเลือกตัวแทนหน่วยงานละ 3 คน และมีระดับหัวหน้าหน่วยงานอย่างน้อย 1 คนคือ สำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช สำนักโยธาธิการและผังเมืองนครศรีธรรมราช สำนักกองช่าง

เทศบาลนครนครศรีธรรมราช และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน
นครศรีธรรมราช

1.2 กลุ่มภาคเอกชน โดยเลือกตัวแทนอย่างน้อย 10 คน คือ

- กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ โดยเลือกกลุ่มชมรมรักษำบ้านเกิด ประกอบด้วย
ข้าราชการบำนาญ สถาปนิก วิศวกร
- กลุ่มผู้อาศัยในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประกอบด้วยเจ้าของอาคาร หรือเจ้าของ
กิจการในชุมชนท่าวัง
- กลุ่มผู้มาเยือน ประกอบด้วยนักท่องเที่ยว ผู้ที่มาทำงานในจังหวัด
นครศรีธรรมราช หรือผู้ที่อาศัยนอกเขตพื้นที่ชุมชนท่าวัง โดยการเลือกสุ่ม
10 คนในการสัมภาษณ์

โดยต้องการทราบถึง เภณทในการพิจารณาคุณค่าอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
ในชุมชนท่าวังและอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าตัวอย่างตามเกณฑ์
ข้างต้น

2) ประเมินแบบปรนัยนิยม (Objectivism) โดยการประเมินคุณค่าจากเกณฑ์
มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วยคุณค่า 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้าน
ประวัติศาสตร์ ด้านวิชาการและการศึกษา และด้านสังคม โดยผู้วิจัยได้เลือก
อาคารตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อทดลองการประเมิน
คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว 13 ตัวอย่าง และ
ประเภทกลุ่มอาคาร 1 ตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์เลือกตัวอย่างอาคาร คือ

1. อาคารตัวอย่างสามารถแสดงความหลากหลายในการอธิบายคุณค่าใน
ด้านต่าง ๆ ได้ และนำไปสู่การตัดสินใจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้
2. อาคารตัวอย่างมีการเชื่อมโยงในการตั้งถิ่นฐานและมีความหลากหลาย
ของสภาพแวดล้อมในชุมชนท่าวัง

บทที่ 4

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการประเมินคุณค่ามรดกทางสถาปัตยกรรม โดยศึกษาข้อมูลพื้นที่ชุมชนท่าวัง การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมจากหน่วยงานระดับสากลคือ องค์การยูเนสโก และหน่วยงานประเทศไทยคือ กรมศิลปากรและสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ รวมถึงแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการและเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในประเทศไทย โดยทดลองการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนท่าวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีรายละเอียดตามหัวข้อดังนี้

- 4.1 พื้นที่ศึกษา ชุมชนท่าวัง
- 4.2 การประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม สถาปัตยกรรม
- 4.3 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 4.4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง
- 4.5 การอภิปรายผล

4.1 พื้นที่ศึกษา: ชุมชนท่าวัง

4.1.1 ประวัติศาสตร์ชุมชนท่าวัง

เมืองเก่านครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่แสดงให้เห็นว่า เมืองเก่านครศรีธรรมราชเคยเป็นศูนย์กลางการเมืองการปกครอง เป็นเมืองท่าที่มีความเจริญทางการค้าและพุทธศาสนาอย่างยาวนาน มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์ จากปัจจัยด้านชัยภูมิที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ในการเป็นเมืองท่า มีที่พักเรือ มีที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการทำการเกษตรทั้งการปลูกผลไม้และปลูกข้าว และปัจจัยที่มีทรัพยากรแร่ธาตุที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีแร่ดีบุกที่เป็น

สินค้าส่งออกที่สำคัญ ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นส่วนสนับสนุนให้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่เมือง นครศรีธรรมราช (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2555)

ชุมชนท่าวังส่วนหนึ่งของเมืองเก่านครศรีธรรมราช เดิมตั้งชุมชนบริเวณริมคลองท่า วังหรือคลองท่าซึกเป็นเส้นทางคมนาคมหลักทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างชุมชนไปสู่ทะเลอ่าว ไทยที่ปากแม่น้ำปากพญาซึ่งเป็นอ่าวสำหรับพักเรือสำเภา ทำให้ชุมชนท่าวังเป็นย่านการค้าที่ สำคัญของเมืองเก่านครศรีธรรมราช “ท่าวัง” เป็นชื่อเรียกท่าหน้าในอดีตซึ่งเคยเป็นวังของ “เจ้าหญิงปรางหรือหม่อมปราง” เนื่องจากบริเวณหน้าวังของหม่อมปรางเป็นท่าเรือ มีเรือ สำเภาในและต่างประเทศมาจอดเรียงรายนับแต่ท่าหน้าวังของอุปราชพัค (ยศขณะนั้น) ปัจจุบันคือวัดท่าโพธิ์มาจนถึงท่าหน้าวังของหม่อมปรางซึ่งปัจจุบันคือช่วงสะพานรามศวร์ (น้อม อุปรมัย, 2526) (ภาพที่ 17)

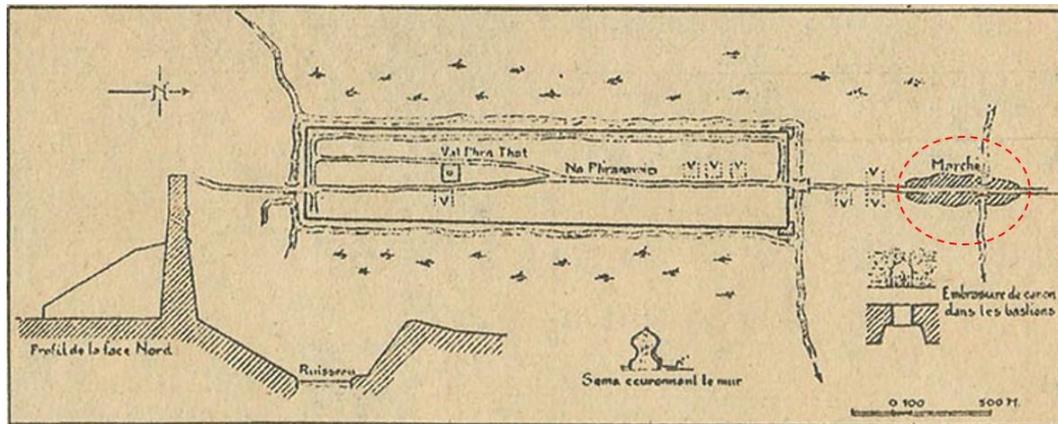
ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหัวเมืองเป็นแบบ เทศาภิบาล เมืองนครถูกลดบทบาทความสำคัญด้านการเมืองการปกครอง แต่มีการพัฒนา ด้านอื่นเกิดขึ้น เช่น การพัฒนาด้านเศรษฐกิจการค้า ด้านการศึกษา การทำเหมืองแร่ และ ด้านการคมนาคม เป็นต้น กำแพงเมืองบางส่วนถูกรื้อออกเนื่องจากมีการพัฒนาของเมืองตาม นโยบายของเมืองหลวง มีการสร้างสะพานพระยานครน้อย และตัดถนนราชดำเนินเพื่อ เชื่อมต่อเพื่อความสะดวกในการเดินทางมากขึ้น ทำให้มีการขยายตัวการตั้งถิ่นฐานตามแนว สันทรายเดิม โดยเฉพาะชุมชนท่าวัง กลายเป็นย่านการค้าที่สำคัญ พระยาสุโขมนันยวินิต (ปั้น สุขุม) ดำรงตำแหน่งเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลนครศรีธรรมราช ได้เขียน บันทึกรายชื่อความได้เขียนบันทึกข้อความเรื่อง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมบ้านเมือง นครศรีธรรมราชว่า “มีชาวบ้านแถบตลาดท่าวัง ทำเรือนฝากระดานมุงกระเบื้องให้เป็นแถว เดียวกัน บ้างสร้างเป็นตึกโดยมีเงิน ซ้ำเฮงกับเงินขุนหงวน ได้สร้างตึกคนละหลังอยู่ก่อนแล้ว อาคารมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก อันเป็นผลมาจากการติดต่อค้าขายกับทาง ปีนังและสิงคโปร์” (อภิญา นนทนาท, 2562)

จากการพัฒนาเมืองในยุคนี้ส่งผลให้ให้มีกลุ่มชาวจีนจำนวนมากอพยพมาทำการ ค้าขายในบริเวณนี้ นครศรีธรรมราชเข้าสู่เศรษฐกิจในยุคใหม่และชุมชนท่าวังเป็นศูนย์กลาง ด้านการค้าของภูมิภาค เป็นชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่ พ่อค้าชาวจีนบางคนทำการค้าจนกิจการ รุ่งเรืองถึงส่งออกสินค้าไปเมืองปีนัง สิงคโปร์ และกลายเป็นบุคคลสำคัญของเมือง ได้รับศักดินา

และตำแหน่งทางราชการในการดูแลผลประโยชน์ของราชการ พ่อค้าชาวจีนและชาวต่างชาติ สร้างอาคารบ้านเรือนและร้านค้ามีความหนาแน่นมากขึ้นโดยก่อสร้างเป็นเป็นลักษณะของ ตึกแถว 2-3 ชั้น เพื่อเป็นร้านค้าและที่อยู่อาศัยบริเวณริมถนนราชดำเนิน ซึ่งได้รับอิทธิพล รูปแบบการก่อสร้างจากตะวันตกผ่านฝีมือช่างชาวจีนที่อพยพเข้ามาทำการค้าในชุมชนท่าวัง ซึ่งในปัจจุบันยังมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนในยุค ก่อตั้งและวัฒนธรรมของชาวจีนที่หลงเหลือ เช่น ศาลเจ้ากวนอู วัดจันทาราม คลองท่าซึก ถนน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้งประเภทอาคารบ้านเรือนประเภทตึกแถว ร้านค้า ซึ่งเป็นที่ประกอบกิจการร้านค้าของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2554)

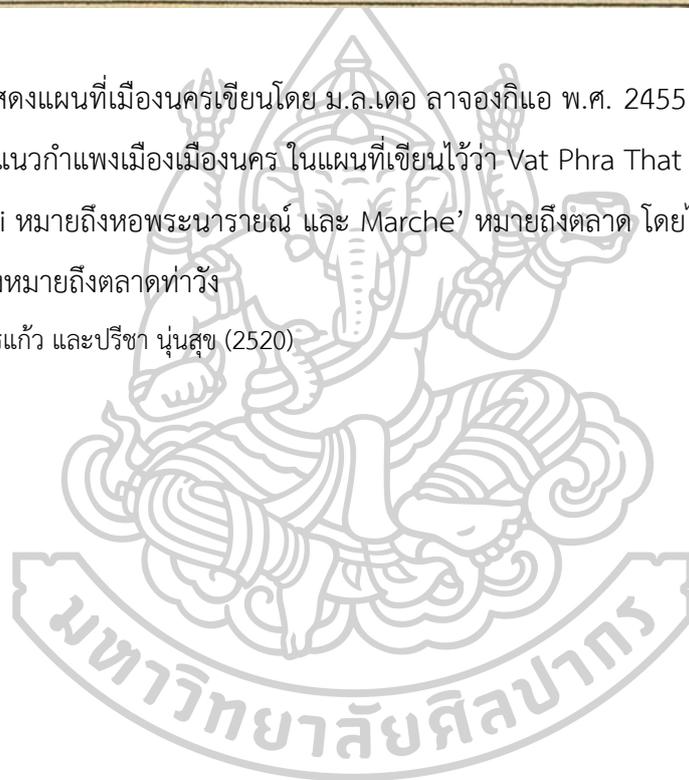
บริเวณพื้นที่ริมคลองท่าซึกจะประกอบด้วยชุมชนของคนในพื้นที่ อาคารบ้านเรือน ส่วนใหญ่เป็นอาคารเรือนไม้เพื่อการอยู่อาศัย มีอาคารเรือนแถวไม้เพื่อค้าขายบริเวณถนนราชดำเนินด้านทิศเหนือของคลองท่าซึก และถนนซอย เช่น ถนนตากสินซึ่งเป็นถนนซอยเชื่อมต่อ ระหว่างท่าหน้าสำหรับสินค้าทะเลของชาวประมง เรียกว่า ท่าโพธิ์ และตลาดเย็นซึ่งเป็นตลาด สดในพื้นที่

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2479 เส้นทางรถไฟสายใต้ผ่านมาถึงนครศรีธรรมราช ส่งผลให้ ตลาดท่าวังขยายตัวเข้าใกล้สถานีรถไฟ เพื่อการขนส่งสินค้ามากขึ้น และมีการรวมกลุ่มของ พ่อค้าชาวจีนในตัวเมืองนครศรีธรรมราชตั้งเป็นสมาคมพาณิชย์จีนนครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. 2467 ตั้งอยู่ที่ศาลเจ้ากวนอูซึ่งเป็นศาลเจ้าเก่าในสมัยรัชกาลที่ 5 และใน พ.ศ. 2500 เป็นยุค เฟื่องฟู ชุมชนท่าวังมีการขยายตัวโดยรอบสถานีรถไฟมากขึ้น มีโรงแรม โรงหนัง เกิดขึ้นหลาย แห่ง พ.ศ. 2505 มีการขุดสร้างถนนพัฒนาการคูขวาง เป็นถนนฝั่งตะวันออกและวาง แนวขนานกับถนนราชดำเนิน ส่งผลให้ย่านการค้าและที่อยู่อาศัยขยายตัวออก ย่านท่าวังมี อาคารตึกแถวรุ่นใหม่เกิดขึ้นตามถนนสายย่อยที่เชื่อมระหว่างถนนราชดำเนินและสถานีรถไฟ ธุรกิจส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชนท่าวังยังเป็นของชาวจีนจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 17 แสดงแผนที่เมืองนครเขื่อนขันธ์โดย ม.ล.เดอ ลากองกิแอ พ.ศ. 2455 (สมัยรัชกาลที่ 6) แสดงภาพ ลักษณะแนวกำแพงเมืองเมืองนคร ในแผนที่เขียนไว้ว่า Vat Phra That หมายถึงวัดพระมหาธาตุ Na Phranarai หมายถึงหอพระนารายณ์ และ Marche' หมายถึงตลาด โดยได้ลงรายละเอียดบริเวณคลองท่าวัง ซึ่งหมายถึงตลาดท่าวัง

ที่มา: ชวน เพชรแก้ว และปรีชา นุ่นสุข (2520)

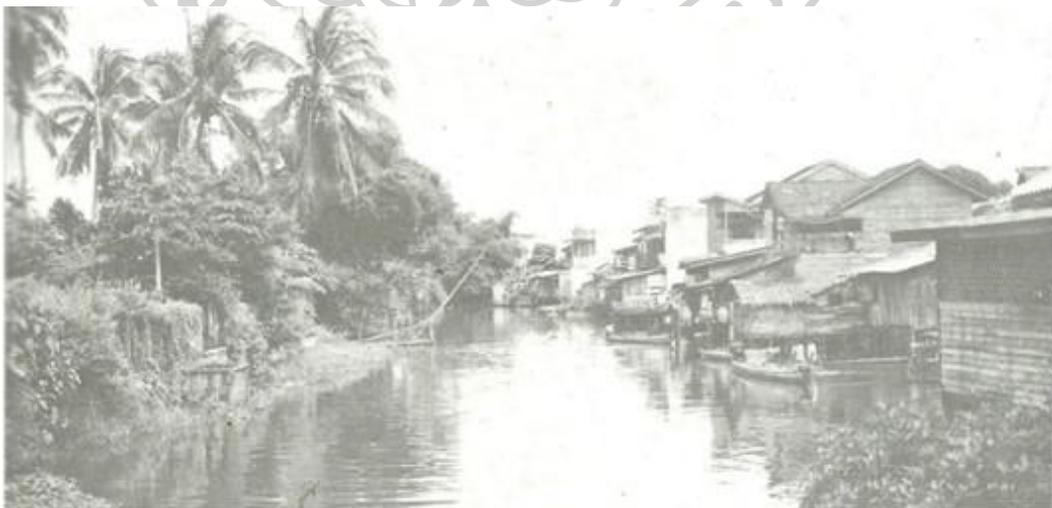

ภาพที่ 18 แสดงภาพถ่ายทางอากาศการของชุมชนนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2517 ประกอบด้วยชุมชนท่าวัง เมืองแก่นนครศรีธรรมราช และเมืองพระเวียง ซึ่งตั้งแนวเดียวกันอยู่บนสันทรายโบราณ
ที่มา: กรมแผนที่ทหาร (2517)

สัญลักษณ์
 - - - - - ขอบเขตชุมชนท่าวัง

ภาพที่ 19 แสดงภาพถ่ายทางอากาศชุมชนท่าวัง พ.ศ. 2517
 ที่มา: กรมแผนที่ทหาร (2517)

ภาพที่ 20 แสดงบ้านเรือนริมคลองท่าซึกหรือคลองท่าวัง พ.ศ. 2516
 ที่มา: เมืองคอน.com (2554)

ภาพที่ 21 แสดงภาพถ่ายชุมชนท่าวังในอดีต อาคารเป็นเรือนแถวไม้ 2 ชั้น และตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล บริเวณริมถนนราชดำเนิน ชุมชนท่าวัง
ที่มา: เมืองคอน.com (2554)

4.1.2 สภาพแวดล้อมชุมชนในปัจจุบัน

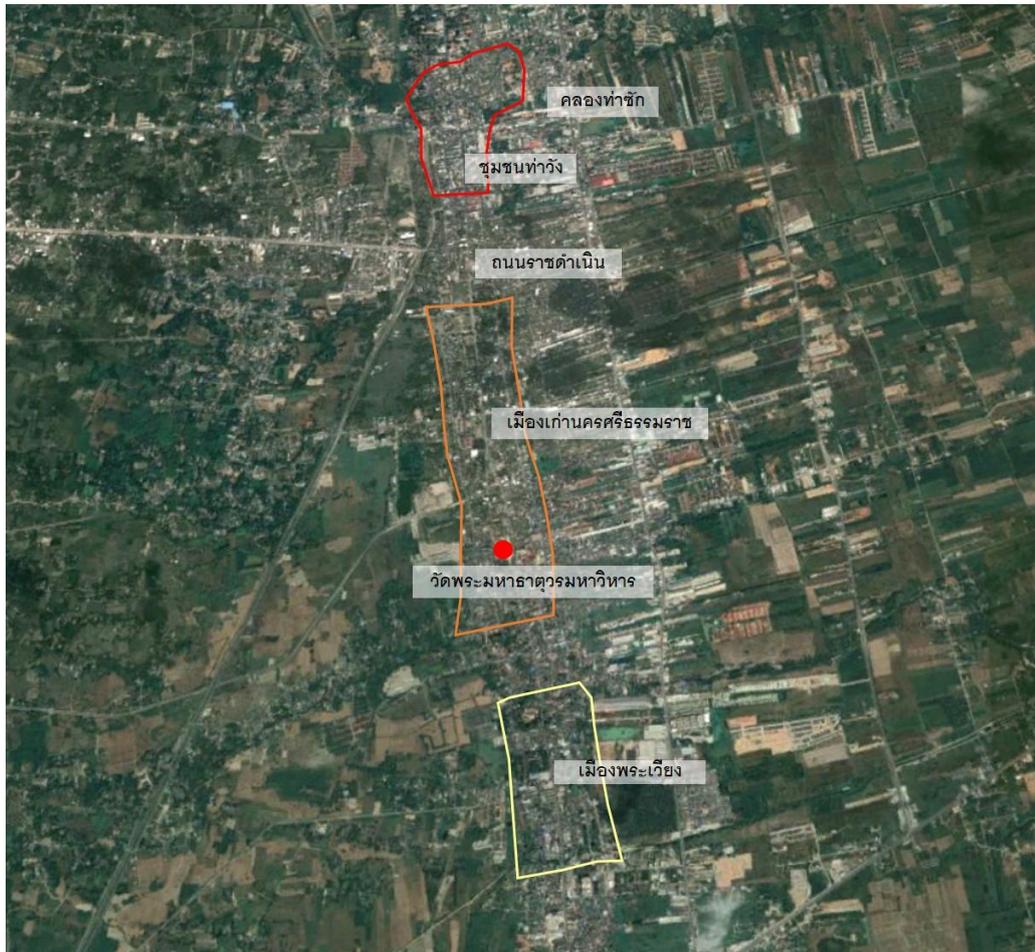
ชุมชนท่าวังตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราช ตั้งอยู่บนแนวสันทรายโบราณ โดยตั้งอยู่บริเวณด้านทิศเหนือของพื้นที่ชุมชนเมืองเก่านครศรีธรรมราช ปัจจุบันพื้นที่ชุมชนท่าวังเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นย่านธุรกิจที่สำคัญของเมือง มีถนนราชดำเนินเป็นถนนสายหลักของเมืองและเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ มีอาคารพาณิชย์และอาคารเรือนแถวเพื่อการค้าขายตั้งริมสองฝั่งของถนน มีถนนจำเริญวิถีและถนนศรีปราชญ์เป็นถนนสายรองซึ่งวางตัวขนานกับถนนราชดำเนิน ถนนเทวราช ถนนชมพูพล และถนนวัดคิดเป็นถนนรองที่ตัดขวางกับถนนราชดำเนิน มีอาคารพาณิชย์และบ้านเดี่ยวริมถนนดังกล่าว

ในพื้นที่ชุมชนมีศาลเจ้าและวัดจำนวนมาก เช่น ศาลเจ้ากวนอู วัดโพธิ์ วัดจันทาราม วัดศรีทิว วัดวังตะวันตก และวัดวังตะวันออก

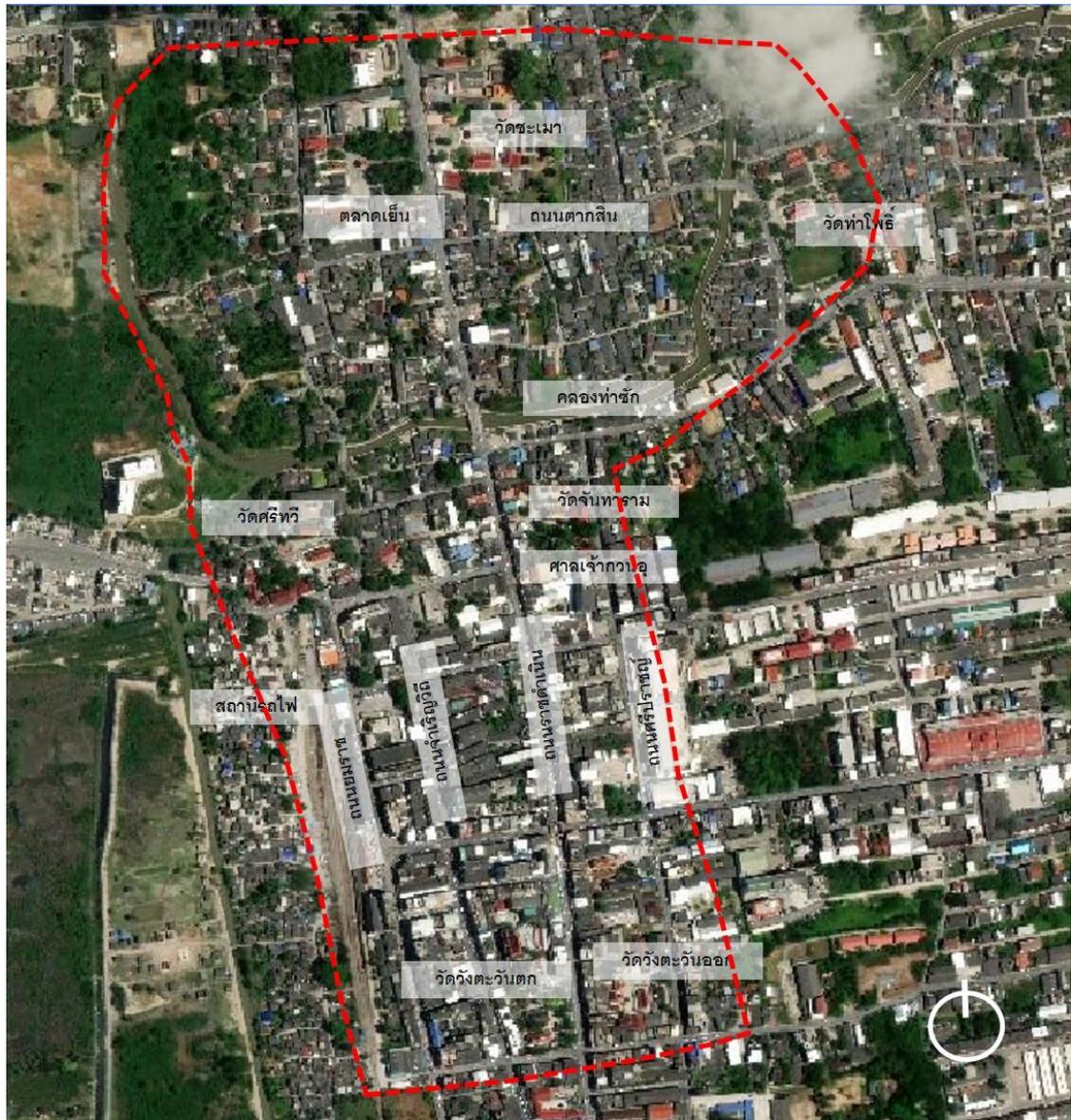
ในอดีตวัฒนธรรมทางการค้าตำแหน่งที่ตั้งของสถาปัตยกรรมของชุมชนท่าวังมีความสัมพันธ์กับทำเลที่ตั้งคือ อยู่ใกล้คลองท่าซึกและท่าเรือ เพื่อเป็นเส้นทางในการขนส่งสินค้าทางเรือเพื่อมาค้าขายและถนนราชดำเนินที่เป็นเส้นทางคมนาคมทางบกจะเป็นที่ตั้งของอาคารร้านค้าส่งผลให้เกิดย่านค้าขายของชุมชนหรือตลาด การวางตัวของอาคารจะหันหน้าเข้าหาคลองหรือถนน โดยอาคารจะมีความสูง 2 ชั้น มีขนาด 1-4 คูหา แม้รูปแบบด้านหน้าอาคารอาจมีความแตกต่างกัน แต่สามารถแสดงถึงเอกลักษณ์ของย่านการค้าในอดีตได้

บริเวณพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกในปัจจุบัน เป็นย่านที่อยู่อาศัยและมีอาคารร้านค้าริมถนนสายรองเช่น ถนนตากสิน ยังมีอาคารที่ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในอดีตอยู่จำนวนมาก โดยอาคารส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ หรืออาคารครึ่งไม้ครึ่งปูน 1 – 2 ชั้น อาคารส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรม เนื่องจากกรรมสิทธิ์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ของวัดชะเมา ผู้อยู่อาศัยจึงไม่นิยมซ่อมแซมให้ถาวร

ภาพที่ 22 แสดงภาพถ่ายทางอากาศการของชุมชนนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2562 ประกอบด้วยชุมชนท่าวัง เมืองเก่านครศรีธรรมราช และเมืองพระเวียง
ที่มา: google map (2562)

ภาพที่ 23 แสดงภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนท่าวังในปัจจุบัน

ที่มา: google map, 2562

ภาพที่ 24 แสดงภาพสภาพแวดล้อมในพื้นที่ชุมชนท่าวังบริเวณริมถนนราชดำเนินซึ่งเป็นถนนสายหลักของชุมชนและในปัจจุบันซึ่งเป็นย่านการค้าที่สำคัญ มีอาคารตึกแถว 2 - 4 ชั้น รูปแบบทั้งเก่าและใหม่

ภาพที่ 25 แสดงภาพตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน เป็นตึกแถวยุคแรกในชุมชนท่าวัง

ภาพที่ 26 แสดงบ้านเรือนริมคลองท่าวังหรือคลองท่าซึก ปัจจุบันมีการสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วมส่งผลเสียให้ภูมิทัศน์เดิมของคลองที่เป็นเส้นทางคมนาคมหลักและเป็นเส้นทางการค้าของชุมชนท่าวัง

ภาพที่ 27 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบริเวณริมคลองท่าซึก มีการยกพื้นเรือนเพื่อป้องกันน้ำท่วมในช่วงฤดูกลน้ำหลาก

ภาพที่ 28 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบริเวณริมถนนตากสิน เป็นอาคารครึ่งไม้ครึ่งปูนมีประโยชน์การใช้สอยอาคารเพื่อค้าขายและที่อยู่อาศัย

4.2 การประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม: สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมจากการให้นิยามใน กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 และการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในระดับสากลคือ องค์การยูเนสโกและประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทยคือ กรมศิลปากร และสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อหาและสาระสำคัญในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 การประเมินคุณค่าในระบบสากล

กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999

ยูเนสโก ได้ให้ความหมายของ มรดกวัฒนธรรม หมายถึง “ผลงานสร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่า ที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อนเป็น ประจักษ์พยานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์หมายถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และระบบนิเวศซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหาทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของ ผู้คนในอดีตแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรค่าแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต” โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (สมาคมอิโคโมสไทย, 2554)

- 1) **มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Culture)** หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถจับต้องและมองเห็นได้ ได้แก่ โบราณสถาน อนุสาวรีย์ สถาปัตยกรรม อาคารกลุ่มอาคารย่านชุมชนท้องถิ่น เมืองเก่า แหล่งประวัติศาสตร์แหล่งโบราณคดี แหล่งภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรม โบราณวัตถุและผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น
- 2) **มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Culture)** หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจับต้องหรือแสดงออกมาทางกายภาพได้ ได้แก่ ภูมิปัญญา ความรู้ความหมาย ความเชื่อความสามารถขนบธรรมเนียมประเพณีจารีตที่บุคคลหรือชุมชนได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตอยู่ และได้ถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งมาจนถึงปัจจุบัน

ทั้งนี้ แหล่งมรดกวัฒนธรรม คือมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งมีความผูกพัน เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อย่างแยกไม่ออก

กฎบัตรบูรา (The Burra Charter; Australia ICOMOS Burra Charter) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1999 ที่เมืองบูรา ประเทศออสเตรเลีย โดยเป็นผลจากการประชุมสภานานาชาติว่าด้วยการดูแลอนุสรณ์สถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS) ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพทางมรดกวัฒนธรรมในระดับสากลที่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีเป้าหมายการทำงานเพื่อการอนุรักษ์และปกป้องคุ้มครองโบราณสถาน โดยมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการของยูเนสโกและคณะกรรมการมรดกโลก ในหลักการและ

วิธีการเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในสถานที่ขึ้นพื้นฐาน กฎบัตรบูรณาแบ่งคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมเป็น 4 ด้านคือ (ปีนรัชฎ์ กาญจนนัษฐิติ, 2552)

1. คุณค่าด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic value) หมายถึงคุณค่าที่รับรู้จากประสาทสัมผัสทุกด้าน ได้แก่รูป ขนาด สี ผิวสัมผัส วัสดุ และครอบคลุมถึง กลิ่นและเสียงที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ และการใช้สอยของสถานที่นั้น

2. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ (Historic value) เป็นพื้นฐานของคุณค่าในทุก ๆ ด้าน ในช่วงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และบุคคลในช่วงหนึ่งช่วงใดในประวัติศาสตร์ เป็นสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ

3. คุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific value) หมายถึงคุณค่าด้านการวิจัย (Research value) เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ความหายาก และสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคตได้

4. คุณค่าด้านสังคม (Social value) หมายถึงคุณค่าของสถานที่ในฐานะเป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ ความเชื่อ การเมือง ชนชาติ หรือวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย

เกณฑ์ของยูเนสโก

ยูเนสโกมี อนุสัญญามรดกโลกที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรับรอง “แหล่งที่มีคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากล” การได้รับรองคุณค่าว่ามี “คุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากล” หรือค่า OUV (Outstanding Universal Value) ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมมี 6 เกณฑ์ในการขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก โดยต้องผ่านอย่างน้อย 1 เกณฑ์ รวมถึงแหล่งมรดกต้องผ่านเงื่อนไข ความครบถ้วน และความแท้ ในด้านรูปแบบและรูปทรง วัสดุและเนื้อหา การใช้สอย ประเพณี เทคนิคและระบบการบริหารจัดการ ที่ตั้งและสภาพโดยรอบ ภาษา รูปแบบของมรดกเชิงนามธรรม จิตวิญญาณและความรู้สึก รวมทั้งต้องมีระบบปกป้องคุ้มครอง ป้องกันและการบริหารจัดการที่พอเพียงต่อความมั่นใจในการปกป้องแหล่งดังกล่าว

อนุสัญญามรดกโลกที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรับรองแหล่งที่มีคุณค่าที่โดดเด่นเป็นสากล หรือค่า OUV (Outstanding Universal Value) ได้ให้นิยามแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม คือ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

1) อนุสรณ์สถาน (Monument) หมายถึงสถาปัตยกรรม ประติมากรรมองค์ประกอบหรือโครงสร้างที่มีลักษณะทางโบราณคดี

2) กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง (Group of buildings) หมายถึงกลุ่มของสิ่งก่อสร้างที่แยกจากกันหรือเชื่อมต่อกันด้วยสถาปัตยกรรม มีคุณค่าโดดเด่นในทางประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์

3) แหล่ง (Site) หมายถึงผลงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี ที่มีคุณค่าโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ ความงาม ชาติพันธุ์หรือมานุษยวิทยา

แหล่งมรดกบางแหล่งอาจมีนิยามมากกว่า 1 ลักษณะ เช่น ทั้งอนุสรณ์สถานและกลุ่มของสิ่งก่อสร้าง ในปัจจุบันนิยามดังกล่าวมีการตีความกว้างขึ้น ได้มีการให้นิยามเพิ่มเติมเกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural landscape) เมืองประวัติศาสตร์และย่านประวัติศาสตร์ (Historic town and town centres) เพื่อให้ครอบคลุมความหลากหลายของมรดกทางวัฒนธรรมโดยยูเนสโกมีเกณฑ์การประเมินแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม 6 เกณฑ์โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

เกณฑ์ข้อที่ 1 เป็นตัวแทนผลงานชิ้นเอกของอัจฉริยะภาพการสร้างสรรค์ของมนุษย์

Criterion (i) represent a masterpiece of human creative genius

เกณฑ์ข้อที่ 2 การแสดงออกถึงการแลกเปลี่ยนคุณค่าต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยช่วงเวลาหนึ่งหรือพื้นที่วัฒนธรรมหนึ่งของโลก ในแง่การพัฒนาทางสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์

Criterion (ii) exhibit an important interchange of human values, over a span of time or within a cultural area of the world, on developments in architecture or technology, monumental arts, town-planning or landscape design

เกณฑ์ข้อที่ 3 เป็นประจักษ์พยานเพียงหนึ่งเดียว หรืออย่างน้อยมีลักษณะพิเศษของการสืบทอดทางวัฒนธรรม หรืออารยธรรมที่ดำรงอยู่หรือหายไปแล้ว

Criterion (iii) bear a unique or at least exceptional testimony to a cultural tradition or to a civilization which is living or which has disappeared

เกณฑ์ข้อที่ 4 เป็นตัวอย่างโดดเด่นของประเภทอาคาร ของสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ซึ่งแสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์

Criterion (iv) be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history

เกณฑ์ข้อที่ 5 เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา การใช้ที่ดิน หรือการใช้สอยในทะเล เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (หรือหลายวัฒนธรรม) หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมืองสิ่งแวดล้อมมีความอ่อนไหวเนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจย้อนคืน

Criterion (v) be an outstanding example of a traditional human settlement, land-use, or sea-use which is representative of a culture (or cultures), or human interaction with the environment especially when it has become vulnerable under the impact of irreversible change

เกณฑ์ข้อที่ 6 มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือความสัมพันธ์เชิงรูปธรรมกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ดำรงอยู่ กับความคิด หรือความเชื่อ กับศิลปะหรือวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นสากล (คณะกรรมการเห็นว่าเกณฑ์นี้ควรจะใช้ร่วมกับเกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณา)

Criterion (vi) be directly or tangibly associated with events or living traditions, with ideas, or with beliefs, with artistic and literary works of outstanding universal significance. (The Committee considers that this criterion should preferably be used in conjunction with other criteria)

เกณฑ์การพิจารณาดังกล่าวมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอโดยคณะกรรมการมรดกโลก เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการของแนวคิดมรดกโลก และเกณฑ์ส่วนใหญ่จะแสดงถึงความสัมพันธ์กับนามธรรม เช่นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ผู้นำทางการเมือง ความขัดแย้ง หรือความคิดในการวางแผน นวัตกรรมทางโครงสร้างที่ส่งผลให้เกิดรูปธรรมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 และเกณฑ์การพิจารณาค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม 6 ข้อของยูเนสโก เพื่อแสดงรายละเอียด

เนื้อหาสำคัญในการพิจารณาคุณค่าที่มีในแต่และเกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปดังตารางดังนี้ (ตารางที่ 3 - ตารางที่ 8)

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 1 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 1 เป็นตัวแทนผลงานชิ้นเอกของอัจฉริยภาพการสร้างสรรค์ของมนุษย์				
เกณฑ์นี้มีความสัมพันธ์กับตัวอย่างที่โดดเด่น (เป็นจุดสุดยอด ที่หมายตา) ของรูปแบบที่วิวัฒนาการขึ้นในวัฒนธรรมหนึ่ง แสดงภูมิปัญญา สัญลักษณ์ที่สูงส่งและศิลปะ เทคโนโลยีระดับสูง มีเพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness) หายาก (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)				
ประเด็นวิเคราะห์				
แสดงภูมิปัญญา เทคโนโลยีระดับสูง/ ความรู้			●	
ศิลปะ เทคโนโลยี (ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง)	●			
มีความโดดเด่น เพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness)			●	

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 1 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความสอดคล้อง 2 ด้าน คือ

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ กล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การแสดงงานศิลปะชั้นสูง ซึ่งหมายถึงงานด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรมและผังเมือง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา มีการกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญา แสดงเทคโนโลยี
- มีความโดดเด่น การมีเพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness) มีความเป็นเอกลักษณ์

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรยูเนสโก ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 2 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรยูเนสโก ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 2 การแสดงออกถึงการแลกเปลี่ยนคุณค่าต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยช่วงเวลาหนึ่ง หรือพื้นที่วัฒนธรรมหนึ่งของโลก ในแง่การพัฒนาทางสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์				
เกณฑ์นี้ต้องแสดงความสำคัญในด้าน การแลกเปลี่ยนคุณค่าด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ (Interchange of human value) ของแหล่งมรดกในด้านสถาปัตยกรรม เทคโนโลยี ศิลปะ ผังเมือง โดยมีความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนความคิด (Ideas) เช่น รับแนวคิดเข้ามาจากภูมิภาคอื่นแล้วเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ในพื้นที่เดิม หรือเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดต่อพื้นที่อื่น ๆ หรือมีการถ่ายทอดความคิดทั้ง 2 ทางโดยแสดงการหล่อหลอมวัฒนธรรมรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือการปรับตัวเข้ากับท้องถิ่น (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)				
ประเด็นวิเคราะห์				
การแลกเปลี่ยนความคิด และการเปลี่ยนแปลง หรือการปรับตัวของแหล่งมรดก			●	
ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์	●			

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 2 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความสอดคล้อง 2 ด้าน คือ

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ มีการกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การแสดงงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์ ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิด

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา มีการกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การเป็นแหล่งข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนความคิด แล้วเปลี่ยนแปลง หรือการปรับตัวที่ส่งผลต่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 3 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 3 เป็นประจักษ์พยานเพียงหนึ่งเดียว หรืออย่างน้อยมีลักษณะพิเศษของการสืบทอดทางวัฒนธรรม หรืออารยธรรมที่ดำรงอยู่หรือหายไปแล้ว				
เกณฑ์นี้มีค่าสำคัญคือ ประจักษ์พยานที่มีลักษณะพิเศษ (Exceptional testimony) ซึ่งจะตรงข้ามกับเกณฑ์ข้อที่ 2 ซึ่งพิจารณากระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรมหรืออารยธรรมของภูมิภาคโดยดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน การสืบทอดดังกล่าวอาจยังคงอยู่หรือสูญสลายไปแล้ว โดยมีประจักษ์พยานอยู่ ซึ่งแสดงออกในวิธีการก่อสร้าง การวางผัง ผังเมือง (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)				
ประเด็นวิเคราะห์				
ประจักษ์พยานหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์		●		
หายาก หรือสูญหายไปแล้ว			●	
การสืบทอดทางวัฒนธรรม วิธีการก่อสร้าง การวางผัง ผังเมือง			●	
ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน มีเก่าแก่ บอกรอายุสมัย		●		

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 3 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความสอดคล้อง 2 ด้านคือ

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- ประจักษ์พยานหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- การดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน มีความเก่าแก่ บอกรอายุสมัย

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา กล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การสืบทอดทางวัฒนธรรม ด้วยวิธีการก่อสร้าง การวางผัง
- แหล่งมรดกที่หายากหรือสูญหายไปแล้ว

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 4 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 4 เป็นตัวอย่างโดดเด่นของประเภทอาคาร ของสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ซึ่งแสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์				
เกณฑ์นี้มีสาระสำคัญคือ แหล่งมรดกจะต้องแสดงออกถึงการมีความเกี่ยวข้องกับช่วงเวลาที่สำคัญหรือหลายช่วงในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)				
ประเด็นวิเคราะห์				
เป็นตัวอย่างโดดเด่นของประเภทอาคาร ของสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี	●			
แสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์		●		

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 4 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความสอดคล้อง 2 ด้าน คือ

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การเป็นตัวอย่างโดดเด่นของประเภทอาคาร ของสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี ในด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และผังเมือง

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การแสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ บอกลุคสมัย

ตารางที่ 7 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 5 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 5 เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา การใช้ที่ดิน หรือการใช้สอยในทะเล เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (หรือหลายวัฒนธรรม) หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเมืองสิ่งแวดล้อมมีความอ่อนไหวเนื่องจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจย้อนคืน				
เกณฑ์นี้มีสาระสำคัญคือ แหล่งมรดกโดยการใช้ที่ดินต้องเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม (หรือหลายวัฒนธรรม) และเปลี่ยนแปลงที่ไม่อาจย้อนคืน อาจหมายถึงสิ่งที่เคยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ในอดีต แต่ปัจจุบันเหลืออยู่น้อย ทำให้สิ่งที่คงอยู่กลายเป็นสิ่งที่หายาก (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)				
ประเด็นวิเคราะห์				
เป็นตัวอย่างที่โดดเด่น (ด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรมและผังเมือง)	●			
แสดงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา ใช้ที่ดิน หรือการใช้สอยในทะเล		●		
เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม			●	
ปัจจุบันเหลืออยู่น้อย ไม่อาจย้อนคืน เป็นสิ่งหายาก			●	

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 5 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความสอดคล้อง 3 ด้าน คือ

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การเป็นตัวอย่างที่โดดเด่น ในด้านด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรมและผังเมืองและปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม/ กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา หรือแสดงประวัติการตั้งถิ่นฐานของแหล่งมรดก

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา มีกล่าวถึง ประเด็นเนื้อหา คือ

- เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม หรือการเป็นตัวแทนบอกยุคสมัย พื้นที่หรือรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน
- ปัจจุบันเหลืออยู่น้อย ไม่อาจย้อนคืน เป็นสิ่งหายาก

ตารางที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรยูเนสโก ค.ศ. 1999 กับเกณฑ์ข้อที่ 6 ของการประเมินเพื่อคุณค่าของแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรยูเนสโก ค.ศ. 1999)			
	สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่ 6 มีความสัมพันธ์โดยตรง หรือความสัมพันธ์เชิงรูปธรรมกับเหตุการณ์ หรือประเพณีที่ดำรงอยู่ กับความคิด หรือความเชื่อ กับศิลปะหรือวรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นสากล (คณะกรรมการ เห็นว่าเกณฑ์นี้ควรจะใช้ร่วมกับเกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณา) (สำนักงานปลัดกระทรวง วัฒนธรรม, 2555)				
เกณฑ์นี้ จะมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นสากล โดยเหตุการณ์ดังกล่าวได้รับการแสดงออกเป็นรูปธรรม ในแหล่งมรดกที่ได้รับ				
ประเด็นวิเคราะห์				
แหล่งมรดกที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม				●

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ในข้อที่ 6 กับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมพบว่ามีความ
สอดคล้อง 1 ด้าน คือ

คุณค่าด้านสังคม มีกล่าวถึงประเด็นเนื้อหา คือ

- แหล่งมรดกที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ
วรรณกรรมในระดับสากล

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ข้อของยูเนสโกและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999) สามารถสรุปตาม ตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 สรุปการเปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ข้อของยูเนสโกและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)		คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
		สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่	สาระสำคัญ				
1	แสดงภูมิปัญญา เทคโนโลยีระดับสูง/ ความรู้			●	
	ความโดดเด่นศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง	●			
	มีความโดดเด่น เพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness) มีเอกลักษณ์			●	
2	การแลกเปลี่ยนความคิด การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวของแหล่งมรดก			●	
	ศิลปะที่ยิ่งใหญ่ ผังเมือง หรือการออกแบบภูมิทัศน์	●			
3	เป็นประจักษ์พยานหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์		●		
	หายาก หรือสูญหายไปแล้ว			●	
	การสืบทอดทางวัฒนธรรม วิธีการก่อสร้าง การวางผัง ผังเมือง			●	
	ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน มีเก่าแก่ บอกรายละเอียด		●		
4	เป็นตัวอย่างโดดเด่นของประเภทอาคาร ของสถาปัตยกรรมหรือเทคโนโลยี	●			
	แสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์		●		
5	เป็นตัวอย่างที่โดดเด่น (ด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรมและผังเมือง)	●			
	แสดงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมา		●		
	เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม			●	
	ปัจจุบันเหลืออยู่น้อย ไม่อาจย้อนคืน เป็นสิ่งหายาก			●	

เกณฑ์การพิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)		คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
		สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่	สาระสำคัญ				
6	แหล่งมรดกมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม				●

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่าเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 ข้อ มีเนื้อหาสาระสำคัญสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม โดยเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมในแต่ละข้อแสดงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งในเกณฑ์ทั้ง 6 ข้อมีการกล่าวถึงคุณค่าและให้ความสำคัญด้านวิทยาการและการศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสุนทรียภาพ และด้านสังคม ตามลำดับ โดยสาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมแต่ละด้านสามารถสรุปได้ตาม ตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 สาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมแต่ละด้าน

คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)	สาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม (ยูเนสโก)
ด้านสุนทรียภาพ	- ความสวยงามศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ผังเมือง
ด้านประวัติศาสตร์	- เป็นประจักษ์พยานหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ - ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน มีเก่าแก่ บอกอายุสมัย - แสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ - แสดงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาหรือประวัติการก่อตั้งชุมชน
ด้านวิทยาการและการศึกษา	- มีความแท้ดั้งเดิม - แสดงภูมิปัญญา เทคโนโลยีระดับสูง การสืบทอดความรู้ - มีความโดดเด่น เพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness) มีเอกลักษณ์ - หายากหรือสูญหายไปแล้ว - การแลกเปลี่ยนความคิด การเปลี่ยนแปลงหรือการปรับตัวของแหล่งมรดก - เป็นตัวแทนของวัฒนธรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมหรือ หรือการเป็นตัวแทนบอกยุคสมัย พื้นที่หรือรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน
ด้านสังคม	- มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม

สาระสำคัญของเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมโดยการแบ่งตามคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 ข้างต้น จะเป็นเนื้อหาที่นำไปสู่การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าต่อไป

การกำหนดขอบเขตพื้นที่แหล่งมรดก

ในการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลกต้องมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ดังนี้

- 1) พื้นที่แหล่งมรดก (Core Zone) คือพื้นที่ที่มีคุณค่าโดดเด่นเป็นสากล
- 2) พื้นที่กันชน (Buffer Zone) คือพื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจน ซึ่งอยู่ภายนอกและมีขอบเขตติดกับแหล่งมรดกโลก พื้นที่ดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการ ในการปกป้องคุ้มครองในการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ ความครบถ้วน ความแท้ และความยั่งยืนของคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลของแหล่งมรดกประเด็นที่เกี่ยวข้องในการกำหนดพื้นที่กันชน ได้แก่
  - ลักษณะเด่นศักยภาพคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากล
  - ความต้องการบริหารจัดการแหล่งมรดก
  - ลักษณะของภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบ
  - ลักษณะที่เป็นอยู่ของพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นพื้นที่กันชน
  - ความเป็นเจ้าของการใช้ทรัพยากร การบริหารจัดการและปกป้องคุ้มครอง (รวมถึงกฎหมาย) ภายในพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นพื้นที่กันชน

กระบวนการในการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งมรดกโลก

กระบวนการในการนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเป็นแหล่งมรดกโลก มีการนำเสนอโดยสามารถแบ่งลำดับขั้นตอนเป็น 2 ส่วนคือ ขั้นตอนสำหรับการจัดทำเอกสาร และกระบวนการประเมินของไอโคโมส โดยมีรายละเอียดดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม, 2555)

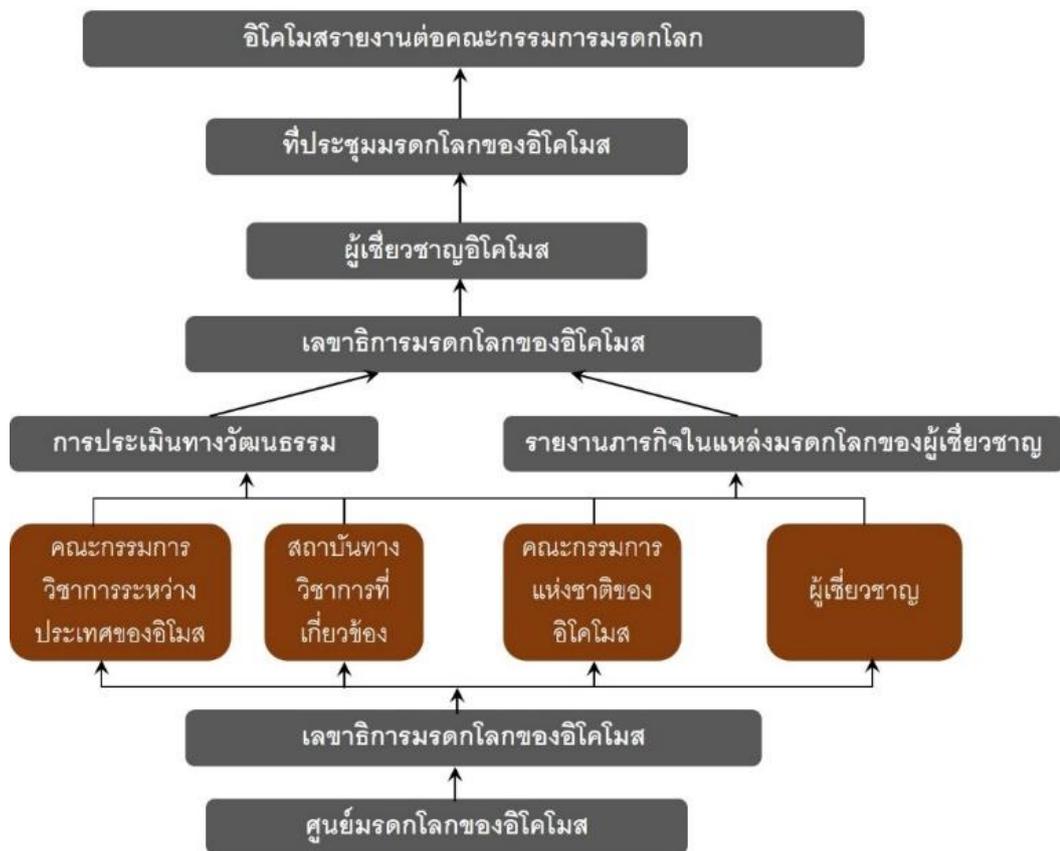
- 1) ลำดับขั้นตอนในการทำเอกสารนำเสนอแหล่งมรดก จะร่วมนำเสนอโดยเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญจากภายในและภายนอกท้องถิ่น ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (ภาพที่ 29)

ภาพที่ 29 แสดงลำดับขั้นตอนในการทำเอกสารนำเสนอแหล่งมรดกโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่
ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2555)

2) กระบวนการประเมินของไอโคโมส

กระบวนการประเมินประกอบด้วยการปรึกษาหารือในวงกว้าง ซึ่งมีตัวแทนคือสมาชิกของไอโคโมสและคณะกรรมการระดับชาติหรือระดับต่างประเทศของไอโคโมส โดยมีลำดับขั้นตอนในการประเมินดังนี้ (ภาพที่ 30)

ภาพที่ 30 แสดงลำดับขั้นตอนในการทำเอกสารนำเสนอแหล่งมรดก
ที่มา: สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (2555)

การประเมินคุณค่าแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโกสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 11 ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงการประเมินคุณค่าแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก

การประเมินคุณค่าแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก	รายละเอียด
ประเภทแหล่งมรดก	อนุสรณ์สถาน, กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง, แหล่งและภูมิทัศน์วัฒนธรรม
เกณฑ์การประเมิน	มี 6 เกณฑ์
การพิจารณาตัดสิน	ผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 1 เกณฑ์ จาก 6 เกณฑ์
ผู้ประเมิน	คณะผู้เชี่ยวชาญไอโคโมส, คณะผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียท้องถิ่น
การกำหนดขอบเขตพื้นที่	พื้นที่แหล่งมรดก (Core Zone), พื้นที่กันชน (Buffer Zone)

ยูเนสโก มีวิวัฒนาการแนวคิดด้านการอนุรักษ์โดยมีการขยายขอบเขตการอนุรักษ์กว้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุมมรดกทางวัฒนธรรม ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เริ่มตั้งแต่แหล่งมรดกประเภทอนุสรณ์สถานถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยเกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 เกณฑ์ในการขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมใน กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 ทั้ง 4 ด้าน และมีการให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมที่เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แต่การพิจารณาอย่างมุ่งเน้นแหล่งมรดกที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสูงระดับสูงมีหนึ่งเดียว หายาก หรือมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยต้องผ่านอย่างน้อย 1 เกณฑ์ รวมถึงแหล่งมรดกต้องผ่านเงื่อนไข ความครบถ้วน และความแท้ดั้งเดิมเป็นหลัก ในด้านรูปแบบและรูปร่าง วัสดุและเนื้อหา การใช้สอย ประเพณี เทคนิคและระบบการบริหารจัดการ จากการประเมินของคณะผู้เชี่ยวชาญจากไอโคโมสและคณะผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียท้องถิ่น ในการนำเสนอแหล่งมรดกต้องแสดงขอบเขตพื้นที่แหล่งมรดก (Core Zone) และพื้นที่กันชน (Buffer Zone) เพื่อการปกป้องคุ้มครองในการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ ความครบถ้วน ความแท้ และความยั่งยืนของคุณค่าโดดเด่นเป็นสากลของแหล่งมรดก

4.2.2 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย โดยศึกษาจากหน่วยงานราชการคือ กรมศิลปากร และหน่วยงานเอกชน คือ สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในหัวข้อการแบ่งประเภท เกณฑ์ในการประเมิน ผู้ประเมิน และการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อการคุ้มครอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

เกณฑ์ของกรมศิลปากร

กรมศิลปากรได้แบ่งประเภทของโบราณสถานตามลักษณะทางกายภาพเป็น 6 ประเภทคือ (กรมศิลปากร. กลุ่มทะเบียนโบราณสถานและสารสนเทศ, 2552)

- 1) **สิ่งก่อสร้างเดี่ยว** หมายถึงสิ่งก่อสร้างเดี่ยวรวมถึงองค์ประกอบและที่ตั้งที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะสถาปัตยกรรม วิชาการ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา
- 2) **กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง** หมายถึง สิ่งก่อสร้างหลายหลังที่มีส่วนเชื่อมกัน ลักษณะทางสถาปัตยกรรมมีเนื้อหาเดียวกัน มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะสถาปัตยกรรม วิชาการ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา
- 3) **ชุมชนและเมืองประวัติศาสตร์** หมายถึง ย่านหรือเมืองที่ประกอบด้วยโบราณสถาน ร่องรอยของหลักฐานของเมือง เช่นกำแพงเมือง คูเมือง หรือพื้นที่ตั้งสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะกลมกลืนกัน มีความเก่าแก่ต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตถึงช่วงเวลาหนึ่ง มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและพัฒนาการของสังคมท้องถิ่นนั้น ครอบคลุมกว้างกว่ากลุ่มของสิ่งก่อสร้าง
- 4) **แหล่งโบราณคดี** หมายถึงแหล่งที่อยู่บนดินใต้ดินและใต้น้ำ ที่พบหลักฐานการกระทำของมนุษย์ หรือมนุษย์ร่วมกับธรรมชาติ ที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปะสถาปัตยกรรม วิชาการ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา รวมถึงซากสิ่งก่อสร้างที่ยังไม่ปรากฏชัดเจน เนื่องจากยังไม่มีการขุดค้น หรือถูกทำลายไป จำแนกเป็น แหล่งโบราณคดีที่ขุดค้นแล้ว แหล่งโบราณคดีที่ยังไม่ได้ขุดค้น แหล่งศิลปะถ้ำ

5) **แหล่งประวัติศาสตร์** หมายถึงบริเวณหรือแหล่งที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับการกล่าวอ้างถึงในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งที่เป็นภาพหรือพจน์ มีผลให้มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สังคม หรือชาติพันธุ์วิทยา

6) **ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์** หมายถึงบริเวณหรือสถานที่ที่ประกอบด้วยหลักฐานทางกายภาพ ที่แสดงความคงอยู่ของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นถึงรสนิยมทางการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความต้องการของช่วงเวลาและพื้นที่เฉพาะแห่งความหมายนับตั้งแต่ สวนประวัติศาสตร์ พื้นที่ภายนอกของสิ่งปลูกสร้าง รวมถึงรั้ว อุปกรณ์ประกอบถนน ลานโล่ง เป็นต้น

กรมศิลปากรมีเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและประกาศเขตแวกล้อมโดยมี 4 ด้านคือ (กรมศิลปากร, 2560)

1) **คุณค่าทางสุนทรียภาพ** หมายถึงความงามของสถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม การวางผัง หรือศิลปกรรมการตกแต่ง มีความวิจิตร งดงาม ประณีต ตลอดจนความเป็นเลิศของฝีมือช่าง

2) **คุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี** หมายถึงโบราณคดีในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ หรือยุคใดสมัยใด สะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละยุคสมัย รวมทั้งประวัติศาสตร์ศิลปะ สถาปัตยกรรม ภูมิสถาปัตยกรรม การวางผัง

3) **คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา** หมายถึงจากความเป็นของแท้ดั้งเดิมที่แสดงถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ความเป็นตัวอย่างที่พบได้ยาก การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ของแหล่ง ความมีเอกลักษณ์และความเป็นตัวแทนของยุคสมัย ถิ่นที่ หรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

4) **คุณค่าทางสังคม** หมายถึงมีการสืบทอดมาจากความผูกพันของท้องถิ่นและความเป็นที่รู้จักของสังคมจากลักษณะแหล่งการก่อสร้างนั้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม ในกฎบัตรบูรพา ค.ศ.1999 และเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและ

ประกาศเขตแวดล้อม เพื่อแสดงรายละเอียดของคุณค่าที่มีในแต่และเกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 12 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและประกาศเขตแวดล้อมของกรมศิลปากร และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)

เกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและประกาศเขตแวดล้อม (กรมศิลปากร, 2552)		คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
		สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่	สาระสำคัญ				
1	สิ่งก่อสร้างเดี่ยว ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังชุมชนเมืองประวัติศาสตร์	•			
2	เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์/ บุคคลสำคัญ		•		
	ประวัติศาสตร์ของชุมชน		•		
	ประวัติศาสตร์ศิลปะสถาปัตยกรรม		•		
	ความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน		•		
	อายุสมัย		•		
3	เป็นของแท้ดั้งเดิม เทคโนโลยี รูปแบบศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่ตั้ง			•	
	ความหายาก			•	
	การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจของแหล่ง			•	
	ความเป็นตัวแทนของยุคสมัย/ อายุสมัย			•	
4	ความผูกพันของท้องถิ่น				•
	ความเป็นที่ยอมรับ				•
	ความสืบเนื่องการใช้สอย				•

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อนำเสนอเป็นโบราณสถานและประกาศเขตแวกล้อม มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้านคือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม

การพิจารณาตัดสิน

โดยมีเกณฑ์พิจารณาและจัดลำดับความคุณค่าของโบราณสถาน เพื่อเสนอขึ้นทะเบียนหรือบัญชีโบราณสถาน โดยมีคณะกรรมการพิจารณาให้คะแนนตามเกณฑ์ต่าง ๆ มาคิดคะแนนและประเมินอันดับโดยมีการคิดคะแนนในการให้คุณค่าคือ มาก = 5, ค่อนข้างมาก = 4, ปานกลาง = 3, ค่อนข้างน้อย = 2, น้อย = 1 และไม่มีข้อมูล = 0 โดยมีการรวมคะแนนและทำเป็นคะแนนเฉลี่ยเป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 5 คะแนน

การจัดลำดับคุณค่าเพื่อเป็นโบราณสถานพิจารณาเกณฑ์การประเมินคุณค่าทางสุนทรียภาพคุณค่าด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี คุณค่าทางวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคมจากคะแนนเฉลี่ย คือ

- 4 – 5 คะแนน อันดับหนึ่งเป็น **สมบัติแห่งชาติ** คือองค์ประกอบโดยรวมของโบราณสถานที่ได้รับการพิจารณา ว่ามีคุณค่าความสำคัญระดับชาติ และมีศักยภาพที่จะเสนอให้มีความสำคัญในระดับโลกในฐานะมรดกโลกได้
- 3 – 3.99 คะแนน อันดับสองเป็น **มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ** คือ โบราณสถานที่ได้รับการพิจารณาว่า มีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นตัวแทนในระดับภูมิภาค
- 2 – 2.99 คะแนน อันดับสามเป็น **มรดกทางวัฒนธรรม** โบราณสถานที่ได้รับการพิจารณาว่า มีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นตัวแทนในระดับจังหวัด
- 1 – 1.99 คะแนน อันดับสี่เป็น **อาคารสถานที่อนุรักษ์** โบราณสถานที่ได้รับการพิจารณาว่า มีลักษณะเฉพาะซึ่งเป็นตัวแทนในระดับท้องถิ่น

การกำหนดขอบเขตพื้นที่โบราณสถาน

การกำหนดขนาดและขอบเขตของโบราณสถาน กฎหมายมอบอำนาจให้อธิบดีกรมศิลปากร เป็นผู้กำหนดโดยไม่มีขอบเขตแน่นอน หากโบราณสถานในเขตเมืองและชุมชนได้กำหนดไว้ยาวไม่น้อยกว่าด้านละ 20 เมตร ห่างจากตัวโบราณสถานที่แท้จริง วัตถุประสงค์ในการกำหนดขอบเขตมีดังนี้

- 1) เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของโบราณสถานไม่ให้ถูกทำลายไปเพราะมลภาวะต่าง ๆ
- 2) ป้องกันมลภาวะที่เป็นพิษ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม หรือฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นจากโรงงาน อุตสาหกรรม
- 3) เพื่อควบคุมความเป็นระเบียบในการก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ มิให้บ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างมาดบังโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนไว้
- 4) เพื่อรักษาภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถานให้ดูสวยงาม ร่มรื่น เพิ่มคุณค่าของโบราณสถานยิ่งขึ้น

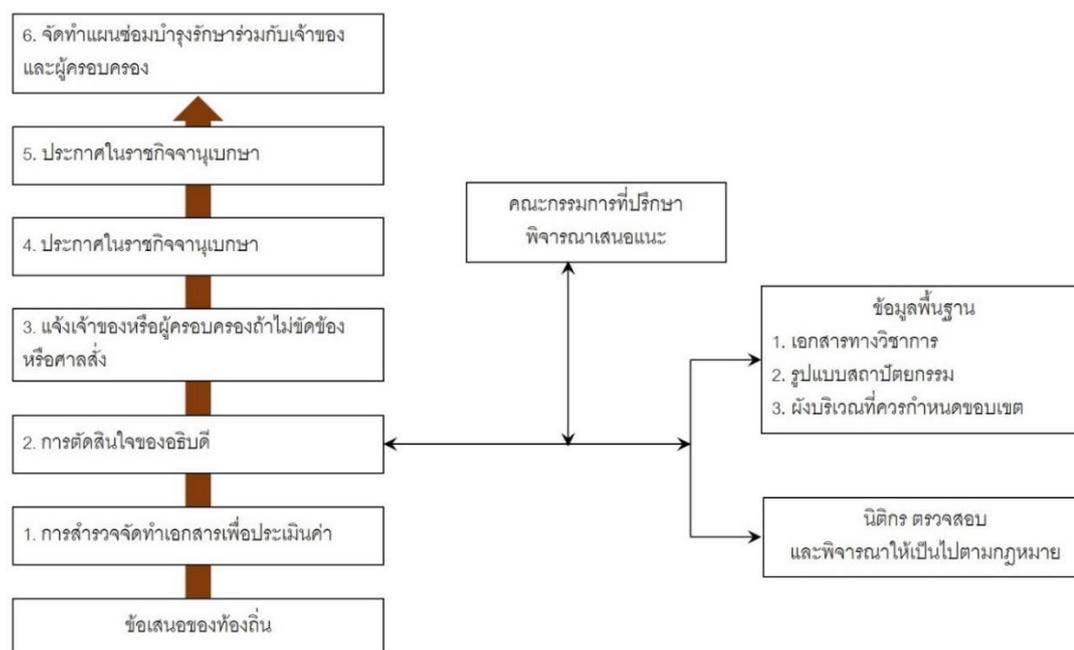
ข้อบัญญัติทางกฎหมายในการขึ้นทะเบียนบัญชีโบราณสถานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีข้อบัญญัติทางกฎหมายในการขึ้นทะเบียนบัญชีโบราณสถานแห่งชาติไว้ดังนี้ (กรมศิลปากร, 2548)

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้อำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถานโดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้อธิบดีจะแก้ไขเพิ่มเติมก็ให้กระทำได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การขึ้นทะเบียนโบราณสถานตามความในวรรคก่อน ถ้าโบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายให้อธิบดีแจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบ ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่พอใจ ให้มีสิทธิร้องต่อศาลภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่อธิบดีแจ้งให้ทราบขอให้ศาลมีคำสั่งให้อธิบดีระงับการขึ้นทะเบียนหรือการกำหนดเขตที่ดินให้เป็นโบราณสถาน

แล้วแต่กรณีได้ ถ้าเจ้าของหรือผู้ปกครองมีได้ร้องต่อศาลหรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอของเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้อธิบดีดำเนินการขึ้นทะเบียนได้

ภาพที่ 31 แสดงขั้นตอน 6 ขั้นตอนประกาศขึ้นทะเบียนอาคารสถานที่ตามโบราณสถานตามมาตรา 7 ที่มา : กรมศิลปากร, 2548

การประเมินคุณค่าเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรสรุปได้ดัง ตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 แสดงการประเมินคุณค่าเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร

การประเมินคุณค่าโบราณสถานของกรมศิลปากร	รายละเอียด
ประเภทแหล่งมรดก	สิ่งก่อสร้างเดี่ยว, กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง ชุมชนและเมืองประวัติศาสตร์, แหล่งโบราณคดี, แหล่งประวัติศาสตร์, ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์
เกณฑ์การประเมิน	มี 4 เกณฑ์
การพิจารณาตัดสิน	พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย เรียงลำดับคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ที่เหมาะสม
ผู้ประเมิน	คณะผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่นภายในกรมศิลปากร, อธิบดีกรมศิลปากร และคณะกรรมการที่ปรึกษาจากส่วนกลางภายในกรมศิลปากร
ขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์	โบราณสถาน, ขอบเขตโบราณสถาน

เกณฑ์การประเมินของกรมศิลปากรสามารถอธิบายคุณแต่ละด้านได้และมีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ยูเนสโกได้อธิบายไว้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม โดยเน้น ความครบถ้วน และความแท้ในด้านรูปแบบ

อาคารเป็นหลัก แต่ไม่ครอบคลุมแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากชาวบ้านที่ไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่หยุดนิ่ง มีพลวัต (Dynamic) หรือการเปลี่ยนแปลง และเป็นที่น่าสนใจกว่าในการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญภายในกรมศิลปากรเท่าที่ผ่านมามุ่งเน้นให้ความสำคัญกับโบราณสถานหรืออาคารที่มีฐานานุศักดิ์ในระดับสูง และเน้น ความครบถ้วน และความแท้ในด้านรูปแบบอาคารเป็นหลัก การกำหนดขนาดและขอบเขตของโบราณสถาน กฎหมายมอบอำนาจให้อธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้กำหนด เพื่อป้องกันมลภาวะหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโบราณสถาน

เกณฑ์ของสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

สมาคมสถาปนิกสยามเป็นหน่วยงานที่เป็นตัวแทนหน่วยงานภาคเอกชนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ประกาศเกียรติคุณสร้างเสริมกำลังใจผู้ครอบครองอาคาร และสร้างค่านิยมให้ใช้อาคารเดิมแทนการสร้างใหม่ โดยมีรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ได้แบ่งพิจารณารางวัลเป็น 3 ประเภทคือ (สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560)

ก. ประเภทอาคาร มีคุณสมบัติไม่น้อยกว่าเกณฑ์ต่อไปนี้

1. อาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม โดยไม่จำกัดว่าจะมีรูปแบบของชนชาติใดโดยเฉพาะ
2. อาคารมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์โบราณคดีหรือสังคม
3. อาคารที่มีการบำรุงรักษาและอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี โดยมีความสอดคล้องกับข้อกำหนดกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี
4. อาคารที่ใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมกลมกลืนไปกับชีวิต และสังคมสืบต่อจนมาถึงปัจจุบัน

ข. ประเภทชุมชน มีคุณสมบัติไม่น้อยกว่าเกณฑ์ต่อไปนี้

1. ชุมชนที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ทั้งที่พบเห็นได้ทางกายภาพหรือทางจิตใจ
2. ชุมชนที่มีกิจกรรมในการสงวนรักษามรดกทางสถาปัตยกรรมไว้ได้ด้วยกฎหมาย หรือขนบธรรมเนียมประเพณี หรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดผลทางปฏิบัติทั่วทั้งชุมชน

3. ชุมชนที่ประชาคมมีการรวมกลุ่ม หรือจัดการองค์กร ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม
4. ชุมชนพื้นที่ที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศ ครอบคลุมทั้งชุมชนในเขตเมืองและชนบท โดยไม่จำกัดขนาดชุมชน

ค. ประเภทบุคคลหรือองค์กร มีคุณสมบัติไม่น้อยกว่าเกณฑ์ต่อไปนี้

1. บุคคล หรือองค์กร ผู้มีประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมได้แก่ ผู้ออกแบบ ผู้ดำเนินการ หรือช่างฝีมือ
2. บุคคลหรือองค์กร ผู้เริ่มผลักดันให้มีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. บุคคลหรือองค์กรผู้ให้การสนับสนุนโครงการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยคณะกรรมการภายในสมาคมมีเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าความสำคัญ (Identification of Cultural Significance) ในประเภทอาคารและประเภทชุมชน แบ่งเป็น 5 ด้านคือ 1) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (Historic value) 2) คุณค่าทางศิลปกรรม (Artistic value) 3) คุณค่าทางสถาปัตยกรรม (Architectural value) 4) คุณค่าทางด้านวิชาการ (Scientific value) และ 5) คุณค่าทางด้านสังคม (Social value) เพื่อนำเสนอรางวัลเพื่อการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 และเกณฑ์การประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ ซึ่งสามารถสรุปได้ดัง ตารางที่ 14 ดังนี้

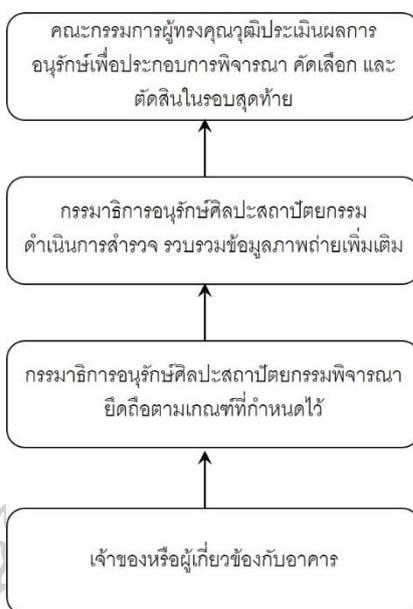
ตารางที่ 14 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ และคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)

เกณฑ์การประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม (สมาคมสถาปนิกสยามฯ)		คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม (กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999)			
		สุนทรียภาพ	ประวัติศาสตร์	วิทยาการ/ การศึกษา	สังคม
เกณฑ์ข้อที่	คุณค่าสถาปัตยกรรมดีเด่น				
1	คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (Historic value)		●		
2	คุณค่าทางศิลปกรรม (Artistic value)	●			
3	คุณค่าทางสถาปัตยกรรม (Architectural value)	●			
4	คุณค่าทางด้านวิชาการ (Scientific value)			●	
5	คุณค่าทางด้านสังคม (Social value)				●

ผลการเปรียบเทียบพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม ส่วนคุณค่าทางศิลปกรรมและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเป็นส่วนรายละเอียดของด้านสุนทรียภาพ

ผู้ประเมิน

ในการคัดเลือกอาคาร ชุมชน บุคคล หรือองค์กร เข้ารับพระราชทานรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมนั้น ฝ่ายกรรมการอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมจะพิจารณายึดถือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นหลัก เมื่อได้รับรายชื่อในข้างต้นแล้ว ฝ่ายกรรมการจะดำเนินการสำรวจ รวบรวมข้อมูลภาพถ่ายเพิ่มเติม จากนั้นจะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลการอนุรักษ์เพื่อประกอบการพิจารณา คัดเลือก และตัดสินในรอบสุดท้าย โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ภาพที่ 32 แสดงขั้นตอนในการคัดเลือกอาคาร ชุมชน บุคคล หรือองค์กร เข้ารับพระราชทานรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น

ที่มา: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2560)

การประเมินคุณค่าเพื่อรับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นของสมาคมสถาปนิกสยามฯ สามารถสรุปได้ดัง ตารางที่ 15 ดังนี้

ตารางที่ 15 แสดงการประเมินคุณค่าเพื่อรับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นของสมาคมสถาปนิกสยามฯ

การประเมินเพื่อรับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่นของสมาคมสถาปนิกสยามฯ	รายละเอียด
ประเภทรางวัล	ประเภทอาคาร, ประเภทชุมชนและประเภทบุคคลหรือองค์กร
เกณฑ์การประเมิน	5 เกณฑ์
การพิจารณาตัดสิน	คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ประเมิน	คณะกรรมการอนุรักษ์, คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ, เจ้าของอาคาร
การกำหนดขอบเขต	ไม่มี

เกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารของสมาคมสถาปนิกสยามฯ มีความใกล้เคียงกับคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก มีการแบ่งเกณฑ์คุณค่าที่สอดคล้องกัน 3 ด้านคือ คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าทางด้านวิชาการและคุณค่าทางด้านสังคม โดยเกณฑ์อีก 2 ข้อที่ไม่ตรงกับของ

สมาคมฯ คือ คุณค่าทางศิลปกรรมและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมนั้น เป็นหัวข้อย่อยของคุณค่าทางสุนทรียภาพในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม การพิจารณาตัดสินโดยคณะกรรมการอธิการอนุรักษ์และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้ง

จากการศึกษาคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในระดับสากลคือ องค์กรยูเนสโกและประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทยคือ กรมศิลปากร และสมาคมสถาปนิกสยามฯ สามารถเปรียบเทียบได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 แสดงการเปรียบเทียบการประเมินคุณค่ามรดกสถาปัตยกรรมของหน่วยงานระดับสากลและหน่วยงานในประเทศไทย

การประเมิน	ยูเนสโก (มรดกโลกทางวัฒนธรรม)	กรมศิลปากร (โบราณสถาน)	สมาคมสถาปนิกสยาม (รางวัลอนุรักษ์ศิลป สถาปัตยกรรมดีเด่น)
ประเภท	1. อนุสรณ์สถาน 2. กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง 3. แหล่ง 4. ภูมิทัศน์วัฒนธรรม	1. สิ่งก่อสร้างเดี่ยว 2. กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง 3. ชุมชนและเมือง ประวัติศาสตร์ 4. แหล่งโบราณคดี 5. แหล่งประวัติศาสตร์ 6. ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์	1. ประเภทอาคาร 2. ประเภทชุมชน 3. ประเภทบุคคลหรือองค์กร
การวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์ การพิจารณากับคุณค่า มรดกวัฒนธรรม (กฎบัตรบู รา ค.ศ. 1999)	มี 6 เกณฑ์/ เนื้อหาของ เกณฑ์แต่และข้อมีความ สอดคล้องกับคุณค่าทั้ง 4 ด้าน	มี 4 เกณฑ์/ สอดคล้องทั้ง 4 เกณฑ์	มี 5 เกณฑ์/ สอดคล้อง 3 เกณฑ์
การพิจารณาตัดสิน	ผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 1 เกณฑ์ จาก 6 เกณฑ์	พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย เรียงลำดับคุณค่าเพื่อการ อนุรักษ์ที่เหมาะสม	คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้ประเมิน	- คณะผู้เชี่ยวชาญอิค โคโมส - คณะผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียท้องถิ่น	- คณะผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ภายในกรมศิลปากร - อธิบดีกรมศิลปากร และ คณะกรรมการที่ปรึกษา จากกรมศิลปากร	- คณะกรรมการอนุรักษ์ - คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ - เจ้าของ, ผู้เกี่ยวข้อง
การกำหนดขอบเขต	- พื้นที่แหล่งมรดก (Core Zone) - พื้นที่ กั้นชน (Buffer Zone)	- โบราณสถาน - ขอบเขตโบราณสถาน	- ไม่มีการกำหนดขอบเขต

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบการแยกประเภทของแหล่งมรดกของยูเนสโกและโบราณสถานของกรมศิลปากรพบว่ามีความสอดคล้องกัน มีความครอบคลุมตั้งแต่สิ่งก่อสร้างเดี่ยวถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม สมาคมสถาปนิกสยามฯ มีความสอดคล้องในประเภทอาคารและชุมชน

เกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 6 เกณฑ์ในการขึ้นบัญชีเป็นมรดกโลก มีสาระสำคัญที่ครอบคลุมคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมใน กฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 ทั้ง 4 ด้าน มีการให้ความสำคัญกับมรดกวัฒนธรรมที่เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แต่การพิจารณาيلمุ่งเน้นแหล่งมรดกที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสูงระดับสูง และหายาก เกณฑ์การพิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรสามารถอธิบายคุณแต่ละด้านได้และมีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ ยูเนสโกได้อธิบายไว้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม มีการให้ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยเน้น ความครบถ้วน และความแท้ในด้านรูปแบบอาคารเป็นหลัก เกณฑ์พิจารณาของสมาคมสถาปนิกสยามฯ ในการประเมินคุณค่ารางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ มีการให้ความสำคัญกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้านคือ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม ส่วนคุณทางศิลปกรรมและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเป็นส่วนรายละเอียดของด้านสุนทรียภาพ โดยสามารถแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ตารางเปรียบเทียบคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมกับเกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานในระดับสากลและหน่วยงานภายในประเทศ

เกณฑ์การประเมินคุณค่าอาคาร	คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม กฎบัตรบูรา 1999	ยูเนสโก (OUV, มรดกโลกทางวัฒนธรรม)	กรมศิลปากร (โบราณสถาน)	สมาคมสถาปนิกสยาม (สถาปัตยกรรม)
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ	●	●	●	
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์	●	●	●	●
คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา	●	●	●	●
คุณค่าด้านสังคม	●	●	●	●
คุณค่าด้านสถาปัตยกรรม		●		●
คุณค่าด้านศิลปกรรม		●		●

การพิจารณาตัดสินเพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลกทางวัฒนธรรมของยูเนสโกโดยต้องผ่านอย่าง 1 เกณฑ์จาก 6 เกณฑ์ การพิจารณาตัดสินในการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากรตัดสินโดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย เรียงลำดับคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์ที่เหมาะสม การพิจารณาตัดสินรางวัลโดยคณะกรรมการมาธิการอนุรักษ์และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ โดยขึ้นกับคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่แต่งตั้งในแต่ละปีจะมีเกณฑ์การตัดสินที่ปรับเปลี่ยนตามดุลพินิจของชุดกรรมการ โดยเห็นได้ว่าผู้ประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมทั้งสามองค์กรใช้คณะผู้เชี่ยวชาญภายในองค์กรเป็นหลัก

การกำหนดขอบเขตเพื่อการปกป้องคุ้มครองแหล่งมรดกหรือโบราณสถาน ยูเนสโกและกรมศิลปากรมีการกำหนดขอบเขตเพื่อปกป้อง คุ้มครองและป้องกันแหล่งมรดกหรือโบราณสถาน สมาคมสถาปนิกสยามฯ ไม่มีการกำหนดขอบเขต เนื่องจากไม่มีระเบียบหรือกฎหมายรองรับ เป็นวิธีการยกย่องเพื่อให้สังคมตระหนักในคุณค่าของการอนุรักษ์อาคาร

จะเห็นได้ว่าการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของยูเนสโกและกรมศิลปากรมีกระบวนการประเมินที่มีขั้นตอน เกณฑ์การพิจารณาและการตัดสินที่แสดงรายละเอียดในการประเมินอย่างชัดเจน ส่วนการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามฯ ไม่ได้แสดงรายละเอียดของเกณฑ์การพิจารณาและการตัดสินที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาในรายละเอียดการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของยูเนสโกและกรมศิลปากร เพื่อนำไปสู่การสร้างเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าต่อไป

4.3 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

การศึกษาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยการศึกษาปัญหาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย และการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมจากหน่วยงานระดับสากลคือ ยูเนสโกและหน่วยงานราชการในประเทศไทยคือ กรมศิลปากร เพื่อทราบถึงแนวทางในการสร้างวิธีการและเกณฑ์ในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทย

ปัจจุบันกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีภารกิจคุ้มครอง ป้องกัน อนุรักษ์ บำรุงรักษา พื้นฟู ส่งเสริม สร้างสรรค์ เผยแพร่ จัดการศึกษา ค้นคว้า วิจัย พัฒนา สืบทอด ศิลปะและทรัพย์สินมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อธำรงคุณค่าและเอกลักษณ์ของ

ความเป็นชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคมไทยและความมั่นคงของชาติ ซึ่งมีพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเป็นเครื่องมือทางกฎหมายในการคุ้มครอง ป้องกัน อนุรักษ์ และบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าหรือแหล่งประวัติศาสตร์โบราณสถานของประเทศไทย

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลายครั้ง ล่าสุดใน พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหน้าที่ของกรมศิลปากรในการขึ้นทะเบียน และควบคุมโบราณสถานและขอบเขตแวดล้อม การซ่อมแซมบูรณะ การบำรุงรักษา และการจัดการผลประโยชน์ในบริเวณโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้ว นอกจากนี้พระราชบัญญัติโบราณสถานฯ กำหนดให้โบราณสถานที่ยื่นทะเบียนอยู่ภายใต้การควบคุมของกรมศิลปากร และห้ามมิให้มีการซ่อมแซม แก้ไข เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี ส่งผลให้การขึ้นทะเบียนของอาคารเป็นโบราณสถานเป็นข้อจำกัดในการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยมากกว่าเป็นการสนับสนุนด้านการอนุรักษ์ (กรมศิลปากร, 2548)

การอนุรักษ์ในระดับสากลมีการพัฒนาต่อเนื่องในด้านเนื้อหาและหลักการอนุรักษ์เพื่อขยายขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์กว้างขึ้น จากอาคารที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ไปสู่ชุมชนประวัติศาสตร์และภูมิทัศน์เมืองแล้วยังขยายแนวคิดเรื่องคุณค่าทางด้านสังคมของมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นด้วย ซึ่งเป็นการแสดงออกขั้นพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชน และของความสัมพันธ์กับอาณาบริเวณที่ตั้งอยู่ ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ต่อมายูเนสโกได้ให้ความสำคัญกับมรดกทางวัฒนธรรมและได้ขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นเป็นแหล่งมรดกโลกเพิ่มขึ้นหลายแหล่ง เช่น เมืองหลวงพระบางใน พ.ศ.2538 เมืองปิ่นังใน พ.ศ. 2551 (ดูภาพที่ 33 – ภาพที่ 34)

1) หลวงพระบาง

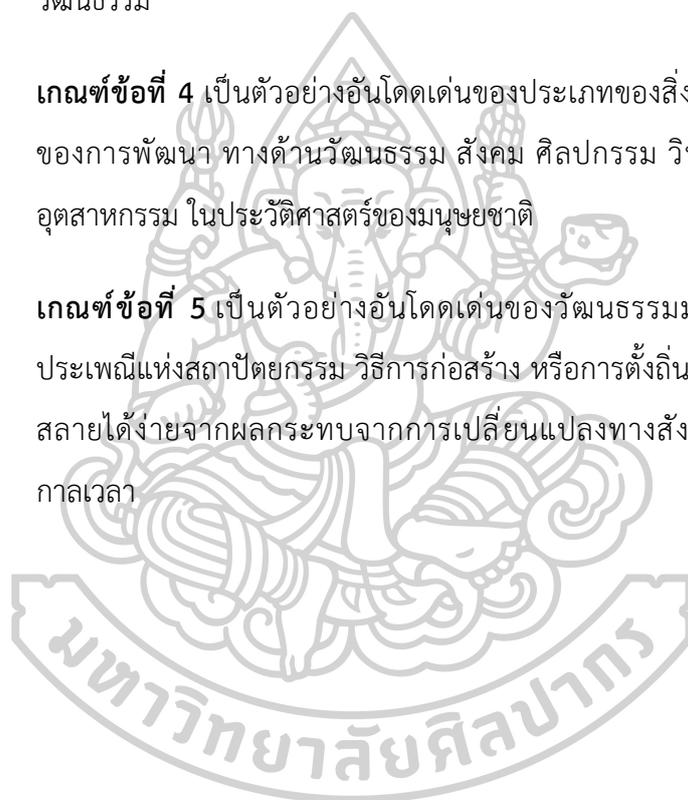
หลวงพระบางได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นแหล่งมรดกโลกด้วยเหตุผล คือ มีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมน้ำโขงและน้ำคาน ซึ่งไหลบรรจบกันท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม และชาวหลวงพระบางมีบุคลิกที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงาม ซึ่งตรงกับ

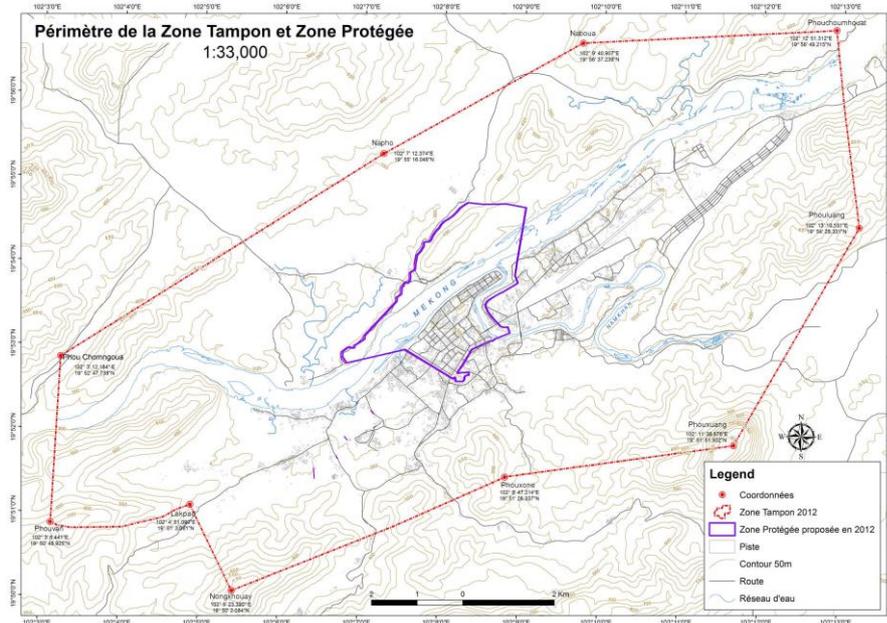
เกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกดังนี้ (Accessed Dec 20, 2019. Available from <https://th.wikipedia.org>)

เกณฑ์ข้อที่ 2 เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่ใด ๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

เกณฑ์ข้อที่ 4 เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของประเภทของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของการพัฒนา ทางด้านวัฒนธรรม สังคม ศิลปกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

เกณฑ์ข้อที่ 5 เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกาลเวลา

ภาพที่ 33 แสดงแผนที่แหล่งมรดก (เส้นสีม่วง) และพื้นที่กันชน (เส้นสีแดง) ของหลวงพระบางซึ่งเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมใน พ.ศ. 2538

ที่มา: UNESCO (n.d.)

ภาพที่ 34 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่แหล่งมรดกโลกหลวงพระบาง

ที่มา: Accessed Dec 20, 2019. Available from <https://www.agoda.com/th-th/ancient-luang-prabang-hotel-ban-phonheuang/hotel/luang-prabang-la.html?cid=-211>

2) เมืองจอร์จทาวน์

เมืองจอร์จทาวน์คือเมืองหลวงของรัฐปีนัง เมืองตั้งอยู่บนเกาะปีนัง ทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย เป็นเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับที่สองของประเทศ เป็นเมืองที่ได้รับการสถาปนาให้เป็นที่มั่นทางการค้าของอังกฤษเมืองแรกในภูมิภาคตะวันออกเฉียงไกลเมื่อ ค.ศ. 1786 ทำให้ในเวลาต่อมาจอร์จทาวน์จึงมีอาคารที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างตะวันออกเฉียงและตะวันตก จนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกพร้อมกับเมืองมะละกา เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 (Thaipost, 2561)

จากการเป็นเมืองท่าของอังกฤษในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ชักนำพ่อค้าชาวจีนเข้ามาตั้งรกราก จนทำให้เมืองนี้มีสัดส่วนของประชากรชาวจีนพอ ๆ กับชาวมะลายูที่อาศัยอยู่เดิม ทั้งเจ้าอาณานิคมอังกฤษและพ่อค้าชาวจีนไม่เพียงร่วมกับชาวมะลายูและชาวอินเดีย (ที่อาณานิคมอังกฤษเกณฑ์เข้ามา) ในการสร้างอาคารบ้านเรือนโดยเฉพาะตึกแถวเพื่อการค้าที่ต่อมากลายเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ หากยังวางระบบการศึกษาให้กับเมืองจนครั้งหนึ่ง ปีนังได้ชื่อว่าเป็นเมืองที่มีโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ทันสมัยที่สุดแห่งยุค ก้าวล้ำมาก่อนสิงคโปร์และฮ่องกงเสียอีก กระทั่งภายหลังกมาเลเซียได้รับอิสรภาพจากอังกฤษ รัฐบาลกลางก็ค่อย ๆ ลดความสำคัญของเมืองนี้ลงเพื่อไปพัฒนาเมืองหลวงอย่างกัวลาลัมเปอร์ หากปีนังก็ยังคงเป็นเมืองที่มีการพัฒนาและพลวัตทางศิลปวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ในปี 2008 ประเทศมาเลเซียเสนอชื่อจอร์จทาวน์และมะละกาโดยชี้ให้เห็นคุณค่าโดดเด่นที่เป็นสากล (Outstanding Universal Value: OUV) คือ

เกณฑ์ข้อที่ 2 การเป็นตัวอย่างของเมืองท่าที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายในภูมิภาคตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านการค้าขายและแลกเปลี่ยนทั้งสินค้าและวัฒนธรรมของชาวมะลายู จีน และอินเดีย ซึ่งสืบต่อกันมากกว่า 500 ปี

เกณฑ์ข้อที่ 3 เป็นเครื่องยืนยันถึงหลักฐานของมรดกทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานและยังคงมีชีวิต ทั้งในแง่ของศิลปะ ภาษา (ที่นี่มีผู้คนที่ใช้ภาษาต่างกันถึง 5 ภาษา) ความเชื่อ ประเพณี รวมไปถึงอาหารการกิน และเครื่องแต่งกาย ฯลฯ และ

เกณฑ์ข้อที่ 4 คือการที่เมืองมีตัวอย่างอันโดดเด่นของประเภทของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมผสมซึ่งไม่เหมือนเมืองใดในภูมิภาคตะวันออก

George Town World Heritage Site

Land area = 259 ha.
Core: 109 ha. (42%)
Buffer: 150 ha. (58%)

ภาพที่ 35 แสดงแผนที่แหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์และพื้นที่กันชน
 ที่มา: "บทเรียนจากจอร์จทาวน์: จัดการมรดกโลกอย่างไรให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" ม.ป.ป.)

ภาพที่ 36 แสดงภูมิทัศน์ของแหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมาก

ที่มา: "บทเรียนจากจอร์จทาวน์: จัดการมรดกโลกอย่างไรให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" ม.ป.ป.

ภาพที่ 37 แสดงกลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่แหล่งมรดกโลกเมืองจอร์จทาวน์

ที่มา: "บทเรียนจากจอร์จทาวน์: จัดการมรดกโลกอย่างไรให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน" ม.ป.ป.

อย่างไรก็ตามแม้ปัจจุบันแนวคิดด้านการอนุรักษ์ในระดับสากลและประเทศไทยได้ครอบคลุมถึงคุณค่าของมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมแห่งมนุษยชาติ แต่สำหรับการดำเนินการอนุรักษ์ในประเทศไทยโดยกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ยังมีปัญหาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมคือ

ปัญหาเกณฑ์พิจารณา

- เกณฑ์ในการประเมินขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร แม้สามารถอธิบายคุณค่าแต่ละด้านได้และมีความสอดคล้องกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมที่ยูเนสโกได้อธิบายไว้ทั้ง 4 ด้านคือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม โดยเน้น ความครบถ้วน และความแท้ (Authenticity) ในด้านรูปแบบอาคารเป็นหลัก แต่ไม่ครอบคลุมแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากชาวบ้านที่ไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่หยุดนิ่ง มีพลวัต (Dynamic) หรือการเปลี่ยนแปลง

ปัญหาด้านกลไกทางกฎหมาย

- เป็นที่น่าสังเกตว่าในการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญของกรมศิลปากรเท่าที่ผ่านมามักมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับโบราณสถานประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว และเน้น ความครบถ้วน และความแท้ ในด้านรูปแบบอาคารเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่ได้ให้ความสำคัญสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าที่เป็นประเภทกลุ่มอาคาร
- การขึ้นทะเบียนโบราณสถานเท่าที่ผ่านมามีข้อสังเกตว่า กรมศิลปากรยังคงดำเนินการอนุรักษ์เน้นที่การซ่อมแซมหรือบูรณะอาคารที่มีเกณฑ์คุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า อาณาจักร ศาสนสถานที่สำคัญหรืออาคารที่แสดงฐานานุศักดิ์ โดยรักษาคุณค่าด้านรูปแบบความแท้ดั้งเดิมเป็นหลัก (ภาพที่ 38)

ภาพที่ 38 แสดงวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นโบราณสถานภายในชุมชนเมืองเก่า นครศรีธรรมราชที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง มีความเกี่ยวข้องกับการก่อตั้งของเมืองเก่า และเป็นอาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูง

จากปัญหาการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมในประเทศไทยที่ยังไม่ครอบคลุมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในด้านเกณฑ์การประเมินและกลไกทางกฎหมาย จึงควรมีสร้างกระบวนการและเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าอย่างเหมาะสม

4.3.2 การสร้างกระบวนการและเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า

การสร้างกระบวนการและเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าโดยการศึกษา หลักการและแนวคิดการประเมิน สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่า กระบวนการวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินสถาปัตยกรรมของหน่วยงานในระดับสากลคือ องค์กรยูเนสโก และหน่วยงานในประเทศไทย คือ กรมศิลปากร โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อ

นำไปสู่การสร้างกระบวนการและเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่าโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) หลักการ แนวคิดในการประเมิน

หลักการในการประเมินควรใช้วิธีการที่น่าเชื่อถือและมีหลักฐานอ้างอิงได้ การประเมินเกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณค่าของสิ่งที่สนใจภายใต้บริบทของสังคมที่ทำการศึกษา สำหรับการเข้าถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ภายใต้บริบทนั้น ๆ ขึ้นกับความเชื่อและประสบการณ์ของผู้ประเมินว่าต้องใช้มาตรการใดในการตัดสินคุณค่า โดยจำแนกวิธีการได้ 2 แบบ คือ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2554)

1. **อัตนัยนิยม (Subjectivism)** การประเมินแนวนี้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลขึ้นกับว่าบุคคลนั้นมองความจริงหรือเท็จอย่างไร ในทางปฏิบัติ นักประเมินไม่ควรกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า ขึ้นมาเองจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ขึ้นกับความรอบรู้ ประสบการณ์ของผู้ประเมิน อยู่บนหลักของการทำงานที่ยืดหยุ่น รวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้านตามสภาพธรรมชาติและใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญจากตัวเองเป็นเกณฑ์ในการสรุปผล
2. **ปรนัยนิยม (Objectivism)** การประเมินในแนวนี้ผลที่ออกมามีความหลากหลายเนื่องจากนักประเมินบางท่านยังไม่สามารถสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพและเข้าไม่ถึงศาสตร์อย่างแท้จริง มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ใช้เครื่องมือมาตรฐานในการเก็บข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ประกาศไว้ล่วงหน้า การประเมินแบบนี้จะมีเกณฑ์มาตรฐานในการประเมิน

จากการศึกษาหลักการ แนวคิดในการประเมินนำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบกระบวนการประเมินมรดกทางสถาปัตยกรรมของหน่วยงานในระดับสากล คือ ยูเนสโก และในประเทศไทยคือ กรมศิลปากรและสมาคมสถาปนิกสยามฯ เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าโดยสามารถสรุปดังตารางที่ 18 ดังนี้

ตารางที่ 18 แสดงการเปรียบเทียบหลักการในการประเมินและกระบวนการประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานในระดับสากล และหน่วยงานภายในประเทศไทย

หลักการการประเมิน	กระบวนการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม	ยูเนสโก (มรดกโลกทางวัฒนธรรม)	กรมศิลปากร (โบราณสถาน)	สมาคมสถาปนิกสยาม (รางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น)
อัตนัยนิยม (Subjectivism)	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่	●		●
ปรนัยนิยม (Objectivism)	คณะผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น	●	●	
	คณะผู้เชี่ยวชาญส่วนกลาง	●	●	●

จากการเปรียบเทียบพบว่า กระบวนการประเมินในระดับสากลแบ่งลำดับขั้นตอนเป็น 2 ส่วนคือ ขั้นตอนสำหรับการจัดทำเอกสารสามารถเป็นการประเมินคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในท้องถิ่นหรือในประเทศ และกระบวนการประเมินของไอโคโมสเป็นการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญระดับนานาชาติเป็นหลัก โดยมีเกณฑ์การพิจารณาของยูเนสโก ส่วนถือว่ามีวามครอบคลุมหลักการและแนวคิดการประเมินแบบอัตนัยนิยมและปรนัยนิยม

ส่วนกระบวนการประเมินอาคารสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศไทย กรมศิลปากรมีกระบวนการและเกณฑ์การประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานจากกลุ่มนักโบราณคดีโดยถือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานท้องถิ่นนำเสนอต่อคณะที่ปรึกษาและอธิบดีลงนามซึ่งถือเป็นผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานส่วนกลาง และประกาศราชกิจจานุเบกษาเป็นโบราณสถาน โดยเห็นได้ว่าเป็นการประเมินโดยคณะผู้เชี่ยวชาญภายในกรมศิลปากรเท่านั้น และมีความสอดคล้องกับหลักการการประเมินแบบปรนัยนิยมเพียงแบบเดียว

สมาคมสถาปนิกสยามฯ ใช้กระบวนการและเกณฑ์การประเมินสถาปัตยกรรมในการมอบรางวัลการอนุรักษ์ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น โดยให้สถาปนิกหรือเจ้าของอาคารเป็นผู้เสนออาคารเพื่อการพิจารณารางวัลถือเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาคารและพิจารณาภายในโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ถือเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญภายในองค์กรและมีความสอดคล้องกับหลักการการประเมินแบบปรนัยนิยมและอัตนัยนิยม

จะเห็นได้ว่าการประเมินอาคารสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศไทยทั้ง 2 องค์กรมุ่งเน้นการประเมินโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาจากคณะผู้เชี่ยวชาญในองค์กรเพียงฝ่ายเดียว ขาดการประเมินคุณค่าจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความเกี่ยวข้องกับอาคารหรือคนในพื้นที่ ถือว่าไม่มีสอดคล้องกับทฤษฎีและแนวคิดการประเมินที่เหมาะสม

จากการศึกษากระบวนการประเมินคุณค่าอาคารของหน่วยงานในระดับสากล และหน่วยงานภายในประเทศไทยจะนำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิดการประเมินคุณค่า โดยใช้การประเมิน 2 แนวทาง คือ

1. **แบบปรนัยนิยม(Objectivism)** โดยการประเมินคุณค่าจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า
2. **แบบอัตนัยนิยม (Subjectivism)** การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนโดยการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้ง 2 แนวทางจะนำการทดสอบในพื้นที่ศึกษาต่อไป

2) การสร้างเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้น

การสร้างเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า โดย ศึกษาจากแนวคิดคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม กฎบัตรบูรา 1999 ทั้ง 4 ด้าน คือคุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม มาวิเคราะห์ร่วมกับสาระสำคัญของเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินของหน่วยงานระดับสากลคือ เกณฑ์พิจารณาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของยูเนสโก เกณฑ์พิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร และหลักการ แนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเกณฑ์เฉพาะในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดัง ตารางที่ 19 - ตารางที่ 22

ตารางที่ 19 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านสุนทรียภาพของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร

เกณฑ์พิจารณา	สาระสำคัญ		
	ยูเนสโก	กรมศิลปากร	เนื้อหาพัฒนาเกณฑ์
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ	ความสวยงามของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังบริเวณ - ผังเมือง	ความสวยงามของโบราณสถานแต่ละประเภท คือ 1. สิ่งก่อสร้างเดี่ยว - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม 2. กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังบริเวณ 3. ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังชุมชนเมืองประวัติศาสตร์	สิ่งก่อสร้างเดี่ยว - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังบริเวณ - ผังชุมชน กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังบริเวณ - ผังชุมชน ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ - ศิลปกรรม - สถาปัตยกรรม - ผังชุมชน

จากการเปรียบเทียบพบว่า คุณค่าด้านสุนทรียภาพมีเนื้อหา คือ อาคารที่มีความวิจิตร งดงาม ประณีต ตลอดจนความเป็นเลิศของฝีมือช่าง มีความสวยงาม มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารหรือชุมชน แสดงถึงศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง ภูมิทัศน์ โดยแสดงสาระสำคัญแบ่งตามประเภทของสิ่งก่อสร้างดังนี้

- **สิ่งก่อสร้างเดี่ยว** มีรายละเอียดในการประเมินคือ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ
- **กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง** มีรายละเอียดในการประเมินคือ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ
- **ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์** มีรายละเอียดในการประเมินคือ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังชุมชน

โดยมีรายละเอียดในการประเมินแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังนี้

1. **ศิลปกรรม** หมายถึง รายละเอียดของลวดลายหรือส่วนประดับตกแต่งอาคาร
2. **สถาปัตยกรรม** หมายถึง ก่อรูปอาคารโดยแสดง รูปแบบอาคาร โครงสร้าง เทคโนโลยี วิธีการก่อสร้าง วัสดุ ความเชื่อ และผังการใช้ประโยชน์อาคาร
3. **ผังบริเวณ** หมายถึง พื้นที่โดยรอบอาคารประกอบด้วยสภาพแวดล้อม โดยรอบของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น ต้นไม้ แหล่งน้ำที่มีความสัมพันธ์ในการก่อรูปอาคารพื้นถิ่น มีบรรยากาศที่สวยงาม
4. **ผังชุมชน** หมายถึง พื้นที่ ภายในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการก่อตั้งชุมชน เช่น แม่น้ำ แหล่งทรัพยากร เส้นการคมนาคม สถานที่สำคัญ รวมถึงกลุ่มอาคารที่มีเอกภาพ มีความกลมกลืนโดยอาจมีรูปแบบไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 20 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านประวัติศาสตร์ของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโก และกรมศิลปากร

เกณฑ์พิจารณา	สาระสำคัญ		
	ยูเนสโก	กรมศิลปากร	เนื้อหาพัฒนาเกณฑ์
ด้านประวัติศาสตร์	เป็นประจักษ์พยานหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์	ความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน	เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน
	ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน มีความเก่าแก่ บอกรายละเอียด	อายุสมัย (ลพบุรี ศรีวิชัย สุโขทัย เป็นต้น)	ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน บอกรายละเอียด
	แสดงเวลาสำคัญช่วงหนึ่ง หรือหลายช่วง ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์	ประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์	มีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์
	แสดงการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่สืบทอดกันมาหรือประวัติการก่อตั้งชุมชน	แสดงประวัติศาสตร์ของชุมชน และพัฒนาการของชุมชน	แสดงประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งชุมชน และพัฒนาการของชุมชน
		ประวัติศาสตร์ศิลปะ สถาปัตยกรรม	ประวัติศาสตร์ศิลปะ สถาปัตยกรรม

จากการเปรียบเทียบพบว่า คุณค่าด้านประวัติศาสตร์มีเนื้อหา คือ อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์มีความเก่าแก่ มีมาแต่เนิ่นนาน มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของชุมชนในช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีลักษณะรูปแบบ

ของสถาปัตยกรรมที่แสดงถึง การก่อตั้งชุมชน หรือวัฒนธรรมเดิมของชุมชน โดยมีสาระสำคัญ 5 ประเด็นคือ

1. เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน
2. มีความเก่าแก่ หมายถึง ดำเนินมาเป็นช่วงเวลายาวนาน บอกอายุสมัยทางประวัติศาสตร์ได้
3. เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หมายถึง มีประวัติเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ สำคัญทางประวัติศาสตร์
4. ประวัติศาสตร์ชุมชน หมายถึง แสดงประวัติศาสตร์ของการก่อตั้งชุมชน และพัฒนาการของชุมชน
5. ประวัติศาสตร์ศิลปะ สถาปัตยกรรม หมายถึง รูปแบบทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังเมือง มีรูปแบบที่สามารถบอกยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ได้

ตารางที่ 21 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านวิทยาการและการศึกษาของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร

เกณฑ์พิจารณา	สาระสำคัญ		
	ยูเนสโก	กรมศิลปากร	เนื้อหาพัฒนาเกณฑ์
ด้านวิทยาการและการศึกษา	มีความแท้ดั้งเดิม	เป็นของแท้ดั้งเดิม เทคโนโลยี รูปแบบศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่ตั้ง	เป็นของแท้ดั้งเดิม เทคโนโลยี รูปแบบศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่ตั้ง
	แสดงภูมิปัญญา เทคโนโลยี ระดับสูง การสืบทอดความรู้		แสดงภูมิปัญญา เทคโนโลยี ระดับสูง การสืบทอดความรู้
	มีความโดดเด่น เพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness)		มีความโดดเด่น เพียงหนึ่งเดียว (Uniqueness)
	หายากหรือสูญหายไปแล้ว	ความหายาก	ความหายาก
	การแลกเปลี่ยนความคิด การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ		การแลกเปลี่ยนความคิด การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ
	เป็นตัวแทนวัฒนธรรม บอกยุคสมัย พื้นที่หรือรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน	ความเป็นตัวแทนรูปแบบ ยุคสมัย พื้นที่	เป็นตัวแทนวัฒนธรรม บอกยุคสมัย พื้นที่หรือรูปแบบของการตั้งถิ่นฐาน มีเอกลักษณ์
		การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ของแหล่ง	การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ของแหล่ง

จากการเปรียบเทียบพบว่า คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษามีเนื้อหาคือ อาคารที่เป็นแหล่งข้อมูลในการก่อรูปสถาปัตยกรรม สามารถสื่อความหมาย แสดงความแท้ดั้งเดิม มีความหายาก มีเอกลักษณ์ เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบหรือประโยชน์การใช้สอย แฝงด้วยภูมิปัญญา ในการก่อสร้าง และวางผังโดยมีสาระสำคัญ 7 ประเด็นคือ

1. มีความแท้ดั้งเดิม หมายถึง อาคารหรือส่วนประกอบของอาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลในด้าน รูปแบบ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ เทคโนโลยี วัสดุ ประโยชน์การใช้สอย
2. แสดงภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ของช่างที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ หรือผู้มีความรู้
3. มีเพียงหนึ่งเดียว หมายถึง อาคารมีความโดดเด่น ลักษณะเฉพาะ มีเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ
4. หายาก หมายถึง สูญหายไปแล้ว
5. จุดเปลี่ยนรูปแบบ หมายถึง ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือประโยชน์การใช้สอยของอาคาร เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความเชื่อ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น
6. มีเอกลักษณ์ หมายถึง เป็นตัวแทนวัฒนธรรม บอกยุคสมัย หรือพื้นที่
7. การสื่อความหมาย หมายถึง สามารถแสดงข้อมูลให้เป็นที่เข้าใจได้ของแหล่ง

ตารางที่ 22 แสดงการเปรียบเทียบสาระสำคัญด้านสังคมของเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกและกรมศิลปากร

เกณฑ์พิจารณา	สาระสำคัญ		
	ยูเนสโก	กรมศิลปากร	เนื้อหาพัฒนาเกณฑ์
ด้านสังคม	มีความเกี่ยวข้องกับ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม		มีความเกี่ยวข้องกับ ประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม
		ความผูกพันของท้องถิ่น	ความผูกพันของท้องถิ่น
		ความเป็นที่ยอมรับ	ความเป็นที่ยอมรับ
		ความสืบเนื่องของการใช้สอย	ความสืบเนื่องของการใช้สอย

จากการเปรียบเทียบพบว่าคุณค่าด้านสังคมมีเนื้อหาคือ อาคารที่เกี่ยวข้อง
กับประเพณีหรือพิธีกรรม ความเชื่อ ของชุมชน มีความผูกพันกับท้องถิ่น เป็นที่รู้จัก
และยอมรับ มีการใช้ประโยชน์อาคารอย่างต่อเนื่องโดยมีสาระสำคัญ 4 ประเด็น

1. มีเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม หมายถึง อาคารที่มีความเกี่ยวข้องกับประเพณี
ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม
2. มีความผูกพันกับพื้นที่หรือท้องถิ่น หมายถึง อาคารที่มีความผูกพันทาง
ใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในท้องถิ่น
3. ความเป็นที่ยอมรับ หมายถึง อาคารที่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน
4. มีการใช้สอยต่อเนื่อง หมายถึง อาคารที่มีกิจกรรมหรือการใช้สอยอย่าง
ต่อเนื่อง

การวิเคราะห์เนื้อหาการพัฒนาเกณฑ์และแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์การพิจารณาคูณค่าทางสถาปัตยกรรม พบว่ามีเนื้อหา
บางประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า ซึ่งหมายถึง อาคาร
หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองเก่าที่เป็นของชาวบ้านหรือประชาชน การก่อตั้งชุมชนเกิดจาก
ปัจจัยทางวัฒนธรรมเดิมของชุมชน จากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยสถาปัตยกรรมพื้น
ถิ่นในเมืองเก่าถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เกิดจากชาวบ้าน โดยแสดงถึงพัฒนาการของชุมชน
การสืบทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันผ่านการก่อรูปอาคาร ผู้วิจัยได้สรุป
สาระสำคัญเพื่อให้มีความกระชับของเกณฑ์การประเมินและสอดคล้องกับแนวคิดของสถาปัตยกรรม
พื้นถิ่น โดยสามารถแสดงเนื้อหาและรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นใน
พื้นที่เมืองเก่าทั้ง 4 ด้านได้ดังต่อไปนี้

1) คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ประเด็นการวิเคราะห์

จากวิเคราะห์เนื้อหาของเกณฑ์คุณค่าด้านสุนทรียภาพและแนวคิดของ
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าพบว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความสัมพันธ์
กับบริบทและสภาพแวดล้อม ในการพิจารณาคูณค่าด้านสุนทรียภาพจึงใช้
เกณฑ์พิจารณาความงามในด้านศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ผังชุมชน กับ

ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว กลุ่มของสิ่งก่อสร้างและชุมชนประวัติศาสตร์ โดยมีรายละเอียดเนื้อหาของเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ หมายถึง อาคารเดี่ยวหรือกลุ่มอาคาร มีความสวยงามที่เรียบง่ายเกิดจากการประโยชน์ใช้สอยหรือความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความประณีตสร้างด้วยฝีมือช่างชาวบ้าน มีความเรียบง่าย สืบทอดจากภูมิปัญญา วัสดุท้องถิ่น มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีความเป็นเอกภาพ แสดงรูปแบบของศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ผังชุมชน โดยมีสาระสำคัญในการพิจารณา 4 ประเด็นคือ

1.1 ศิลปกรรม หมายถึง รายละเอียดของลวดลายหรือส่วนประดับตกแต่ง ทั้งภายนอกและภายในอาคาร สร้างขึ้นจากวัสดุที่ท้องถิ่น มีการประดับตกแต่งด้วยฝีมือช่างชาวบ้านที่สวยงาม

1.2 สถาปัตยกรรม หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่สร้างจากฝีมือชาวบ้าน การก่อรูปอาคารเกิดจากการประโยชน์ใช้สอยหรือความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แหล่งทรัพยากร แหล่งงาน โดยสะท้อนผ่านรูปแบบอาคาร โครงสร้าง เทคโนโลยี วิธีการก่อสร้าง วัสดุ ความเชื่อ และผังการใช้ประโยชน์อาคาร

1.3 ผังบริเวณ หมายถึง สภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคารหรือกลุ่มอาคาร ประกอบด้วย ที่ว่างต้นไม้ แหล่งน้ำที่มีความสัมพันธ์กับการก่อรูปอาคาร มีบรรยากาศที่สวยงาม

1.4 ผังชุมชน หมายถึง พื้นที่ภายในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการก่อตั้งชุมชน เช่น แม่น้ำ แหล่งทรัพยากร เส้นการคมนาคม สถานที่สำคัญ รวมถึงกลุ่มอาคารที่มีเอกภาพ มีความกลมกลืนโดยอาจมีรูปแบบไม่เหมือนกัน และส่งเสริมภูมิทัศน์ของพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า

2) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

ประเด็นการวิเคราะห์

จากวิเคราะห์เนื้อหาของเกณฑ์คุณค่าด้านประวัติศาสตร์และแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าพบว่า ลักษณะของอาคารจะเกี่ยวข้องกับการกำเนิดของชุมชน จะเป็นประวัติศาสตร์ที่บอกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ของชุมชนหรือชาวบ้านเป็นหลัก ซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความเกี่ยวข้องับประวัติศาสตร์ของชาติหรือบุคคลที่มีความสำคัญระดับประเทศ รวมถึงลักษณะรูปแบบอาคารด้านศิลปะสถาปัตยกรรมจะเกิดจากช่างชาวบ้าน มาจากประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ไม่แสดงรายละเอียดลวดลายหรือการประดับตกแต่งที่เหมือนกับอาคารที่มีฐานานุกัตต์สร้างด้วยสกุลของช่างหลวง จึงไม่สามารถแสดงคุณค่าด้านประวัติศาสตร์ศิลปะสถาปัตยกรรมได้ชัดเจน โดยมีรายละเอียดเนื้อหาของเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวบ้านหรือชุมชน มีความเก่าแก่ มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของชุมชนในช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีลักษณะรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่แสดงถึง การก่อตั้งชุมชน หรือวัฒนธรรมเดิมของชุมชน โดยมีสาระสำคัญในการพิจารณา 3 ประเด็นคือ

2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน หมายถึง หมายถึงมีเชื่อมโยงกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน การก่อตั้งชุมชน วิวัฒนาการชุมชน โดยสะท้อนเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของชุมชนในอดีต

2.2 เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ หมายถึง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวบ้านหรือชุมชน ซึ่งมีความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน

2.3 มีความเก่าแก่ หมายถึง ดำเนินมาเป็นช่วงเวลานาน มีอายุมากกว่า 50 ปีสามารถบอกยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ได้

3) คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

ประเด็นการวิเคราะห์

จากวิเคราะห์เนื้อหาของเกณฑ์คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษาและแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าพบว่า เกณฑ์พิจารณาด้านการแสดงความแท้ดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ ของอาคารหรือสิ่งก่อสร้างในทุกประเภทสามารถ

สื่อความหมายหรือแสดงข้อมูลหรือรายละเอียดให้เข้าใจได้อยู่แล้ว จึงสามารถรวมประเด็นเนื้อหาให้อยู่ในหัวข้อเดียวกันได้ และเกณฑ์พิจารณาด้านมีความเป็นหนึ่งเดียวและความหายากมีความหมายสอดคล้องกันจึงสามารถรวมเนื้อหาให้อยู่ในหัวข้อเดียวกันได้เช่นกัน โดยโดยมีรายละเอียดเนื้อหาของเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นแหล่งข้อมูล แสดงความแท้ดั้งเดิม มีความหายาก มีเอกลักษณ์ เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบหรือประโยชน์การใช้สอยจากปัจจัย ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการก่อสร้างและวางผังโดย สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ชัดเจน โดยมีสาระสำคัญ 5 ประเด็นคือ

3.1 มีความแท้ดั้งเดิม หมายถึง อาคารหรือส่วนประกอบของอาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลและสื่อความหมายในด้าน รูปแบบ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ เทคโนโลยี วัสดุ ประโยชน์การใช้สอยได้

3.2 แสดงภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ของช่างที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ

3.3 มีเอกลักษณ์ หมายถึงอาคารมีลักษณะเฉพาะ หรือกลุ่มอาคารที่มีลักษณะร่วมกันในด้านสถาปัตยกรรม วัสดุ การใช้สอย เป็นต้น หรือเป็นตัวแทนวัฒนธรรม ที่บอกยุคสมัยหรือพื้นที่ได้

3.4 หายาก หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีเหลือเพียงหลังเดียว เหลืออยู่ภายในบริเวณน้อยมาก เป็นสิ่งก่อสร้างที่มีเฉพาะท้องถิ่น ไม่สามารถหาได้จากท้องถิ่นอื่น

3.5 จุดเปลี่ยนรูปแบบ หมายถึง การเปลี่ยนความคิดหรือปัจจัยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือประโยชน์การใช้สอยของอาคาร เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความเชื่อ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น

4) **คุณค่าด้านสังคม**

ประเด็นการวิเคราะห์

จากวิเคราะห์เนื้อหาของเกณฑ์คุณค่าด้านสังคมและแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าพบว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นสิ่งก่อสร้างเกิดจากชาวบ้านหรือชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมความเชื่อ ตำนานหรือเรื่องเล่าของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมา ซึ่งอาจไม่ได้เป็นประเพณีหลักของเมือง จึงได้เพิ่มส่วนของความเชื่อ ตำนาน เรื่องเล่า ในรายละเอียดของเกณฑ์พิจารณาด้านมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม

เกณฑ์พิจารณาในด้านมีความผูกพันกับท้องถิ่น หมายถึงอาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีความผูกพันทางใจหรือเป็นศูนย์รวมจิตใจ ซึ่งจะมีความเป็นที่ยอมรับหรือเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนด้วยเช่นกัน จึงรวมเกณฑ์การพิจารณาในด้านมีความผูกพันกับท้องถิ่นและเกณฑ์พิจารณาด้านความเป็นที่ยอมรับไว้ด้วยกัน โดยมีรายละเอียดเนื้อหาของเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คุณค่าด้านสังคม หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีหรือพิธีกรรม ความเชื่อ เรื่องเล่าหรือตำนานของชุมชน มีความผูกพันกับท้องถิ่น เป็นที่รู้จักและยอมรับ มีการใช้ประโยชน์อาคารอย่างต่อเนื่องโดยมีสาระสำคัญ 4 ประเด็น

4.1 เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีความเกี่ยวข้องประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม เรื่องเล่าหรือตำนาน

4.2 มีความผูกพันกับพื้นที่หรือท้องถิ่น หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีความผูกพันทางใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในท้องถิ่น หรือเป็นที่ยอมรับ เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน

4.3 มีการใช้สอยต่อเนื่อง หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีกิจกรรม การใช้สอยอย่างต่อเนื่อง โดยอาจสะท้อนจากอาคารหรือผังการใช้สอยในอาคาร

กระบวนการและเกณฑ์ในการประเมินที่ได้จากการพัฒนาข้างต้น จะนำไปสู่การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังในหัวข้อต่อไป โดยสามารถสรุปดัง ตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า

เกณฑ์พิจารณา	คำอธิบาย
1. คุณค่าด้านสุนทรียภาพ	หมายถึง อาคารเดี่ยวหรือกลุ่มอาคาร ที่สร้างขึ้นโดยเกิดจากการประโชยชน์ใช้สอยหรือความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความประณีตสร้างด้วยฝีมือช่างชาวบ้าน มีความเรียบง่าย สืบทอดจากภูมิปัญญา ใช้วัสดุท้องถิ่น มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีความเป็นเอกภาพ แสดงรูปแบบของศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ผังชุมชน
1.1 ศิลปกรรม	หมายถึง รายละเอียดของลวดลายหรือส่วนประดับตกแต่งอาคาร สร้างขึ้นจากวัสดุที่ท้องถิ่น มีการประดับตกแต่งด้วยฝีมือชาวบ้านที่ประณีต
1.2 สถาปัตยกรรม	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีสร้างจากฝีมือชาวบ้าน การก่อรูปอาคารเกิดจากการประโชยชน์ใช้สอยหรือความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แหล่งทรัพยากร แหล่งงาน หรือความเชื่อของกลุ่มชนชาติพันธุ์ โดยแสดงรูปแบบอาคาร โครงสร้าง เทคโนโลยี วิธีการก่อสร้าง วัสดุ ความเชื่อ และผังการใช้ประโยชน์อาคาร
1.3 ผังบริเวณ	หมายถึง สภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคารหรือกลุ่มอาคาร ประกอบด้วย ที่ว่างต้นไม้ แหล่งน้ำที่มีความสัมพันธ์ในการก่อรูปอาคาร มีบรรยากาศที่สวยงาม
1.4 ผังชุมชน	หมายถึง พื้นที่ภายในชุมชนและสภาพแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์กับการก่อตั้งชุมชน เช่น แม่น้ำ แหล่งทรัพยากร เส้นการคมนาคม สถานที่สำคัญ รวมถึงกลุ่มอาคารที่มีเอกภาพ มีความกลมกลืนโดยอาจมีรูปแบบไม่เหมือนกัน และส่งเสริมภูมิทัศน์ของพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า
2. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวบ้านหรือชุมชน มีความเก่าแก่ มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของชุมชนในช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีลักษณะรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่แสดงถึง การก่อตั้งชุมชน หรือวัฒนธรรมเดิมของชุมชน
2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน	หมายถึงอาคารหรือกลุ่มอาคารที่เชื่อมโยงกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน การก่อตั้งชุมชน วิวัฒนาการชุมชน โดยสะท้อนเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครองของชุมชนในอดีต
2.2 เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์	หมายถึง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวบ้านหรือชุมชน ซึ่งมีความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน
2.3 มีความเก่าแก่	หมายถึง ดำเนินมาเป็นเวลานาน มีอายุอาคารมากกว่า 50 ปี สามารถบอกยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
3. คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นแหล่งข้อมูล แสดงความแท้ดั้งเดิม มีความหายาก มีเอกลักษณ์ เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบหรือประโยชน์การใช้สอยจากปัจจัย ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการก่อสร้าง หรือวางผังโดย สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ชัดเจน
3.1 มีความแท้ดั้งเดิม	หมายถึง อาคารหรือส่วนประกอบของอาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลและสื่อความหมายในด้าน รูปแบบ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ผังบริเวณ เทคโนโลยี วัสดุ ประโยชน์การใช้สอยได้
3.2 แสดงภูมิปัญญา	หมายถึง ความรู้ของช่างที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่นต่าง ๆ
3.3 มีเอกลักษณ์	หมายถึงอาคารมีลักษณะเฉพาะ หรือกลุ่มอาคารที่มีลักษณะร่วมกันในด้านสถาปัตยกรรม วัสดุ การใช้สอย หรือเป็นตัวแทนวัฒนธรรม ที่บอกยุคสมัยหรือพื้นที่ได้
3.4 หายาก	หมายถึง มีเพียงหนึ่งเดียว มีเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ
3.5 จุดเปลี่ยนรูปแบบ	หมายถึง การเปลี่ยนความคิดหรือปัจจัยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือประโยชน์การใช้สอยของอาคาร เช่น ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความเชื่อ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น

เกณฑ์พิจารณา	คำอธิบาย
4. คุณค่าด้านสังคม	หมายถึงอาคารหรือกลุ่มอาคารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีหรือพิธีกรรม ความเชื่อ เรื่องเล่าหรือตำนานของชุมชน มีความผูกพันกับท้องถิ่น เป็นที่รู้จักและยอมรับ มีการใช้ประโยชน์อาคารอย่างต่อเนื่อง
4.1 เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีความเกี่ยวข้องประเพณี ความคิด ความเชื่อ งานศิลปะ วรรณกรรม เรื่องเล่าหรือตำนาน
4.2 มีความผูกพันกับท้องถิ่น	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีความผูกพันทางใจ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในท้องถิ่น หรือเป็นที่ยอมรับ เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน
4.3 มีการใช้สอยต่อเนื่อง	หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่มีกิจกรรม การใช้สอยอย่างต่อเนื่อง โดยอาจสะท้อนจากอาคารหรือผังการใช้สอยในอาคาร

โดยมีรายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจน และการตัดสินดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจน

ชัดเจนมาก = 3 คะแนน, ชัดเจนปานกลาง = 2 คะแนน, ชัดเจนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

การตัดสิน

- 1) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย 1 เกณฑ์ (2 – 3 คะแนน)
- 2) พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยเป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 3 คะแนน
  - 2.00 – 3.00 คะแนน อันดับหนึ่งมีคุณค่ามากเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า”
  - 1.00 – 1.99 คะแนน อันดับสองมีคุณค่าปานกลางเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญ”
  - 0.01 – 0.99 คะแนน อันดับสามมีคุณค่าน้อยเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”

ในการให้คะแนนความชัดเจนสามารถแสดงแนวทางการให้คะแนนข้อพิจารณาของคุณค่าทั้ง 4 ด้านโดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงแนวทางการให้คะแนนข้อพิจารณาของคุณค่าทั้ง 4 ด้าน

เกณฑ์พิจารณา	มาก (3 คะแนน)	ปานกลาง (2 คะแนน)	น้อย (1 คะแนน)
1. ด้านสุนทรียภาพ			
1.1 ศิลปกรรม	มีลวดลายประดับตกแต่งด้วยฝีมือประณีต วิจิตรบรรจง	มีลวดลายประดับตกแต่งด้วยฝีมือประณีต	มีลวดลายประดับตกแต่งด้วยฝีมือประณีตประปราย
1.2 สถาปัตยกรรม	รูปแบบอาคารมีความสวยงามโดดเด่น สะดุดตา	รูปแบบอาคารมีความสวยงาม น่าสนใจ	รูปแบบอาคารมีความสวยงาม
1.3 พังบริเวณ	สภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคารมีบรรยากาศสวยงามส่งเสริมอาคาร	สภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคารมีบรรยากาศสวยงาม	สภาพแวดล้อมโดยรอบของอาคารมีบรรยากาศดี
1.4 พังชุมชน	มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารหรือสภาพแวดล้อมภายในชุมชน	เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มอาคารหรือสภาพแวดล้อมภายในชุมชน	แทรกปนอยู่กับกลุ่มอาคารหรือสภาพแวดล้อมภายในชุมชน
2. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์			
2.1 ประวัติศาสตร์ชุมชน	เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หรือบุคคลสำคัญของชุมชน	มีพัฒนาการควบคู่มากับชุมชนมาตั้งแต่ดั้งเดิม	เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนมาเป็นเวลานาน
2.2 เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์	อาคารมีความสมบูรณ์ตามสภาพเดิม	สภาพอาคารมีการชำรุดเสียหายดัดแปลง	สภาพอาคารเป็นซากปรักหักพัง
2.3 มีความเก่าแก่	มีอายุอาคารมากกว่า 100 ปี	มีอายุอาคารน้อยกว่า 100 ปี	มีอายุอาคารน้อยกว่า 50 ปี
3. คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา			
3.1 มีความแท้ดั้งเดิม	มีความครบถ้วนคงสภาพดั้งเดิมตั้งแต่แรกสร้าง	มีการซ่อมแซมปรับเปลี่ยนภายใต้รูปแบบดั้งเดิม	มีการดัดแปลง ผิดแผกไปจากรูปแบบเดิม
3.2 แสดงภูมิปัญญา	แสดงการสืบทอดองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่สั่งสมมานาน	แสดงองค์ความรู้ที่พัฒนาขึ้นในท้องถิ่น	แสดงองค์ความรู้ที่ปรากฏทั่วไปเป็นสามัญ
3.3 มีเอกลักษณ์	มีลักษณะเฉพาะท้องถิ่น	มีลักษณะเฉพาะ	มีลักษณะร่วมกับถิ่นอื่น
3.4 หายาก	อาคารหายาก มีหนึ่งเดียว	อาคารมีอยู่เพียงไม่กี่หลัง	อาคารพบได้ทั่วไป
3.5 จุดเปลี่ยนรูปแบบ	อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างรูปแบบหนึ่งกับอีกรูปแบบหนึ่ง	อยู่ในช่วงต้นของการเกิดรูปแบบใหม่	อยู่ในช่วงเฟื่องฟูของรูปแบบนั้น
4. คุณค่าด้านสังคม			
4.1 เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	เป็นศูนย์กลางของประเพณีความเชื่อที่สำคัญของชุมชน	มีความเกี่ยวข้องกับประเพณีความเชื่อที่สำคัญของชุมชน	อยู่ในย่านที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ความเชื่อที่สำคัญของชุมชน
4.2 มีความผูกพันกับท้องถิ่น	เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในวงกว้าง	เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่รู้จักของคนในละแวกใกล้เคียง	เป็นศูนย์รวมจิตใจ เป็นที่รู้จักของคนเฉพาะกลุ่ม
4.3 มีการใช้สอยต่อเนื่อง	มีกิจกรรมในอาคารต่อเนื่องมาโดยตลอด	มีกิจกรรมในอาคารต่อเนื่องเป็นระยะ	มีกิจกรรมในอาคารเฉพาะระยะแรก ปัจจุบันไม่มีกิจกรรม

4.4 การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง

การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โดยการสำรวจภาคสนาม เพื่อทราบถึงรายละเอียดของสถาปัตยกรรมในพื้นที่ และใช้กระบวนการประเมินตามหลักการโดยมี 2 วิธี คือ การประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานหรือแบบปรนัยนิยม (Objectivism) และการประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนหรือแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism) โดยมีพื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนท่าวัง อ. เมือง จ. นครศรีธรรมราช โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 สถาปัตยกรรมในชุมชนท่าวัง

การศึกษาสถาปัตยกรรมในพื้นที่ชุมชนท่าวังโดยการสำรวจภาคสนาม เพื่อทราบถึงสถาปัตยกรรมที่ได้การให้คุณค่าในพื้นที่หรืออาคารที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโบราณสถานจากกรมศิลปากร สถานที่สำคัญในชุมชน และอาคารเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ เพื่อทราบถึงประเภทอาคาร ตำแหน่งที่ตั้งและความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของชุมชน หรือสถานที่สำคัญในพื้นที่ชุมชนท่าวัง

โบราณสถาน

บริเวณพื้นที่ชุมชนท่าวังในปัจจุบัน มีสถาปัตยกรรมที่เป็นโบราณสถานซึ่งขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรในพื้นที่จำนวน 3 แห่งคือ (ภาพที่ 39)

- 1) อาคารตีกรัตันธัช วัดท่าโพธิ์ เป็นกุฏิของท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนี (ม่วง) เป็นช่วงระหว่างที่ท่านตรวจการทางภาคใต้ได้มีโอกาสเดินทางต่อไปยังมาเลเซีย และได้เห็นตึกข้าหลวงปิ่นังที่เมืองปิ่นัง ท่านจึงได้ให้คนถ่ายภาพไว้ และนำมาลอกแบบสร้างเป็นกุฏิของท่านและสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2459 และสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2477 อาคารแห่งนี้มีลักษณะเป็นทรงตามแบบอย่างตะวันตก 2 ชั้น เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนและเครื่องไม้ ที่กรอบประตู หน้าต่าง ชายคามีการฉลุลายไม้อย่างงดงาม
- 2) กุฏิวัดจันทาราม ตั้งอยู่ในวัดจันทาราม เป็นอาคารไม้ที่สร้างขึ้นโดยพระสงฆ์ภายในวัดจันทาราม ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนสอนวิชาช่างต่าง ๆ กุฏิหลังนี้มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช

- 3) กุฏิวัดวังตะวันตก ตั้งอยู่ในวัดวังตะวันตก เดิมเป็นนิวาสนสถานของเจ้าจอมปราง กุฏิหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2431 โดยพระครูภาซาด นามเดิมว่า ย่อง เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตกในเวลานั้น มุ่งหมายจะให้เป็นที่สำหรับอาศัยเล่าเรียนพระธรรม โดยใช้เวลาก่อสร้างถึง 13 ปี จุดเด่นที่น่าสนใจของกุฏิหลังนี้ คือหน้าต่างแต่ละบาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความวิจิตรของผู้ออกแบบ และความบรรจงของช่างผู้ก่อสร้าง

ภาพที่ 39 แสดงภาพสถาปัตยกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ซึ่งอาคารดังกล่าวถือเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับการให้คุณค่าแล้วในปัจจุบัน

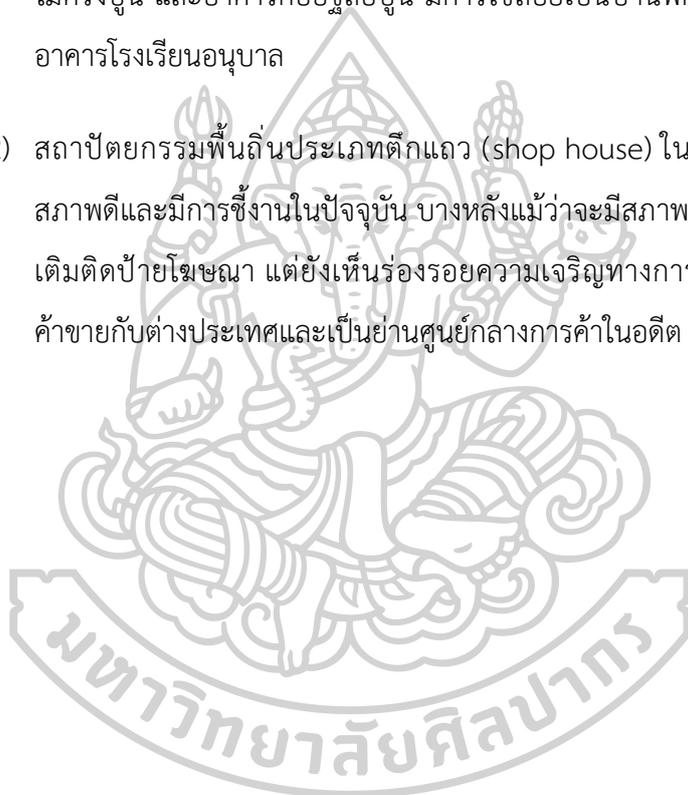
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง

การสำรวจภาคสนามเพื่อทราบถึงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โดยให้นิยามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นคือ อาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่สร้างจากชาวบ้านหรืออาคารที่ไม่ได้ออกแบบโดยสถาปนิก เกิดจากวัฒนธรรมเดิมของชุมชน จากปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของชุมชนในอดีต

จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่ชุมชนท่าวังยังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่จำนวนมากซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของพื้นที่แต่ไม่ได้รับการ

ให้คุณค่า โดยมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวนมากกระจายตัวในพื้นที่บริเวณริมคลองท่าซึก ซึ่งเป็นเส้นทางหลักของการคมนาคมทางน้ำในอดีตและริมถนนราชดำเนินทั้งทั้ง 2 ฟาก ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีตถึงปัจจุบัน โดยสามารถแยกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง เป็น 2 ประเภทมีรายละเอียดดังนี้ (ภาพที่ 40)

- 1) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนเดี่ยว อาคารส่วนใหญ่มีสภาพทรุดโทรม ตั้งอยู่บริเวณริมคลองท่าซึกและริมถนนสายรอง เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น อาคารครึ่งไม้ครึ่งปูน และอาคารก่ออิฐถือปูน มีการใช้สอยเป็นบ้านพักอาศัย ศาสนสถานและอาคารเรียนอนุบาล
- 2) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทตึกแถว (shop house) ในปัจจุบันบางหลังอยู่ในสภาพดีและมีการใช้งานในปัจจุบัน บางหลังแม้ว่าจะมีสภาพทรุดโทรม หรือมีการต่อเติมติดป้ายโฆษณา แต่ยังเห็นร่องรอยความเจริญทางการค้าในยุคที่มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศและเป็นย่านศูนย์กลางการค้าในอดีต

ภาพที่ 40 แสดงแผนที่ตำแหน่งของโบราณสถานและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังซึ่งมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนเดี่ยวและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทตึกแถว (Shop house) โดยกระจายตัวบริเวณริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นเส้นทางหลักของการคมนาคมทางน้ำในอดีตและริมสองฝั่งถนนราชดำเนิน ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีตถึงปัจจุบัน

การสำรวจภาคสนามเพื่อประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังได้ ผู้วิจัยแบ่งพื้นที่ในการสำรวจตามขอบเขตของถนนเป็น 10 โซน คือ โซน A, โซน B, โซน C, โซน D, โซน E, โซน F, โซน G, โซน H, โซน I และโซน J (ภาพที่ 41) มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจำนวน 241 หลัง ซึ่งเป็นเรือนพักอาศัย 92 หลัง ตึกแถว 147 หลัง ศาสนสถาน 1 หลังและ โรงเรียน 1 หลัง สามารถสรุปจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแต่ละโซนได้ดังตารางที่ 25

ภาพที่ 41 แสดงการแบ่งโซนสำรวจภาคสนามเพื่อประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชน
ทำวังประกอบด้วย โซน A – โซน J

ตารางที่ 25 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โชน A - โชน J

โซน	จำนวน (หลัง)	ประเภทอาคาร		
		เรือนพักอาศัย (หลัง)	ตึกแถว (หลัง)	อื่น ๆ (หลัง)
A	10	5	5	
B	48	26	22	
C	18	10	8	
D	40	15	25	
E	41	24	17	
F	44	5	37	2
G	13	2	11	
H	10	1	9	
I	8	-	8	
J	9	4	5	
รวม	241	92	147	2

ภาพที่ 42 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทตึกแถวในชุมชนท่าวังในปัจจุบัน บริเวณริมถนนราชดำเนินมีความสูง 2 ชั้น มีขนาด 1 - 4 คูหาสามารถแสดงถึงเอกลักษณ์ของย่านการค้าในอดีต

ภาพที่ 43 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนเดี่ยว เป็นบ้านของขุนบรรรัตนารักษ์ เป็นบ้านของพ่อค้าชาวจีนที่ทำการค้าจนได้รับศักดินาและตำแหน่งทางราชการกลายเป็นบุคคลสำคัญของเมือง

4.4.2 การประเมินโดยเกณฑ์มาตรฐานหรือแบบปรนัยนิยม (Objectivism)

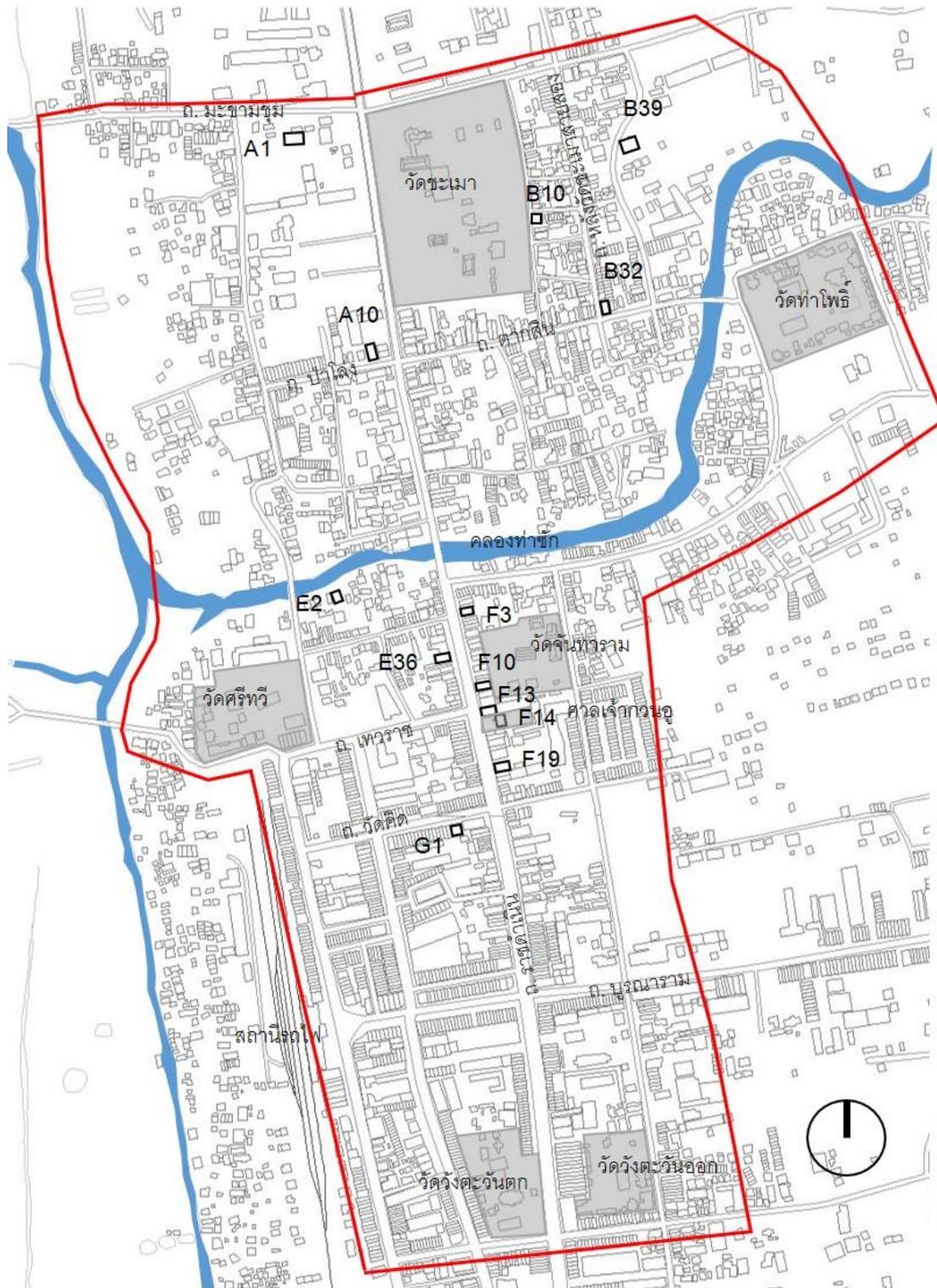
การประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน โดยศึกษาแนวคิดคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมจากกฎบัตรบูรา ค.ศ. 1999 การพัฒนาเนื้อหาของเกณฑ์การพิจารณาคุณค่าแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของ ยูเนสโก เกณฑ์การพิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร และแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณาคุณค่า 4 ด้าน คือคุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม โดยการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ชุมชนท่าวัง พบว่ามีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่จำนวน 241 หลัง ผู้วิจัยได้เลือกอาคารตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 14 ตัวอย่างเพื่อประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว 13 ตัวอย่าง ประเภทกลุ่มสิ่งก่อสร้าง 1 ตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

จากการลงพื้นที่สำรวจภาคสนามเพื่อประเมินคุณค่าพบว่า มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว โดยมีอาคารตัวอย่าง 13 หลัง เพื่อแสดงความหลากหลายในการประเมินคุณค่าคือ อาคาร A1, A10, B10, B32, B39, E2, E36, F3, F10, F13, F14, F19 และG1 โดยมีรายละเอียดการประเมินดังนี้

ภาพที่ 44 แสดงตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง จำนวน 13 หลัง

ภาพที่ 45 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าสิ่งก่อสร้างเดี่ยวในพื้นที่ชุมชนท่าวัง

1) อาคาร A1

เป็นอาคารพักอาศัย 2 ชั้น ติดถนนมะขามชุม เป็นโครงสร้างไม้ 2 ชั้น สภาพอาคารมีความชำรุดมาก มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี ปัจจุบันเป็นบ้านเช่า เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูงในด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดการประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 46 - ภาพที่ 54) (ตารางที่ 26)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

อาคารมีคุณค่าด้านสุนทรียภาพสูง เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น 2 ห้องนอน ชั้นล่างเป็นส่วนนั่งเล่นห้องครัวและห้องนอน ชั้นบนเป็นโถงเอนกประสงค์ และห้องนอน มีการประดับตกแต่งอาคารเล็กน้อยบริเวณช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้และอิฐบล็อก ชั้นล่างเป็นโครงสร้างไม้ผนังเป็นอิฐบล็อกช่องลม ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้ ผนังโครงคร่าวไม้ตีแบบซ้อนเกล็ด หลังคาทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องลอนคู่ ฝังบริเวณโดยรอบอาคารเป็นลานทราย มีบ่อน้ำ ต้นไม้ใหญ่ พันธุ์ไม้ท้องถิ่น มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่ประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

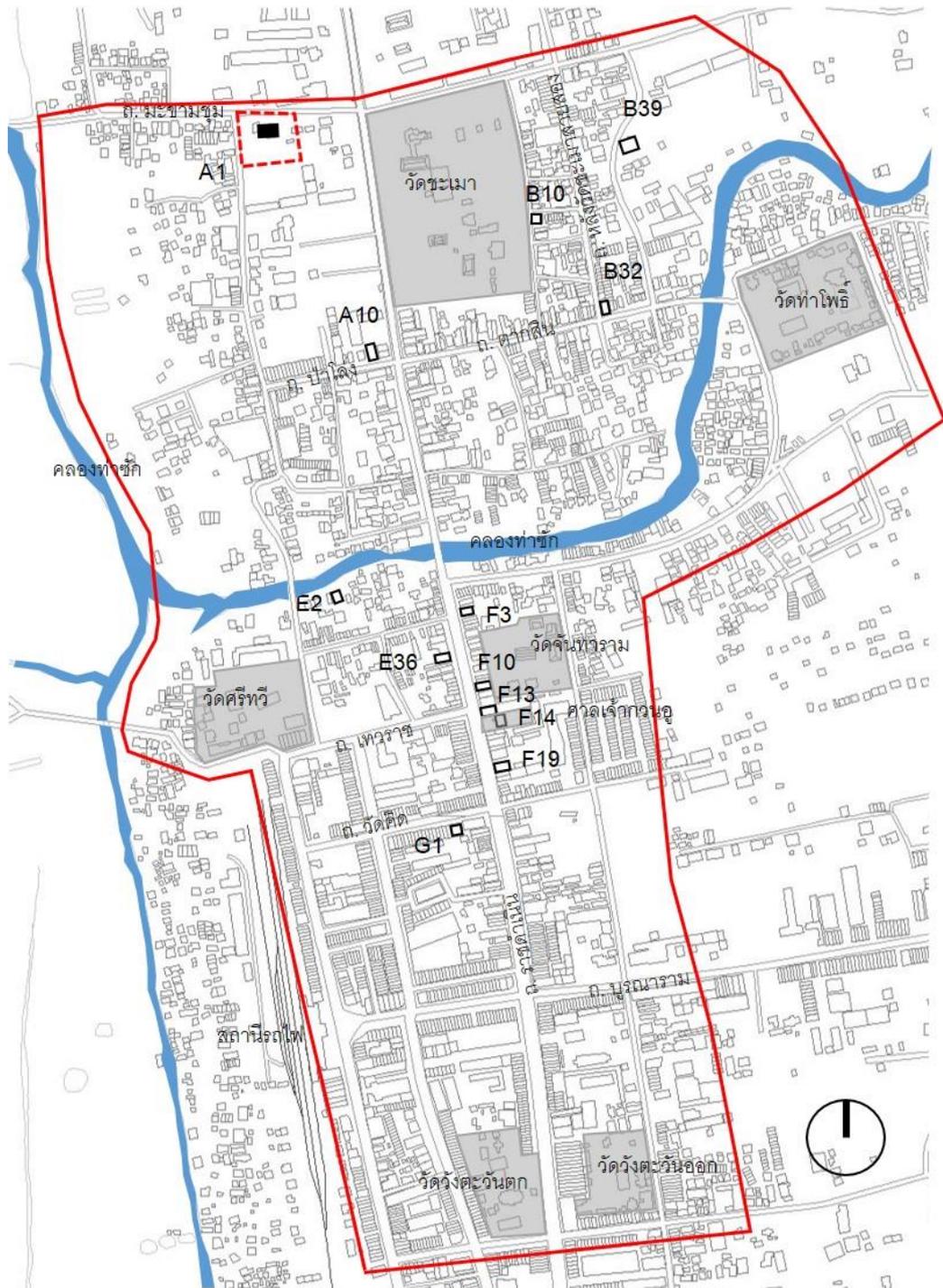
อาคารมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์สูง มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังสมบูรณ์ แม้อาคารมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมแต่สภาพแวดล้อมโดยรอบอาคารยังมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ เช่น ลานทราย บ่อน้ำ ต้นไม้ท้องถิ่น ซึ่งแสดงวิถีชีวิตของชุมชนท้าววังในบริเวณโซนที่อยู่อาศัยได้

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

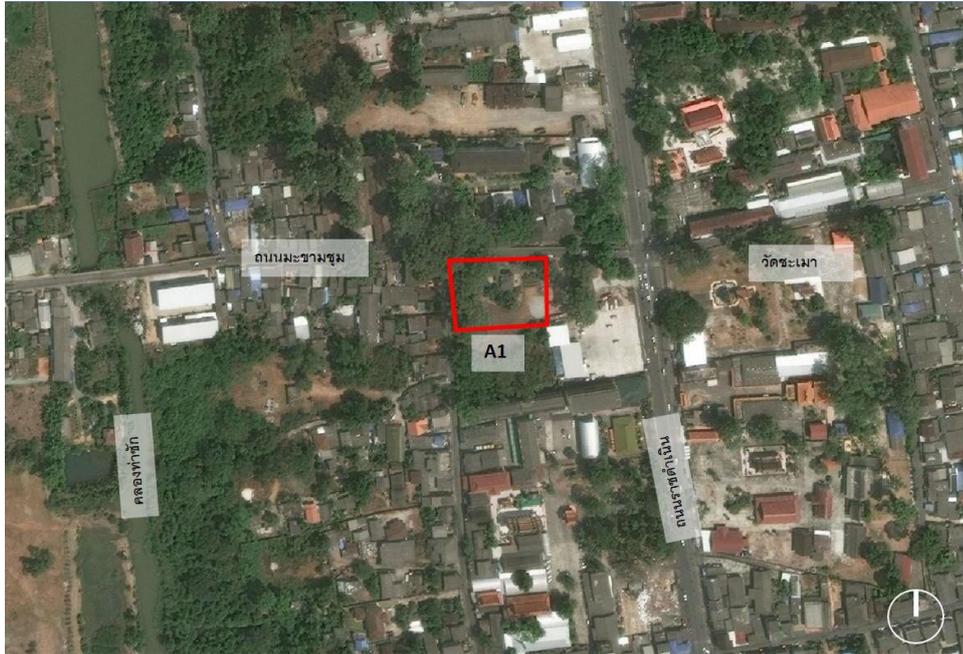
อาคารมีคุณค่าด้านด้านวิทยาการและการศึกษาสูง เป็นแหล่งข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มีความแท้ดั้งเดิมในระดับปานกลางในด้านการก่อรูปอาคาร และสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร แผงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีการระบายอากาศภายในอาคารด้วยระแนงไม้และอิฐบล็อกมีรูระบายอากาศ บริเวณโดยรอบอาคารเป็นลานทราย ช่วยในการลดความร้อนภายนอกอาคาร และระบายน้ำได้ดี มีต้นไม้ท้องถิ่นโดยรอบสำหรับเก็บผลและให้ร่มเงา แสดงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้

อาคาร A1 มีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ในด้านการใช้ภูมิปัญญา
ในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสภาพแวดล้อม โดยมีการระบายอากาศภายใน
อาคารด้วยระแนงไม้และอิฐบล็อกมีรูระบายอากาศ รูปแบบความต้งเดิมของผัง
บริเวณที่ประกอบด้วยลานทราย บ่อน้ำ และต้นไม้ที่องถิ่นโดยรอบ ซึ่งเป็นรูปแบบ
เฉพาะที่สะท้อนเทคนิคทางช่างและแสดงวิถีชีวิตในอดีตได้ดี

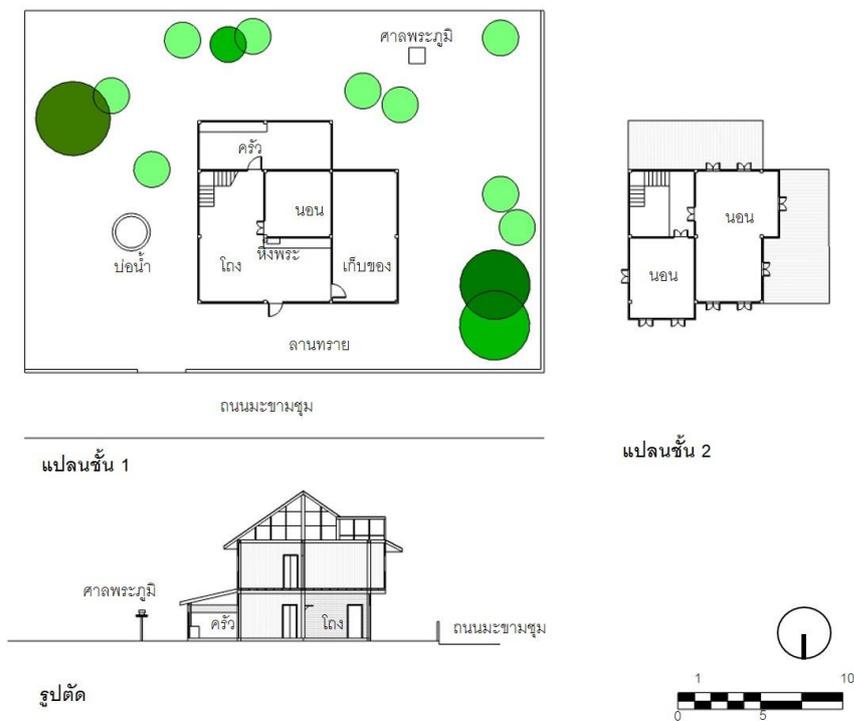

ภาพที่ 46 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1

ภาพที่ 47 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1

ภาพที่ 48 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A1

ภาพที่ 49 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A1

ภาพที่ 50 แสดงบริเวณโดยรอบอาคาร A1 ประกอบด้วยบ่อน้ำ ลานทราย และต้นไม้ท้องถิ่น แผงด้วยภูมิปัญญาและสะท้อนวิถีชีวิตชาวบ้านในอดีต

ภาพที่ 51 แสดงพื้นที่ภายในอาคารประกอบด้วยบันไดไม้ ผนังอิฐบล็อกทึบระบายอากาศกันระหว่าง โถงและห้องครัว ผนังกรุไม้ตีแนวตั้งในส่วนห้องนอน

ภาพที่ 52 แสดงพื้นที่ห้องเอนกประสงค์มีหิ้งพระหันหน้าทางทิศเหนือตรงกับทางเข้าหลักของบ้าน และผนังอิฐบล็อกช่องลมเพื่อระบายอากาศและรับแสงจากภายนอกอาคาร

ภาพที่ 53 แสดงห้องเก็บของ เป็นผนังไม้ตีระแนงไม้แบบแนวเฉียงและแนวตั้ง เพื่อการระบายอากาศ ภายในและรับแสงจากภายนอกอาคาร

ภาพที่ 54 แสดงศาลพระภูมิ ตั้งอยู่บริเวณลานทรายด้านหลังบ้าน โดยรอบประกอบด้วยต้นไม้ ท้องถิ่น

ตารางที่ 26 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น A1 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา A1	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม		2		มีลวดลายในการประดับตกแต่งน้อย มีลวดลายช่องลมและอิฐบล็อกระบายอากาศที่เรียบง่าย ใช้วัสดุในท้องถิ่น แต่มีสภาพทรุดโทรม
- สถาปัตยกรรม		2		เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น หลังคาปั้นหยา วางแนวหลังคาตามทิศตะวันออกและทิศตะวันตก มุงกระเบื้องลอนคู่ ชั้นล่างเป็นโครงสร้างไม้ ผนังเป็นอิฐบล็อกช่องลม ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้ ผนังโครงคร่าวไม้ตีแบบซ้อนเกล็ด
- ผังบริเวณ	3			บริเวณบ้านเป็นโดยรอบเป็นลานทราย มีต้นไม้ใหญ่และพันธุ์ไม้ท้องถิ่นรอบบ้าน เช่น ต้นหมาก สะเดา มะม่วง มีบ่อน้ำโบราณ และศาลพระภูมิหลังบ้าน
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมชุมชนที่ประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน		2		อาคารแสดงวิถีชีวิตของชุมชนในอดีต ในบริเวณโซนที่อยู่อาศัยของชุมชนท่าวัง
- เป็นหลักฐาน		2		สภาพอาคารมีความทรุดโทรม ผังบริเวณเป็นลานทราย มีบ่อน้ำโบราณและต้นไม้ใหญ่ สะท้อนวิถีชีวิตในอดีต
- มีความเก่าแก่	3			อาคารมีความเก่าแก่ มีอายุอาคารประมาณ 60 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		อาคารเดิมเป็นอาคารโครงสร้างไม้ไม้ไผ่ในยุคนั้น มีการกันผนังบริเวณใต้ถุนเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยบริเวณใต้ถุนในยุคนั้น
- แสดงภูมิปัญญา	3			มีช่องลมและอิฐบล็อกช่วยในการระบายอากาศของอาคาร บริเวณโดยรอบอาคารเป็นลานทราย ช่วยในการลดความร้อนภายนอกอาคาร และระบายน้ำได้ดี มีต้นไม้ท้องถิ่นโดยรอบสำหรับเก็บผลและให้ร่มเงา
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น บริเวณโดยรอบมีบ่อน้ำ ลานทราย และต้นไม้ท้องถิ่น
- หายาก		2		มีความหายกระดับปานกลาง ในบริบทชุมชนเมืองในปัจจุบัน
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		มีการใช้อิฐบล็อกช่องลมก่อเป็นผนังเพื่อระบายอากาศ
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อเท็จจริง			1	มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัยโดยมี ศาลพระภูมิ บริเวณหลังบ้าน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น			1	เป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่นน้อย
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		เจ้าของเดิมไม่ได้อยู่อาศัย ปัจจุบันเป็นบ้านเช่า
คะแนนรวม			33	
คะแนนเฉลี่ย			2.20	เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า

2) อาคาร A10

เป็นอาคารเรือนแถว 2 ชั้น 2 คูหา ตั้งริมถนนถนนป่าโล่งและใกล้ตลาดสด ในอดีตแต่ปัจจุบันตลาดได้ปิดไปแล้ว ชั้น 1 เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กผนังกรุด้วยไม้และสังกะสี หลังคาเป็นโครงร่างไม้มุงกระเบื้องลอนคู่ สภาพอาคารมีการชำรุดเล็กน้อย ปัจจุบันเป็นบ้านเช่า เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 55 - ภาพที่ 63) (ตารางที่ 27)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

อาคารมีคุณค่าด้านสุนทรียภาพระดับปานกลาง ไม่มีการประดับตกแต่งอาคารทั้งภายในและภายนอก ผนังส่วนหน้าอาคารเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด ผนังด้านข้างกรุแผ่นสังกะสีทั้งสองข้าง มีพื้นที่บริเวณโดยรอบอาคารน้อย แม้รูปแบบอาคารมีความสวยงามน้อย แต่มีความเป็นเอกภาพและกลมกลืนกับอาคารเรือนแถวไม้โดยรอบชุมชน

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์สูง มีอายุอาคารประมาณ 90 ปี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังสมบูรณ์ เดิมเป็นร้านขายปลาแห้งเพราะอยู่ใกล้กับตลาดสด และเป็นศูนย์รวมที่พักของลูกหลานที่อยู่ต่างอำเภอที่เข้ามาเรียนหนังสือในตัวเมืองนครศรีธรรมราช แต่ปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว อาคารใช้สอยเป็นที่พักอาศัยอย่างเดียว อาคารมีสภาพดี สามารถสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนย่านการค้าโดยรอบตลาดสดเดิมเรียกว่า ตลาดเย็นได้

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

อาคารมีคุณค่าด้านด้านวิทยาการและการศึกษาสูง เป็นแหล่งข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบเรือนแถวไม้ 2 ชั้น มีความแท้ดั้งเดิมสูง แสดงภูมิปัญญาในด้านการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม มีการระบายอากาศภายนอกและภายในอาคารด้วยระแนงไม้ ใช้วัสดุกรุผนังด้านข้างภายนอก 2 ชั้น ผนังภายในกรุไม้ ผนังภายนอกเป็นสังกะสีเพื่อป้องกันความร้อนและฝน เป็นจุดเปลี่ยนในการเลือกใช้วัสดุผนังภายนอกของอาคาร ที่นำแผ่นสังกะสีมาใช้กรุเป็นผนังด้านข้างภายนอก

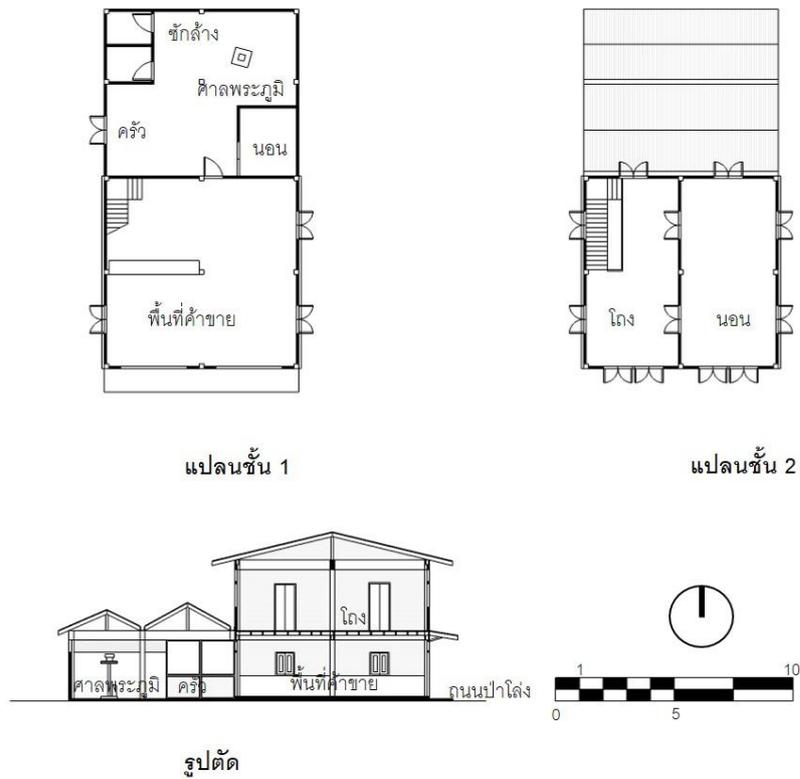
อาคาร A10 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนค้าขายในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซึก ซึ่งเป็นชุมชนค้าขายในยุคแรก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการพัฒนาคมนาคมทางบก รูปแบบการค้าขายริมถนน การใช้สอยอาคารโดยใช้ชั้นล่างเป็นพื้นที่ค้าขายและชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย และการใช้วัสดุเทคโนโลยีในการใช้สังกะสีกรุผนังด้านข้างอาคาร รวมถึงความเชื่อของชาวจีนที่ผสมผสานกับความเชื่อของคนท้องถิ่นผ่านรูปแบบของศาลพระภูมิและตุ้ญเอี้ยภายในอาคาร

ภาพที่ 56 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A10

ภาพที่ 57 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า A10

ภาพที่ 58 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A10 ผนังด้านข้างใช้วัสดุไม้และสังกะสีกรุผนังอาคาร

ภาพที่ 59 แสดงบริเวณโดยรอบอาคาร A10 มีความกลมกลืนกับอาคารโดย ซึ่งประกอบด้วยเรือนแถวไม้ 2 ชั้น

ภาพที่ 60 แสดงหิ้งบรรพบุรุษติดผนังภายใน หันทางทิศใต้และประตูทางเข้าหลักของอาคาร ผนังมีช่องลมเพื่อระบายอากาศภายใน

ภาพที่ 61 แสดงผนังส่วนกรอบอาคาร ภายในเป็นผนังก่อปูนจากระดับพื้นดินสูง 1 เมตร ส่วนบนเป็นผนังโครงคร่าไม้ ประดับด้วยกรอบรูป ส่วนผนังภายนอกกรุสังกะสี

ภาพที่ 62 ส่วนซีกล่างหลังบ้าน มีหลังคาคลุม ผนังก่ออิฐบล็อกจากส่วนบนเพื่อระบายอากาศและรับแสงจากภายนอกอาคาร มีการใช้สอยเป็นส่วนลานเอนกประสงค์ ห้องน้ำ ห้องนอน ครีว และศาลพระภูมิ

ภาพที่ 63 แสดงศาลพระภูมิและตู้เสื้อผ้า ตั้งบริเวณชั้น 1 ในส่วนลานซีกล่างหลังบ้าน หันหน้าทางทิศใต้ตรงกับประตูทางเข้าหลักของบ้าน

ตารางที่ 27 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นที่ A10 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา A10	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม			1	มีการประดับตกแต่งอาคารน้อย มีช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้แนวตั้ง
- สถาปัตยกรรม			1	เป็นอาคารแถว 2 ชั้น 2 คูหาด้านหน้ากรุงเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด ด้านข้างกรุงสังกะสีทั้ง 2 ด้าน ชั้นล่างส่วนด้านหน้าเป็นพื้นเอนกประสงค์ในอดีตเป็นส่วนค้าขายปลาแห้ง ด้านหลังเป็นส่วนครัวและลานซักล้าง ด้านบนเป็นส่วนโถงและห้องนอน
- ผังบริเวณ		2		มีพื้นที่ด้านข้างอาคารมีน้อย ด้านหน้าติดถนนป่าโล่ง เป็นถนนสายรอง และตั้งอยู่บริเวณใกล้กับตลาดสด เป็นย่านค้าขายของชุมชน
- ผังชุมชน	3			อาคารมีความกลมกลืนกับอาคารเรือนแถวไม้โดยรอบ
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			อาคารเรือนแถวไม้ 2 ชั้น ที่สะท้อนวิถีชีวิตชุมชนโดยรอบตลาดสด
- เป็นหลักฐาน		2		อาคารมีสภาพดี
- มีความเก่าแก่		2		มีอายุอาคารประมาณ 90 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม	3			มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ และโครงสร้างอาคารแบบดั้งเดิม
- แสดงภูมิปัญญา	3			การใช้วัสดุกรุผนังด้านข้างภายนอก 2 ชั้น ด้านนอกเป็นสังกะสีภายในกรุไม้เพื่อป้องกันความร้อนและฝน มีช่องลมการระบายอากาศในอาคาร
- มีเอกลักษณ์		2		มีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน
- หายาก		2		พบได้ทั่วไป เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			การปรับใช้แผ่นสังกะสีเป็นวัสดุกรุผนังด้านข้างอาคาร
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาท			1	มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย ศาลพระภูมิและตุ้จู้เอี้ย
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น		2		เป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่นชุมชนรอบตลาด
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		เป็นบ้านเช่า เพื่อการอยู่อาศัย
คะแนนรวม			31	
คะแนนเฉลี่ย			2.13	

3) อาคาร B10

เป็นอาคารเรือนแถว 2 ชั้น 2 คูหา ตั้งริมถนนหลังวัดชะเมาและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกโดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลอง เป็นส่วนเรือนแถวสำหรับค้าขาย เป็นโครงสร้างไม้ 2 ชั้น หลังคาจั่ว ผนังโครงคร่าวไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน พื้นชั้นล่างเป็นปูนขัดมัน ชั้นบนเป็นพื้นไม้ การใช้สอยด้านหน้าเป็นพื้นที่ค้าขายและทำงาน ชั้นบนเป็นที่พัก สร้างในกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดชะเมา มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี เจ้าของเดิมทำกิจการขายอาหารทอด เจ้าของปัจจุบันซื้อต่ออาคารเมื่อ 20 ปีที่แล้ว และเป็นร้านทำเหล็กตัด ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 64 - ภาพที่ 70) (ตารางที่ 28)

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

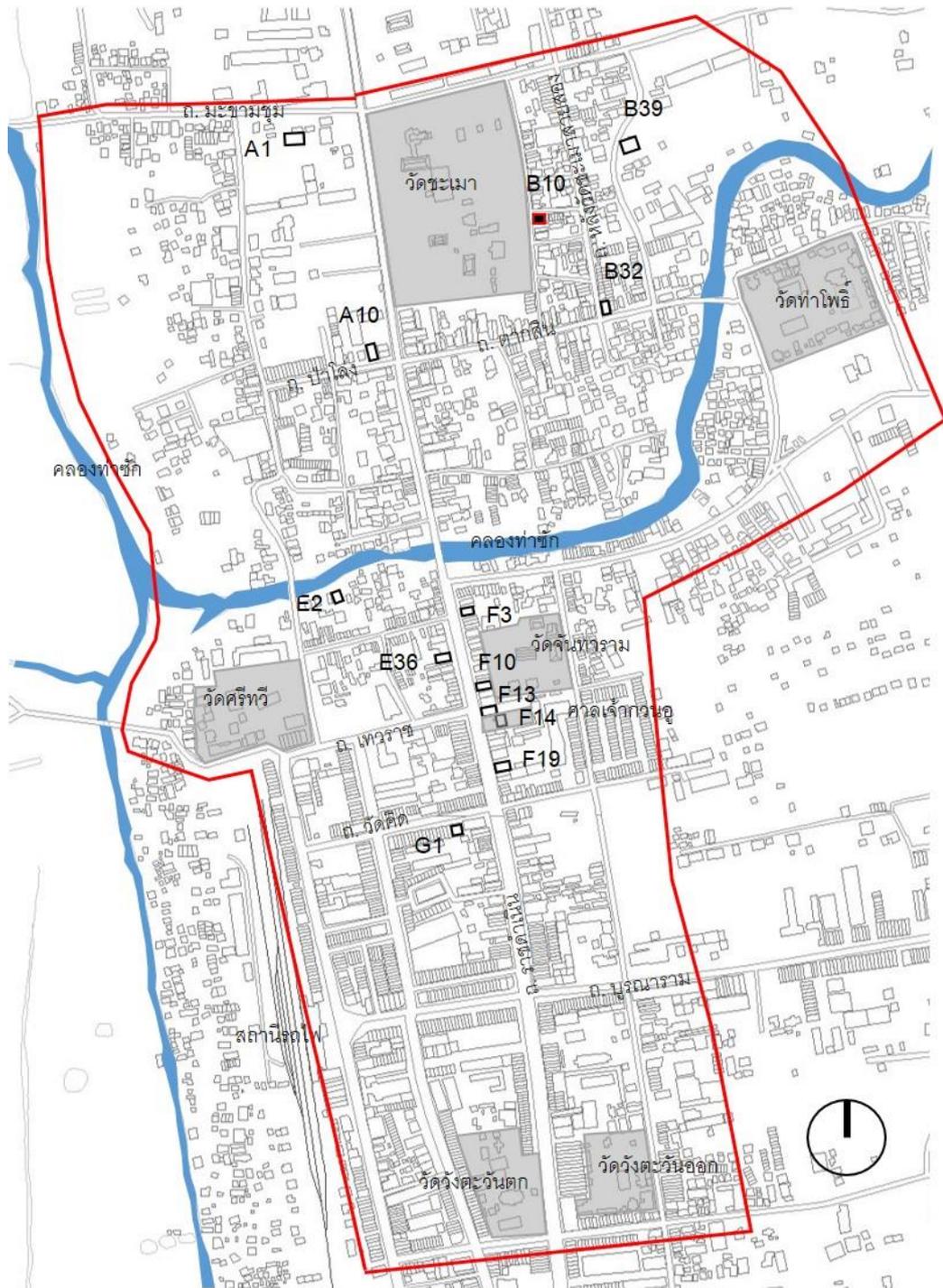
อาคารมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์สูง มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังสมบูรณ์ แม้อาคารมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนย่านการค้าโดยรอบวัดชะเมา ซึ่งเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

อาคารมีคุณค่าด้านด้านวิทยาการและการศึกษาสูง เป็นแหล่งข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบเรือนแถวไม้ 2 ชั้น มีความแท้ดั้งเดิมสูง ในด้านการก่อรูปอาคารเป็นเรือนแถวสำหรับค้าขายและพักอาศัย โดยมีความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบวัดชะเมาและชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนริมน้ำเดิมของพื้นที่ แสดงภูมิปัญญาในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ผนังกรอบข้างอาคารมีผนังปูนสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1 เมตร เพื่อป้องกันความชื้น ถัดจากผนังปูนเป็นโครงคร่าวกรุไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอนด้านนอกเพื่อป้องกันความร้อนและน้ำฝนสาดเข้าอาคาร แสดงเอกลักษณ์ของเรือนแถวไม้ในอดีต เป็นจุดเปลี่ยนของเรือนค้าขายจากการคมนาคมทางน้ำเป็นเรือนค้าขายถึงที่พักอาศัยบนบก

อาคาร B10 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนค้าขายในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซึกแรก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของรูปแบบการค้าขายริมถนนและการพัฒนาคมนาคมทางบก การใช้สอยอาคารโดยใช้ชั้นล่างเป็นพื้นที่ค้าขายและชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย โดยโครงสร้างอาคารทำด้วยไม้เป็นหลัก ซึ่งมีความสอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่น

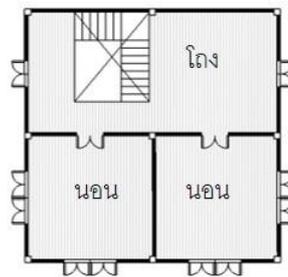
ภาพที่ 64 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10

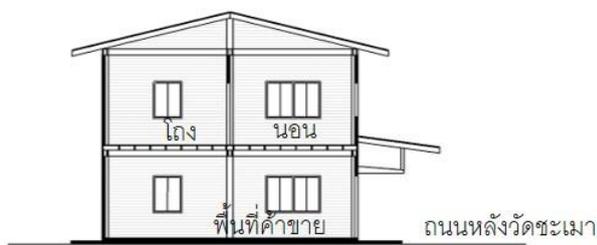
ภาพที่ 65 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10

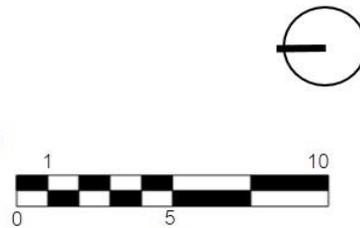
แปลนชั้น 1

แปลนชั้น 2

รูปตัด

ภาพที่ 66 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B10

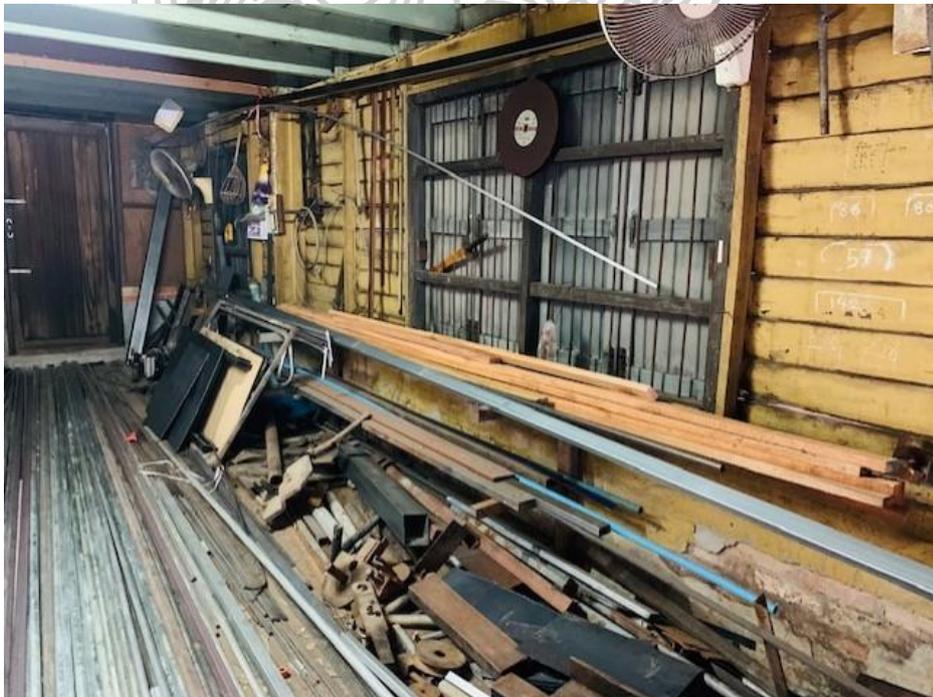
ภาพที่ 67 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว A10 ใช้วัสดุไม้กรุผนังอาคารทั้งหลัง ประตูชั้นล่างเป็นบานเฟี้ยมไม้

ภาพที่ 68 แสดงด้านหน้าอาคารเรือนแถวไม้ชั้นล่างเป็นส่วนค้าขาย ประตูบานเฟี้ยมไม้เปิดได้ตลอดช่วงเสา มีชายคายื่นยาวเพื่อให้ร่มเงาป้องกันแดดและฝน

ภาพที่ 69 แสดงส่วนชายคามีการยื่นยาวคลุมพื้นที่หน้าอาคาร เพื่อป้องกันความร้อนและน้ำฝนสาดเข้าอาคาร

ภาพที่ 70 แสดงพื้นที่ค้าขายในอดีต ปัจจุบันใช้งานเป็นที่วางวัสดุเหล็ก

ตารางที่ 28 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B10 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา B10	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม			1	เรือนแถวไม้ ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน มีลวดลายประดับตกแต่งบริเวณช่องลมเล็กน้อย ชั้นล่างเป็นประตูบานเฟี้ยมเปิดได้ตลอดช่วงเสา
- สถาปัตยกรรม		2		เป็นเรือนแถวไม้ 2 ชั้น โครงสร้างไม้ หลังคามุงสังกะสี ชั้นล่างเป็นพื้นที่ทำกิจการซ่อมรถ ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย มีความสวยงามระดับปานกลาง
- ผังบริเวณ		2		พื้นที่โดยรอบอาคารมีน้อย ด้านหน้าติดถนนหลังวัดชะเมา
- ผังชุมชน		2		มีความกลมกลืนกับอาคารโครงสร้างไม้และอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้บริเวณโดยรอบอาคาร
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน		2		อาคารตั้งอยู่บริเวณโดยรอบวัดชะเมาเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต
- เป็นหลักฐาน		2		อาคารมีสภาพทรุดโทรมเล็กน้อย
- มีความเก่าแก่		2		มีอายุอาคารประมาณ 60 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม	3			มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ และโครงสร้างอาคารเรือนแถวไม้แบบดั้งเดิม ประตูบานเฟี้ยมไม้ยาวเปิดได้ตลอดช่วงเสา
- แสดงภูมิปัญญา		2		การใช้วัสดุक्रमนึ่ง และการระบายอากาศในอาคาร
- มีเอกลักษณ์		2		มีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน
- หายาก		2		พบได้ทั่วไปชุมชนค้าขายในอดีต เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบเรือนค้าขายบนบกยุคแรก
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม			1	มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น		2		เป็นร้านที่รู้จักของชุมชนหลังวัดชะเมา
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		ปัจจุบันมีผู้เช่าเป็นร้านซ่อมมอเตอร์ไซค์ เปิดบริการมาแล้ว 15 ปี
คะแนนรวม			29	
คะแนนเฉลี่ย			1.93	

4) อาคาร B32

เป็นอาคารเรือนแถวชั้นเดียว 1 คูหา ด้านหน้ากว้าง 5 เมตร ตั้งริมถนนตากสินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกโดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลอง เป็นส่วนเรือนแถวสำหรับค้าขาย สร้างในกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดชะเมา มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี เป็นร้านค้าขายของชำ ขายน้ำชากาแฟตั้งแต่เริ่มสร้างอาคารจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ ดังนี้ (ภาพที่ 71 - ภาพที่ 79) (ตารางที่ 30)

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารมีคุณค่าด้านประวัติศาสตร์สูง มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังสมบูรณ์ อาคารมีสภาพค่อนข้างดีแต่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตของชุมชนย่านการค้าริมถนนตากสิน เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างท่าเรือวัดท่าโพธิ์และตลาดเย็นซึ่งเป็นตลาดสดของชุมชนท่าวัง ชุมชนริมถนนตากสินสินเป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ โครงสร้างอาคารเรือนแถวไม้ชั้นเดียว ผนังใช้โครงคร่าวไม้แบบตีซ้อนเกล็ดแนวนอน พื้นคอนกรีตขัดมันหลังคาส่วนหลักเป็นกระเบื้องลอนคู่ หลังคาส่วนยื่นบังแดดหน้าบ้านเป็นสังกะสี มีช่วงพาดกว้างของช่วงเสา 5 เมตร โดยใช้คานไม้เพื่อความสะดวกในการค้าขาย ซึ่งถือเป็นการแสดงภูมิปัญญาในการใช้โครงสร้างไม้ และหาได้ยากในปัจจุบัน รวมถึงการวางตำแหน่งสินค้าชั้นวางของและการจัดร้านที่มีรูปแบบดั้งเดิม ประกอบด้วยสินค้าที่ใช้ประจำบ้าน เช่น ข้าวสาร น้ำปลา น้ำตาล เป็นต้น

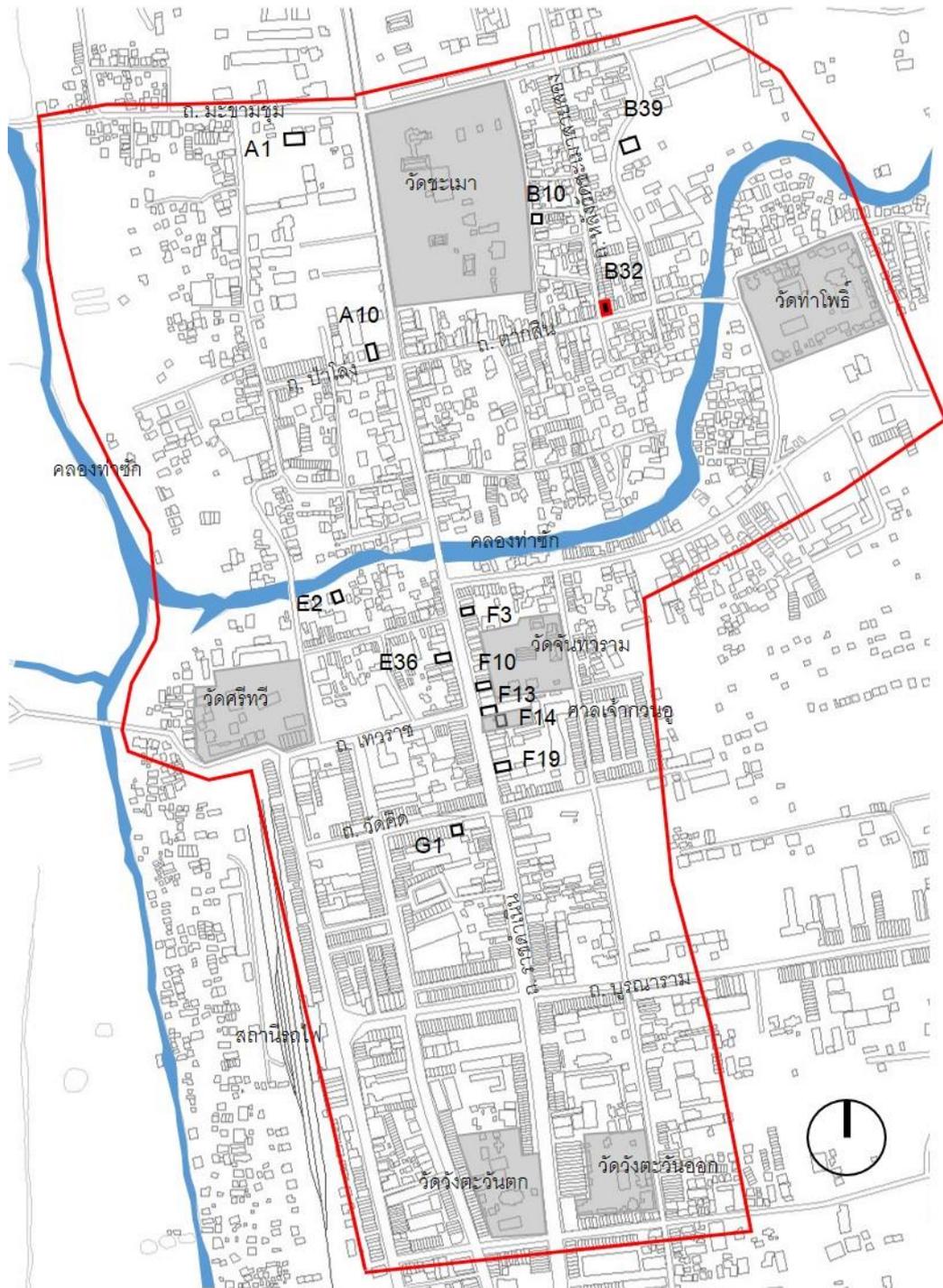
คุณค่าด้านสังคม

มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีศาลเจ้าที่ตั้งบริเวณข้างบ้านโดยมีการไหว้บูชาทุกวัน ตัวเจ้าของร้านและร้านค้าของเป็นที่รู้จักของชุมชนมานาน เป็นร้านค้า

ขายของชำตั้งแต่เริ่มสร้างอาคาร ในช่วงระหว่างเวลาการเปิดร้านตั้งแต่ 5.30 น. – 19.00 น. จะมีชาวชุมชนมาซื้อของและนั่งพูดคุยบริเวณที่นั่งหน้าร้านตลอดทั้งวัน

อาคาร B32 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนค้าขายชั้นเดียวยุคแรกในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมน้ำ มีรูปแบบการจัดวางสินค้าแบบดั้งเดิม และมีความผูกพันเป็นที่รู้จักของชุมชนมายาวนาน

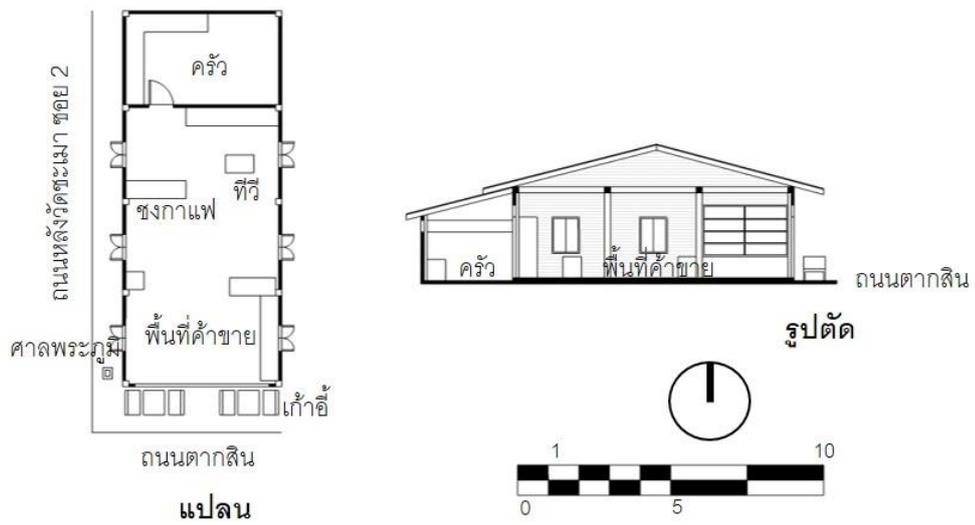

ภาพที่ 71 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32

ภาพที่ 72 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32

ภาพที่ 73 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B32

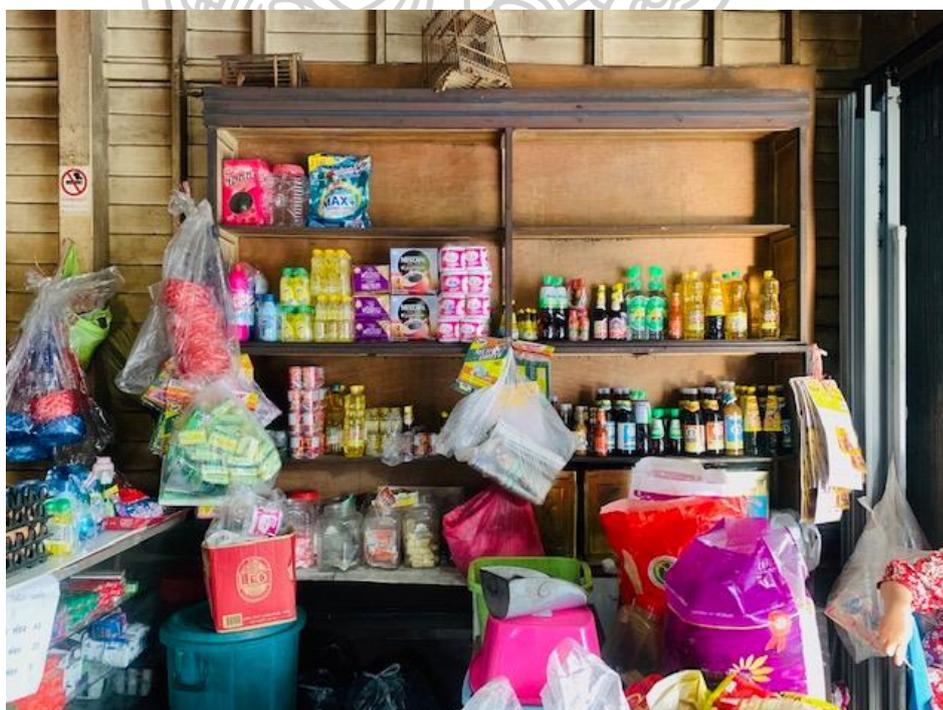
ภาพที่ 74 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว B32 ใช้วัสดุไม้กรุผนังอาคารทั้งหลัง ประตูชั้นล่างเป็นบานเฟี้ยมเหล็กหลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่ และสังกะสี มีศาลพระภูมิตั้งอยู่ด้านซ้ายของบ้าน

ภาพที่ 75 แสดงรูปปั้นด้านข้างอาคาร B32

ภาพที่ 76 แสดงวัสดุการตกแต่งในร้านและการวางตำแหน่งสินค้าและชั้นวางของที่มีรูปแบบดั้งเดิม เป็นโครงสร้างไม้มีช่วงพาดกว้างของช่วงเสา 5 เมตร ซึ่งหาได้ยาก

ภาพที่ 77 แสดงตู้ไม้ที่วางสินค้ายุคแรก โดยในปัจจุบันยังใช้ในการวางสินค้าแบบเดิม

ภาพที่ 78 แสดงพื้นที่ซิงชาและกาแฟโบราณ ซึ่งมีตู้และอุปกรณ์การชงในยุคเริ่มสร้างอาคาร

ภาพที่ 79 แสดงศาลพระภูมิข้างร้านค้า เป็นที่เคารพบูชาของเจ้าของร้านมาก มีการไหว้และขอพรทุกวัน

ตารางที่ 29 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B32 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา B32	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม			1	เรือนแถวไม้ ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน มีลวดลายประดับตกแต่งบริเวณช่องลมเล็กน้อย ชั้นล่างเป็นประตูบานเฟี้ยมเปิดได้ตลอดช่วงเสา
- สถาปัตยกรรม		2		เป็นเรือนแถวไม้ชั้นเดียว โครงสร้างไม้ หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่และสังกะสี ด้านหน้าอาคารเป็นพื้นที่ทำกิจการค้าขาย ด้านหลังเป็นที่พักอาศัย
- ผังบริเวณ		2		ด้านหน้าติดถนนตากสิน พื้นที่โดยรอบอาคารมีน้อย
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับอาคารโครงสร้างไม้และอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้บริเวณโดยรอบอาคาร
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน		2		อาคารตั้งอยู่บริเวณริมถนนตากสิน เป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต
- เป็นหลักฐาน	3			เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวที่มีสภาพดี ทั้งภายนอกและภายใน
- มีความเก่าแก่	3			มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ โครงสร้างอาคารเรือนแถวไม้ และการวางตำแหน่งสินค้าและชั้นวางของที่มีรูปแบบดั้งเดิม
- แสดงภูมิปัญญา	3			ใช้โครงสร้างไม้มีช่วงพาดกว้าง 5 เมตร เพื่อความสะดวกในการค้าขาย มีการระบายอากาศในอาคาร
- มีเอกลักษณ์		2		เป็นเรือนแถวไม้ยุคแรกริมถนนตากสิน และมีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน
- หายาก	3			ใช้โครงสร้างไม้มีช่วงพาดกว้าง 5 เมตร และการวางตำแหน่งสินค้าและชั้นวางของที่มีรูปแบบดั้งเดิม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบเรือนค้าขายบนบกยุคแรก
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม		2		มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีศาลเจ้าที่ข้างบ้าน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เจ้าของร้านและร้านค้าของชำเป็นที่รู้จักของชุมชน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			เป็นร้านค้าขายของชำตั้งแต่เริ่มสร้างอาคาร
คะแนนรวม			34	
คะแนนเฉลี่ย			2.27	

5) อาคาร B39

เป็นเรือนเดี่ยวสองชั้นเพื่ออยู่อาศัย ตั้งอยู่ในซอยเตาปูน เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลอง สร้างในกรรมสิทธิ์ที่ดินของตนเอง มีอายุอาคารประมาณ 80 ปี เป็นอาคารโครงสร้างไม้สองชั้น หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ จากการสำรวจพบว่า อาคาร B39 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าสูงด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 80 - ภาพที่ 86) (ตารางที่ 30)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

มีความสวยงามที่เรียบง่าย ด้านศิลปกรรมมีลวดลายสำหรับการประดับตกแต่งอาคารเล็กน้อย ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน ฝ้าไม้ มีช่องลมเป็นระแนงไม้ แนวตั้งและแบบเฉียง ด้านสถาปัตยกรรม เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นแบบชั้นเดียวเป็นห้องนั่งเล่น ชั้นบนเป็นส่วนห้องนอน ฝ้าและผนังอาคารเป็นไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน พื้นคอนกรีตขัดมัน หลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่ พื้นโดยรอบอาคารเป็นลานทราย มีบ่อน้ำโบราณข้างบ้าน บริเวณรอบบ้านปลูกพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น หมาก มะพร้าว มะม่วง เป็นต้น รวมถึงมีความกลมกลืนกับอาคารโครงสร้างไม้ และอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้บริเวณโดยรอบอาคาร

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารตั้งอยู่ในซอยเตาปูน เป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวที่มีสภาพดี ทั้งภายนอกและภายในอาคาร มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

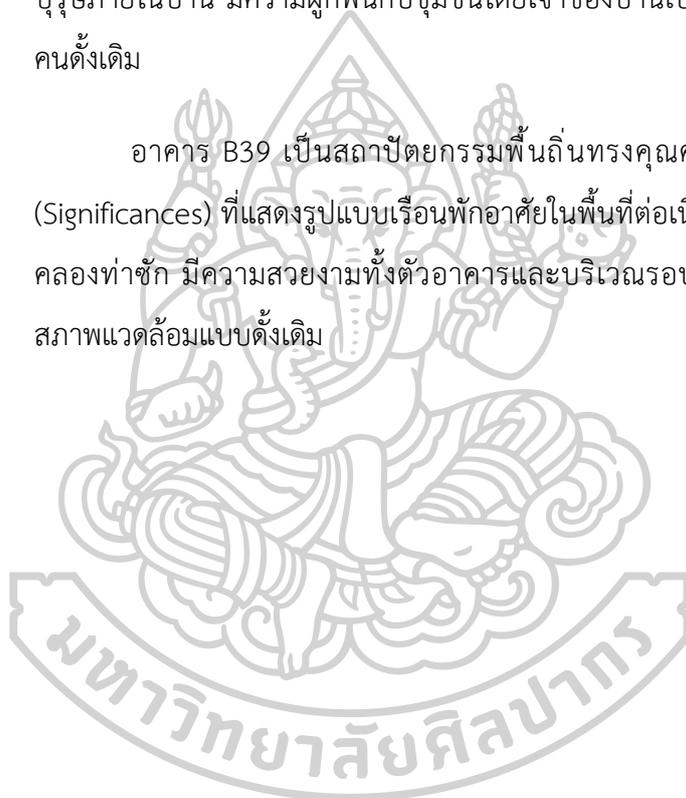
มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ และโครงสร้างอาคารไม้ 2 ชั้น มีการต่อเติมครัวด้านหลัง และโรงรถหน้าบ้าน แต่ในส่วนอื่นมีการใช้สอยแบบเดิมในยุคแรกสร้างแฝงด้วยภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม โดยมีช่องลมการระบายอากาศในอาคาร ผนังชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูนสูง 1 เมตรเพื่อป้องกันความชื้น ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอนเพื่อป้องกันน้ำฝนไหลย้อน ชายคายื่นยาวป้องกันฝนสาด เป็น

เรือนไม้ที่มีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบของเรือนพักอาศัยที่อยู่บนที่ดิน ซึ่งมีการขายตัวจากชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต

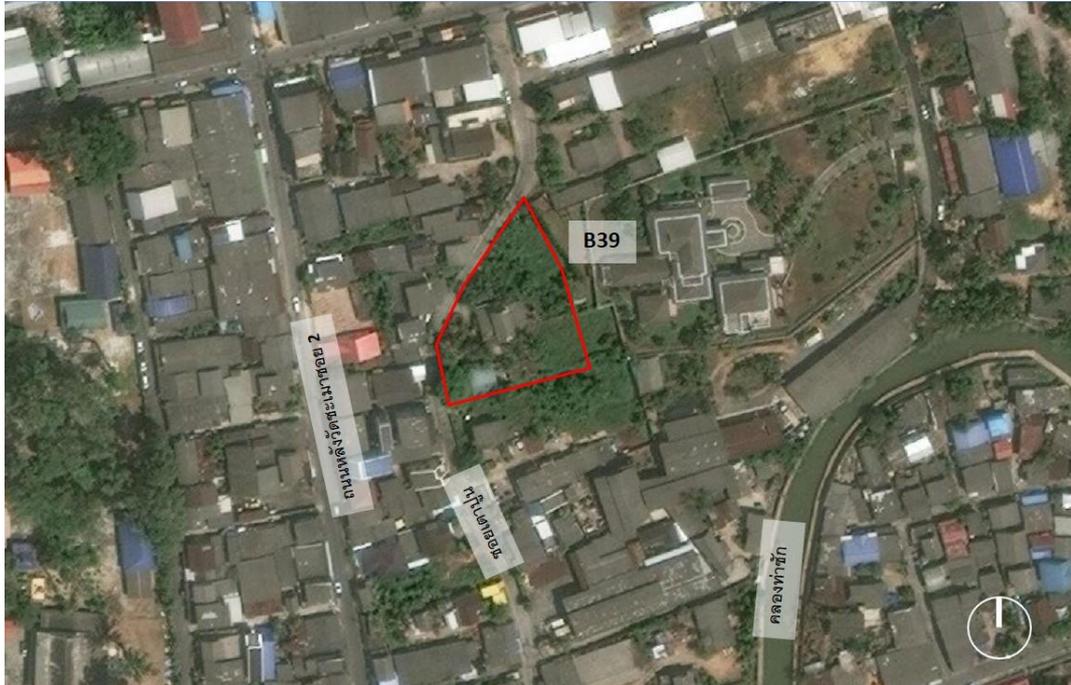
คุณค่าด้านสังคม

มีการใช้สอยอย่างต่อเนื่อง เป็นบ้านอยู่อาศัยตั้งแต่รุ่นปู่ เดิมเป็นนายด่านศุลกากรที่ อำเภอกาบังมีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีหิ้งพระและบูชาบรรพบุรุษภายในบ้าน มีความผูกพันกับชุมชนโดยเจ้าของบ้านเป็นที่รู้จักของชุมชน เป็นคนดั้งเดิม

อาคาร B39 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนพักอาศัยในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซึก มีความสวยงามทั้งตัวอาคารและบริเวณรอบบ้านที่ยังคงเก็บรักษาสภาพแวดล้อมแบบดั้งเดิม

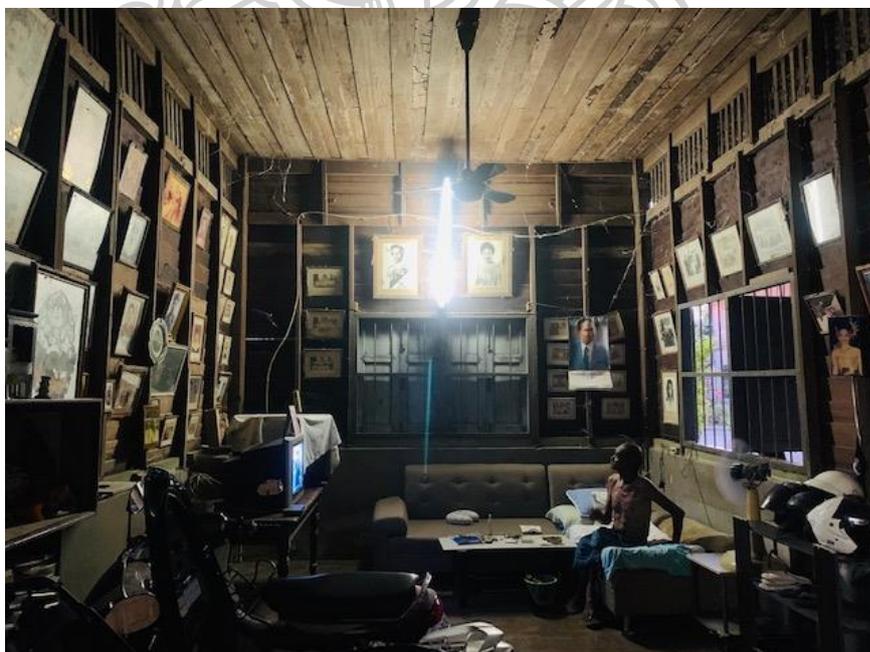
ภาพที่ 81 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B39

ภาพที่ 82 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า B39

ภาพที่ 83 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว B39 เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี

ภาพที่ 84 แสดงภายในพื้นที่อาคาร ผนังและฝ้าเพดานกรุไม้ มีช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้ แนวตั้ง ผนังเป็นคอนกรีตขัดมัน มีการติดกรอบรูปจำนวนมาก ประกอบด้วยรูปของบรรพบุรุษ รัชกาลที่ 9 และราชินี

ภาพที่ 85 แสดงบันไดและราวบันไดไม้แนวตั้งมีความเรียบง่าย ช่องระบายอากาศเป็นระแนงไม้ตีแบบเฉียง

ภาพที่ 86 แสดงผังบริเวณโดยรอบอาคาร B39 ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น มะพร้าว หนากกล้วย

ตารางที่ 30 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น B39 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา B39	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				มีลวดลายสำหรับการประดับตกแต่งอาคารเล็กน้อย ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด
- ศิลปกรรม		2		แนวอน ฝ้าไม้ มีช่องลมเป็นระแนงไม้แนวตั้งและแบบเฉียง
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นอาคารโครงสร้างไม้ 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นแบบชั้นเดียวเป็นห้องนั่งเล่น
- ผังบริเวณ	3			ชั้นบนเป็นส่วนห้องนอน ฝ้าและผนังอาคารเป็นไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวอน
- ผังชุมชน	3			พื้นคอนกรีตขัดมัน หลังคาเป็นกระเบื้องลอนคู่
- ผังชุมชน	3			พื้นที่โดยรอบอาคารเป็นลานทราย มีบ่อน้ำโบราณข้างบ้าน บริเวณรอบ
- ผังชุมชน	3			บ้านปลูกพันธุ์ไม้ท้องถิ่น เช่น หมาก มะพร้าว มะม่วง เป็นต้น
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับอาคารโครงสร้างไม้และอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้บริเวณ
- ผังชุมชน	3			โดยรอบอาคาร
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				อาคารตั้งอยู่ในซอยเตาปูน เป็นชุมชนที่ต่อเนื่องจากชุมชนริมคลองท่าซึก
- ประวัติศาสตร์ชุมชน		2		ซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต
- เป็นหลักฐาน	3			เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวที่มีสภาพดี ทั้งภายนอกและภายใน
- มีความเก่าแก่	3			มีอายุอาคารประมาณ 70 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ โครงสร้างอาคารไม้ 2 ชั้น มีการต่อเติม
- ความแท้ดั้งเดิม		2		ครัวด้านหลัง และโรงรถหน้าบ้าน แต่ในส่วนอื่นมีการใช้สอยแบบเดิม
- แสดงภูมิปัญญา	3			มีการระบายอากาศในอาคาร ผนังชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูนสูง 1 เมตรเพื่อ
- วัสดุ		2		ป้องกันความชื้น ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวอนเพื่อป้องกันน้ำฝนไหลย้อน
- วัสดุ		2		ชายคายยื่นยาวป้องกันฝนสาด
- วัสดุ		2		เป็นเรือนไม้ และมีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนไม้ในชุมชน
- วัสดุ		2		ใช้โครงสร้างไม้ผสมก่ออิฐฉาบปูน ไม้ยกพื้น บริเวณรอบบ้านมีพันธุ์ไม้
- วัสดุ		2		ท้องถิ่น
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบของเรือนพักอาศัยที่อยู่บนที่ดอน เป็นชุมชนที่
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลองท่าซึกซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		ในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อเท็จจริง			1	มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีหิ้งพระและบูชาบรรพบุรุษภายในบ้าน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น		2		เจ้าของบ้านเป็นที่รู้จักของชุมชน เป็นคนดั้งเดิม
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			เป็นบ้านอยู่อาศัยตั้งแต่รุ่นปู่ เดิมเป็นนายด่านศุลกากรที่ อ. ปากพ่อง
คะแนนรวม			36	
คะแนนเฉลี่ย			2.40	

6) อาคาร E2

เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวแบบยกพื้น อยู่ภายในบริเวณชอยบูรณาวาทิตติมคลองท่าซึกซึ่งเป็นพื้นที่ของชุมชนที่อยู่ริมคลองดั้งเดิม อาคารเป็นโครงสร้างไม้หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่ มีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม อายุอาคารประมาณ 100 ปี ปัจจุบันเป็นที่พักอาศัย ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูงคุณค่าด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษาและคุณค่าด้านสังคมสามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 87 - ภาพที่ 93) (ตารางที่ 31)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมมีการประดับลวดลายตกแต่งเล็กน้อย ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน ช่องลมและราวระเบียงหน้าบ้านเป็นระแนงไม้แนวตั้งแบบเรียบง่าย ด้านสถาปัตยกรรมเป็นเรือนไม้แบบดั้งเดิม ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.50 เมตร เพื่อป้องกันความชื้นและช่วงเวลาน้ำหลาก เนื่องจากตั้งบริเวณพื้นที่ลุ่มอยู่ริมคลอง มีเสาดมเป็นคอนกรีตเหนือนั้นขึ้นไปเป็นโครงสร้างไม้ หลังคาทรงตามทิศแนวตะวันออก - ตะวันตก เป็นกระเบื้องลอนคู่ พื้นและผนังเป็นไม้ ฝ้าบริเวณมีศาลพระภูมิ บ่อน้ำโบราณอยู่หน้าบ้าน มีต้นไม้และต้นหมากเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น อาคารมีความกลมกลืนกับอาคารบริเวณริมคลองท่าซึกซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารโครงสร้างไม้เหมือนกัน

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารเป็นเรือนอยู่อาศัยยุคดั้งเดิมของชุมชนท่าวัง โดยตั้งริมคลองท่าซึกเป็นช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวที่มีสภาพดีทั้งภายนอกและภายใน มีอายุอาคารประมาณ 100 ปี

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

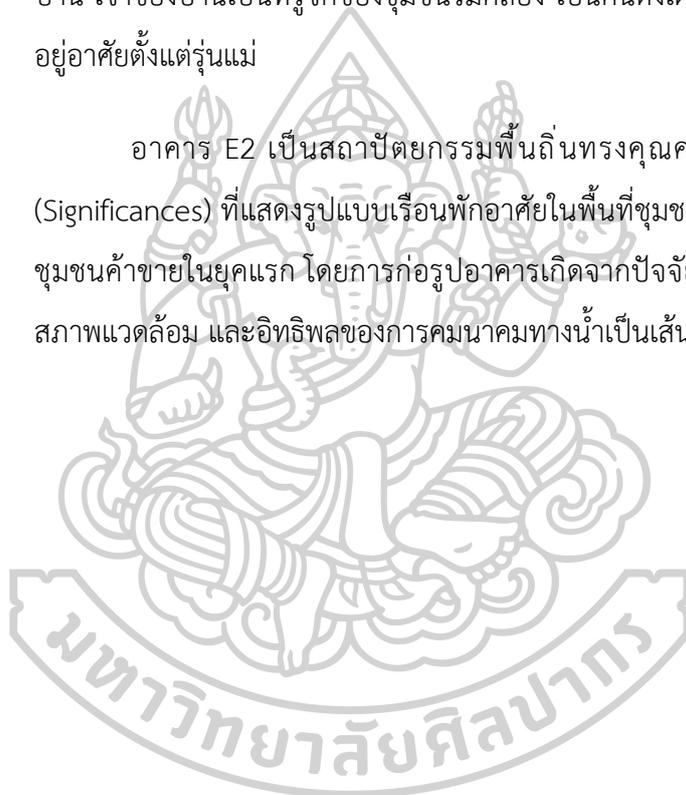
มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ โครงสร้างอาคารไม้ชั้นเดียว มีการต่อเติมครัวด้านหลัง แต่ในส่วนอื่นมีการใช้สอยแบบเดิม แสดงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม โดยเรือนไม้ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดิน เพื่อป้องกันความชื้นและช่วงเวลาน้ำหลาก ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือ มีการระบายอากาศในอาคาร ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด

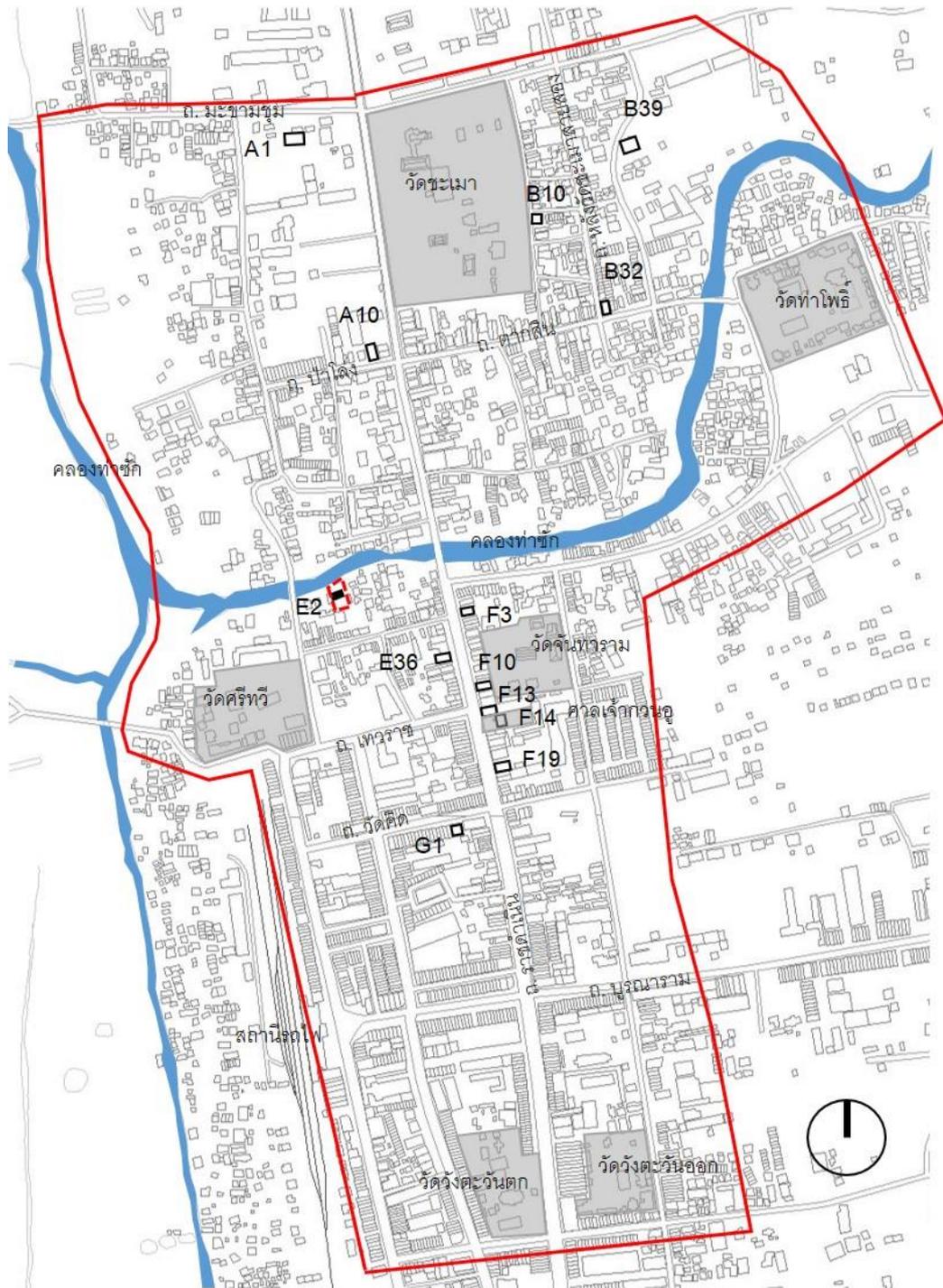
แนวนอนเพื่อป้องกันน้ำฝนไหลย้อน ชายคายื่นยาวป้องกันฝนสาด อาคารวางแนว ตะวันออก ตะวันตก เป็นเรือนไม้ยกพื้นแบบเรือนดั้งเดิมซึ่งมีความหายากและมีเอกลักษณ์สูง มีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน แต่ปัจจุบันไม่มีการเชื่อมต่อกับวิถีชีวิตทางน้ำเนื่องจากการสร้างกำแพงกันน้ำท่วม

คุณค่าด้านสังคม

มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีพระภูมิหิ้งพระและบูชาบรรพบุรุษภายในบ้าน เจ้าของบ้านเป็นที่รู้จักของชุมชนริมคลอง เป็นคนดั้งเดิม มีการใช้สอยเป็นบ้านอยู่อาศัยตั้งแต่รุ่นแม่

อาคาร E2 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนพักอาศัยในพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึก ซึ่งเป็นชุมชนค้าขายในยุคแรก โดยการก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และอิทธิพลของการคมนาคมทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจรหลัก

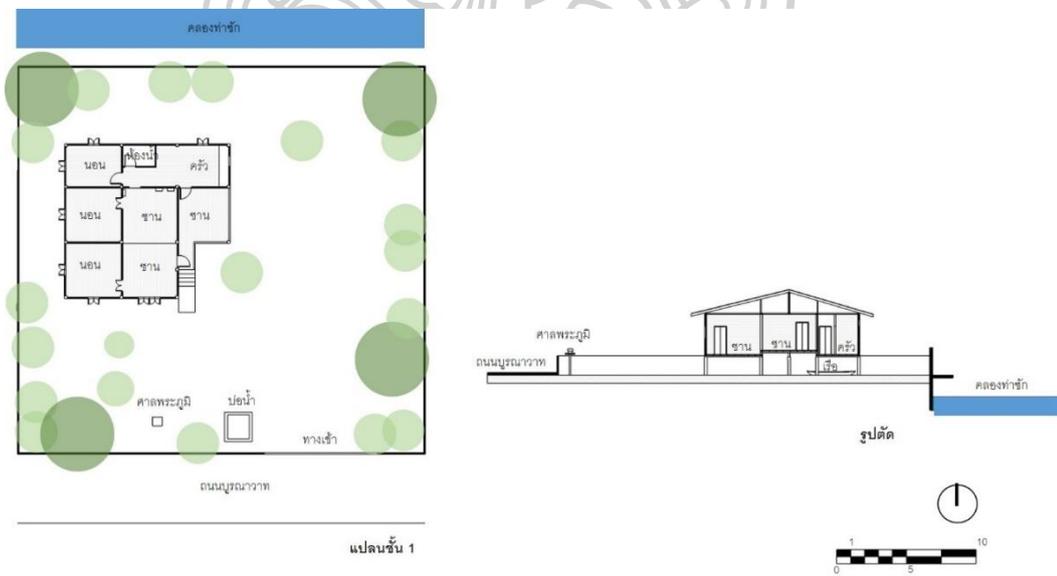

ภาพที่ 87 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2

ภาพที่ 88 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2

ภาพที่ 89 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E2

ภาพที่ 90 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E2 เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้นสูงประมาณ 1.50 เมตร เนื่องจากเป็นที่รับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก บริเวณโดยรอบมีต้นไม้และต้นหมากเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ในปัจจุบันพื้นที่ส่วนริมคลองท่าซึก มีแนวกำแพงกันน้ำหลากที่หน่วยงานราชการสร้างขึ้น

ภาพที่ 91 แสดงบันไดขึ้นบ้านและเสาคอนกรีต ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือไว้ใช้เวลาน้ำหลาก

ภาพที่ 92 แสดงบ่อน้ำโบราณ และศาลพระภูมิตั้งอยู่บริเวณหน้าบ้าน

ภาพที่ 93 แสดงภายในบ้านเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ สำหรับรับแขกหรือที่พักผ่อน มีการยกระดับพื้นสำหรับเป็นที่นั่ง มีหิ้งบูชาพระและบูชาบรรพบุรุษ

ตารางที่ 31 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E2 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา E2	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม			1	มีการประดับลวดลายตกแต่งเล็กน้อย ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน ช่องลมและราวระเบียงหน้าบ้านเป็นระแนงไม้แนวตั้งแบบเรียบง่าย
- สถาปัตยกรรม		2		เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.50 เมตร เพื่อป้องกันความชื้นและเวลาน้ำหลาก เนื่องจากตั้งบริเวณพื้นที่ลุ่มอยู่ริมคลอง อาคารมีเสาต่อหม้อเป็นเสาคอนกรีตเห็นจากนั้นขึ้นไปเป็นโครงสร้างไม้ หลังคาวางแนวตะวันออก - ตะวันตก เป็นกระเบื้องลอนคู่ พื้นและผนังเป็นไม้
- ผังบริเวณ	3			มีศาลพระภูมิ บ่อน้ำโบราณอยู่หน้าบ้าน มีต้นไม้และต้นหมากเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น บริเวณส่วนตึกริมคลองมีแนวกำแพงกันน้ำหลากที่หน่วยงานราชการสร้างขึ้นในยุคหลัง
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับอาคารโครงสร้างไม้บริเวณริมคลองท่าซึก
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			เป็นเรือนอยู่อาศัยยุคแรกที่ตั้งริมคลองท่าซึก
- เป็นหลักฐาน		2		เป็นอาคารเรือนไม้ชั้นเดียวที่มีสภาพดี ทั้งภายนอกและภายใน
- มีความเก่าแก่	3			มีอายุอาคารประมาณ 100 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุ โครงสร้างอาคารไม้ชั้นเดียว มีการต่อเติมครัวด้านหลัง แต่ในส่วนอื่นมีการใช้สอยแบบเดิม
- แสดงภูมิปัญญา	3			เป็นเรือนไม้ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดิน เพื่อป้องกันความชื้นและเวลาน้ำหลาก ใต้ถุนเป็นที่เก็บเรือ มีการระบายอากาศในอาคาร ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอนเพื่อป้องกันน้ำฝนไหลย้อน ชายคายื่นยาวป้องกันฝนสาด อาคารวางแนวตะวันออก ตะวันตก
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นเรือนไม้ยกพื้น และมีลักษณะร่วมกับอาคารเรือนแถวไม้ในชุมชน
- หายาก	3			เป็นเรือนไม้ยกพื้น แบบชุมชนดั้งเดิมริมคลองในอดีต
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ		2		เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบของเรือนพักอาศัยที่อยู่ริมคลอง แต่ปัจจุบันไม่มีการเชื่อมต่อกับวิถีชีวิตทางน้ำเนื่องจากมีการสร้างกำแพงกันน้ำท่วม
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม			1	มีความเชื่อส่วนตัวของผู้อาศัย มีพระภูมิที่พึ่งและบูชาบรรพบุรุษภายในบ้าน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น		2		เจ้าของบ้านเป็นที่รู้จักของชุมชนริมคลอง เป็นคนดั้งเดิมของพื้นที่
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			เป็นบ้านอยู่อาศัยตั้งแต่รุ่นแม่
คะแนนรวม			36	
คะแนนเฉลี่ย			2.40	

7) อาคาร E36

เป็นอาคารเรือนตึกแถว 2 ชั้น 6 คูหา เป็นของขุนบวรรัตนรักษ์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนท่าวัง อาคารตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกโดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลอง เป็นเรือนตึกแถวยุคแรกชั้นล่างสำหรับค้าขายและชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี ปัจจุบันเป็น ร้านขายส่งเครื่องดื่มต่าง ๆ ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคมสามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 94 - ภาพที่ 104) (ตารางที่ 32)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมด้านหน้าอาคารมีการตกแต่งรูปแบบโคโลเนียล อาคารด้านในมีระแนงไม้ฉลุ เสากระเบื้องเป็นกระเบื้องดินเผาหน้าเข้าจากสิงคโปร์ ด้านสถาปัตยกรรมเป็นตึกแถวแบบก่ออิฐยุคแรกโครงสร้างชั้นล่างเป็นเสาคอนกรีตและผนังรับน้ำหนัก สร้างด้วยฝีมือช่างจากสิงคโปร์ การใช้สอยชั้นล่างเป็นสำนักงานและพื้นที่ค้าขาย ด้านหลังมีลานกลางแจ้งประกอบด้วย บ่อน้ำ ต้นชมพู่ขนาดใหญ่ มีอาคารล้อมรอบ เป็นส่วนเก็บของและห้องพัก ชั้นบนเป็นส่วนของห้องนอนเจ้าของ ด้านผังบริเวณอาคารตั้งริมถนนราชดำเนิน ตั้งอยู่ในย่านการค้าที่สำคัญในอดีตและมีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

เจ้าของอาคารคือขุนบวรรัตนรักษ์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนท่าวัง อาคารตั้งอยู่ในย่านการค้าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยริมถนนราชดำเนินในยุคแรก เดิมเป็นร้านขายสินค้าประเภทน้ำมันก๊าด ข้าวสาร บุหรี่ เบียร์และเป็นตัวแทนของธนาคารนครหลวงไทย รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ในช่วงที่มีการติดต่อค้าขาย

กับปิ่นและสิงคโปร์ในอดีต อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง มีอายุประมาณ 120 ปี ถือเป็นหลักฐานที่สำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

มีความแท้ดั้งเดิมระดับปานกลาง มีการปรับปรุงรูปแบบด้านหน้าอาคารในยุคหลัง ภายในอาคารมีการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ค้าขายเดิมโดยเน้นเป็นสำนักงานมากขึ้น แต่ยังคงมีความดั้งเดิมและความครบถ้วนของการใช้วัสดุสูง แสดงภูมิปัญญาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและภูมิอากาศโดยมีการก่ออิฐสองชั้นเพื่อป้องกันความร้อนจากภายนอก มีลานหลังบ้านเพื่อเป็นพื้นที่รับแสงและระบายอากาศภายในอาคาร ภูมิปัญญาฝีมือช่างโดยใช้โครงสร้างเสาคอนกรีตและผนังรับน้ำหนักและโครงสร้างไม้ของช่างฝีมือชาวสิงคโปร์ และภูมิปัญญาในการจัดการพื้นที่โดยเกิดจากความต้องการใช้สอยเพื่อรองรับการค้า สำนักงานและอยู่อาศัยอยู่ภายในอาคารเดียวกัน รูปแบบและการใช้สอยอาคารมีเอกลักษณ์สูงและมีความหายาก เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบของเรือนค้าขายบริเวณชุมชนริมคลองท่าซัก โดยการขยายย่านการค้าและปรับตัวเป็นชุมชนค้าขายบนบก รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาคารและการใช้สอยที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านสังคม

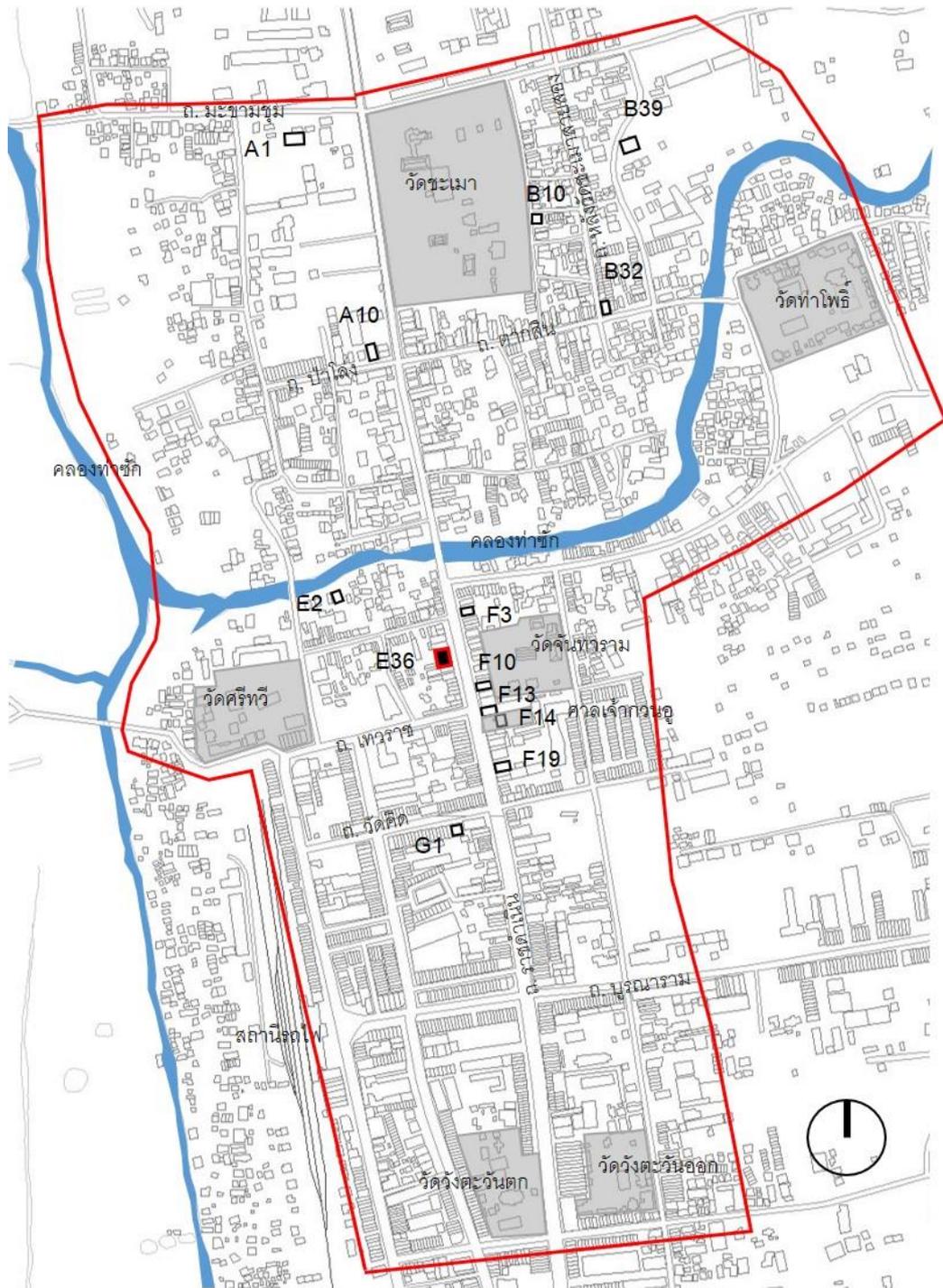
ความเชื่อที่มีความเกี่ยวข้องกับอาคาร มีหิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษติดผนังบริเวณชั้นสอง

มีความผูกพันและเป็นที่รู้จักของคนในชุมชน โดยผู้สร้างอาคารคือ ขุนบวรรัตนรักษ์ ถือเป็นบุคคลสำคัญของชุมชน เป็นชาวจีนที่ค้าขายในอดีตจนได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนาง ปัจจุบันตึกแถวได้สืบทอดเป็นของรุ่นหลานของตระกูลยังมีการใช้สอยต่อเนื่องโดยมีการใช้สอยชั้น 1 เพื่อทำการค้า สำนักงานและชั้น 2 เพื่ออยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน

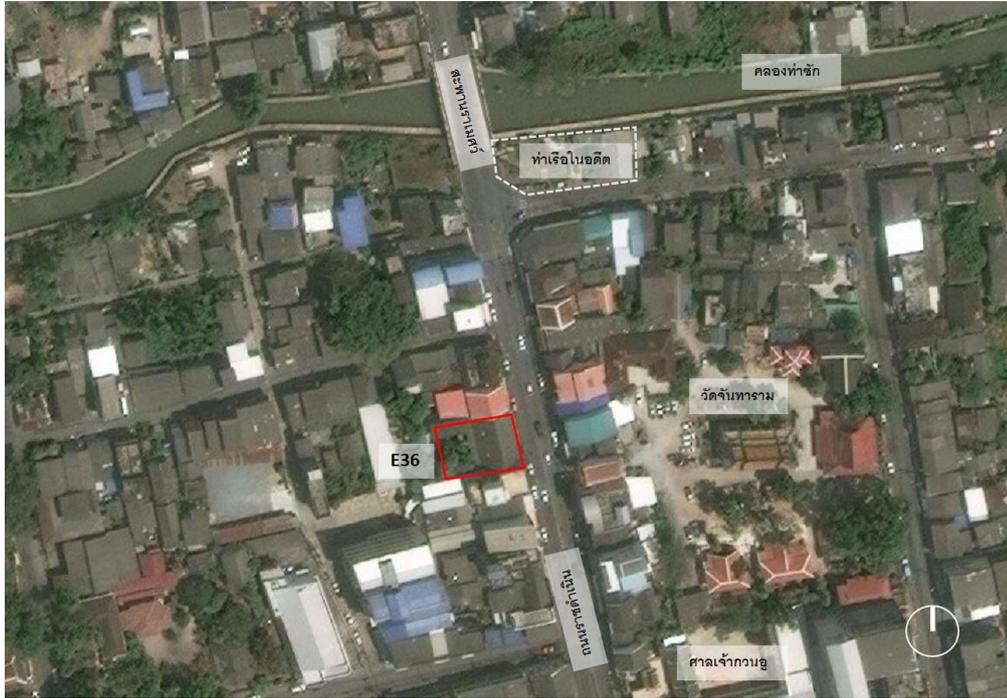
อาคาร E36 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนตึกแถวยุคแรกในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซัก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการพัฒนาคมนาคมทางบก รูปแบบการค้าขายริมถนนโดยการรับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ในช่วงที่

เจ้าของตึกแถวคือ ขุนบวรรัตนรักษ์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนมีการติดต่อค้าขายกับปิ่นและสิงคโปร์ในอดีต เป็นจุดเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชุมชนทำวังเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาค รวมถึงตึกแถวหลังนี้ได้สืบทอดการใช้สอยอย่างต่อเนื่องเป็นของรุ่นหลานของตระกูลในปัจจุบัน

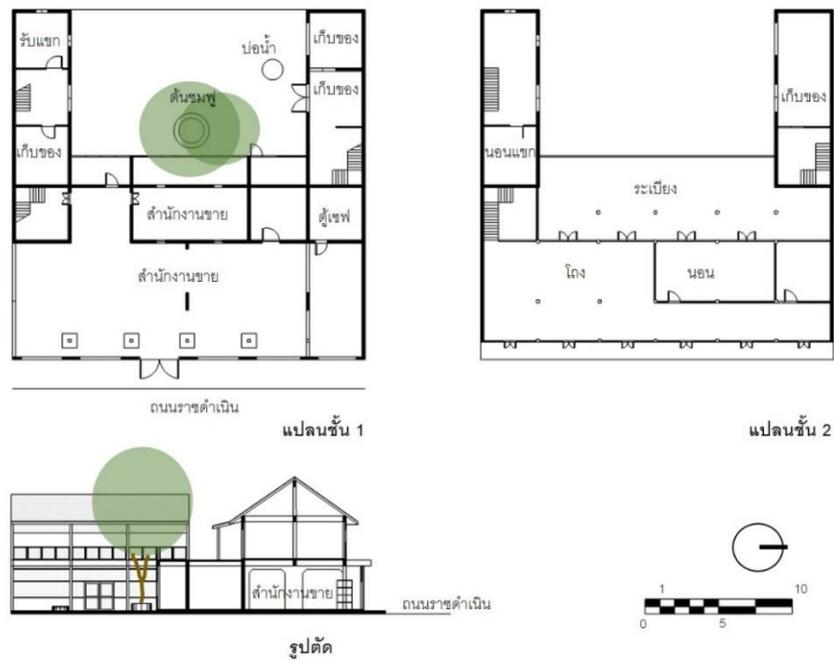

ภาพที่ 94 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36

ภาพที่ 95 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36

ภาพที่ 96 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า E36

ภาพที่ 97 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว E36 เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลยุคแรกในชุมชนท่าวัง สร้างโดยช่างจากสิงคโปร์ เจ้าของยุคแรกคือขุนบวรรัตนรักษ์ เป็นพ่อค้าชาวจีนที่ค้าขายแร่และได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนาง

ภาพที่ 98 แสดงโครงสร้างภายในอาคารเป็นผนังรับน้ำหนักโดยก่ออิฐสองชั้น มีการตกแต่งโดยใช้ตู้ไม้หุ้มเสาเพื่อจัดแสดงสินค้าในยุคแรก ปัจจุบันเป็นร้านค้าและสำนักงานขายส่งเครื่องดื่ม มีชุดโต๊ะและเก้าอี้สำนักงานในยุคแรกและมีการใช้สอยมาถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 99 แสดงบ่อน้ำโบราณตั้งแต่เริ่มสร้างอาคาร ตั้งบริเวณลานกลางแจ้งหลังบ้าน อาคารด้านหลังบ่อเป็นส่วนเก็บของและที่พักคนงาน ตกแต่งระแนงกันแดดเป็นไม้ฉลุ

ภาพที่ 100 แสดงลานกลางแจ้งหลังบ้านมีต้นชมพูต้นใหญ่ซึ่งปลูกในยุคแรกในการสร้างตึกแถวและเรือนด้านหลังตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล เป็นห้องพักรับรองของชาวต่างชาติที่มาทำธุรกิจร่วมกัน

ภาพที่ 101 แสดงการตกแต่งราวระเบียงชั้นล่างเป็นกระเบื้องดินเผา นำเข้าจากสิงคโปร์

ภาพที่ 102 แสดงบานหน้าต่างและลูกกรงเหล็ก ซึ่งติดตั้งในผนังรับน้ำหนักที่มีความหนาโดยใช้ไม้ เป็นทับหลัง เป็นเทคนิคการก่อสร้างในตึกแถวยุคแรก

ภาพที่ 103 แสดงประตุนิรภัยของห้องเก็บเงินสด ซึ่งอดีตเคยเป็นสำนักงานของธนาคารนครหลวงไทยแห่งแรกของชุมชนท่าวัง

ภาพที่ 104 แสดงโต๊ะสำนักงานในยุคแรก ช่วงที่เป็นตัวแทนธนาคารนครหลวงไทย เป็นไม้เนื้อแข็ง ทังตัว มีลิ้นชักสำหรับวางอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ดินสอ ปากกา เอกสาร เป็นต้น

ตารางที่ 32 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น E36 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา E36	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			ด้านหน้าอาคารมีการตกแต่งรูปแบบโคโลเนียล อาคารด้านในมีระแนงไม้ฉลุ เสาระเบียงเป็นกระเบื้องดินเผาหน้าเข้าจากสิงคโปร์
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นตึกแถวแบบก่ออิฐยุคแรกรูปแบบโคโลเนียล สร้างด้วยฝีมือช่างจากสิงคโปร์ ชั้นล่างเป็นสำนักงานและพื้นที่ค้าขาย ด้านหลังมีลานกลางแจ้งประกอบด้วย บ่อน้ำ ต้นชมพูขนาดใหญ่และมีอาคารล้อมรอบ เป็นส่วนเก็บของและห้องพัก ชั้นบนเป็นส่วนของห้องนอนเจ้าของ
- ผังบริเวณ	3			ติดถนนราชดำเนิน พื้นโดยรอบอาคารเป็นตึกแถวเป็นย่านการค้าที่สำคัญ
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			เป็นย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าชักซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
- มีความเก่าแก่	3			เป็นอาคารตึกแถวในยุคแรก มีอายุประมาณ 120 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		มีการปรับปรุงรูปแบบด้านหน้าอาคารในยุคหลัง ภายในอาคารมีการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ค้าขายเดิมโดยเน้นเป็นสำนักงานมากขึ้น แต่ยังคงมีความดั้งเดิมและความครบถ้วนของการใช้วัสดุสูง
- แสดงภูมิปัญญา	3			ภูมิปัญญาในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ฝีมือช่าง และการจัดการพื้นที่
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล ชั้นล่างค้าขายชั้นบนเป็นที่พักอาศัย
- หายาก	3			มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกับปิ่นัง สิงคโปร์ในยุคล่าอาณานิคม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีพัฒนาการจากเรือนแถวไม้เป็นตึกแถวโคโลเนียล
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับช่องพิธีกรรม		2		มีหิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษติดผนังบริเวณชั้นสอง
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			ผู้สร้างอาคารคือ ขุนบวรรัตนรักษ์ เป็นบุคคลสำคัญของเมืองเป็นชาวจีนที่ค้าขายในยุคแรก เป็นที่รู้จักของชุมชนในปัจจุบัน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			มีการใช้สอยชั้น 1 เพื่อทำการค้าและชั้น 2 เพื่ออยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน
คะแนนรวม			41	
คะแนนเฉลี่ย			2.73	

8) อาคาร F3

เป็นอาคารเรือนแถว 2 ชั้น 3 คูหา รูปแบบโคโลเนียล อาคารตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึก เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนค้าขายริมคลอง เป็นเรือนตึกแถวยุคแรกของชุมชนท่าวัง มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี ปัจจุบันเป็นสำนักงานเช่าของธนาคารอิสลาม ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 105 - ภาพที่ 117) (ตารางที่ 33)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมตกแต่งด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล ภายในอาคารมีการประดับตกแต่งด้วยเฟอร์นิเจอร์ไม้และลายฉลุไม้ ปูพื้นกระเบื้องเป็นลายจีนโบราณ ด้านสถาปัตยกรรมเป็นตึกแถวสองชั้นมีโครงสร้างชั้นล่างเป็นแบบเสาคอนกรีต ก่ออิฐสองชั้นเป็นผนังรับน้ำหนัก ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้ ยุคแรกของตึกแถว ชั้นล่างเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม ด้านหลังมี บ่อน้ำเดิมแต่ไม่มีการใช้ มีการปรับพื้นที่ลานกลางแจ้งเป็นสำนักงานโดยมีหลังคาคลุม ชั้นบนปรับการใช้สอยจากเดิมที่เป็นที่พักอาศัยเป็นส่วนเก็บเอกสาร โดยห้องต่าง ๆ ยังมีรูปแบบและวัสดุ

ดั้งเดิม

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารตั้งในย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้ากึ่งที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ในช่วงที่มีการติดต่อค้าขายกับปีนังและสิงคโปร์ในอดีต อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง มีอายุประมาณ 120 ปี แม้ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยของอาคารเป็นสำนักงานธนาคาร แต่ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

การปรับเปลี่ยนการใช้สอยของอาคารเป็นสำนักงานธนาคารในปัจจุบัน ยังคงรักษารูปแบบภายนอกอาคารแบบดั้งเดิมไว้ ภายในอาคารมีการเปลี่ยนแปลง

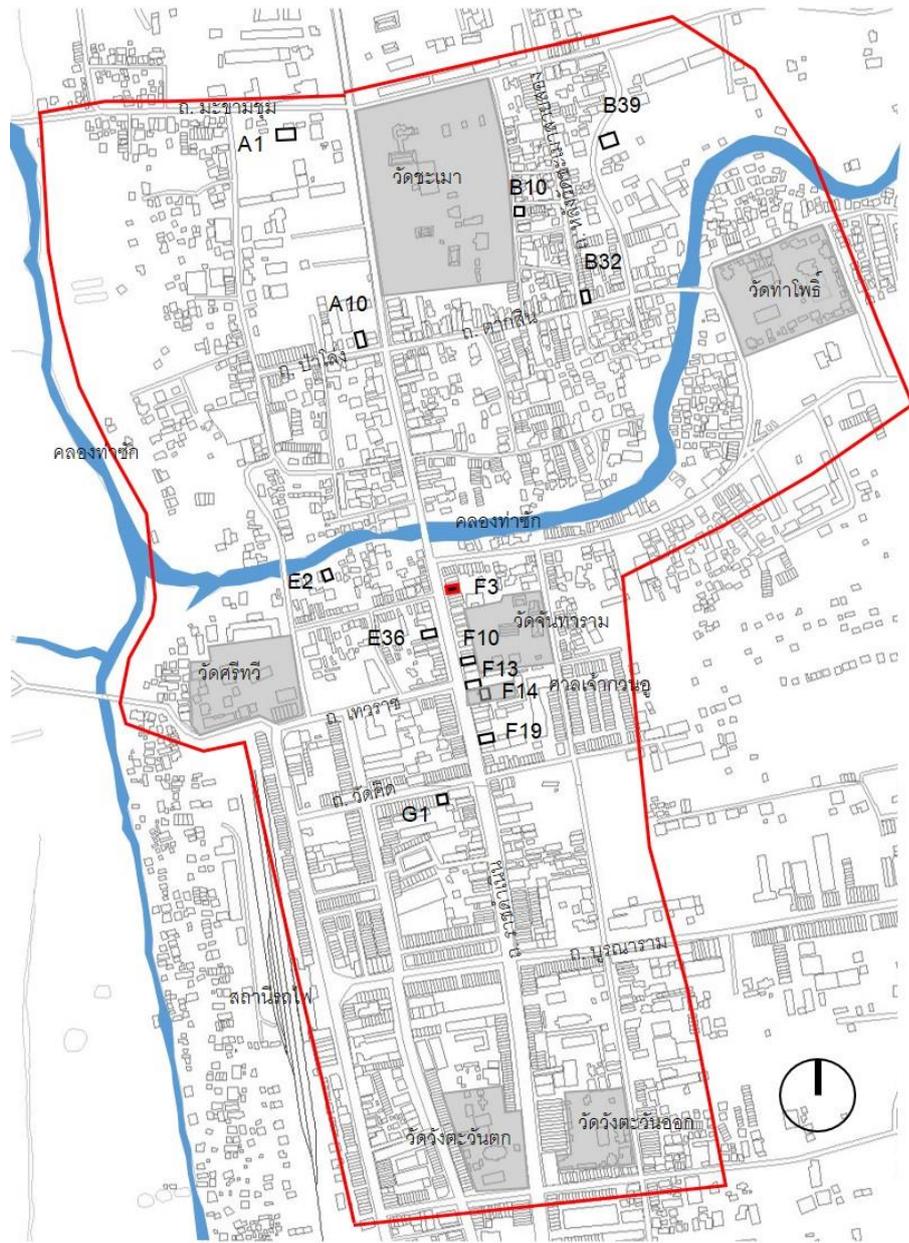
การใช้สอยพื้นที่ค้าขายเดิมโดยเน้นเป็นสำนักงาน บริเวณลานกลางแจ้งปรับเป็นพื้นที่สำนักงานโดยมุ่งหลังคาและปูกระเบื้องแต่ยังเก็บรักษาบ่อน้ำโบราณอยู่ ชั้นสองปรับส่วนห้องนอนเป็นพื้นที่เก็บเอกสาร แต่ยังคงมีความครบถ้วนของการใช้วัสดุดั้งเดิมสูง การนำภูมิปัญญาเดิมในการสร้างอาคารแบบตึกแถวเหลือน้อยลง แต่ยังคงเหลือภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับฝีมือช่างที่ยังใช้วัสดุหรือโครงสร้างแบบดั้งเดิมที่สะท้อนทรัพยากรในท้องถิ่นและภูมิปัญญาในการจัดการพื้นที่จากเดิมใช้สอยเพื่อการค้าขายและที่พักอาศัยมาปรับใช้เป็นส่วนงานธนาคารในปัจจุบัน

คุณค่าด้านสังคม

มีการเก็บบ่อน้ำโบราณเดิมไว้ตามความเชื่อโบราณว่าห้ามถมบ่อ แม้ผู้เช่าจะนับถือศาสนาอิสลาม มีการปรับประโยชน์การใช้สอยเป็นสำนักสำนักงานธนาคารอิสลาม เป็นที่รู้จักของชุมชนท่าวังในปัจจุบัน

อาคาร F3 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบร่วมสมัยที่มีการปรับใช้อาคารจากเรือนตึกแถวค้าขายเป็นธนาคารซึ่งยังคงเก็บรักษารูปแบบตึกแถวโคโลเนียล และมีความสอดคล้องกับการใช้สอยในปัจจุบัน

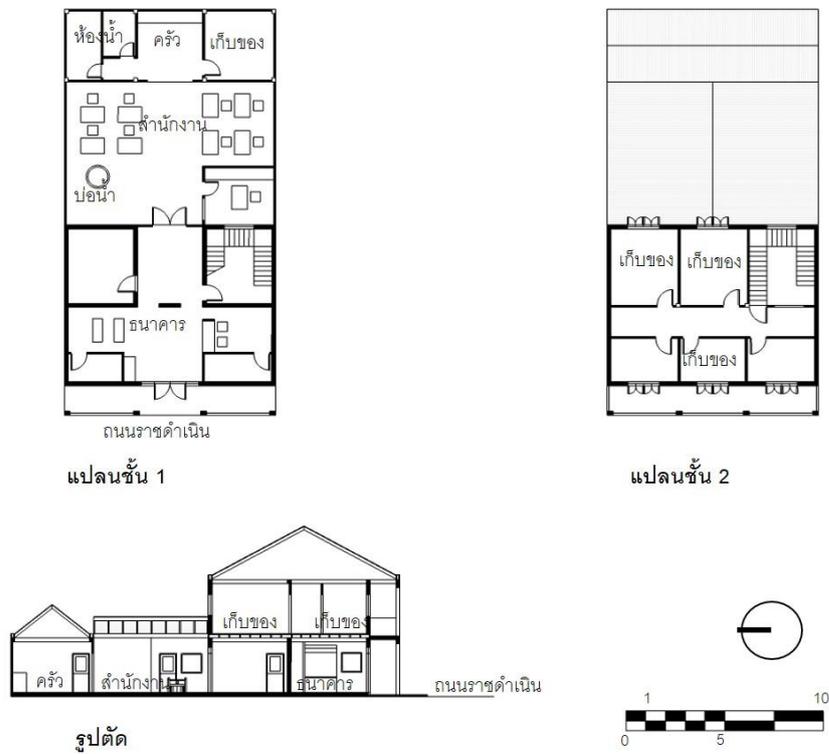

ภาพที่ 105 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3

ภาพที่ 106 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3

ภาพที่ 107 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F3

ภาพที่ 108 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F3 มีรูปแบบโคโลเนียล เดิมเป็นตึกแถวค้าขายแต่ปัจจุบันปรับการใช้สอยเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม

ภาพที่ 109 แสดงการปรับใช้พื้นที่ส่วนค้าขายเดิมเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม มีการตกแต่งภายในโดยเฟอร์นิเจอร์ไม้ และประดับตกแต่งด้วยลายฉลุไม้ มีความกลมกลืนและสอดคล้องกับรูปแบบอาคารเดิม

ภาพที่ 110 แสดงผนังอาคารเดิม เป็นผนังรับน้ำหนักที่มีความหนาจากการก่ออิฐสองชั้น เป็นเทคนิคการก่อสร้างตึกแถวในยุคแรก

ภาพที่ 111 แสดงบ่อน้ำโบราณบริเวณลานกลางแจ้งเดิมที่เก็บรักษาไว้ แต่ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยเป็นสำนักงานโดยสร้างหลังคาคลุม และปรับเทเป็นพื้นคอนกรีตปูกระเบื้อง

ภาพที่ 112 แสดงโครงสร้างไม้พื้นชั้นสองเดิมประกอบด้วยช่องส่งของจากชั้นสอง แต่ปัจจุบันมีการปิดช่องเพื่อความคุ้มครองความเย็นของเครื่องปรับอากาศ

ตารางที่ 33 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F3 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา F3	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			ด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล มีการประดับตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์ไม้และลายฉลุไม้ ปูพื้นกระเบื้องเป็นลายจีนโบราณ
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นตึกแถวสองชั้นมีโครงสร้างชั้นล่างเป็นแบบเสาคอนกรีตเป็นผนังรับน้ำหนักแบบก่ออิฐสองชั้นยุคแรกของตึกแถว ชั้นล่างเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม ด้านหลังมี บ่อน้ำเดิมแต่ไม่มีการใช้ มีการปรับพื้นที่ลานกลางแจ้งเป็นสำนักงานโดยมีหลังคาคลุม ชั้นบนปรับการใช้สอยจากเดิมที่เป็นที่พักอาศัยเป็นส่วนเก็บเอกสาร โดยห้องนอนต่าง ๆ ยังมีรูปแบบและวัสดุดั้งเดิม
- ผังบริเวณ	3			ติดถนนราชดำเนิน ทิศโดยรอบอาคารเป็นตึกแถวเป็นย่านการค้าที่สำคัญ
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			เป็นย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
- มีความเก่าแก่	3			เป็นอาคารตึกแถวในยุคแรก มีอายุประมาณ 120 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		รูปแบบภายนอกอาคารรักษาแบบดั้งเดิม ภายในอาคารมีการเปลี่ยนแปลงการใช้สอยพื้นที่ค้าขายเดิมโดยเน้นเป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม แต่ยังมีคุณค่าของวัสดุดั้งเดิมสูง
- แสดงภูมิปัญญา		2		หลังจากมีการปรับใช้สำนักงานธนาคารอิสลาม ยังเหลือภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องฝีมือช่างและการจัดการพื้นที่
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล
- หายาก	3			มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกับปิ่นัง สิงคโปร์ในยุคล่าอาณานิคม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีพัฒนาการจากเรือนแถวไม้เป็นตึกแถวโคโลเนียลจนมีการปรับการใช้สอยเป็นสำนักงานธนาคารอิสลามในปัจจุบัน
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิธีกรรม			1	มีการเก็บบ่อน้ำโบราณเดิมไว้ตามความเชื่อที่ว่าห้ามถมบ่อแม่ผู้เช่าจะนับถือศาสนาอิสลาม
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นสำนักงานธนาคารอิสลาม เป็นที่รู้จักของชุมชนในปัจจุบัน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		มีการปรับประโยชน์การใช้สอยเป็นสำนักงานสำนักงานธนาคารอิสลาม
คะแนนรวม			40	
คะแนนเฉลี่ย			2.67	

9) อาคาร F10

เป็นอาคารเรือนแถว 2 ชั้น 4 คูหา รูปแบบโคโลเนียล อาคารตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกโดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นเรือนตึกแถวยุคแรกของชุมชนท่าวัง มีอายุอาคารประมาณ 100 ปี ปัจจุบันเป็นอาคารร้างไม่มีการใช้สอย ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมิตคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์และด้านวิทยาการและการศึกษาสามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 113 - ภาพที่ 117) (ตารางที่ 34)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

เป็นตึกแถวสองด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล มีการตกแต่งลวดลายของช่องลม ชั้นมีโครงสร้างชั้นล่าง โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคาจั่วมุงกระเบื้องลอนคู่ มีส่วนพื้นชั้นสองยื่นมาคลุมทางเดิน มีค้ำยันรับโค้งรับน้ำหนัก ประตูทางเข้าเป็นบานเฟี้ยมเหล็กพับตลอดช่วงเสา หน้าต่างเป็นกระจกบานเกล็ดทวงกบไม้ อาคารตั้งติดถนนราชดำเนิน พื้นโดยรอบอาคารเป็นตึกแถวในย่านการค้าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และมีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลในบริเวณโดยรอบ

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารตั้งอยู่ในย่านการค้าของชุมชนท่าวัง เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าเดิมบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ ในช่วงที่พ่อค้าชาวจีนมีการติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์และปีนัง เป็นอาคารตึกแถวในยุคแรก มีอายุประมาณ 100 ปี มีสภาพทรุดโทรม แต่ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชน

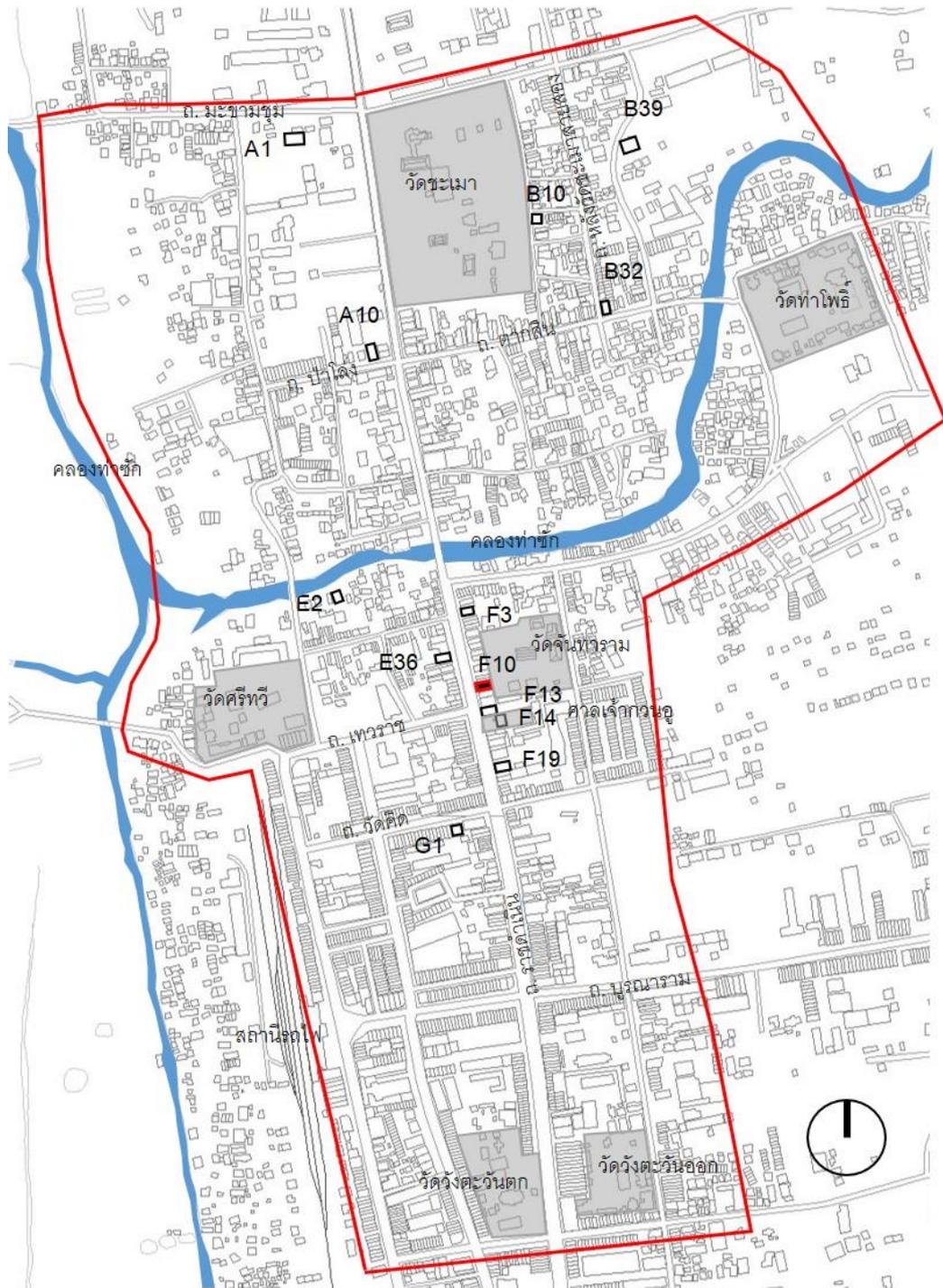
คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

ภายนอกอาคารมีรูปแบบเดิม แสดงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยพื้นชั้นสองยื่นด้านหน้าอาคารให้ร่มเงาและป้องกันแดด มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร หน้าต่างด้านหน้าอาคารเป็นกระจกบานเกล็ดปรับ

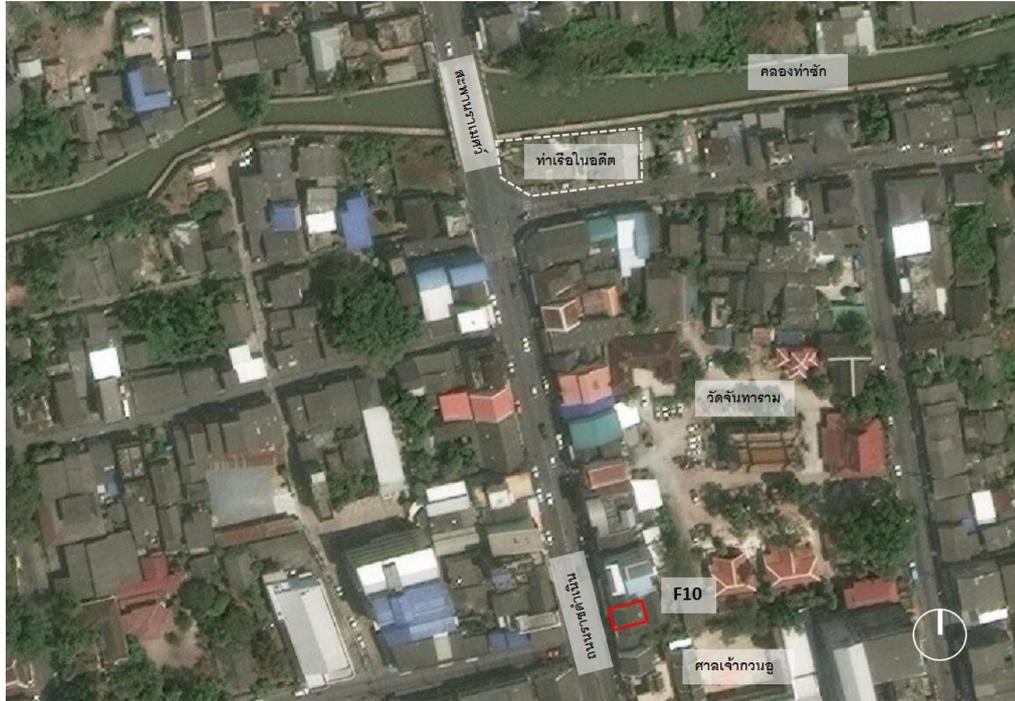
องค์การรับแสงและลมได้ มีพื้นที่สองเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นคลุมทางเดิน เพื่อให้ร่มเงาและป้องกันแดดฝนบริเวณด้านหน้าอาคาร อาคารมีเอกลักษณ์เป็น ตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล หายาก มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อกับค้าขายกับปิ่น ลิงคโปร์ในยุคล่าอาณานิคมของประเทศตะวันตก

อาคาร F10 แม้ในปัจจุบันเป็นอาคารที่ไม่มีการใช้สอย แต่ถือเป็น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่เป็นหลักฐาน สำคัญของประวัติศาสตร์ชุมชนท่าวัง ผ่านตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล จากการรับ อิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ ในช่วงที่พ่อค้าชาวจีนมีการติดต่อกับค้าขายกับสิงคโปร์ และปิ่น

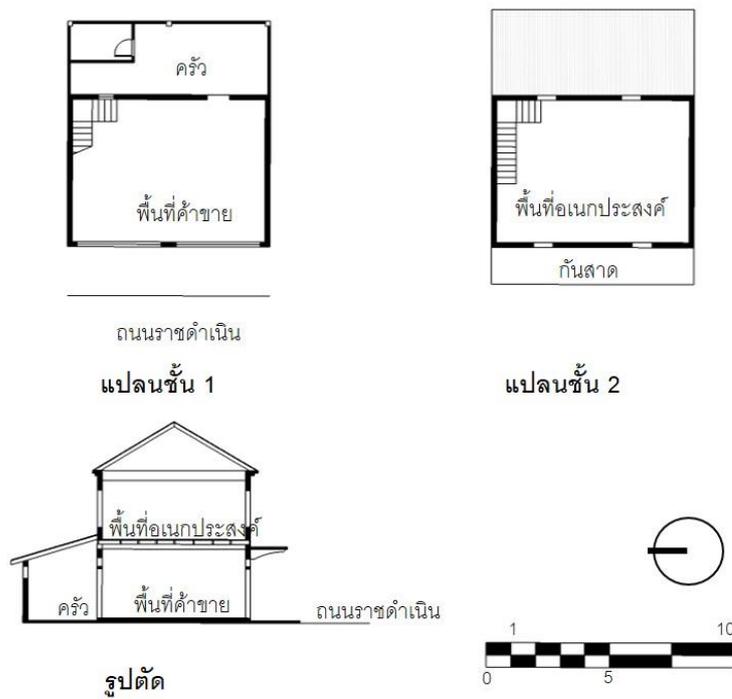

ภาพที่ 113 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10

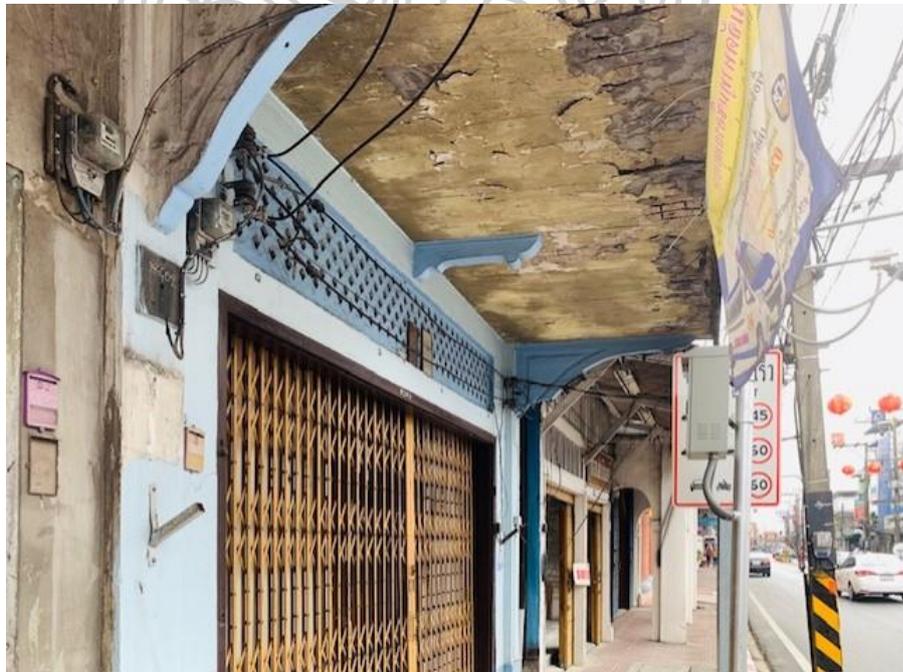
ภาพที่ 114 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10

ภาพที่ 115 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F10

ภาพที่ 116 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F10 มีรูปแบบภายนอกแบบโคโลเนียล ปัจจุบันเป็นอาคารที่ไม่มีการใช้สอย

ภาพที่ 117 แสดงพื้นยื่นชั้นสองคลุมทางเดิน มีค้ำยันรับโค้งรับน้ำหนัก ประตูทางเข้าเป็นบานเฟี้ยม เหล็กพับ และมีการตกแต่งลวดลายของช่องลมในการระบายอากาศภายในอาคาร

ตารางที่ 34 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F10ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา F10	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม		2		ด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล มีการตกแต่งลวดลายของช่องลม
- สถาปัตยกรรม		2		เป็นตึกแถวสองชั้นมีโครงสร้างชั้นล่าง โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก หลังคาจั่ว มุงกระเบื้องลอนคู่ มีส่วนพื้นชั้นสองยื่นมาคลุมทางเดิน มีค้ำยันรับโค้งรับน้ำหนัก ประตูทางเข้าเป็นบานเฟี้ยมเหล็กพับ หน้าต่างเป็นกระจกบานเกร็ดวงกบไม้
- ผังบริเวณ	3			ติดถนนราชดำเนิน ตั้งอยู่ในย่านการค้าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนินที่สร้างในยุคเดียวกัน
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			อาคารตั้งอยู่ในย่านการค้าของชุมชนท่าวัง เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าเดิม บริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ ในช่วงที่พ่อค้าชาวจีนมีการติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์และป็นัง
- เป็นหลักฐาน		2		อาคารมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรม
- มีความเก่าแก่	3			เป็นอาคารตึกแถวในยุคแรก มีอายุประมาณ 100 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		ภายนอกอาคารมีรูปแบบดั้งเดิม
- แสดงภูมิปัญญา	3			ภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยพื้นชั้นสองยื่นด้านหน้าอาคาร ให้ร่มเงาและป้องกันแดด มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร หน้าต่างด้านหน้าอาคารเป็นกระจกบานเกล็ดปรับองศาการรับแสงและลมได้
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล มีพื้นชั้นสองเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กยื่นคลุมทางเดิน
- หายาก	3			มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกับป็นัง สิงคโปร์ในยุคอาณานิคม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีพัฒนาการจากเรือนแถวไม้เป็นตึกแถวโคโลเนียลการใช้สอยเพื่อทำการค้าและที่พักอาศัย
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม	-	-	-	ไม่มีการใช้งาน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น		2		อาคารรูปแบบโคโลเนียลเป็นที่รู้จักของชุมชนในปัจจุบัน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	-	-	-	ไม่มีการใช้งาน
คะแนนรวม			33	
คะแนนเฉลี่ย			2.20	

10) อาคาร F13

เป็นอาคารเรือนแถว 2 ชั้น 2 คูหา รูปแบบโคโลเนียล อาคารตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึกโดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนค้าขายริมคลอง เป็นเรือนตึกแถวยุคแรกของชุมชนท่าวัง มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี ปัจจุบันเป็น ร้านเช่าขายเฟอร์นิเจอร์ ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคมสามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 118 - ภาพที่ 126) (ตารางที่ 35)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมตกแต่งด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่ม (Covered Arched) มีการประดับตกแต่งภายในด้วยลายฉลุไม้บริเวณประตูทางเข้าด้านสถาปัตยกรรมเป็นตึกแถวสองชั้นมีโครงสร้างชั้นล่างเป็นแบบเสาคอนกรีตเป็นผนังรับน้ำหนักแบบก่ออิฐสองชั้น พื้นขัดมัน เป็นที่วางสินค้าเฟอร์นิเจอร์ ด้านหลังมีบ่อน้ำเดิมแต่ไม่มีการใช้งาน พื้นชั้นสองเป็นโครงสร้างไม้ปัจจุบันเป็นที่เก็บของอาคารติดถนนราชดำเนิน อยู่ภายในย่านการค้าที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารตั้งในย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้ากึ่งที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ในช่วงที่มีการติดต่อกับค้าขายกับป็นังและสิงคโปร์ในอดีต อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง มีอายุประมาณ 120 ปี แม้ในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยของอาคารเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์ แต่ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

รูปแบบภายนอกและภายในอาคารยังมีรูปแบบดั้งเดิม มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุดั้งเดิมสูง แสดงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมี

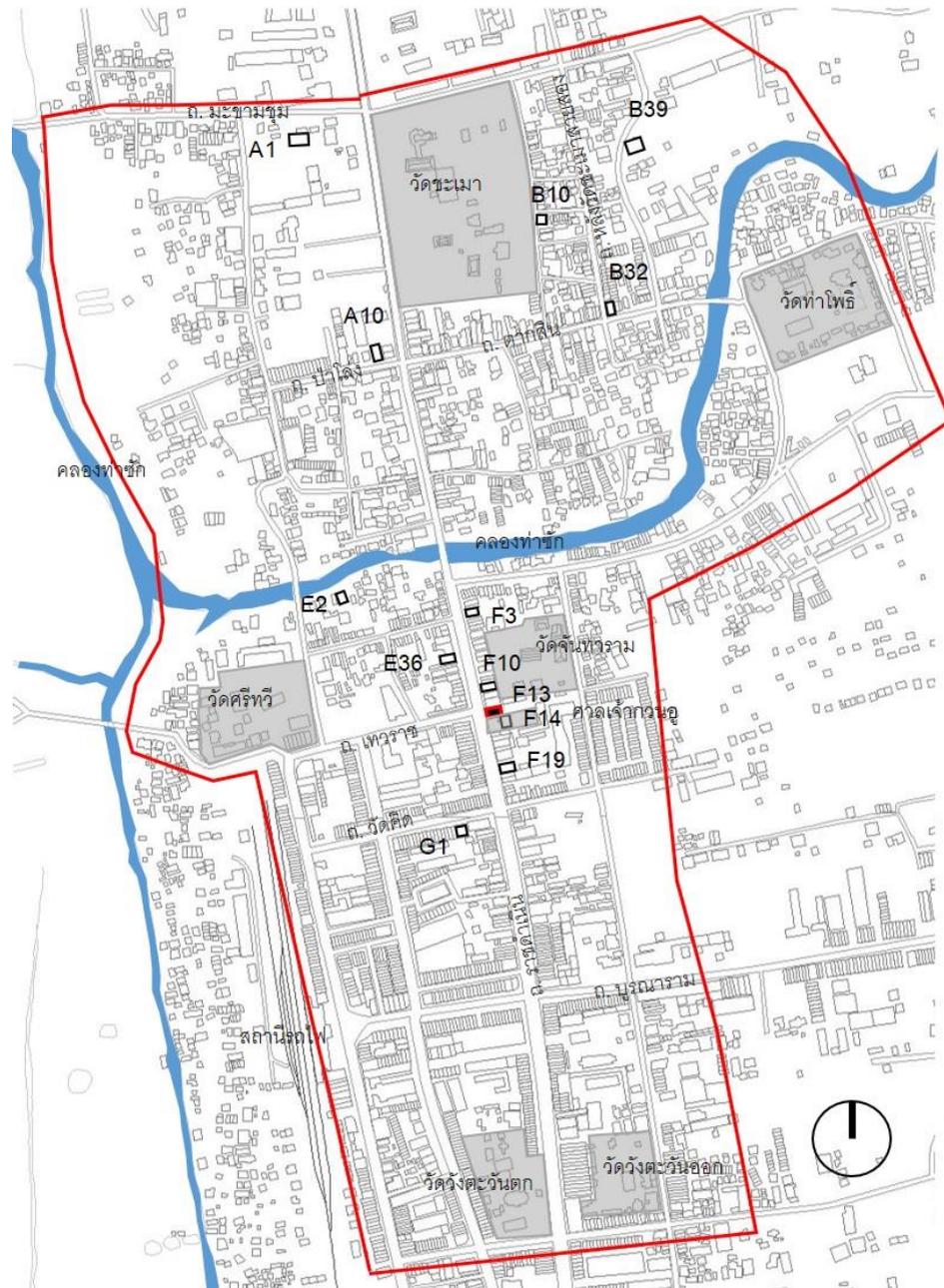
ทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) ผนังรอบอาคารก่ออิฐสองชั้น เป็นผนังรับน้ำหนักเป็นผนังที่ป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร มีช่องลมระบายอากาศ ภายในอาคาร ตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) เป็นอาคารที่มีเอกลักษณ์ของรูปแบบสูงและหายาก

คุณค่าด้านสังคม

อาคารรูปแบบโคโลเนียลเป็นที่รู้จักของชุมชนท่าวังในปัจจุบัน มีความเชื่อที่เกี่ยวกับอาคารโดยมีศาลตั้งอยู่ภายในร้าน หันหน้าออกหน้าร้าน

อาคาร F13 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนตึกแถวยุคแรกในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซึก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการพัฒนาคมนาคมทางบก โดยขยายตัวเป็นร้านค้ากึ่งที่พักอาศัย รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์แบบมีทางเดินในร่ม (Covered Arched) ในช่วงที่มีการติดต่อค้าขายกับป็นังและสิงคโปร์ในอดีต

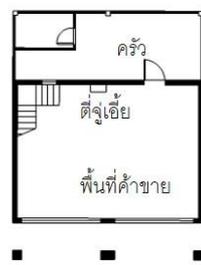

ภาพที่ 118 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13

ภาพที่ 119 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13

ถนนราชดำเนิน

แปลนชั้น 1

แปลนชั้น 2

รูปตัด

ภาพที่ 120 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F13

ภาพที่ 121 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F13 มีรูปแบบภายนอกแบบโคโลเนียลแบบมีทางเดินในร่ม (Covered Arched) ปัจจุบันเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์

ภาพที่ 122 แสดงลายฉลุไม้บริเวณประตูทางเข้าด้านหน้า ลวดลายของราวบันไดไม้แบบตั้ง

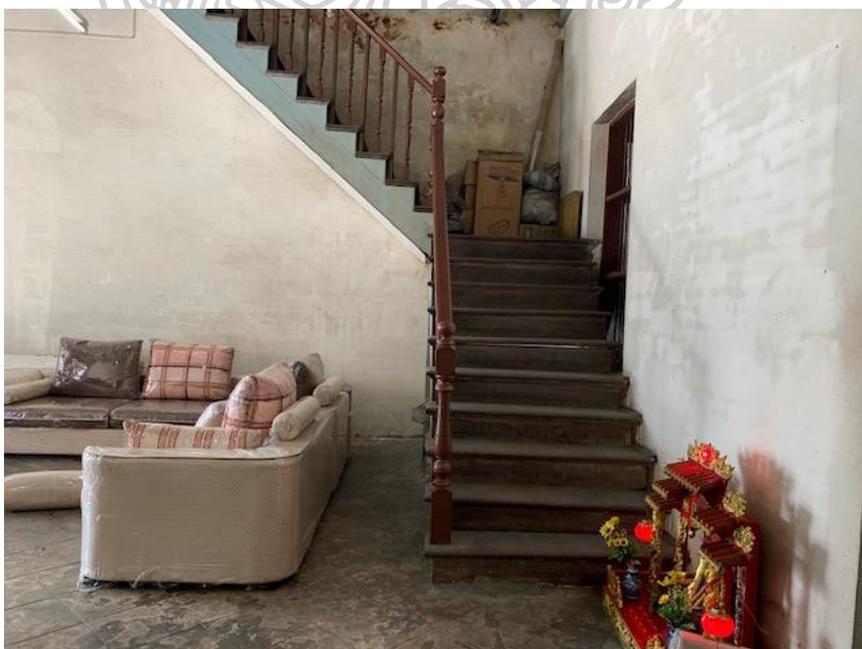
ภาพที่ 123 แสดงอิฐช่องลมลวดลายในยุคแรกสร้างตึกแถว ติดตั้งในผนังสองชั้นบริเวณผนังหลังบ้าน

ภาพที่ 124 แสดงบ่อน้ำโบราณบริเวณหลังบ้าน ปัจจุบันไม่มีการใช้งาน

ภาพที่ 125 แสดงพื้นที่ชั้นสองภายในอาคาร ฝ้าและพื้นเป็นโครงสร้างไม้ วงกบและบานหน้าต่างไม้ ติดตั้งในผนังภายนอกอาคารซึ่งเป็นผนังรับน้ำหนักก่ออิฐสองชั้น มีเหล็กค้ำแนวตั้งเป็นลวดลายที่เรียบง่าย

ภาพที่ 126 แสดงความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับอาคาร โดยมีศาลตั้งอยู่ภายในร้าน หันหน้าออกหน้าร้าน

ตารางที่ 35 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F13 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภท
สิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา F13	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			ด้านหน้าอาคารมีรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่ม (Covered Arched) มีการประดับตกแต่งภายในด้วยลายฉลุไม้บริเวณประตูทางเข้า
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นตึกแถวสองชั้นมีโครงสร้างชั้นล่างเป็นแบบเสาคอนกรีตเป็นผนังรับน้ำหนักแบบก่ออิฐสองชั้น ผนังขัดมัน เป็นที่วางสินค้าเฟอร์นิเจอร์ ด้านหลังมี บ่อน้ำเดิมแต่ไม่มีการใช้งาน ผนังชั้นสองเป็นโครงสร้างไม้ ปัจจุบันเป็นที่เก็บของ
- ผังบริเวณ	3			ติดถนนราชดำเนิน ผนังโดยรอบอาคารเป็นตึกแถวเป็นย่านการค้าที่สำคัญ
- ผังชุมชน	3			มีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารตึกแถวรูปแบบโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			เป็นย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นร้านค้าถึงที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
- มีความเก่าแก่	3			เป็นอาคารตึกแถวในยุคแรก มีอายุประมาณ 120 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม	3			รูปแบบภายนอกและภายในอาคารรักษารูปแบบเดิม มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุดั้งเดิมสูง
- แสดงภูมิปัญญา	3			ภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีทางเดินในร่ม ด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) ผนังรอบอาคารก่ออิฐสองชั้นเป็นผนังรับน้ำหนักเป็นผนังที่ป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched)
- หายาก	3			มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกับป็นัง สิงคโปร์ในยุคล่าอาณานิคม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีพัฒนาการจากเรือนแถวไม้เป็นตึกแถวโคโลเนียลการใช้สอยเพื่อทำการค้าและที่พักอาศัย
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม			1	มีศาลตั้งอยู่ตั้งภายในร้าน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			อาคารรูปแบบโคโลเนียลเป็นที่รู้จักของชุมชนในปัจจุบัน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		มีการใช้สอยเป็นร้านขายเฟอร์นิเจอร์ แต่ผู้เช่าไม่ได้พักที่ร้าน
คะแนนรวม			42	
คะแนนเฉลี่ย			2.80	

11) อาคาร F14

ศาลเจ้ากวนอูก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2430 ในสมัยรัชกาลที่ 5 เดิมเป็นอาคารไม้ ต่อมามีการจัดตั้งเป็นสมาคมพาณิชย์จีนและศาลเจ้าใหม่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้นในบริเวณดังกล่าวใน พ.ศ. 2473 ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการ และการศึกษาและด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเพณีคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 127 - ภาพที่ 134) (ตารางที่ 36)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมมีการประดับตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบจีน มีความสวยงามประกอบด้วยลวดลายรูปมังกร ดอกบัว และสัตว์ต่าง ๆ เน้นสีแดงและสีทองตามความเชื่อของชาวจีน ด้านสถาปัตยกรรมการก่อรูปอาคารเกิดจากความต้องการใช้สอย โดยสร้างเป็นอาคารสองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นส่วนนำรถขึ้น หอเก็บของ และช่องทางถนนเพื่อไปยังลานโล่งด้านหลังศาลเจ้าและตึกสมาคมพาณิชย์จีน ชั้นสองเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพของเทพเจ้ากวนอูและเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ อาคารมีการประดับตกแต่งลวดลายรูปแบบจีน เกิดจากปัจจัยความเชื่อทางวัฒนธรรมชาวจีน อาคารตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนการค้าชาวจีน เป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

ศาลเจ้ากวนอูก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2430 ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยนายหลี่ซำเฮง พ่อค้าคหบดีชาวจีนแต่จิว คนสำคัญของชุมชนท่าวัง และได้ยกพื้นที่ให้ตั้งสมาคมพาณิชย์จีนนครศรีธรรมราช อาคารเดิมเป็นอาคารไม้ และต่อมาสร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กใน พ.ศ.2473 เป็นศูนย์รวมจิตและสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนชาวจีนท่าวังถึงปัจจุบัน อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง มีอายุอาคารประมาณ 90 ปี ถือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

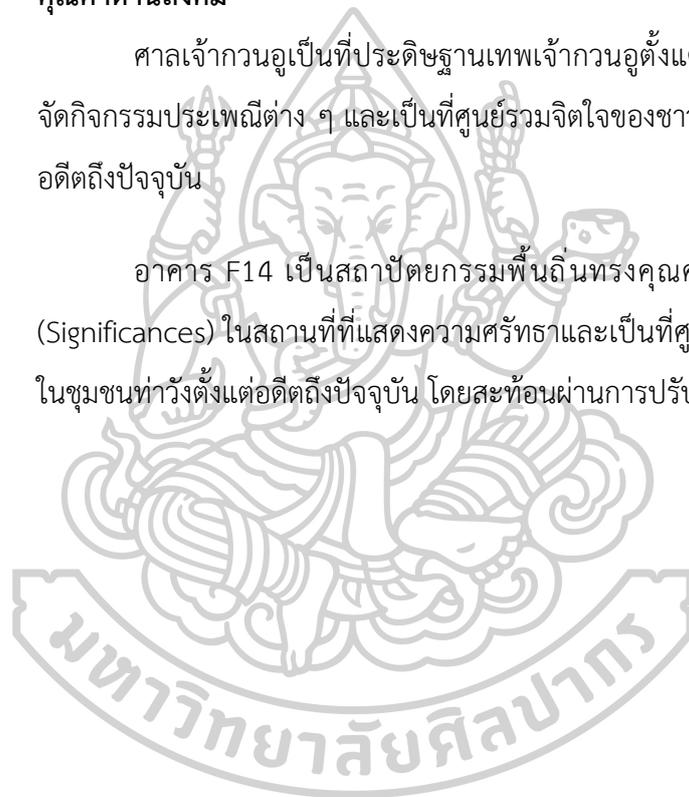
ความแท้ดั้งเดิมของอาคารมีน้อย เนื่องจากอาคารมีการบูรณะและปรับปรุงหลายช่วงเวลา และเป็นศูนย์รวมจิตในของชุมชน แสดงภูมิปัญญาในการจัดการพื้นที่

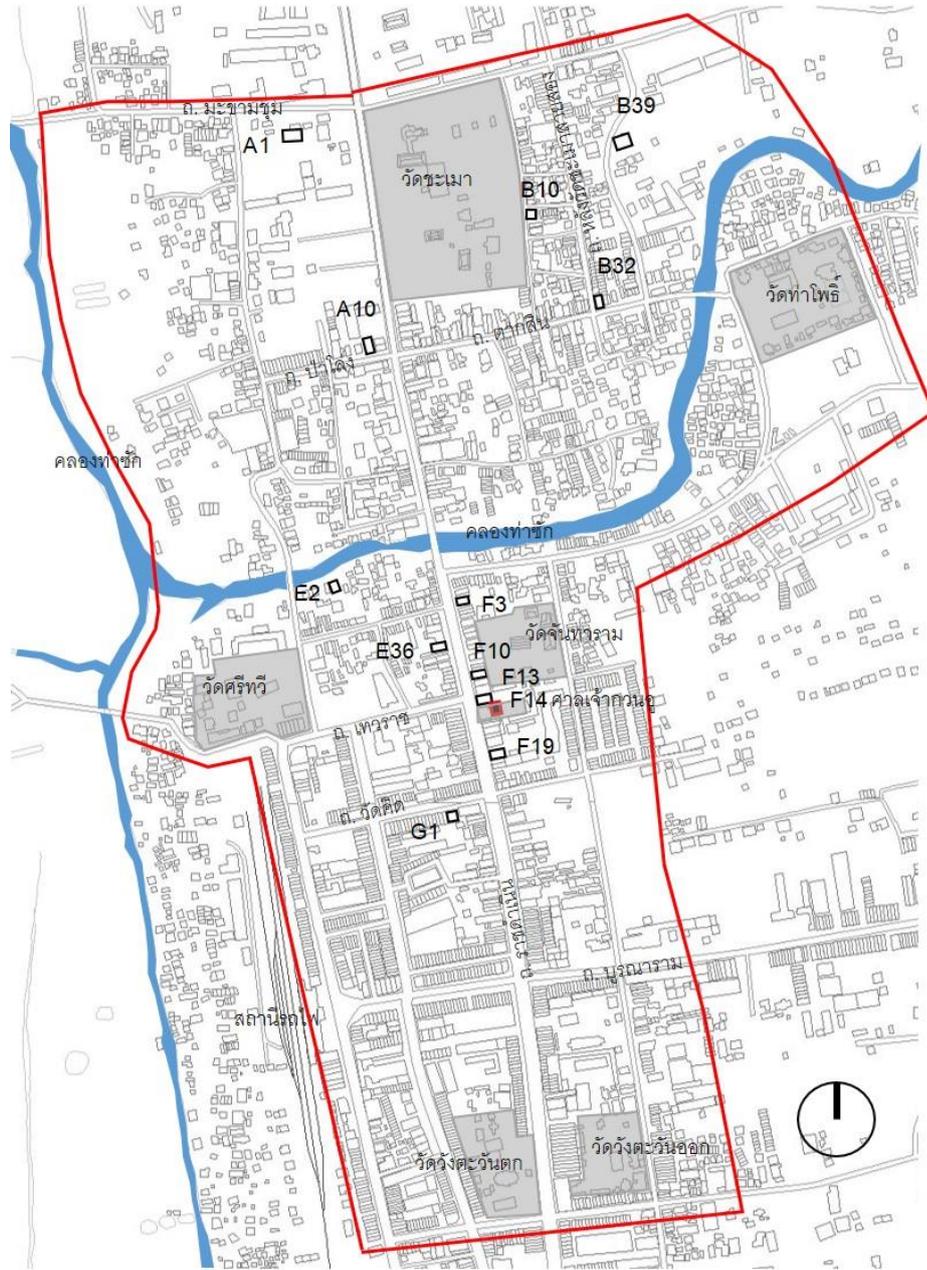
โดยการสร้างอาคารสองชั้น โดยชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานขององค์เทพเจ้ากวนอู ชั้นล่างเป็นสำนักงาน ห้องเก็บของ และทางลอดอาคาร เพื่อเชื่อมกับพื้นที่ลานเอนกประสงค์ด้านหลังอาคาร แสดงเอกลักษณ์โดยการตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบจีน ประกอบด้วยมังกร ดอกบัว และสัตว์ต่าง ๆ เน้นสีแดงและสีทองตามความเชื่อของชาวจีน มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอาคารตามความศรัทธาและความเชื่อของชุมชนและการใช้สอย

คุณค่าด้านสังคม

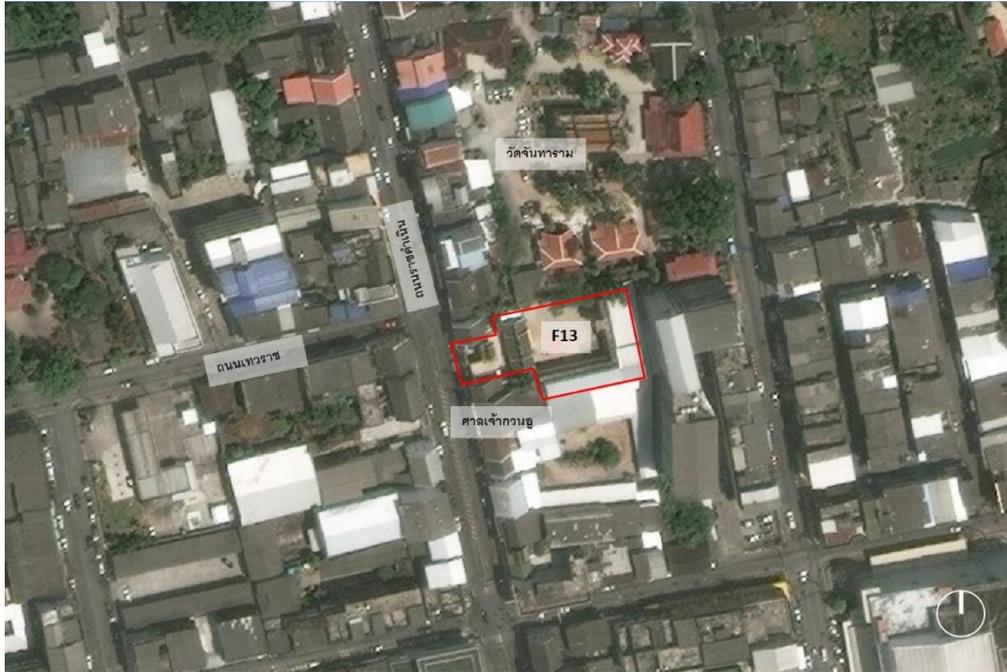
ศาลเจ้ากวนอูเป็นที่ประดิษฐานเทพเจ้ากวนอูตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นที่จัดกิจกรรมประเพณีต่าง ๆ และเป็นที่ยุณยธรรมจิตใจของชาวจีนในชุมชนท่าวังตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

อาคาร F14 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ในสถานที่ที่แสดงความศรัทธาและเป็นที่ยุณยธรรมจิตใจของชาวจีนในชุมชนท่าวังตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยสะท้อนผ่านการปรับปรุงของศาลเจ้ากวนอู

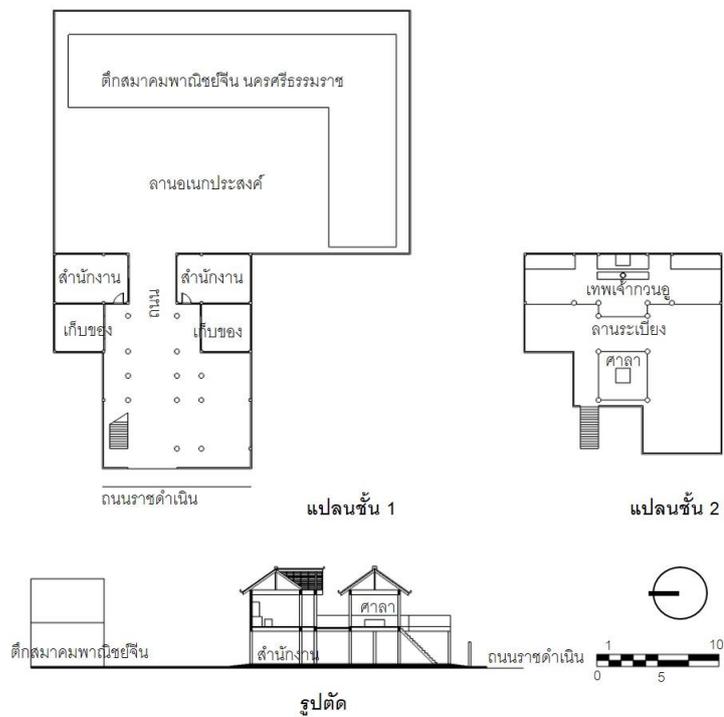

ภาพที่ 127 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14

ภาพที่ 128 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14

ภาพที่ 129 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F14

ภาพที่ 130 แสดงภาพอดีตศาลเจ้ากวนอู คุณชวลิต อังวิทย์ธร ถ่ายเมื่อ พ.ศ. 2473
ที่มา: เมืองคอน.com (2554)

ภาพที่ 131 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F14
มีรูปแบบภายนอกแบบจีน ปัจจุบันเป็นศาลเจ้ากวนอู

ภาพที่ 132 แสดงอาคารศาลเจ้ากวนอู มีโครงสร้างของอาคารดั้งเดิมแต่แรกสร้างเป็นคอนกรีตเหล็ก โดยสร้างใน พ.ศ. 2473 ต่อมามีการบูรณะและตกแต่งเพิ่มในส่วนของลวดลายประดับตกแต่งอาคาร เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการใช้สอยชั้นล่างเป็นส่วนสำนักงาน ชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพของ เทพเจ้ากวนอู

ภาพที่ 133 แสดงรูปเคารพเจ้าพ่อกวนอู ที่นำมาประดิษฐานโดยพ่อค้าชาวจีนแต่จีว ใน พ.ศ. 2430 สมัยรัชกาลที่ 5

ภาพที่ 134 แสดงรูปแบบภายในของศาลเจ้ากวนอู มีการประดับตกแต่งลวดลายรูปแบบจีน

ตารางที่ 36 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F14 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา F14	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			มีการประดับตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบจีน มีความสวยงาม
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นอาคารสองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นส่วนนำรถ งาน ห้องเก็บของ และช่องทางถนนเพื่อไปยังตึกสมาคมพาณิชย์จีน ชั้นสองเป็นที่ประดิษฐานรูปเคารพของเทพเจ้ากวนอูและเทพเจ้าองค์ต่าง ๆ อาคารมีการประดับตกแต่งลวดลายรูปแบบจีน ประกอบด้วยมังกร ดอกบัว และสัตว์ต่าง ๆ เน้นสีแดงและสีทองตามความเชื่อของชาวจีน
- ผังบริเวณ	3			อาคารตั้งริมถนนราชดำเนิน ด้านหลังเป็นพื้นที่เปิดโล่งสำหรับจัดกิจกรรม
- ผังชุมชน	3			อาคารตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนการค้าชาวจีน เป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			ศาลเจ้ากวนอูก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2430 ในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยนายหลี่ซำเฮง พ่อค้าหัดดีชาวจีนแต่จิว คนสำคัญของชุมชนท่าวัง และได้ยกพื้นที่ให้ตั้งสมาคมพาณิชย์จีนนครศรีธรรมราช สร้างเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กใน พ.ศ.2473 เป็นศูนย์รวมจิตและสถานที่จัดกิจกรรมของชุมชนชาวจีนท่าวังถึงปัจจุบัน
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
- มีความเก่าแก่	3			มีอายุอาคารประมาณ 130 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม			1	อาคารมีการบูรณะและปรับปรุงหลายช่วงเวลา เนื่องจากเป็นศูนย์รวมจิตในของชุมชน
- แสดงภูมิปัญญา	3			ภูมิปัญญาในการจัดการพื้นที่โดยการสร้างอาคารสองชั้น โดยชั้นบนเป็นที่ประดิษฐานขององค์เทพเจ้ากวนอู ชั้นล่างเป็นสำนักงาน ห้องเก็บของ และทางลอดอาคาร เพื่อเชื่อมกับพื้นที่ลานเอนกประสงค์ด้านหลังอาคาร
- มีเอกลักษณ์	3			มีการตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบจีน ประกอบด้วยมังกร ดอกบัว และสัตว์ต่าง ๆ เน้นสีแดงและสีทองตามความเชื่อของชาวจีน
- หายาก		2		อาคารรูปแบบจีนประเพณีพบในอาคารศาสนสถานหรือศาลเจ้าของชาวจีน
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			ปรับเปลี่ยนตามความศรัทธาและความเชื่อของชุมชนและการใช้สอย
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิธีกรรม	3			เป็นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวจีนในชุมชนท่าวัง เช่น ไหว้เจ้า กินเจ เป็นต้น

เกณฑ์การพิจารณา F14	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่ยึดของชาวชุมชนท่าวัง
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			เป็นที่ประดิษฐานเทพเจ้ากวนอูตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน
คะแนนรวม	42			
คะแนนเฉลี่ย	2.80			

12) อาคาร F19

ร้านนครพันธ์ เป็นอาคาร 2 ชั้น 2 คูหา เป็นของหลวงจิ้นรัตนวิจารณ์ เป็นบุคคลสำคัญของชุมชนท่าวัง เป็นพ่อค้าชาวจีนที่ทำการค้าขายรุ่งเรืองจนได้รับศักดินาและตำแหน่งทางราชการ ปัจจุบันชั้นล่างเป็นพื้นที่เช่าของสำนักงานของบริษัทนครดีซี ชั้น 2 เป็นที่พักอาศัยของเจ้าของและเป็นทายาทรุ่นหลานของหลวงจิ้นรัตนวิจารณ์ อาคารตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินและใกล้กับพื้นที่ชุมชนริมคลองท่าซึก โดยเป็นเส้นทางการคมนาคมหลักในอดีต เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนริมคลอง เป็นเรือนตึกแถวยุคแรกชั้นล่างสำหรับค้าขายและชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีความค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษา และด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 135 - ภาพที่ 145) (ตารางที่ 37)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ด้านศิลปกรรมด้านหน้าอาคารมีการประดับตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่ม (Covered Arched) มีการประดับตกแต่งภายในบริเวณราวระเบียงและประตูด้วยเหล็กดัดมีลวดลายสวยงาม ด้านสถาปัตยกรรมเป็นอาคารสองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นส่วนสำนักงาน ส่วนด้านหลังมีทางเข้าด้านข้างอาคาร เป็นที่พักอาศัยของเจ้าของอาคาร โดยมีบันไดหลักเชื่อมต่อกับที่พักอาศัยบริเวณชั้นสอง โครงสร้างอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กและก่ออิฐสองชั้นบริเวณผิวนอกอาคาร พื้นชั้น 2 เป็นโครงสร้างไม้ หลังคาจั่วมุงด้วยกระเบื้องคอนกรีต อาคารมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก อันเป็นผลมาจากการ

ติดต่อกับชายกับทางปิ่นและสิงคโปร์ อาคารตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนการค้าชาวจีน เป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และมีความกลมกลืนกับกลุ่มอาคารรูปแบบโคโลเนียลโดยรอบ

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

อาคารเป็นของหลวงจีนรัตนวิจารณ์ เป็นบุคคลสำคัญของชุมชนท่าวัง ตั้งในย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นตึกแถวร้านค้ากึ่งที่พักอาศัย รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ มีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก อันเป็นผลมาจากการติดต่อกับชายกับทางปิ่นและสิงคโปร์ อาคารมีสภาพดี มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี ถือเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

มีการปรับใช้ส่วนค้าขายเดิมเป็นสำนักงาน แต่รูปแบบภายนอกและภายในอาคารมีรูปแบบเดิม มีความครบถ้วนของรูปแบบ โครงสร้างและวัสดุตั้งเดิมสูง แสดงภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) ผนังรอบอาคารก่ออิฐสองชั้นเป็นผนังรับน้ำหนักเป็นผนังที่ป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร และการใช้แสงจากภายนอกเข้าสู่อาคาร อาคารมีเอกลักษณ์สูงโดยอาคารเป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร ชั้นล่างค้าขายชั้นบนเป็นที่พักอาศัย หากเกิดจากการได้รับอิทธิพลรูปแบบการก่อสร้างจากตะวันตกผ่านฝีมือช่างชาวจีนที่อพยพเข้ามาทำการค้าในชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านสังคม

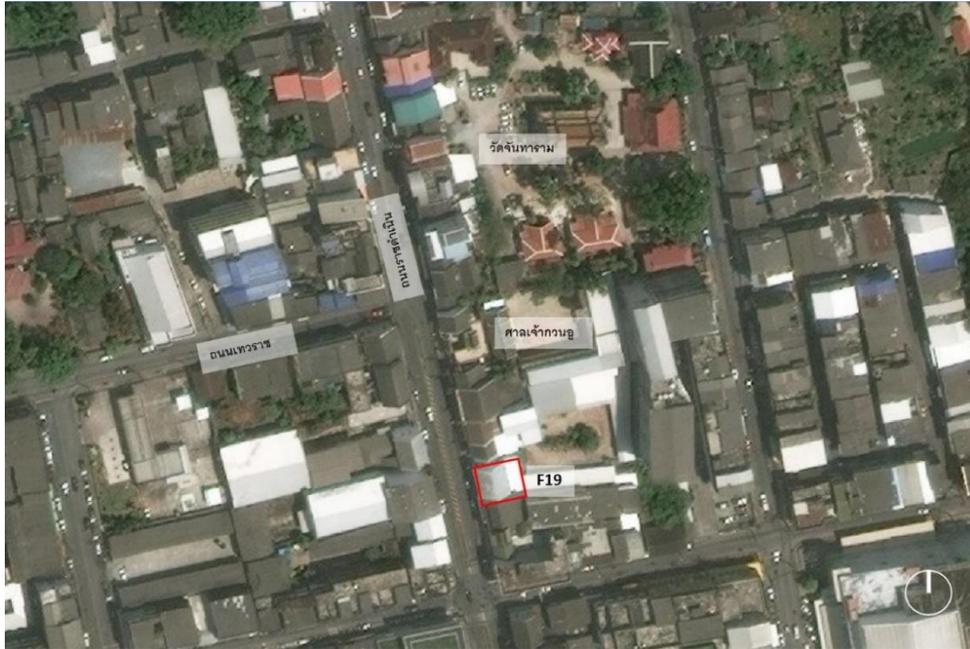
ร้านนครพันธ์เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล ผู้สร้างอาคารคือ หลวงจีนรัตนวิจารณ์เป็นบุคคลสำคัญของเมืองเป็นชาวจีนที่ค้าขายจนได้รับศักดินาและตำแหน่งราชการ เป็นที่รู้จักของชุมชนท่าวังในปัจจุบัน เป็นสำนักงานสำหรับจองตั๋วสายการ

บินที่เปิดมาแล้วกว่า 30 ปี มีความเชื่อที่เกี่ยวกับอาคารโดยมีหิ้งพระและบรรพบุรุษอยู่ใน ส่วนพักอาศัยบริเวณชั้น 2 ปัจจุบัน

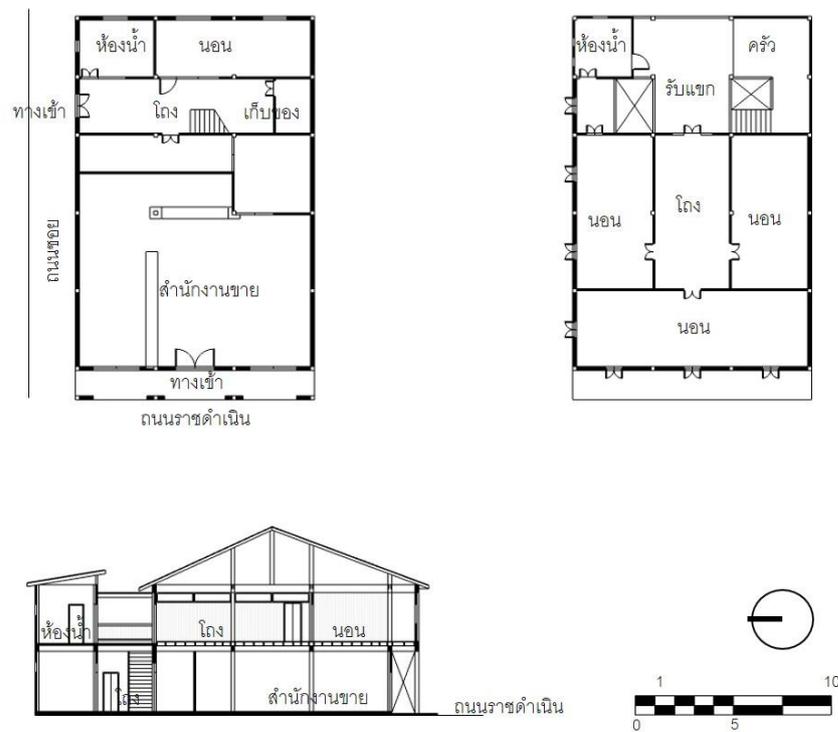
อาคาร F19 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนตึกแถวยุคแรกในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชน คำขायริมคลองท่าซึก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการพัฒนาคมนาคมทางบก รูปแบบการคำขायริมถนนโดยการรับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์ในช่วงที่ เจ้าของตึกแถวคือ หลวงจันรัตนวิจารณ์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของชุมชนมีการติดต่อ คำขायกับปิ่นังและสิงคโปร์ในอดีต เป็นจุดเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชุมชนทำ ว่างเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาค รวมถึงตึกแถวหลังนี้ได้สืบทอดการใช้สอยอย่าง ต่อเนื่องเป็นของรันทานของตระกูลในปัจจุบัน

ภาพที่ 136 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F19

ภาพที่ 137 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า F19

ภาพที่ 138 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว F19 มีรูปแบบโคโลเนียล ด้านหน้าอาคารมีทางเดินในร่ม (Covered Arched)

ภาพที่ 139 แสดงการปรับใช้พื้นที่ค้าขายเดิมของอาคาร F19 เป็นสำนักงานขายตัวเครื่องบิน โดยแสดงโครงสร้างไม้พื้นชั้น 2 ของอาคารเดิม

ภาพที่ 140 แสดงผนังกันห้องบริเวณชั้น 2 เป็นผนังไม้ ด้านบนเป็นมุ้งลวดและกระจก เพื่อการระบายอากาศและรับแสงจากภายนอกเข้าสู่อาคาร

ภาพที่ 141 แสดงพื้นที่ชั้น 2 ส่วนด้านหลังอาคารมีการใช้สอยเป็นพื้นที่ครัวและส่วนรับประทานอาหาร

ภาพที่ 142 แสดงส่วนด้านหลังอาคารบริเวณชั้น 1 ได้แยกเป็นส่วนของที่พักอาศัยของเจ้าของบ้าน มีบันไดหลักเป็นคอนกรีตเชื่อมต่อกับพื้นที่พักอาศัยชั้น 2

ภาพที่ 143 แสดงประตูกระจกหน้าห้องนอนชั้น 2 สามารถรับแสงธรรมชาติจากภายนอกส่องผ่านไปยังพื้นที่โถง

ภาพที่ 144 แสดงประตูหลักส่วนด้านหลังอาคารบริเวณชั้น 2 เป็นวงกบไม้ บานประตูไม้ผสมกระจก และเหล็กตะแกรงเหล็กฉีก เพื่อสร้างความปลอดภัยและรับแสงจากภายนอกอาคาร

ภาพที่ 145 แสดงราวเหล็กกระเบื้องทางเดินชั้น 2 ในส่วนพักอาศัย มีลวดลายที่สวยงาม

ตารางที่ 37 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น F19 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภ
สิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา F19	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			ด้านหน้าอาคารมีการประดับตกแต่งด้วยลวดลายรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่ม (Covered Arched) มีการประดับตกแต่งภายในบริเวณราวระเบียงและประตูด้วยเหล็กดัดมีลวดลายสวยงาม
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นอาคารสองชั้น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นล่างเป็นส่วนสำนักงาน ส่วนด้านหลังเป็นที่พักอาศัยของเจ้าของอาคาร โดยมีบันไดหลักเชื่อมต่อกับที่พักอาศัยบริเวณชั้นสอง โครงสร้างอาคารเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กและก่ออิฐสองชั้นบริเวณผิวนอกอาคาร พื้นชั้น 2 เป็นโครงสร้างไม้ หลังคาจั่วมุงด้วยกระเบื้องคอนกรีต อาคารมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก อันเป็นผลมาจากการติดต่อค้าขายกับทางปิ่นังและสิงคโปร์
- ผังบริเวณ	3			อาคารตั้งริมถนนราชดำเนิน พื้นโดยรอบเป็นตึกแถวเป็นย่านการค้าที่สำคัญ
- ผังชุมชน	3			อาคารตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนการค้าชาวจีน เป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			อาคารเป็นของหลวงจีนรัตนวิจารณ์ เป็นบุคคลสำคัญของชุมชนท่าวัง ตั้งในย่านการค้าของชุมชนที่ต่อเนื่องจากย่านการค้าบริเวณคลองท่าซึกซึ่งในช่วงที่มีการใช้การสัญจรทางน้ำในอดีต โดยขยายตัวเป็นตึกแถวร้านค้ากึ่งที่พักอาศัยในยุคแรก รูปแบบอาคารได้รับอิทธิพลจากตึกแถวในสิงคโปร์
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง
- มีความเก่าแก่	3			มีอายุอาคารประมาณ 120 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม	3			มีการปรับใช้ส่วนค้าขายเดิมเป็นสำนักงาน แต่รูปแบบภายนอกและภายในอาคารมีรูปแบบเดิม มีความครบถ้วนของการใช้วัสดุดั้งเดิมสูง
- แสดงภูมิปัญญา	3			ภูมิปัญญาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมฝีมือช่าง และการจัดการพื้นที่โดยมีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) ผังรอบอาคารก่ออิฐสองชั้นเป็นผนังรับน้ำหนักเป็นผนังที่ป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร และการใช้แสงจากภายนอกเข้าสู่อาคาร
- มีเอกลักษณ์	3			เป็นตึกแถวรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) ชั้นล่างค้าขายชั้นบนเป็นที่พักอาศัย
- หายาก	3			มีเฉพาะเมืองที่มีการติดต่อค้าขายกับปิ่นัง สิงคโปร์ในยุคล่าอาณานิคม
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีพัฒนาการจากเรือนแถวไม้เป็นตึกแถวโคโลเนียล ที่สอดคล้องกับภูมิอากาศท้องถิ่น

เกณฑ์การพิจารณา F19	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อเท็จจริง			1	มีหิ้งพระ และหิ้งบรรพบุรุษติดผนังบริเวณชั้นสอง
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			ผู้สร้างอาคารคือ หลวงจันทน์วิจารณ์ เป็นบุคคลสำคัญของเมืองเป็นชาวจีนที่ค้าขายจนได้รับศักดินาและตำแหน่งราชการ เป็นที่รู้จักของชุมชนในปัจจุบัน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			มีการใช้สอยชั้น 1 เพื่อทำการค้าในยุคแรกต่อมาปรับเป็นสำนักงานขายตัวเครื่องบินในปัจจุบันและชั้น 2 เป็นที่อยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน
คะแนนรวม			43	
คะแนนเฉลี่ย			2.86	

13) อาคาร G1

ร้าน นครโอชา เป็นร้านขายอาหารเก่าแก่ เช่น ก๋วยเตี๋ยว ข้าวมันไก่ เป็นที่รู้จักของชาวมุขชนท่าวัง มีอดีตคนสำคัญของประเทศเคยมารับประทานอาหารที่ร้านหลายท่าน เช่น นายสมิคร สุนทรเวช และนายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย ร้านตั้งอยู่ริมถนนวัดคิตรี เป็นอาคารสองชั้นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น อาคารมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีอายุอาคารตั้งแต่เปิดกิจการประมาณ 60 ปี ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านประวัติศาสตร์ และด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดการประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 146 - ภาพที่ 150) (ตารางที่ 38)

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

ร้านนครโอชาเป็นร้านเก่าแก่ของชาวมุขชนท่าวัง ตั้งริมถนนวัดคิตรีเป็นถนนที่เชื่อมถนนราชดำเนินไปยังโรงหนังซึ่งตั้งอยู่ท้ายของถนนวัดคิตรี ในอดีตถนนวัดคิตรีเต็มไปด้วยร้านค้าและร้านขายอาหารจำนวนมาก ในปัจจุบันโรงหนังและร้านค้าหลายร้านได้ยกเลิกกิจการไปแล้ว แต่ร้านยังเป็นที่นิยมของคนในชุมชนท่าวังและผู้มาเยือน อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง อุปกรณ์ใช้สอยส่วนใหญ่ในร้านยังเป็นของดั้งเดิมและมีการใช้งานอยู่จนถึงปัจจุบัน มีอายุอาคารประมาณ 60 ปี ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวมุขชนท่าวังที่สำคัญ

คุณค่าด้านสังคม

ร้านนครโอชามีความผูกพันกับท้องถิ่นโดยเป็นที่รู้จักของชาวชุมชนท่าวัง และผู้มาเยือน มีบุคคลสำคัญในระดับประเทศหลายท่านเคยมารับประทานอาหารที่ร้าน มีการใช้สอยอย่างต่อเนื่องโดยเป็นร้านขายอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวและข้าวมันไก่ตั้งแต่รุ่นพ่อจนถึงปัจจุบัน

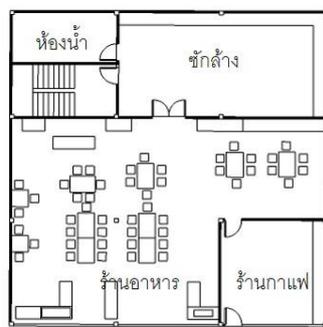
อาคาร G1 เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงความผูกพันกับท้องถิ่นโดยเป็นที่รู้จักของชาวชุมชนท่าวัง และผู้มาเยือน มีการใช้สอยอย่างต่อเนื่องโดยเป็นร้านขายอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวและข้าวมันไก่ตั้งแต่รุ่นพ่อจนถึงปัจจุบัน

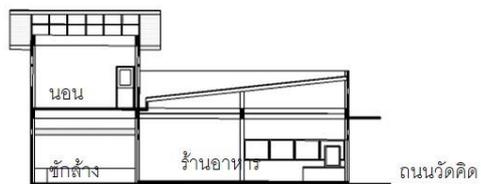
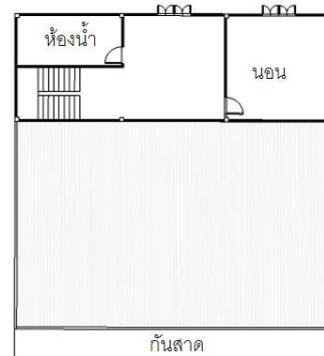

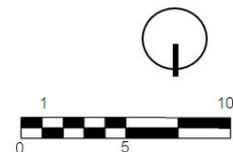
ภาพที่ 147 แสดงภาพถ่ายทางอากาศตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า G1

ถนนวัดคิด

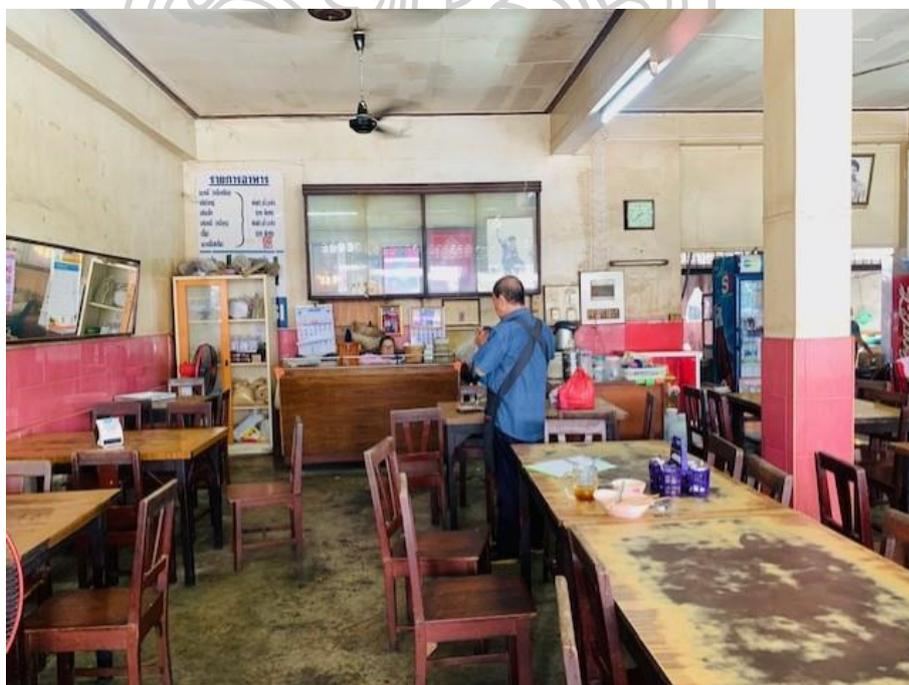
ถนนวัดคิด

ภาพที่ 148 แสดงแปลนและรูปตัดอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า G1

ภาพที่ 149 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว G1 เป็นร้านขายอาหาร

ภาพที่ 150 แสดงการจัดพื้นที่การใช้สอยภายในร้าน โดยมีโต๊ะ เก้าอี้และตู้ เป็นอุปกรณ์ภายในร้าน ตั้งแต่ยุคเริ่มเปิดกิจการ

ตารางที่ 38 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น G1 ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา G1	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม			1	มีการประดับตกแต่งอาคารน้อย ภายในร้านมีการประดับกรอบรูปจำนวนมาก
- สถาปัตยกรรม			1	เป็นร้านอาหารจำนวนสามห้อง โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กสองชั้น ชั้นล่างเป็นส่วนร้านอาหาร ด้านหลังเป็นส่วนล้างจาน ชั้นบนเป็นที่พัก
- ผังบริเวณ		2		อาคารติดถนนวัดคิด พื้นโดยรอบอาคารเป็นตึกแถว
- ผังชุมชน		2		อาคารมีความกลมกลืนกับอาคารพาณิชย์สมัยใหม่และเรือนแถวไม้โดยรอบ
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			เป็นร้านเก่าแก่ที่ตั้งริมถนนวัดคิดเป็นถนนที่เชื่อมถนนราชดำเนินไปยังโรนิงซึ่งตั้งอยู่ท้ายของถนนวัดคิด ในอดีตถนนวัดคิดเต็มไปด้วยร้านค้าและร้านขายอาหารจำนวนมาก ในปัจจุบันโรนิงและร้านค้าหลายร้านได้ยกเลิกกิจการไปแล้ว แต่ร้านยังเป็นที่นิยมของคนในชุมชนท่าวังและผู้มาเยือน
- เป็นหลักฐาน		2		อาคารมีสภาพดี โครงสร้างมั่นคงแข็งแรง อุปกรณ์ใช้สอยส่วนใหญ่ในร้านยังเป็นของดั้งเดิมและมีการใช้งานอยู่จนถึงปัจจุบัน
- มีความเก่าแก่		2		มีอายุอาคารประมาณ 60 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		โครงสร้างอาคารและอุปกรณ์การใช้สอยภายในร้าน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ตู้โชว์ยังเป็นของดั้งเดิม ปัจจุบันมีการเพิ่มพื้นที่ขายกาแฟสด
- แสดงภูมิปัญญา			1	ภูมิปัญญาด้านปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยมีการระบายอากาศภายในร้านโดยไม่ติดเครื่องปรับอากาศ และยกเพดานสูงเพื่อกันความร้อน
- มีเอกลักษณ์			1	เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทั่วไป
- หายาก			1	เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กที่พบได้ทั่วไป
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ			1	ปัจจุบันปรับเพิ่มพื้นที่ขายกาแฟสดมุมด้านหน้าร้าน จากปัจจัยความนิยมดื่มกาแฟสด
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม			1	มีความเชื่อหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับร้านน้อย
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นที่รู้จักของชาวชุมชนท่าวังและผู้มาเยือน
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	3			เป็นร้านขายอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวและข้าวมันไก่ตั้งแต่รุ่นพ่อจนถึงปัจจุบัน
คะแนนรวม			26	
คะแนนเฉลี่ย			1.73	

ตารางที่ 39 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยวในพื้นที่ชุมชนท่า
วัง

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคุณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐาน	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับท้องถิ่น	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
A1	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	1	2	2	32	2.31	**
A10	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	1	2	2	30	2.00	**
B10	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	1	2	2	32	2.13	***
B32	1	1	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	1	3	3	34	2.27	***
B39	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	36	2.40	*** *
E2	1	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	1	2	3	36	2.40	*** *
E36	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1	3	3	41	2.73	*** *
F3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	1	3	2	40	2.67	*** *
F10	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	0	2	0	34	2.27	***
F13	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2	42	2.80	*** *
F14	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	2	3	3	3	3	42	2.80	*** *
F19	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	43	2.86	*** *
G1	1	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1	1	3	3	26	1.73	**

สัญลักษณ์

มีคุณค่ามากด้านสุนทรียภาพ

มีคุณค่ามากด้านวิทยาการและการศึกษา

มีคุณค่ามากด้านประวัติศาสตร์

มีคุณค่ามากด้านสังคม

เกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจน

ชัดเจนมาก = 3 คะแนน, ชัดเจนปานกลาง = 2 คะแนน, ชัดเจนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0

คะแนน

มีการจัดลำดับคุณค่าเพื่อเป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า คือ

- 1) ได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามากอย่างน้อย 1 เกณฑ์ (2 – 3 คะแนน)
- 2) พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยเป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 3 คะแนน พิจารณาจากคะแนนรวมคือ
  - 2.01 – 3.00 คะแนน อันดับหนึ่งมีคุณค่ามากเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า”
  - 1.01 – 2.00 คะแนน อันดับดับสองมีคุณค่าปานกลางเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญ”
  - 0.01 – 1.00 คะแนน อันดับสามมีค่าน้อยเป็น “มรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”

ประเภทกลุ่มอาคาร

1) กลุ่มอาคารโคโลเนียลจำนวน 30 หลัง

กลุ่มอาคารโคโลเนียลจำนวน 30 หลังในพื้นที่ชุมชนท่าวังประกอบด้วยอาคารเรือนแถว 2 ชั้นจำนวน 26 หลังได้แก่ C1, D2, D9, E34, E35, E36, E37, F2, F3, F5, F10, F11, F13, F15, F19, F32, G3, G6, G11, G12, G13, H1, H3, H7, H8 และ J3 มีการใช้ประโยชน์อาคารส่วนใหญ่เพื่อค้าขายและอาคารที่ไม่มีการใช้งาน อาคารเรือนเดี่ยวจำนวน 2 ชั้นจำนวน 3 หลังได้แก่ E41, F31 และ H9 อาคารเรือนเดี่ยวชั้น มีการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อยู่ออาศัย เดี่ยวจำนวน 1 หลังได้แก่ F44 มีการใช้ประโยชน์อาคารเป็นโรงเรียนอนุบาลวัดจันทาราม อาคารส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณริมถนนราชดำเนิน เป็นอาคารโครงสร้างคอนกรีต และโครงสร้างไม้ผสมคอนกรีต มีอายุอาคารตั้งแต่ 80 – 120 ปี โดยกลุ่มอาคารโคโลเนียลถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ และด้านวิทยาการและการศึกษา สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้ (ภาพที่ 151 - ภาพที่ 152) (ตารางที่ 40)

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

กลุ่มอาคารโคโลเนียลในพื้นที่ชุมชนท่าวังส่วนใหญ่ตั้งอยู่ริมสองฝั่งถนนราชดำเนิน แม้ว่าจะมีตึกแถวยุคใหม่สร้างขึ้นระหว่างอาคาร หรือมีรูปแบบด้านหน้าอาคารที่ไม่เหมือนกัน แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมของย่าน กลุ่มอาคารโคโลเนียล แสดงความกลมกลืนและมีความเป็นเอกภาพ แสดงความสวยงามของกลุ่มสถาปัตยกรรมรูปแบบโคโลเนียล และส่งเสริมให้ภูมิทัศน์ของชุมชนมีความสวยงาม

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

กลุ่มอาคารโคโลเนียลในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชนท่าวัง โดยแสดงถึงวิวัฒนาการของย่านการค้าชุมชนท่าวังในอดีต ในช่วงที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาทำการค้าขายจนเป็นศูนย์กลางการค้า และมีติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์และป็นัง

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

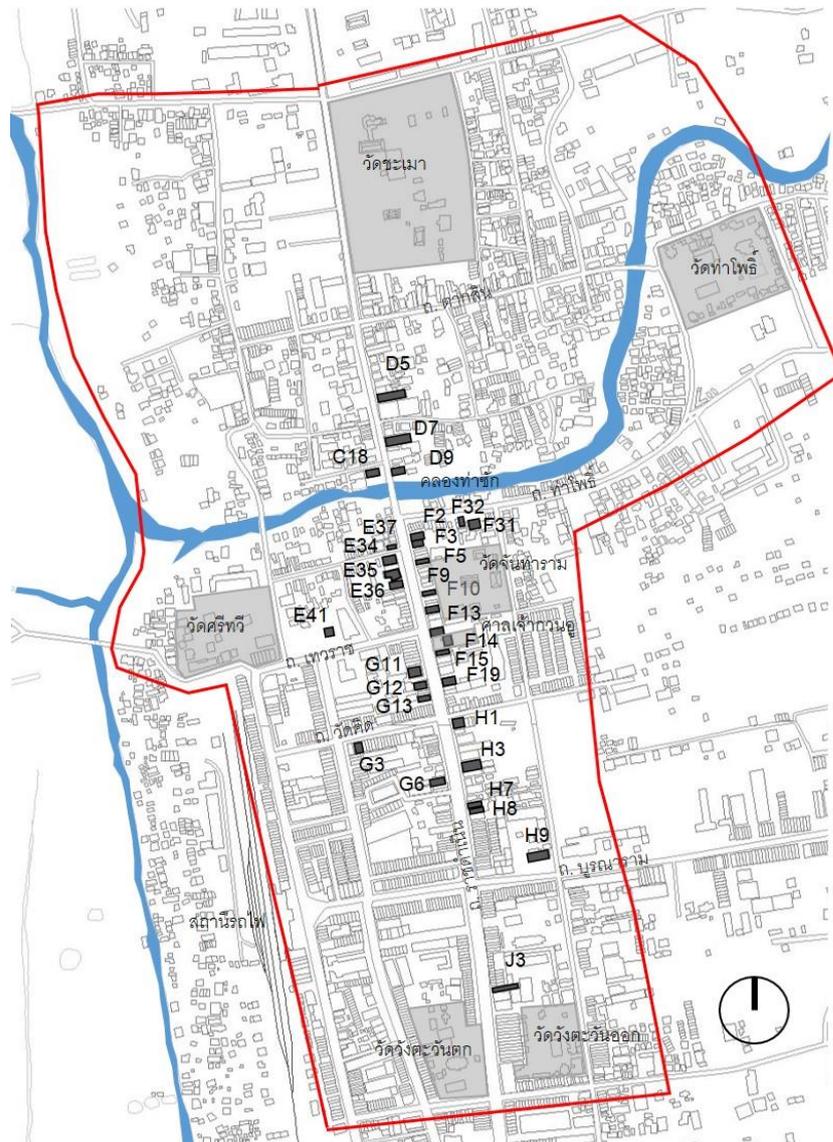
กลุ่มอาคารโคโลเนียลเป็นแหล่งข้อมูลของสถาปัตยกรรมรูปแบบโคโลเนียล ที่แสดงรูปแบบและประโยชน์การใช้สอยของอาคารที่มีความเป็นเอกลักษณ์ สร้างจากฝีมือช่างชาวจีนมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก ผังด้วยภูมิปัญญาในการใช้สอยพื้นที่ การระบายอากาศและการรับแสงในอาคาร บางหลังยังเก็บรูปแบบอาคารไว้แต่มีการใช้ประโยชน์อาคารให้สอดคล้องกับการค้าในปัจจุบัน มีปรับเปลี่ยนการใช้สอยพื้นที่ส่วนค้าขายเดิมเป็นสำนักงาน

คุณค่าด้านสังคม

กลุ่มอาคารโคโลเนียล มีความผูกพันและเป็นที่รู้จักของชาวชุมชนท่าวังและชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะตึกแถวที่ตั้งอยู่ริมสองฝั่งถนนราชดำเนิน ยังมีการใช้สอยอาคารอย่างต่อเนื่องโดยทำหน้าที่รองรับกิจกรรมการค้าและที่อยู่อาศัยของชุมชนในอดีตถึงปัจจุบัน

กลุ่มอาคารโคโลเนียล เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่ามีคุณค่าความสำคัญ (Significances) ที่แสดงรูปแบบเรือนตึกแถวยุคแรกในพื้นที่ต่อเนื่องจากชุมชนค้าขายริมคลองท่าซึก การก่อรูปอาคารเกิดจากปัจจัยของการพัฒนา

คมนาคมทางบก รูปแบบการค้าขายริมถนนโดยการรับอิทธิพลจากตึกแถวใน
สิงคโปร์ในช่วงที่พ่อค้าชาวจีนในชุมชนท่าวังมีการติดต่อค้าขายกับป็นังและสิงคโปร์
ในอดีต เป็นจุดเปลี่ยนทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชุมชนท่าวังเป็นศูนย์กลางการค้าของ
ภูมิภาค

ภาพที่ 151 แสดงตำแหน่งของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าประเภทกลุ่มอาคาร ประกอบด้วย
อาคารรูปแบบโคโลเนียลจำนวน 30 หลัง

ภาพที่ 152 แสดงกลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าประเภทกลุ่มสิ่งก่อสร้าง ประกอบด้วย อาคารรูปแบบโคโลเนียลจำนวน 30 หลัง

ตารางที่ 40 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทกลุ่มอาคารในพื้นที่ชุมชนท่าวัง

เกณฑ์การพิจารณา กลุ่มอาคารโคโลเนียล	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			มีการตกแต่งอาคารที่สวยงาม บางหลังนำเข้าอุปกรณ์ที่ใช้ภายในอาคารจากสิงคโปร์ เช่น ราวลูกรัง ช่องลม
- สถาปัตยกรรม	3			สร้างจากฝีมือช่างชาวจีนมีรูปแบบผสมผสานระหว่างจีนกับตะวันตก เป็นผลจากการติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์ในอดีต พื้นที่ด้านล่างอาคารเป็นส่วนค้าขายชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยหรือเก็บของ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการอยู่อาศัยของชาวจีนในอดีต เป็นอาคาร 2 ชั้น 2 – 3 คูหา
- ผังบริเวณ	3			พื้นที่ชั้นล่างเพื่อการค้ามีความสัมพันธ์กับการวางตัวอาคารหันหน้าแคบเข้าสู่ถนนราชดำเนิน
- ผังชุมชน	3			กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียลตั้งอยู่ริมถนนราชดำเนินทั้ง 2 ผังและใกล้กับคลองท่าซึกซึ่งเป็นเส้นทางการคมนาคมทางน้ำหลักในอดีต แม้รูปแบบอาคารจะไม่เหมือนกัน แต่มีความเป็นเอกภาพหรือลักษณะร่วมของอาคารที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการของย่านการค้าชุมชนท่าวังในอดีต ในช่วงที่มีการติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์และป็นัง
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียลแสดงถึงวิวัฒนาการของย่านการค้าชุมชนท่าวังในอดีต ในช่วงที่มีชาวจีนอพยพเข้ามาทำการค้าขายจนเป็นศูนย์กลางการค้า และติดต่อค้าขายกับสิงคโปร์และป็นัง
- เป็นหลักฐาน		2		อาคารส่วนใหญ่ยังมีสภาพสมบูรณ์ โดยสะท้อนเรื่องราวผ่านกลุ่มอาคารและวัฒนธรรม ในการเป็นย่านการค้าที่สำคัญในอดีต
- มีความเก่าแก่	3			กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียลมีความเก่าแก่มากมีอายุอาคาร 80 – 140 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียลบางหลังยังเก็บรูปแบบอาคารไว้แต่มีการใช้ประโยชน์อาคารให้สอดคล้องกับการค้าในปัจจุบัน เช่นการติดป้ายโฆษณาด้านหน้าอาคาร
- แสดงภูมิปัญญา	3			การระบายอากาศ การรับแสง และการใช้สอยภายในอาคาร
- มีเอกลักษณ์	3			กลุ่มอาคารโคโลเนียลมีลักษณะเฉพาะสูงด้านรูปแบบและการใช้สอยภายในอาคาร
- หายาก		2		กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียล อาจพบได้ในจังหวัดอื่นๆ ทางภาคใต้ แต่ในหลายพื้นที่ได้ดำเนินการอนุรักษ์เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			มีการปรับใช้รูปแบบของสถาปัตยกรรมตะวันตกกับวัฒนธรรมของชาวจีน บางหลังมีการปรับใช้ประโยชน์การใช้สอยอาคารเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการค้าในปัจจุบัน
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อพิพาทกรรม			1	มีความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับอาคาร ขึ้นกับเจ้าของหรือผู้เช่าอาคาร มีที่จูเอี้ยหิ้งพระหรือหิ้งบรรพบุรุษ

เกณฑ์การพิจารณา กลุ่มอาคารโคโลเนียล	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นที่รู้จักและคุ้นเคยของชาวชุมชนท่าวังและชาวต่างอำเภอ
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		ตึกแถวส่วนใหญ่มีการใช้งานในเชิงพาณิชย์ กรรมสิทธิ์เป็นของเจ้าของหรือผู้เช่า บางหลังไม่มีคนอยู่อาศัย
คะแนนรวม	39			
คะแนนเฉลี่ย	2.60			กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า

หลังจากการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบสิ่งก่อสร้างเดี่ยว และประเภทกลุ่มอาคารผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์มาตรฐานประเมินคุณค่าโบราณสถานในพื้นที่ชุมชนท่าวัง 3 แห่ง คือ

- 1) อาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์
- 2) กุฏิวัดจันทาราม
- 3) กุฏิวัดวังตะวันตก

เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของเกณฑ์การประเมินโดยสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

โบราณสถานอาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์

โบราณสถานอาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์ เป็นกุฏิของท่านเจ้ารัตนธัชชมนี (ม่วง) และนำมาลอกแบบสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2459 และสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2477 อาคารแห่งนี้มีลักษณะเป็นทรงตามแบบอย่างตะวันตก 2 ชั้น เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนและเครื่องไม้ ที่กรอบประตู หน้าต่าง ชายคามีการฉลุลายไม้อย่างงดงาม ถือเป็นสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

ตึกรัตนธัชมีคุณค่าสูงด้านสุนทรียภาพ ด้านศิลปกรรมมีการตกแต่งลวดลายอาคารสวยงาม รูปแบบโคโลเนียล ชายคาฉลุลายไม้ สร้างด้วยช่างฝีมือประณีตทั้งภายนอกและภายในอาคาร รูปแบบสถาปัตยกรรมของกุฏิเป็นอาคารโครงสร้าง ค.ส.ล. รูปแบบโคโลเนียล มีความสวยงามมาก ผังบริเวณโดยรอบประกอบด้วยโบสถ์วิหารและกุฏิ ภายในบริเวณวัดมี

ต้นไม้ใหญ่หลายต้นมีบรรยากาศร่มรื่น วัดท่าโพธิ์ตั้งบริเวณติดคลองท่าซึกซึ่งเคยเป็นเส้นทาง
การคมนาคมหลักในอดีตของชุมชนท่าวัง

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

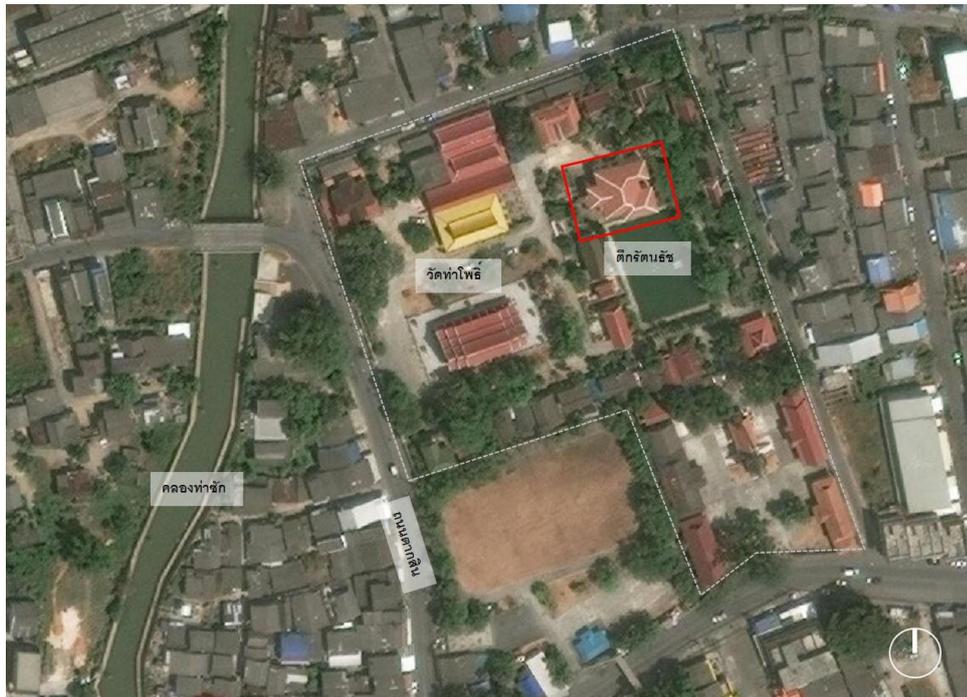
ตึกรัตนธัชมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าวัง โดยเป็นกุฏิของท่าน
เจ้าคุณรัตนธัชมนี (ม่วง) เป็นพระคนสำคัญในสมัย ร.5 ที่ก่อตั้งโรงเรียนสำคัญหลายแห่งใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเอารูปแบบของอาคารจากเมืองปิ้งง ตอนที่ท่านไปตรวจการที่
ประเทศมาเลเซีย เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสมบูรณ์มาก

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

อาคารมีความแต่ดั้งเดิมสูงอาคาร ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุและที่ตั้ง แสดงภูมิปัญญาด้าน
การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีการระบายอากาศ ผงังก่ออิฐ 2 ชั้น เพื่อกันความร้อน มี
ทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched) เป็นอาคารที่มีเอกลักษณ์ในด้านรูปแบบ
สูงและหาได้ยาก

คุณค่าด้านสังคม

อาคารมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของบุคคลสำคัญในชุมชน ซึ่งเคยเป็นเป็นกุฏิของ
ท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนี (ม่วง) เป็นพระคนสำคัญในสมัย ร.5 ที่ก่อตั้งโรงเรียนสำคัญหลายแห่ง
ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความผูกพันและเป็นที่ยึดถือของคนในท้องถิ่น ปัจจุบันเปลี่ยน
ประโยชน์การใช้สอยจากกุฏิเดิมเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงประวัติของท่านเจ้ารัตนธัชมนี (ม่วง)

ภาพที่ 153 แสดงตำแหน่งตึกรัตนธัชและผังบริเวณวัดท่าโพธิ์

ภาพที่ 154 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมตึกรัตนธัช โดยเอารูปแบบของอาคารจากเมืองป็นัง ตอนที่ท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนูณี (ม่วง) ไปตรวจการที่ประเทศมาเลเซีย

ภาพที่ 155 แสดงรูปแบบช่องลม ชายคาฉลุลายไม้ สร้างด้วยช่างฝีมือประณีต

ภาพที่ 156 แสดงการจัดแสดงนิทรรศการภายใต้กรัณฑ์

ตารางที่ 41 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานอาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์ ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง
ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา อาคารตึกรัตนธัช วัดท่าโพธิ์	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			มีลวดลายอาคารสวยงาม รูปแบบโคโลเนียล ชายคาอลูมิเนียม สร้างด้วยช่างฝีมือประณีตทั้งภายนอกและภายในอาคาร
- สถาปัตยกรรม	3			กุฏิเป็นอาคารโครงสร้าง ค.ส.ล. รูปแบบโคโลเนียล มีความสวยงามมาก
- ผังบริเวณ	3			ตั้งอยู่ในวัดท่าโพธิ์ เป็นวัดสำคัญในชุมชนท่าวัง โดยรอบประกอบด้วยโบสถ์วิหารและกุฏิ ภายในบริเวณมีต้นไม้ใหญ่หลายต้นมีบรรยากาศร่มรื่น
- ผังชุมชน		2		วัดท่าโพธิ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในชุมชนท่าวัง ดัดคลองท่าซึกซึ่งเคยเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในอดีต
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			ตึกรัตนธัช เป็นกุฏิของท่านเจ้าคุณรัตนธัชมนี (ม่วง) เป็นพระคนสำคัญในสมัย ร.5 ที่ก่อตั้งโรงเรียนสำคัญหลายแห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเอารูปแบบของอาคารจากเมืองปิ้งง ตอนที่ท่านไปตรวจการที่ประเทศมาเลเซีย
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดีมาก มีความสมบูรณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์สูง
- มีความเก่าแก่		2		อาคารมีความเก่าแก่มาก มีอายุอาคารเกือบ 100 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		อาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลมาก ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุและที่ตั้ง แต่ปัจจุบันปรับการใช้งานเป็นนิทรรศการจัดแสดงประวัติของท่านม่วง
- แสดงภูมิปัญญา	3			อาคารแสดงภูมิปัญญาด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีการระบายอากาศ ผังงอกอัฐ 2 ชั้น เพื่อกันความร้อน มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched)
- มีเอกลักษณ์	3			อาคารกุฏิมีรูปแบบโคโลเนียล มีทางเดินในร่มด้านหน้าอาคาร (Covered Arched)
- หายาก	3			อาคารกุฏิมีรูปแบบโคโลเนียลในภาคใต้หาได้ยากมาก
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			เป็นจุดเปลี่ยนการใช้รูปแบบ วัสดุ และโครงสร้างในยุคที่ได้รับอิทธิพลจากปิ้งง
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวข้องพิธีกรรม		2		ปัจจุบันอาคารเป็นนิทรรศการจัดแสดงประวัติของท่านม่วงเป็นหลัก มีรูปเคารพของท่านม่วงสำหรับสักการบูชาของผู้มาชม
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนท่าวังและชุมชนโดยรอบ
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง		2		ปัจจุบันเปลี่ยนกิจกรรมการใช้สอยเป็นพิพิธภัณฑ์
คะแนนรวม			40	
คะแนนเฉลี่ย			2.67	

โบราณสถานกุฏิวัดจันทาราม

กุฏิวัดจันทาราม 2 หลัง ตั้งอยู่ในวัดจันทาราม เป็นอาคารไม้ที่สร้างขึ้นโดยพระสงฆ์ภายในวัดจันทาราม ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนสอนวิชาช่างต่าง ๆ กุฏิหลังนี้มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช ถือเป็นสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

กุฏิวัดจันทาราม มีลวดลายศิลปกรรมและรูปแบบสถาปัตยกรรมที่สวยงามมาก เป็นเรือนยกพื้นชั้นเดียว มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช อาคารตั้งอยู่บนลานทรายแบบสภาพแวดล้อมดั้งเดิม โดยรอบประกอบด้วยโบสถ์วิหาร กุฏิ และต้นไม้ใหญ่หลายต้นมีบรรยากาศร่มรื่น อาคารมีความกลมกลืนมีอาคารโดยรอบเป็นกลุ่มอาคารกุฏิโครงสร้างไม้และอาคารเรือนแถวไม้บริเวณโดยรอบวัด

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

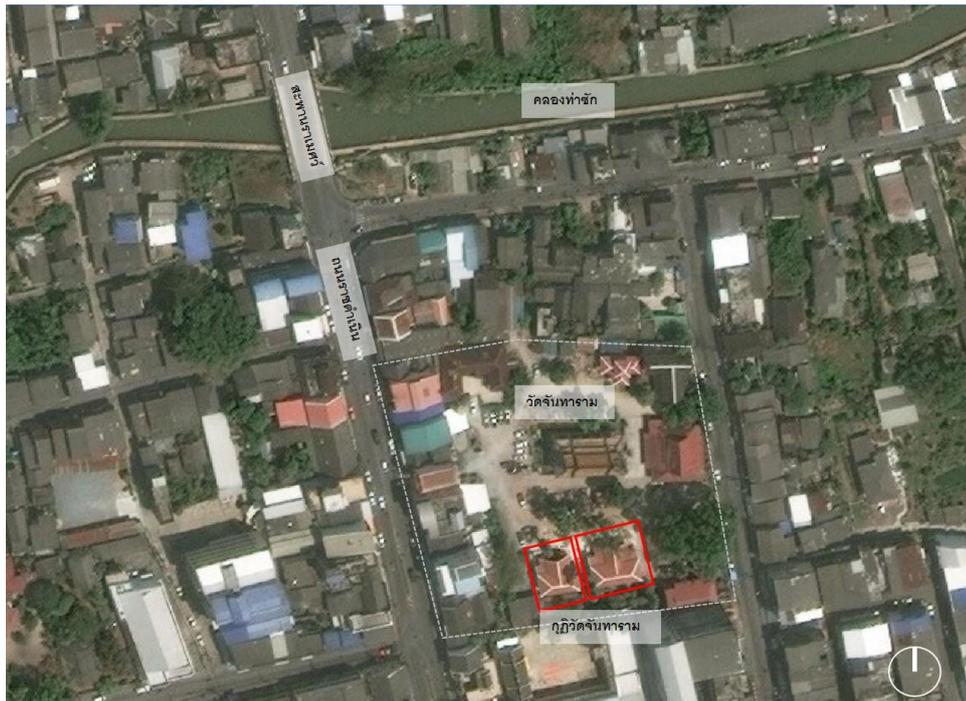
กุฏิวัดจันทารามมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าวัง เดิมเป็นโรงเรียนสอนวิชาช่างต่าง ๆ ต่อมามีการก่อตั้งโรงเรียนศิลปหัตถกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยท่านเจ้าคุณรัตนธัมมิ (ม่วง) เป็นพระคนสำคัญในสมัย ร.5 เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสมบูรณ์มาก และมีความเก่าแก่มาก มีอายุอาคารมากกว่า 100 ปี

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

อาคารมีความแท้ดั้งเดิมสูงอาคาร ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุและที่ตั้ง แต่ปัจจุบันไม่มีการใช้สอยอาคาร แสดงภูมิปัญญาด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นอาคารไม้ยกพื้นมีได้ถุนเพื่อป้องกันความชื้นจากดิน มีช่องลมการระบายอากาศภายในอาคาร ผนังกรุไม้ เพื่อกันความร้อน มีชายตายนยาวเพื่อป้องกันแดดฝน แสดงภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างในการเข้าไม้และลวดลายฉลุ เป็นอาคารที่มีเอกลักษณ์ในด้านรูปแบบสูงและหาได้ยาก

คุณค่าด้านสังคม

อาคารตั้งในวัดจันทารามซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่จัดกิจกรรมประเพณีทางศาสนาของชุมชน มีความผูกพันและเป็นที่ยึดถือของคนในท้องถิ่น ปัจจุบันไม่มีการใช้ประโยชน์อาคาร

ภาพที่ 157 แสดงตำแหน่งกุฏิ 2 หลัง วัดจันทารามและผังบริเวณวัดจันทาราม

ภาพที่ 158 แสดงรูปแบบสถาปัตยกรรมกุฏิวัดจันทาราม มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช

ภาพที่ 159 แสดงลวดลายฉลุโดยช่างฝีมือ มีลวดลายสวยงาม

ภาพที่ 160 แสดงลวดลายฉลุโดยช่างฝีมือ มีลวดลายสวยงาม เป็นลายเฉพาะของช่าง
นครศรีธรรมราช

ตารางที่ 42 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานกุฏิวัดจันทาราม ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา อาคารกุฏิวัดจันทาราม	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				อาคารมีการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุ มีลวดลายสวยงามและความประณีต มีลวดลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช
- ศิลปกรรม	3			
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นอาคารโครงสร้างไม้ยกพื้น รูปแบบไทยประยุกต์ มีความสวยงามมาก
- ผังบริเวณ	3			อาคารตั้งบนลานทรายภายในบริเวณวัดจันทาราม โดยรอบมีต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก มีบรรยากาศร่มรื่น
- ผังชุมชน		2		อาคารตั้งภายในวัดจันทาราม มีอาคารโดยรอบวัดเป็น บริเวณรอบวัดมีกลุ่มอาคารเรือนแถวไม้ และตึกแถวโคโลเนียล
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				กุฏิวัดจันทาราม เป็นอาคารไม้ที่สร้างขึ้นโดยพระสงฆ์ภายในวัดจันทาราม ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียนสอนวิชาต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชนท่าวัง
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดีมาก มีความสมบูรณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์สูง
- มีความเก่าแก่	3			อาคารมีความเก่าแก่มาก มีอายุอาคารมากกว่า 100 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				อาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลมาก ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุและที่ตั้ง แต่ปัจจุบันไม่มีการใช้สอยอาคาร
- ความแท้ดั้งเดิม		2		
- แสดงภูมิปัญญา	3			อาคารแสดงภูมิปัญญาด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีการระบายอากาศภายในอาคาร ภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างในการเข้าไม้และลวดลายฉลุ
- มีเอกลักษณ์	3			กุฏิหลังนี้มีจุดเด่นที่การเข้าไม้และลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช
- หายาก	3			รูปแบบและลวดลายฉลุที่เป็นลายเฉพาะของช่างนครศรีธรรมราช หาได้ยาก
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบกุฏิไม้ ในยุคที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกประยุกต์กับฝีมือช่างท้องถิ่น
คุณค่าด้านสังคม				อาคารตั้งในวัดจันทารามซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่จัดกิจกรรมประเพณีทางศาสนาของชุมชน
- เกี่ยวกับข้อเท็จจริง			1	
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนท่าวังและชุมชนโดยรอบ
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	-	-	-	ไม่มีการใช้สอยอาคาร
คะแนนรวม			37	
คะแนนเฉลี่ย			2.47	

โบราณสถานกุฏิวัดวังตะวันตก

กุฏิวัดวังตะวันตก ตั้งอยู่ในวัดวังตะวันตก เดิมเป็นนิวาสนสถานของเจ้าจอมปราง กุฏิหลังนี้สร้างขึ้นเมื่อพุทธศักราช 2431 โดยพระครูกาชาด นามเดิมว่า ย่อง เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตกในเวลานั้น มุ่งหมายจะให้เป็นที่สำหรับอาศัยเล่าเรียนพระธรรม ถือเป็นสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า โดยมีคุณค่าระดับสูง ด้านสุนทรียภาพ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิทยาการและการศึกษาและด้านสังคม สามารถแสดงรายละเอียดประเมินคุณค่าได้ดังนี้

คุณค่าด้านสุนทรียภาพ

กุฏิวัดวังตะวันตก มีความสวยงามในด้านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม เป็นอาคารโครงสร้างไม้ยกพื้น รูปแบบเรือนไทยภาคกลาง ด้านศิลปกรรมอาคารมีการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุ มีความประณีต สะท้อนความสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความวิจิตรของผู้ออกแบบ และความบรรจงของช่างผู้ก่อสร้าง อาคารตั้งอยู่ภายในวัดวังตะวันตก ผังบริเวณโดยรอบมีการจัดสวนหย่อมที่จัดใหม่ภายหลัง

คุณค่าด้านประวัติศาสตร์

กุฏิวัดจันทารามมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของชุมชนท่าวัง เดิมเป็นเป็นวังของหม่อมปรางซึ่งเป็นพี่มาของเชื้อ ท่าวัง ต่อมามีการประกอบสร้างขึ้นใหม่เมื่อพุทธศักราช 2431 โดยพระครูกาชาด นามเดิมว่า ย่อง เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตกในเวลานั้น มุ่งหมายจะให้เป็นที่สำหรับอาศัยเล่าเรียนพระธรรม โดยใช้เวลาก่อสร้างถึง 13 ปี เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความสมบูรณ์มาก และมีความเก่าแก่มาก มีอายุอาคารมากกว่า 100 ปี

คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา

อาคารมีความแท้ดั้งเดิมสูงอาคาร ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุ แต่มีการเคลื่อนย้ายที่ตั้งหลายครั้ง แสดงภูมิปัญญาด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นอาคารไม้ยกพื้นมีใต้ถุนเพื่อป้องกันความชื้นจากดิน มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร ผนังกรุไม้ เพื่อกันความร้อน มีชายต้ายื่นยาวเพื่อป้องกันแดดฝน แสดงภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างในการเข้าไม้และลวดลายฉลุ มีรูปแบบอาคารเรือนไทยภาคกลางผสมกับลวดลายฉลุที่เป็นลายของท้องถิ่นภาคใต้ หาได้ยาก

คุณค่าด้านสังคม

อาคารมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ เรื่องเล่า กุฎิของเคยเป็นวังของหม่อมปราง มีความผูกพันและเป็นที่รู้จักของคนในท้องถิ่น ปัจจุบันไม่มีการใช้ประโยชน์อาคาร

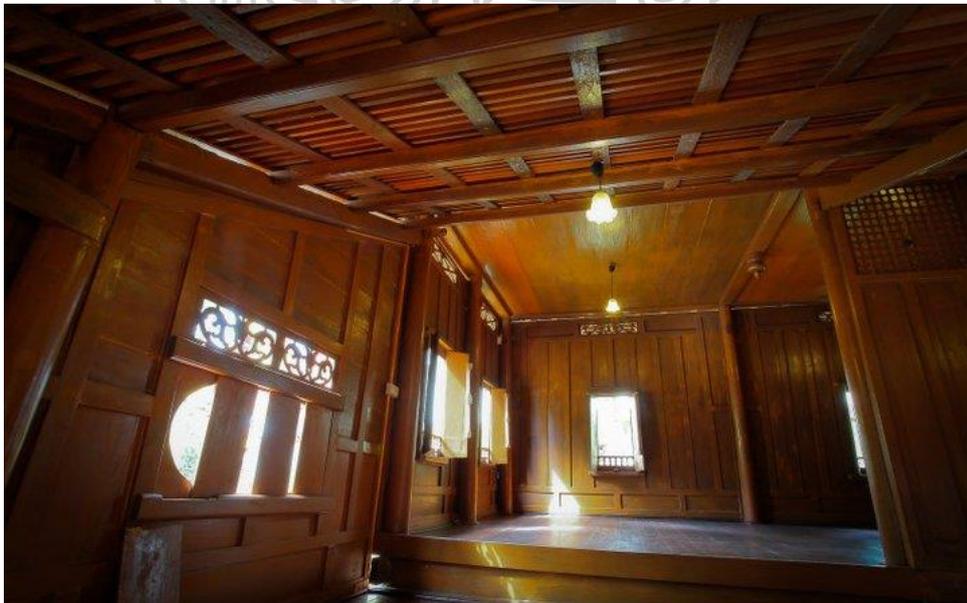
ภาพที่ 161 แสดงตำแหน่งกุฎิวัดวังตะวันตก อยู่ในบริเวณวัดวังตะวันตก

ภาพที่ 162 แสดงรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของกุฎิวัดวังตะวันตก เป็นอาคารโครงสร้างไม้ยกพื้น รูปแบบเรือนไทยภาคกลาง

ภาพที่ 163 แสดงการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุ มีความประณีต สะท้อนความสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความ
 วิจิตรของผู้ออกแบบ และความบรรจงของช่างผู้ก่อสร้าง

ภาพที่ 164 แสดงพื้นที่ภายในกุฏิวัดวังตะวันตก มีช่องลมระบายอากาศภายในอาคาร

ตารางที่ 43 แสดงการประเมินคุณค่าโบราณสถานกุฏิวัดวังตะวันตก ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว

เกณฑ์การพิจารณา อาคารกุฏิวัดวังตะวันตก	ความชัดเจน			คำอธิบาย
	มาก (3)	ปานกลาง (2)	น้อย (1)	
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ				
- ศิลปกรรม	3			อาคารมีการประดับตกแต่งด้วยไม้ฉลุ มีความประณีต สะท้อนความสร้างสรรค์ขึ้นด้วยความวิจิตรของผู้ออกแบบ และความบรรจงของช่างผู้ก่อสร้าง
- สถาปัตยกรรม	3			เป็นอาคารโครงสร้างไม้ยกพื้น รูปแบบเรือนไทยภาคกลาง
- ผังบริเวณ		2		อาคารตั้งอยู่ในวัดวังตะวันตก โดยรอบมีการจัดสวนหย่อมที่จัดใหม่ภายหลัง
- ผังชุมชน			1	อาคารตั้งภายในวัดวังตะวันตก ถือเป็นวัดที่มีความสำคัญในพื้นที่ชุมชนท่าวัง มีอาคารโดยรอบวัดเป็นกลุ่มอาคารตึกแถวสมัยใหม่
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์				
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	3			กุฏิวัดวังอดีตในยุคแรกเป็นวังของหม่อมปรางซึ่งเป็นที่มาของชื่อ ท่าวัง ต่อมามีการประกอบสร้างขึ้นใหม่เมื่อพุทธศักราช 2431 โดย เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตกในเวลานั้น มุ่งหมายจะให้เป็นที่สำหรับอาศัยเล่าเรียนพระธรรม โดยใช้เวลาก่อสร้างถึง 13 ปี
- เป็นหลักฐาน	3			อาคารมีสภาพดีมาก มีความสมบูรณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์สูง
- มีความเก่าแก่	3			อาคารมีความเก่าแก่มาก มีอายุอาคารมากกว่า 100 ปี
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา				
- ความแท้ดั้งเดิม		2		อาคารมีความครบถ้วนของแหล่งข้อมูลมาก ทั้งด้านรูปแบบ วัสดุ แต่มีการย้ายที่ตั้ง การบูรณะได้รับการดูแลจากสำนักศิลปากรที่ 14
- แสดงภูมิปัญญา	3			อาคารแสดงภูมิปัญญาด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม มีการยกพื้น การระบายอากาศภายในอาคาร ภูมิปัญญาด้านฝีมือช่างในการเข้าไม้และลวดลายฉลุ
- มีเอกลักษณ์	3			กุฏิหลังนี้มีจุดเด่นที่มีรูปแบบเรือนไทยภาคกลางผสมผสานลวดลายฉลุแบบฝีมือช่างท้องถิ่นภาคใต้
- หายาก	3			มีรูปแบบอาคารเรือนไทยภาคกลางผสมกับลวดลายฉลุที่เป็นลายของท้องถิ่นภาคใต้ หาได้ยาก
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	3			เดิมเป็นวังของหม่อมปราง มีรูปแบบเรือนไทยภาคกลางกับฝีมือช่างท้องถิ่น ต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นกุฏิ
คุณค่าด้านสังคม				
- เกี่ยวกับข้อเท็จจริง			1	อาคารเป็นส่วนหนึ่งของสถานที่จัดกิจกรรมประเพณีทางศาสนาของชุมชน
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	3			เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนท่าวังและชุมชนโดยรอบ
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	-	-	-	ไม่มีการใช้สอยอาคาร
คะแนนรวม			36	
คะแนนเฉลี่ย			2.40	

การประเมินคุณค่าโบราณสถาน โดยใช้เกณฑ์ที่สร้างขึ้นพบว่าอาคารโบราณสถานมีเกณฑ์พิจารณาบางข้อมีค่าน้อย โดยมีข้อสังเกตดังนี้

- ด้านวิทยาการและการศึกษา ในหัวข้อความแท้ดั้งเดิมมีค่าน้อยจากสาเหตุที่ไม่มีการใช้กิจกรรมภายในอาคารส่งผลให้ความครบถ้วนด้านประโยชน์การใช้สอย
- ด้านสังคมมีค่าน้อยเนื่องจาก อาคารที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถานไม่เอื้อต่อการใช้กิจกรรมในพื้นที่อาคาร อาจจากสาเหตุกลัวอาคารชำรุด หรือขั้นตอนการขออนุญาตจากกรมศิลปากร มีความซับซ้อน และส่งผลต่อความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมของชุมชนด้วย

จากทดลองการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภท สิ่งก่อสร้างเดี่ยว 13 ตัวอย่าง และประเภทกลุ่มอาคาร 1 ตัวอย่าง และโบราณสถาน แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานที่สร้างขึ้นสามารถแสดงความหลากหลายในการอธิบายคุณค่าในด้านต่าง ๆ ได้ และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในชุมชนท่าวังได้

4.4.3 การประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนหรือแบบอัตนัยนิยม (Subjectivism)

การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีความเกี่ยวข้องกับอาคาร (Objectivism) ในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โดยผู้วิจัยได้เลือกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนท่าวังเป็น 2 กลุ่มคือ

- 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกตัวแทนหน่วยงานละ 3 คน และมีระดับหัวหน้าหน่วยงานอย่างน้อย 1 คน
  - สำนักศิลปากรที่ 14 นครศรีธรรมราช
  - สำนักโยธาธิการและผังเมือง นครศรีธรรมราช
  - สำนักกองช่าง เทศบาลนครนครศรีธรรมราช
  - สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นครศรีธรรมราช
- 2) กลุ่มภาคเอกชน โดยเลือกตัวแทนอย่างน้อย 10 คนต่อกลุ่ม คือ
  - กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่
  - กลุ่มผู้อาศัยในพื้นที่ชุมชนท่าวัง
  - กลุ่มผู้มาเยือน

เพื่อทราบถึงเกณฑ์ในการให้คุณค่าในด้านต่าง ๆ หรือสาระสำคัญในการพิจารณาคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง พร้อมตัวอย่างอาคารที่มีคุณค่าตามเกณฑ์ข้างต้นในพื้นที่

ในการประเมินโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เริ่มด้วยการอธิบายนิยามความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และมีคำถามคือ

1. อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังมีคุณค่าหรือไม่
2. อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังมีเกณฑ์ในการให้คุณค่าด้านใดบ้าง พร้อมยกตัวอย่างอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าในแต่ละด้าน

จากแบบสอบถามการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ชุมชนท่าวังได้มีการกล่าวถึงเกณฑ์ในการให้คุณค่าในด้านต่าง ๆ ดังตารางที่

44

ตารางที่ 44 แสดงเกณฑ์ในการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท่าวัง

เกณฑ์การพิจารณาคุณค่า	อาคารตัวอย่าง	จำนวนรวม (42 คน)	ผู้มีส่วนได้ - เสีย ชุมชนท่าวัง						
			กรมศิลปากรที่ 14 (3 คน)	ททท. (3 คน)	เทศบาล (3 คน)	สำนักส่งเสริมนครศรีฯ (3 คน)	ผู้ทรงคุณวุฒิ (10 คน)	คนในชุมชนท่าวัง (10 คน)	ผู้มาเยือน (10 คน)
1. ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, เรือนแถวไม้, โรงหนัง	25	1	2	2	3	8	3	6
2. ด้านจิตใจ/ ผูกพัน	ธนาคารอิสลาม, ร้านท่าวังพาณิชย์, โรงหนัง	16	-	-	1	1	1	8	5
3. ด้านสถาปัตยกรรม	กุฏิวัดจันทาราม, กุฏิวัดวัง, บ้านหลวงจันทนวิจารณ์, กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	12	1	1	3	3	3	-	1
4. ด้านศิลปกรรม	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, กุฏิวัดจันทาราม	12	2	1	3	2	3	-	1
5. ด้านแหล่งเรียนรู้/ การศึกษา	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, บ้านหลวงจันทนวิจารณ์, โรงแรมไทยโฮเต็ล	10	3	2	1	3	1	-	-
6. ด้านความสวยงาม/ สุนทรียภาพ	กุฏิวัดวังตะวันตก, บ้านหมอปาน, ธนาคารชนชาติ, บ้านขุนบวรรัตน์รักษ์	9	-	-	-	-	2	6	1

เกณฑ์การพิจารณาคุณค่า	อาคารตัวอย่าง	จำนวนรวม (42 คน)	ผู้มีส่วนได้ - เสีย ชุมชนท่าวัง						
			กรมศิลปากรที่ 14 (3 คน)	ทพท. (3 คน)	เทศบาล (3 คน)	สำนักผังเมืองนครศรีฯ (3 คน)	ผู้ทรงคุณวุฒิ (10 คน)	คนในชุมชนท่าวัง (10 คน)	ผู้มาเยือน (10 คน)
7. ด้านสังคม/ วัฒนธรรม	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, วัดศรีทวี	8	-	-	2	2	3	-	1
8. ด้านการใช้สอย/ การใช้ประโยชน์	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, ภูมิจัดจันทาราม	7	1	-	1	-	-	4	1
9. ด้านการท่องเที่ยว	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	7	2	-	-	-	1	1	3
10. ด้านเอกลักษณ์ / ความโดดเด่น	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	5	1	-	1	1	2	-	-
11. ด้านภูมิปัญญา	ภูมิจัดจันทาราม	5	-	-	1	-	3	-	1
12. ด้านผังเมือง	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	4	-	-	-	2	1	1	-
13. ด้านวัสดุ	ภูมิจัดจันทาราม	4	2	-	-	1	1	-	-
14. ด้านเศรษฐกิจ	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	3	-	2	-	1	-	-	-
15. ด้านอายุอาคาร	ภูมิจัดจันทาราม	3	1	-	-	-	1	1	-
16. ด้านการบำรุงรักษาอาคาร	ภูมิจัดจันทาราม	2	-	-	1	1	-	-	-
17. ด้านยุคสมัย	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	2	-	-	-	-	1	1	-
18. ด้านการผสมผสานรูปแบบ	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	2	-	-	-	-	1	-	1
19. ด้านการตั้งถิ่นฐาน	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	2	-	-	-	-	-	1	1
20. ด้านความดั้งเดิม	ภูมิจัดจันทาราม	2	-	-	-	-	-	1	1
21. ด้านโครงสร้าง	ภูมิจัดจันทาราม	1	1	-	-	-	-	-	-
22. ด้านเอกภาพ	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	1	1	-	-	-	-	-	-
23. เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ	บ้านขุนบวรรัตนรักษ์	1	1	-	-	-	-	-	-
24. ด้านประเพณี	ภูมิจัดจันทาราม	1	-	-	-	-	1	-	-
25. มีเรื่องเล่า	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล, บ่อน้ำ	1	-	-	-	-	-	-	1
26. ด้านธุรกิจ	กลุ่มตึกแถวโคโลเนียล	1	-	-	-	-	-	-	1

จากตารางสรุปเกณฑ์การประเมินกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่กล่าวถึงคุณค่าหรือสาระสำคัญในการพิจารณาคุณค่าทั้งหมด 26 หัวข้อ มีหัวข้อที่กล่าวถึงโดยเรียงตามลำดับจากจำนวนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ด้านประวัติศาสตร์ (25 คน), ด้านจิตใจ (16 คน), ด้านสถาปัตยกรรม (12 คน), ด้านศิลปกรรม (12 คน), ด้านแหล่งเรียนรู้ (10 คน), ด้านความสวยงาม (9 คน), ด้านสังคม (8 คน), ด้านการใช้สอย (7 คน), ด้านการท่องเที่ยว (7 คน), ด้าน

เอกลักษณ์ (7 คน), ด้านภูมิปัญญา (5 คน), ด้านผังเมือง (4 คน), ด้านวัสดุ (4 คน), ด้านเศรษฐกิจ (3 คน), ด้านอายุอาคาร (3 คน), ด้านการบำรุงรักษาอาคาร (2 คน), ด้านยุคสมัย (2 คน), ด้านการผสมผสานรูปแบบ (2 คน), ด้านการตั้งถิ่นฐาน (2 คน), ด้านความดั้งเดิม (2 คน), ด้านโครงสร้าง (1 คน), เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ (1 คน), ด้านประเพณี (1 คน), มีเรื่องเล่า (1 คน), ด้านธุรกิจ (1 คน)

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวังที่มีการตัวอย่างตามเกณฑ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเรียงตามลำดับได้แก่ กลุ่มตึกแถวโคโลเนียลและเรือนแถวไม้ โดยเป็นการยกตัวอย่างแบบภาพรวมเป็นกลุ่มอาคาร มีการระบุอาคาร ได้แก่ กุฏิวัดจันทาราม (ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน), กุฏิวัดวังตะวันตก (ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน), ธนาคารอิสลาม, ธนาคารชนชาติ, ร้านนครพันธ์, ร้านบวรพาณิชย์, ร้านท่าวังพาณิชย์, บ้านขุนบวรรัตนรักษ์, บ้านหลวงจันรัตนวิจารณ์ และบ้านหมอปาน

จากข้อมูลข้างต้นมีข้อสังเกตว่าผู้ให้ข้อมูลหลายท่านยังยึดติดกับอาคารที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน คือ กุฏิวัดวัง, กุฏิวัดจันทร์, และผู้ให้ข้อมูลหลายท่านยังไม่ทราบถึงข้อมูลอาคารที่ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานในพื้นที่ด้วยเช่นกัน รวมถึงมีการยกตัวอย่างอาคารที่มีคุณค่าซึ่งเป็นอาคารโมเดิร์นในยุคแรกแต่ไม่ถือเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ คือ ตึกโรงแรมไทยไฮเต็ล, โรงภาพยนตร์วิกอินทรา และวัดศรีทวี ที่แม้ไม่มีอาคารเก่าแก่ แต่เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมประเพณีทางพุทธศาสนาของชาวชุมชนท่าวังตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

4.5 การอภิปรายผล

เกณฑ์การประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สร้างขึ้น ครอบคลุมการพิจารณาคุณค่าทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม เช่นเดียวกับสาระสำคัญที่องค์การยูเนสโกใช้ประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในระดับสากล และกรมศิลปากรใช้ในการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในระดับประเทศ หมายความว่าเกณฑ์หลักไม่ได้มีความแตกต่างกัน แต่การประเมินในระดับประเทศยังไม่ปรากฏการให้คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น งานวิจัยนี้ได้กำหนดรายละเอียดในการประเมินคุณค่าแต่ละด้านให้ครอบคลุมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถแสดงรายละเอียดของเกณฑ์การประเมินคุณค่า ดังนี้

1. **คุณค่าด้านสุนทรียภาพ** หมายถึง อาคารเดี่ยวหรือกลุ่มอาคาร ที่สร้างขึ้นโดยเกิดจากการประโยชน์ใช้สอยหรือความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ มีความประณีตสร้างด้วยฝีมือช่างชาวบ้าน มีความเรียบง่าย สืบทอดจากภูมิปัญญา ใช้วัสดุท้องถิ่น มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม มีความเป็นเอกภาพ แสดงรูปแบบของศิลปกรรมสถาปัตยกรรม ผังบริเวณ ผังชุมชน
2. **คุณค่าด้านประวัติศาสตร์** หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาวบ้านหรือชุมชน มีความเก่าแก่ มีการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ของชุมชนในช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีลักษณะรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่แสดงถึงการก่อตั้งชุมชน หรือวัฒนธรรมเดิมของชุมชน
3. **คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา** หมายถึง อาคารหรือกลุ่มอาคารที่เป็นแหล่งข้อมูล แสดงความแท้ดั้งเดิม มีความหายาก มีเอกลักษณ์ เป็นจุดเปลี่ยนรูปแบบหรือประโยชน์การใช้สอยจากปัจจัย ความเชื่อ ภูมิปัญญาในการก่อสร้างหรือวางผังโดย สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้ชัดเจน
4. **คุณค่าด้านสังคม** หมายถึงอาคารหรือกลุ่มอาคารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีหรือพิธีกรรม ความเชื่อ เรื่องเล่าหรือตำนานของชุมชน มีความผูกพันกับท้องถิ่น เป็นที่รู้จักและยอมรับ มีการใช้ประโยชน์อาคารอย่างต่อเนื่อง

โดยเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีความแตกต่างกับเกณฑ์การประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนของโบราณสถานดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 แสดงการความต่างของเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นที่สร้างขึ้นและเกณฑ์การประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนโบราณสถานของกรมศิลปากร

คุณค่า	เกณฑ์พิจารณาโบราณสถาน (กรมศิลปากร)	เกณฑ์พิจารณาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
ด้านสุนทรียภาพ	- ศิลปกรรม (สิ่งก่อสร้างเดี่ยว)	- ศิลปกรรม (สิ่งก่อสร้างทุกประเภท)
	- สถาปัตยกรรม (สิ่งก่อสร้างเดี่ยว)	- สถาปัตยกรรม (สิ่งก่อสร้างทุกประเภท)
	- มังบริเวณ (กลุ่มของสิ่งก่อสร้าง)	- มังบริเวณ (สิ่งก่อสร้างทุกประเภท)
	- มังชุมชน (ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์)	- มังชุมชน (สิ่งก่อสร้างทุกประเภท)
ด้านประวัติศาสตร์	- เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์/ บุคคลสำคัญ	- ประวัติศาสตร์ของชุมชนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์/ บุคคลสำคัญ (ชาวบ้าน)
	- ประวัติศาสตร์ของชุมชน	
	- ประวัติศาสตร์ศิลปะสถาปัตยกรรม	
	- ความสมบูรณ์และชัดเจนของหลักฐาน	- เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
ด้านวิทยาการและการศึกษา	- อายุสมัย (ลพบุรี ศรีวิชัย สุโขทัย เป็นต้น)	- มีความเก่าแก่
	- เป็นของแท้ดั้งเดิม เทคโนโลยี รูปแบบ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่ตั้ง	- แท้ดั้งเดิม เทคโนโลยี รูปแบบศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ที่ตั้ง
	- การสื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจได้ของแหล่ง	
	- ความหายาก	- ความหายาก
	- ความเป็นตัวแทนของยุคสมัย / อายุสมัย	- มีเอกลักษณ์
		- แสดงภูมิปัญญา
ด้านสังคม		- จุดเปลี่ยนรูปแบบ
	- ความผูกพันของท้องถิ่น	- ความผูกพันของท้องถิ่น
	- ความเป็นที่ยอมรับ	
	- ความสืบเนื่องการใช้สอย	- มีการใช้สอยต่อเนื่อง
		- เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม (ตำนาน, เรื่องเล่า)

การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ผลปรากฏว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญในประเด็นย่อยต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามทั้งหมดจัดเข้าอยู่ในคุณค่าหลักทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม เช่นเดียวกัน หากแต่ยังมีข้อแตกต่าง กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจด้วย โดยเฉพาะคุณค่าในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั่นคือในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า จะต้องเป็นแหล่งที่มาทางรายได้ของผู้คนในชุมชนด้วย โดยสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 46

ตารางที่ 46 แสดงการเปรียบเทียบเกณฑ์พิจารณาคุณค่าคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังด้วยเกณฑ์มาตรฐานและเกณฑ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน

เกณฑ์มาตรฐาน	เกณฑ์จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน (คน)	ความเห็นรวม (คน)
คุณค่าด้านสุนทรียภาพ	ด้านความสวยงาม/ สุนทรียภาพ (9)	9
- ศิลปกรรม	ด้านศิลปกรรม (12)	12
- สถาปัตยกรรม	ด้านสถาปัตยกรรม (12), ด้านโครงสร้าง (1)	13
- ผังบริเวณ	-	-
- ผังชุมชน	ด้านผังเมือง (4), ด้านเอกภาพ (1)	1
ความเห็นรวม		35
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์	-	-
- ประวัติศาสตร์ชุมชน	ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน (25), ด้านการตั้งถิ่นฐาน (2)	27
- เป็นหลักฐาน	-	-
- มีความเก่าแก่	ด้านอายุอาคาร (3), ด้านยุคสมัย (2)	5
ความเห็นรวม		32
คุณค่าด้านวิทยาการการศึกษา	ด้านแหล่งเรียนรู้/ การศึกษา (10)	10
- ความดั้งเดิม	ด้านความดั้งเดิม (2)	2
- แสดงภูมิปัญญา	ด้านภูมิปัญญา (5), ด้านวัสดุ (4), ด้านการบำรุงรักษาอาคาร (2)	11
- มีเอกลักษณ์	ด้านเอกลักษณ์/ ความโดดเด่น (5),	5
- หายาก	-	-
- จุดเปลี่ยนรูปแบบ	ด้านการผสมผสานรูปแบบ (2),	2
ความเห็นรวม		30
คุณค่าด้านสังคม	ด้านสังคม/ วัฒนธรรม (8)	8
- เกี่ยวกับพิธีกรรม	ด้านประเพณี (1), มีเรื่องเล่า (1)	2
- มีความผูกพันกับท้องถิ่น	ด้านจิตใจ/ ผูกพัน (16), เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ (1),	17
- มีการใช้สอยต่อเนื่อง	ด้านการใช้สอย/ การใช้ประโยชน์ (7)	7
ความเห็นรวม		34
	ด้านการท่องเที่ยว (7), ด้านเศรษฐกิจ (3), ด้านธุรกิจ (1)	11

การทดลองประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง ในการนำเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นไปทดลองในพื้นที่ศึกษาชุมชนท่าวัง นำไปสู่ผลที่ชี้ให้เห็นว่า มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าที่อยู่คู่ชุมชนยาวนานหลายแห่ง แตกต่างอย่างชัดเจนกับสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในรูปของสถาปัตยกรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากร ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่หลัง

จากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ชุมชนท่าวังพบว่า นอกจากโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรแล้ว ยังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าอีก ได้แก่ กลุ่มอาคารตึกแถว โคลนเนี้ยลริมถนนราชดำเนิน, บ้านขุนบรรรัตนารักษ์, บ้านหลวงจีนวิจารณ์, บ้านหมอปาน และศาลเจ้ากวนอู เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลงานวิจัย

งานวิจัยเรื่องกระบวนการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่า มีพื้นที่ชุมชนท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ศึกษา ในปัจจุบันแนวคิดด้านการอนุรักษ์ได้ขยายขอบเขตกว้างขึ้นเพื่อให้ครอบคลุม “มรดกทางวัฒนธรรม” สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและความสำคัญ ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านการก่อรูปและประโยชน์การใช้สอยอาคาร

มีข้อสังเกตว่าในปัจจุบันภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการอนุรักษ์เมืองเก่า ยังให้ความสำคัญเพียงแค่อาคารโบราณสถานและองค์ประกอบเมืองเก่า แต่ในความเป็นจริงภายในบริเวณพื้นที่เมืองเก่านั้นยังมีอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหรือสิ่งก่อสร้างที่เกิดจากประชาชนหรือชาวบ้านสอดแทรกอยู่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของเมืองเก่าและมีความสำคัญในฐานะเป็นหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมแห่งมนุษยชาติด้วยเช่นกัน ด้วยสาเหตุดังกล่าวนำไปสู่คำถามในการศึกษาว่า 1. ทำไมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจึงไม่ได้รับการให้คุณค่า ? และตามมาด้วยคำถามเชิงวิชาการว่า 2. จะชี้วัดคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้ประจักษ์แจ้งด้วยวิธีใด ? โดยคำถามในการศึกษานำไปสู่วัตถุประสงค์การศึกษาคือ เพื่อค้นคว้ารายละเอียดและวิธีการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรม ทั้งที่ใช้กันในระดับสากลและที่ใช้อยู่ในประเทศไทย เพื่อสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมให้ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเฉพาะบริบทประเทศไทย และทดลองการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ด้วยการนำเกณฑ์ที่สร้างขึ้นปรับใช้ในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัยคือ การศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่า มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อหาความสัมพันธ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในบริบทของเมืองเก่าและศึกษากระบวนการ เกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของหน่วยงานในระดับสากลคือ องค์การยูเนสโก และหน่วยงานภายในประเทศไทยคือ กรมศิลปากรและสมาคมสถาปนิกสยาม เพื่อนำมาวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือการประเมินเฉพาะในการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่เมืองเก่าที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรม

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างกระบวนการและเกณฑ์ในการประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า โดยมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวังเป็นประชากรในงานวิจัย รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิโดยจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เมืองเก่า พัฒนาการด้านการอนุรักษ์ในระดับสากลและในประเทศไทย ศึกษาวิธีการประเมินและเกณฑ์การประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมของหน่วยงานระดับสากลคือ องค์การยูเนสโก และหน่วยงานในประเทศไทย คือ กรมศิลปากรและสมาคมสถาปนิกสยามฯ เพื่อนำไปสู่การสร้างกระบวนการและเกณฑ์การประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า รวมถึงศึกษาข้อมูลของพื้นที่ศึกษาคือชุมชนท่าวัง ในด้านประวัติศาสตร์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ในการตั้งถิ่นฐานของชุมชน วิวัฒนาการของชุมชน การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการรางวัล สสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา คือชุมชนท่าวัง จ. นครศรีธรรมราช

จากการศึกษาหลักการประเมินได้นำไปสู่การสร้างกระบวนการประเมินเป็น 2 แนวทาง คือ ประเมินคุณค่าจากเกณฑ์มาตรฐาน (Objectivism) และประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของคนในพื้นที่ศึกษา (Subjectivism) โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน ประกอบด้วยรายละเอียดในการประเมินดังนี้

- สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ประเภทสิ่งก่อสร้างเดี่ยว ประเภทกลุ่มอาคาร และประเภทชุมชนประวัติศาสตร์
- เกณฑ์พิจารณาคุณค่า 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม

- การตัดสินจากเกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจนคือ ชัดเจนมาก = 3 คะแนน, ชัดเจนปานกลาง = 2 คะแนน, ชัดเจนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน โดยมีการจัดลำดับคุณค่าเพื่อเป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า คือ

- ได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย 1 เกณฑ์ (2 – 3 คะแนน)
- พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยทั้ง 4 เกณฑ์เป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 3 คะแนน พิจารณาจากคะแนนรวมคือ

2.00 – 3.00 คะแนน อันดับหนึ่งมีคุณค่ามาก เป็นมรดก

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า

1.00 – 1.99 คะแนน อันดับสองมีคุณค่าปานกลาง เป็นมรดก

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญ

0.01 – 0.99 คะแนน อันดับสามมีคุณค่าน้อย เป็นมรดก

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2. การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากคนในพื้นที่ เพื่อทราบถึงเกณฑ์ในการพิจารณาหรือสาระที่เกี่ยวข้องกับการให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ศึกษาพร้อมยกตัวอย่างอาคารจากเกณฑ์ในการให้คุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นข้างต้น โดยการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

กระบวนการประเมินคุณค่าข้างต้นทั้ง 2 แนวทาง นำไปทดสอบในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โดยสามารถอภิปรายผลการศึกษา คือ

1. เกณฑ์มาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สร้างขึ้น ครอบคลุมการพิจารณาคุณค่าทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม เช่นเดียวกับที่องค์การยูเนสโกใช้ประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในระดับสากล และกรมศิลปากรใช้ในการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรมในระดับประเทศ หมายความว่า เกณฑ์หลักไม่ได้มีความแตกต่างกัน แต่การประเมินในระดับประเทศยังไม่ปรากฏการให้คุณค่า

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น งานวิจัยนี้ได้กำหนดรายละเอียดในการประเมินคุณค่าแต่ละด้านให้ครอบคลุมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

2. การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ผลปรากฏว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความสำคัญในประเด็นย่อยต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามทั้งหมดจัดเข้าอยู่ในคุณค่าหลักทั้ง 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม เช่นเดียวกัน หากแต่ยังมีข้อแตกต่าง กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเน้นการให้คุณค่าด้านเศรษฐกิจด้วย โดยเฉพาะคุณค่าในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั่นคือในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั้น สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า จะต้องเป็นแหล่งที่มาทางรายได้ของคนในชุมชนด้วย
3. การทดลองประเมินสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง ในการนำเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นไปทดลองในพื้นที่ศึกษาชุมชนท่าวัง นำไปสู่ผลที่ชี้ให้เห็นว่า มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าที่อยู่คู่ชุมชนยาวนานหลายแห่ง แตกต่างอย่างชัดเจนกับสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในรูปของสถาปัตยกรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากร ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่หลัง

อย่างไรก็ตามการประเมินคุณค่าจากเกณฑ์มาตรฐาน (Objectivism) และเกณฑ์การประเมินคุณค่าจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีความเกี่ยวข้องกับอาคาร (Subjectivism) แม้ผลการศึกษาพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณค่าและอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าจะมีทั้งความสอดคล้องและแตกต่างกัน แต่ข้อมูลที่ได้ทั้ง 2 วิธี สามารถอธิบายถึงคุณค่าในด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรม โดยแสดงความสัมพันธ์ของคุณค่าในแต่ละด้าน และนำไปสู่การตัดสินใจว่าอะไรคือคุณค่าสำคัญของสถาปัตยกรรม รวมถึงการเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์ที่ครอบคลุมมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและรักษาองค์ประกอบความเป็นเมืองเก่าได้ครบถ้วน

5.2 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

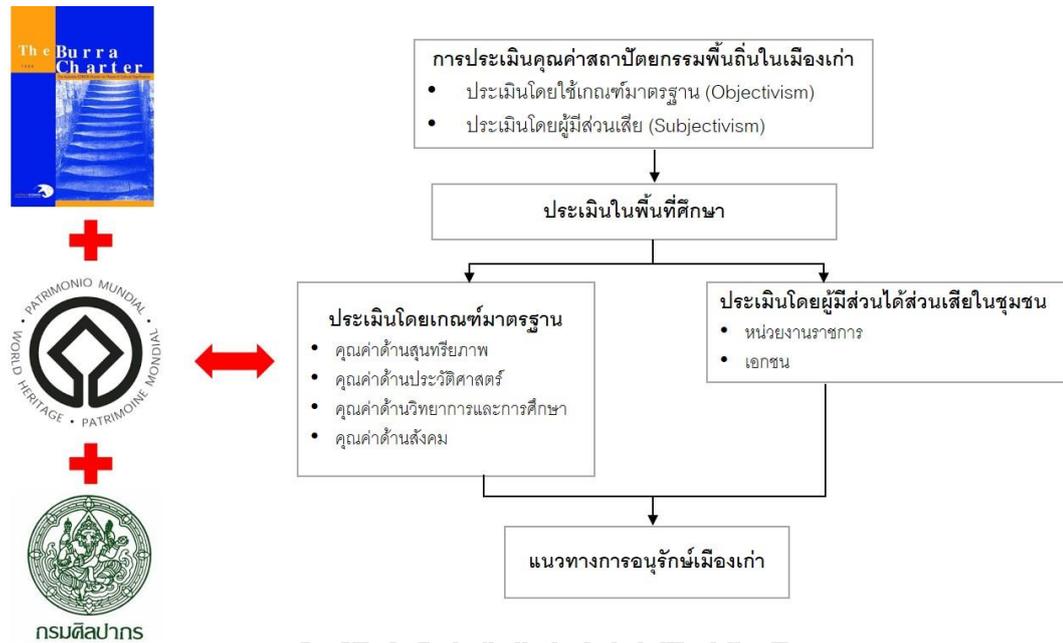
ประการแรก ในระดับสากลองค์การยูเนสโกได้เล็งเห็นความสำคัญไม่เฉพาะมรดกสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีสูงเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วย หากแต่ในประเทศไทยยังไม่มีกรให้คุณค่ามรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอย่าง

จริงจัง ด้วยสาเหตุเพราะกรมศิลปากรแม้มีเครื่องมือทางกฎหมายที่ครอบคลุมการอนุรักษ์โดยให้คุณค่าต่อสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ประวัติศาสตร์ แต่เกณฑ์การพิจารณาการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ยังคงมุ่งเน้นอาคารที่มีคุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีสูง เป็นศาสนสถานประจำเมือง หรืออาคารที่มีฐานานุศักดิ์สูง โดยเน้นการรักษาคุณค่าด้านรูปแบบความแท้ดั้งเดิมเป็นหลัก ซึ่งไม่ครอบคลุมกับแนวคิดของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัว มีพลวัต (Dynamic) หรือมีการเปลี่ยนแปลง

รวมถึงกลไกทางกฎหมายในการอนุรักษ์ในปัจจุบันมีความซับซ้อนและมีหลายขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ส่งผลให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีคุณค่าและมีการใช้สอย เจ้าของอาคารจะไม่นิยมขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

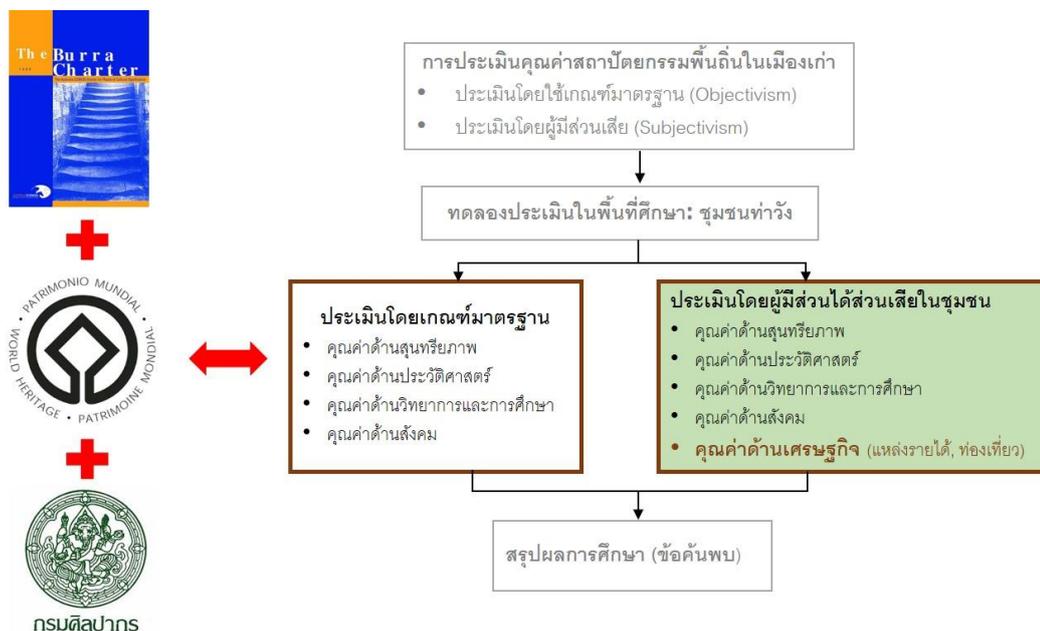
ประการที่สอง งานวิจัยนี้ได้สร้างเครื่องมือเฉพาะด้วยการสร้างเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในบริบทประเทศไทย ด้วยวิธีการประเมิน 2 แนวทางคือ (ภาพที่ 165)

1. การประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน (Objectivism) โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณค่า 4 ด้าน คือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม
2. การประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ (Subjectivism)

ภาพที่ 165 แสดงวิธีการและเกณฑ์ประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ประการที่สาม การประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังวัดค่าได้ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้านคือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา และคุณค่าด้านสังคม การประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนอกจากคุณค่าทั้ง 4 ด้านข้างต้น ยังให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านเศรษฐกิจโดยสามารถเป็นแหล่งรายได้และมีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนท่าวังได้ (ภาพที่ 166)

ภาพที่ 166 แสดงการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวังวัดค่าได้ โดยใช้เกณฑ์ในการประเมินคุณค่าจากการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน 4 ด้านคือ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิทยาการและการศึกษา คุณค่าด้านสังคม และคุณค่าด้านเศรษฐกิจ

ประการที่สี่ สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวังนอกจากโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรแล้ว ยังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าอีก ได้แก่ กลุ่มอาคารตึกแถวโคโลเนียลริมถนนราชดำเนิน, บ้านขุนบวรรัตนารักษ์, บ้านหลวงเงินวิจารณ์, บ้านหมอปาน และศาลเจ้ากวนอู เป็นต้น

ภาพที่ 167 แสดงสถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในพื้นที่ชุมชนท่าวังนอกจากโบราณสถานที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร

5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

1. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าบางหลังไม่สามารถเก็บข้อมูลในการประเมินได้ เนื่องจากไม่ได้รับอนุญาต ภายในอาคารมีผู้อยู่อาศัยและมีของมีค่าอยู่ภายในอาคาร
2. ในการสำรวจภาคสนามสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าบางหลังตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เห็นได้ยาก ไม่ได้เห็นจากริมถนนสายหลัก อาจต้องขอคำแนะนำจากคนในพื้นที่

5.4 ข้อเสนอแนะการวิจัยขั้นต่อไป

1. ในประเทศไทยยังมีเมืองเก่าจำนวนมากหลายพื้นที่ที่มีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ขาดการให้ค่า จึงควรมีการศึกษาประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแต่ละพื้นที่เพื่อทราบถึงคุณค่าที่แท้จริง และเป็นข้อมูล นำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์ที่ครอบคลุมมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและรักษาองค์ประกอบความเป็นเมืองเก่าได้ครบถ้วน
2. ในพื้นที่เมืองเก่านครศรีธรรมราชยังมีสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าอีกจำนวนมาก

รายการอ้างอิง

- Oliver, P. (Ed.) (1997). **Encyclopedia of vernacular architecture of the world: Volume 1 Theories and Principles**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thaipost. (2561). **เที่ยวปิ้ง เมืองมรดกโลก**. ไทยโพสต์. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/10418>
- UNESCO. (n.d.). Town of Luang Prabang. **World Heritage List**. Retrieved from http://whc.unesco.org/en/list/479/multiple=1&unique_number=1954
- เมืองคอน.com. (2554). "ภาพแปะฟ้า "เมืองคอนช่วงสี่แยกท่าวัง (ปัจจุบัน) ถึงคลองท่าวัง (ในอดีต)". เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotonakhon.com/?p=6889,%202554>
- กรมแผนที่ทหาร. (2517). ภาพถ่ายทางอากาศชุมชนนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2517. กรุงเทพมหานคร.
- กรมศิลปากร. (2548). **แนวทางปฏิบัติในการสงวนรักษาโบราณสถาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์.
- กรมศิลปากร. กลุ่มทะเบียนโบราณสถานและสารสนเทศ. (2552). **คู่มือการจัดลำดับความสำคัญโบราณสถาน**. ม.ป.ท.
- ชวน เพชรแก้ว และปรีชา นุ่นสุข. (2520). **กำแพงเมือง มรดกทางวัฒนธรรมของชาวนคร**. ม.ป.ท.: วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช.
- ชูวิทย์ สุฉฉายา. (2552). **การอนุรักษ์เมือง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- น้อม อุปรมย์. (2526). **น้อมรำลึก**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- บทเรียนจากจอร์จทาวน์: จัดการมรดกโลกอย่างไรให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับทุกคน. (ม.ป.ป.). **My heritage**. Retrieved from http://www.chiangmaiworldheritage.net/detail_show.php?id=183&lang=th
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2555). **เมืองนครศรีธรรมราช มหานคร**. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.
- ปรานอม ต้นสุขานันท์. (2559). **การอนุรักษ์ชุมชนเมือง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะขัติ. (2552). **การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2554). **วิวัฒนาการของนายทุนจีนในนครศรีธรรมราช: รายงานสัมมนาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4 เรื่องศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม**. ม.ป.ท.: ไทม์พริ้นติ้ง.
- วิวัฒน์ เตมียพันธ์. (2559). **สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น: รวบรวมความวิชาการในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุป จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2554). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). **วิธีวิทยาการประเมิน ศาสตร์แห่งคุณค่า**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). "รางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประจำปี 2560." เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://asa.or.th/wp-content/uploads/2017/08>
- สมาคมไอโคโมสไทย. "กฎบัตรระหว่างประเทศ." เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <https://www.icomosthai.org/charter.htm#h0>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2555). "พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522." เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.dpt.go.th/wan/lawdpt/seach.asp>
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2554). "ชุดความรู้ด้านการอนุรักษ์พัฒนา และบริหารจัดการเมืองเก่า เล่มที่ 1." เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://lib.mnre.go.th/index.php/2012-04-30-03-57-01/2012-10-12-09-13-14/234-2012-10-29-07-15-05>
- สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. (2555). **การเตรียมการนำเสนอแหล่งมรดกเพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลก**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อภิญา นนทนาท. (2562). "ท่าวัง ย่านจีนเก่ากลางเมืองนคร". **วารสารเมืองโบราณ**, 45 (3 กรกฎาคม - กันยายน), 63-74.
- อรศิริ ปาณินท์. (2542). **เรือนพื้นบ้านไทย-มอญ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก ก

ตารางประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง

ตารางที่ 47 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในเมืองเก่า ชุมชนท่าวัง

ประเภทสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในพื้นที่เมืองเก่า	1. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบสิ่งก่อสร้างเดี่ยว 2. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบกลุ่มอาคาร 3. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบชุมชนเมืองประวัติศาสตร์
เกณฑ์พิจารณาคุณค่า 4 ด้าน	4. ด้านสุนทรียภาพ 5. ด้านประวัติศาสตร์ 6. ด้านวิทยาการและการศึกษา 7. ด้านสังคม
เกณฑ์การให้คะแนนความชัดเจน	● ชัดเจนมาก = 3 คะแนน, ● ชัดเจนปานกลาง = 2 คะแนน ● ชัดเจนน้อย = 1 คะแนน ● ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน
การจัดลำดับคุณค่าเพื่อเป็นมรดก สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า	1. ได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย 1 เกณฑ์ (2 – 3 คะแนน) 2. พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยเป็นตัวเลขที่มีค่าไม่เกิน 3 คะแนน พิจารณาจากคะแนนรวมคือ ● 2.00 - 3.00 คะแนน อันดับหนึ่งมีคุณค่ามาก เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า ● 1.00 - 1.99 คะแนน อันดับสองมีคุณค่าปานกลาง เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญ ● 0.01 – 0.99 คะแนน อันดับสามมีค่าน้อย เป็นมรดกสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ตารางที่ 48 แสดงการประเมินคุณค่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมชนท่าวัง โชน A- โชน J

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคคุณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
โชน A																		
A1	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	1	2	2	32	2.31	**
A2	1	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	18	1.20	
A3	1	2	2	2	2	2	3	2	1	2	1	1	1	1	2	25	1.66	*
A4	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	19	1.26	
A5	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
A6	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	3	24	1.60	*
A7	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
A8	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
A9	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
A10	1	1	2	3	2	2	2	3	2	2	2	3	1	2	2	30	2.00	**
โชน B																		
B1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	17	1.03	
B2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	21	1.40	
B3	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	28	1.86	**
B4	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	20	1.33	
B5	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	21	1.80	**
B6	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	0	22	1.46	
B7	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	23	1.53	
B8	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	23	1.53	
B9	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	
B10	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	3	1	2	2	32	2.13	***
B11	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	28	1.87	**
B12	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	28	1.87	**
B13	1	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	1	2	3	32	2.13	***
B14	1	2	2	2	3	2	2	3	2	2	2	2	1	2	3	32	2.13	***

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
B15	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	23	1.53	*
B16	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	18	1.20	
B17	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	18	1.20	
B18	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	18	1.20	
B19	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	23	1.53	*
B20	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*
B21	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2	3	19	1.26	
B22	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	22	1.46	*
B23	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	18	1.20	
B24	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	18	1.20	
B25	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2	2	22	1.46	
B26	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	19	1.26	
B27	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	19	1.26	
B28	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*
B29	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*
B30	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*
B31	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*
B32	1	1	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	1	3	3	34	2.27	***
B33	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	14	0.93	
B34	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
B35	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	14	0.93	
B36	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	23	1.53	*
B37	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	23	1.53	*
B38	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	1	2	2	23	1.53	
B39	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	36	2.40	****
B40	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
B41	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาบันยกกรรมพื้นที่ดินชุมชนทาง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาบันยกกรรมพื้นที่ดินทรงคูนค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปะกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
B42	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
B43	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
B44	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
B45	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
B46	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
B47	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
B48	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2	2	22	1.46	
โซน C																		
C1	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	21	1.40	
C2	1	2	2	2	2	2	2	1	3	3	2	3	1	2	2	30	2.00	**
C3	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1	2	26	1.73	*
C4	1	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3	2	1	2	2	31	2.06	**
C5	1	2	2	2	2	2	3	3	2	2	3	2	1	2	2	31	2.06	**
C6	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
C7	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	21	1.40	
C8	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	21	1.40	
C9	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	21	1.40	
C10	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1	2	26	1.73	*
C11	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	26	1.73	*
C12	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
C13	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
C14	1	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
C15	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	20	1.33	
C16	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
C17	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
C18	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	29	1.93	***

สถาบันยกกรรมพื้นที่ดินทรงคูนค่าได้คะแนนเฉลี่ยคูนค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาบันยกกรรมพื้นที่ดินทรงคูนค่าได้คะแนนเฉลี่ยคูนค่าอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
โซน D																		
D1	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	3	1	2	2	32	2.13	***
D2	3	3	2	2	2	2	3	3	2	3	2	3	1	3	3	37	2.46	****
D3	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	3	1	2	3	33	2.20	****
D4	2	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	3	1	2	2	32	2.13	***
D5	2	3	2	3	2	3	2	2	3	3	3	3	1	2	2	36	2.4	**
D6	1	2	2	2	2	2	2	1	2	3	2	2	1	2	2	28	1.86	*
D7	2	3	2	3	2	3	3	3	2	3	3	2	1	2	3	37	2.46	****
D8	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D9	3	3	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	2	40	2.67	****
D10	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D11	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D12	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	0	0	17	1.13	
D13	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D14	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	27	1.80	*
D15	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D16	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D17	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D18	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D19	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D20	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	25	1.60	*
D21	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
D22	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	20	1.33	*
D23	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	1	2	2	26	1.73	*
D24	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D25	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D26	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	1	2	2	30	2.00	**
D27	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าน่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าน่ามากอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนทางวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคคุณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
D28	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	*
D29	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	19	1.26	
D30	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	19	1.26	
D31	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	19	1.26	
D32	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	*
D33	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	19	1.26	
D34	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	19	1.26	
D35	2	2	2	3	2	2	2	1	2	2	1	1	1	2	2	21	1.40	**
D36	2	2	3	2	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1	2	30	2.00	***
D37	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
D38	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	1	2	20	1.33	*
D39	1	1	3	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	2	2	24	1.60	
D40	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	2	1	1	2	21	1.40	
โซน E																		
E1	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1	1	2	27	1.80	*
E2	1	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	1	2	3	36	2.40	****
E3	1	1	3	3	2	2	3	2	3	3	2	2	1	1	2	32	2.13	***
E4	1	2	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	26	1.73	**
E5	1	2	1	1	2	2	3	2	3	3	2	2	1	1	2	28	1.87	***
E6	1	1	2	3	2	2	3	2	3	3	2	2	1	1	2	30	2.00	**
E7	1	2	3	3	2	2	3	2	3	3	2	2	1	1	2	32	2.13	***
E8	1	2	1	3	2	3	3	3	3	3	2	2	1	1	2	32	2.13	***
E9	1	2	1	3	2	2	3	2	3	3	2	2	1	1	2	30	2.00	***
E10	1	2	1	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	32	2.13	****
E11	2	2	2	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	34	2.27	****
E12	2	2	2	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	34	2.27	****
E13	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	3	1	1	2	27	1.80	**

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า														คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า	
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ				มีการใช้สอยต่อเนื่อง
E14	1	1	2	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	22	1.47	
E15	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	1	27	1.80	**
E16	1	1	2	3	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	1	21	1.40	
E17	1	2	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	0	0	19	1.27	
E18	1	2	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	1	2	22	1.47	
E19	1	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	0	0	20	1.33	*
E20	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	1	1	1	2	21	1.4	
E21	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1	2	22	1.47	
E22	1	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	24	1.60	*
E23	1	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	24	1.60	*
E24	1	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	2	24	1.60	*
E25	2	2	2	3	3	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2	33	2.20	***
E26	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	31	2.06	***
E27	1	2	2	2	3	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2	27	1.80	*
E28	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
E29	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
E30	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	24	1.60	*
E31	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	24	1.60	*
E32	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	2	26	1.73	*
E33	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	24	1.60	*
E34	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	1	3	3	41	2.73	****
E35	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3	41	2.73	****
E36	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	2	1	3	3	41	2.73	****
E37	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	2	1	2	3	40	2.67	****
E38	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	24	1.60	**
E39	1	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1	1	2	22	1.47	
E40	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	2	24	1.60	*

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเงินมาก = 3 คะแนน, ขีดเงินปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเงินน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาบันยกกรรมพื้นที่ถิ่นชุมชนทั่ววง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคุณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาบันยกกรรมพื้นที่ถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
E41	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	43	2.86	****
โซน F																		
F1	2	2	2	3	3	2	3	3	2	2	2	2	1	2	2	33	2.20	****
F2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	2	41	2.73	****
F3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	1	3	2	40	2.67	****
F4	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	2	41	2.73	****
F5	2	2	2	3	3	2	3	2	3	3	3	3	1	3	3	38	2.53	****
F6	1	1	2	3	2	2	2	1	2	1	1	2	1	2	2	25	1.67	*
F7	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1	2	3	35	2.33	***
F8	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2	1	24	1.60	*
F9	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	1	2	3	35	2.33	****
F10	2	2	3	3	3	2	3	2	3	3	3	3	0	2	0	34	2.27	***
F11	3	3	3	3	3	2	3	2	3	3	3	2	1	0	0	34	2.26	***
F12	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	1	2	3	36	2.40	****
F13	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2	42	2.80	****
F14	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	2	3	3	3	3	42	2.80	****
F15	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	3	2	2	2	39	1.67	****
F16	1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	2	2	1	2	2	25	1.67	*
F17	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F18	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2	2	28	1.87	**
F19	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	43	2.86	****
F20	1	2	2	3	3	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	29	1.93	*
F21	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	3	26	1.73	*
F22	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	0	0	20	1.33	
F23	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	25	1.67	*
F24	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	3	26	1.73	**
F25	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	3	26	1.73	**
F26	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	3	26	1.73	**

สถาบันยกกรรมพื้นที่ถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาบันยกกรรมพื้นที่ถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามากอย่างน้อย

ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
F27	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F28	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F29	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F30	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F31	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	42	2.80	****
F32	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	42	2.80	****
F33	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	1	2	1	1	3	28	1.87	*
F34	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	3	1	1	3	30	2.00	**
F35	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F36	2	2	3	3	2	3	3	3	3	2	2	2	1	3	3	37	2.46	**
F37	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	24	1.60	
F38	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	25	1.67	
F39	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F40	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	26	1.73	*
F41	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	1	1	2	31	2.07	***
F42	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	2	2	23	1.53	*
F43	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	32	2.13	***
F44	3	3	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	2	39	2.60	****
โซน G																		
G1	1	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1	1	3	3	26	1.73	**
G2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2	28	1.87	**
G3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	32	2.13	****
G4	1	1	1	3	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	21	1.40	*
G5	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2	28	1.87	**
G6	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2	2	32	2.13	***
G7	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	24	1.60	
G8	2	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	1	1	2	31	2.07	***

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเงินมาก = 3 คะแนน, ขีดเงินปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเงินน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
G9	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2	26	1.73	*
G10	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1	1	1	3	28	1.86	***
G11	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	2	2	1	2	3	35	2.33	****
G12	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2	2	1	2	3	37	2.47	****
G13	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2	2	1	2	3	37	2.47	****
โซน H																		
H1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	43	2.86	****
H2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	2	3	39	2.60	****
H3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	2	2	2	1	2	3	37	2.47	****
H4	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	24	1.60	
H5	2	3	2	3	3	2	2	2	2	2	1	1	1	2	3	31	2.06	***
H6	2	2	2	3	3	3	3	3	2	3	2	2	1	3	3	37	2.47	****
H7	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	3	1	2	3	40	2.67	****
H8	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3	3	1	2	3	40	2.67	****
H9	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	2	42	2.80	****
H10	1	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	25	1.67	
โซน I																		
I1	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	33	2.20	****
I2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	33	2.20	****
I3	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	1	2	3	33	2.20	****
I4	2	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1	2	3	34	2.67	****
I5	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	24	1.60	
I6	2	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1	2	3	34	2.67	****
I7	2	2	3	3	3	2	2	2	2	2	1	1	1	2	3	31	2.06	**
I8	1	2	2	2	3	2	2	2	2	2	1	1	1	2	3	28	1.87	**
โซน J																		
J1	2	1	2	2	2	1	2	1	1	3	3	2	1	2	3	28	1.87	*

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคุณค่าอย่างน้อย

ขีดเงินมาก = 3 คะแนน, ขีดเงินปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเงินน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชุมชนท่าวัง ประเภทอาคารเดี่ยว	เกณฑ์การพิจารณาคูณค่า															คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่า
	สุนทรียภาพ				ประวัติศาสตร์			วิทยาการและการศึกษา					สังคม					
	ศิลปกรรม	สถาปัตยกรรม	ผังบริเวณ	ผังชุมชน	ประวัติศาสตร์ชุมชน	เป็นหลักฐานทาง	มีความเก่าแก่	ความแท้ดั้งเดิม	แสดงภูมิปัญญา	มีเอกลักษณ์	หายาก	จุดเปลี่ยนรูปแบบ	เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม	มีความผูกพันกับ	มีการใช้สอยต่อเนื่อง			
J2	2	1	2	2	2	1	2	1	1	3	3	2	1	2	3	28	1.87	*
J3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	1	3	0	38	2.53	***
J4	2	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	2	1	2	3	34	2.67	****
J5	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	19	1.27	
J6	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	23	1.53	*
J7	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	23	1.53	*
J8	2	2	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	1	2	3	34	2.27	****
J9	3	3	3	2	2	3	3	2	3	3	3	2	1	2	3	38	2.53	****

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคูณค่ามาก 4 เกณฑ์

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าได้คะแนนเฉลี่ยคูณค่าอย่างน้อย

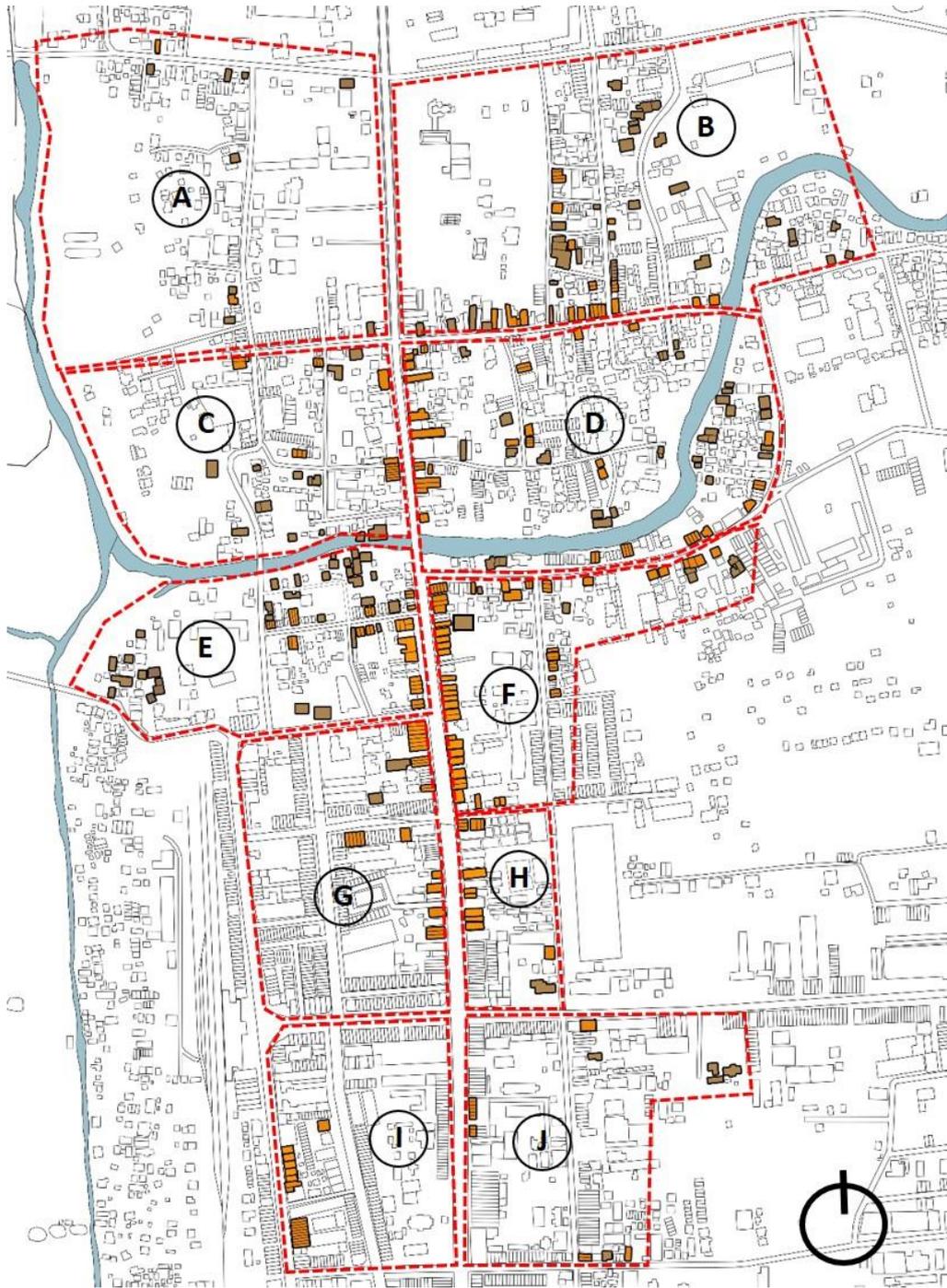
ขีดเจนนมาก = 3 คะแนน, ขีดเจนนปานกลาง = 2 คะแนน, ขีดเจนนน้อย = 1 คะแนน, ไม่มีข้อมูล = 0 คะแนน

ตารางที่ 49 แสดงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทรงคุณค่าในชุมชนท่าวัง โซน A- โซน J

โซน	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทรงคุณค่า	มีคุณค่า 4 ด้าน	มีคุณค่าด้านใดด้าน หนึ่ง
A	10	7	-	7
B	48	25	1	24
C	18	11	-	11
D	40	26	4	11
E	41	34	9	25
F	44	41	14	27
G	13	12	4	8
H	10	8	7	1
I	8	7	5	2
J	9	8	3	5
รวม	241	179	47	132

ภาคผนวก ข
อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมท่าวัง

ภาพที่ 168 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในชุมท่าวัง โซน A - J

ตารางที่ 50 แสดงจำนวนสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A - โซน J

โซน	จำนวน (หลัง)	ประเภทอาคาร		
		เรือนพักอาศัย	ตึกแถว	อื่นๆ
A	10	5	5	
B	48	26	22	
C	18	10	8	
D	40	15	25	
E	41	24	17	
F	44	5	37	2
G	13	2	11	
H	10	1	9	
I	8	-	8	
J	9	4	5	
รวม	241	92	147	2

ภาพที่ 169 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A

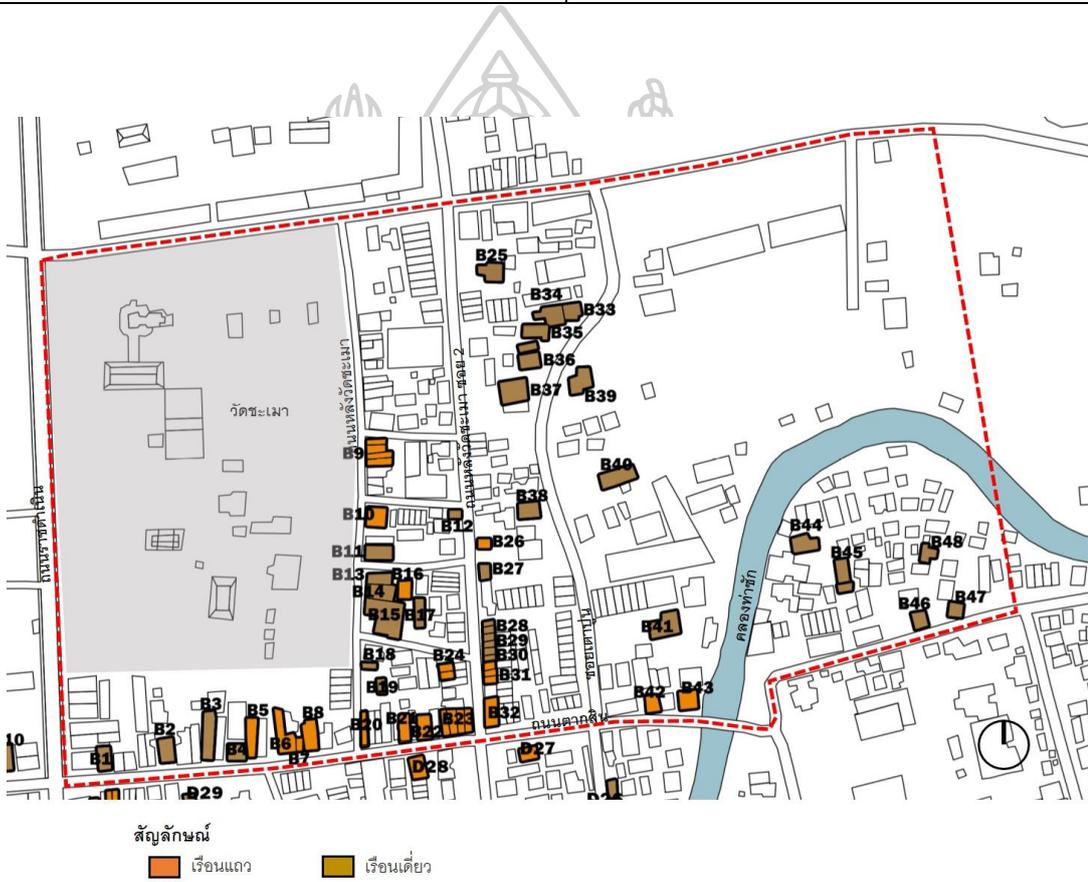
ตารางที่ 51 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน A

A9

A10

ภาพที่ 170 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน B

ตารางที่ 52 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน B

B9

B10

B11

B12

B13

B14

B15

B16

B17

B18

B19

B20

B21

B22

B23

B24

B25

B26

B27

B28

B29

B30

B31

B32

B33

B34

B35

B36

B37

B38

B39

B40

B41

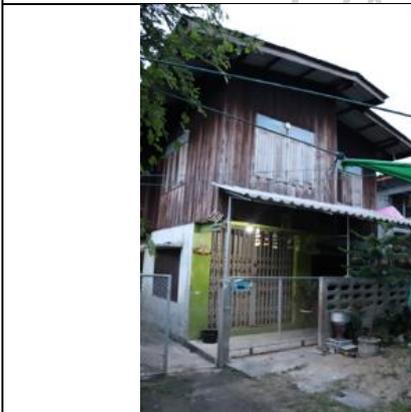
B42

B43

B44

B45

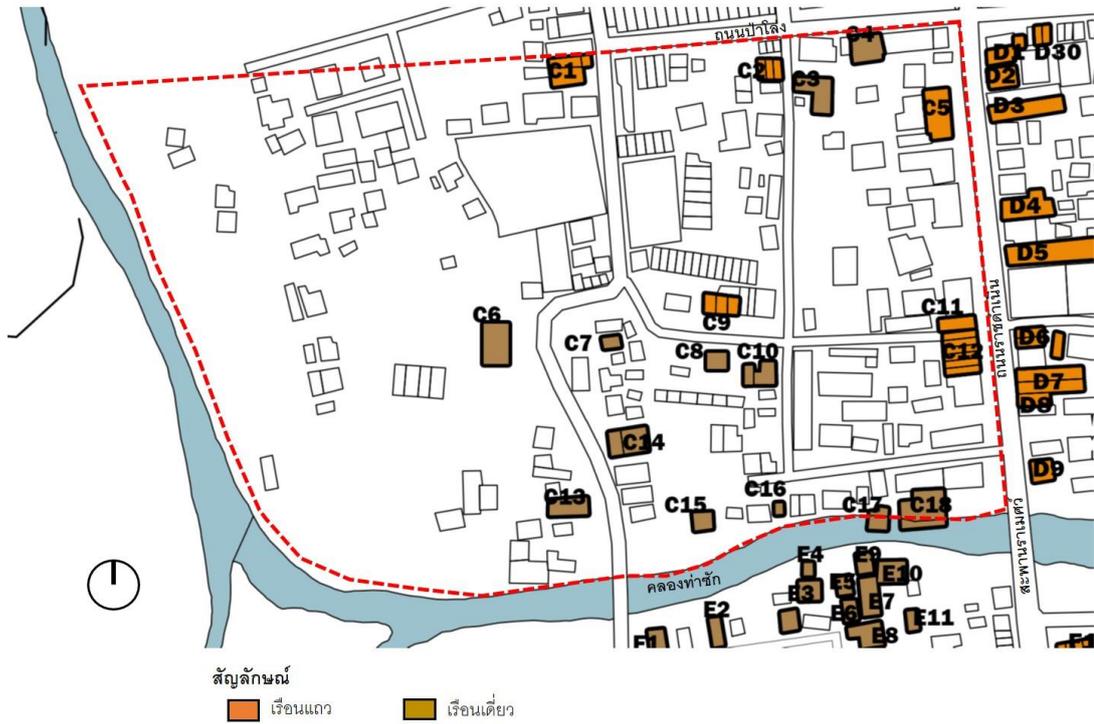
B46

B47

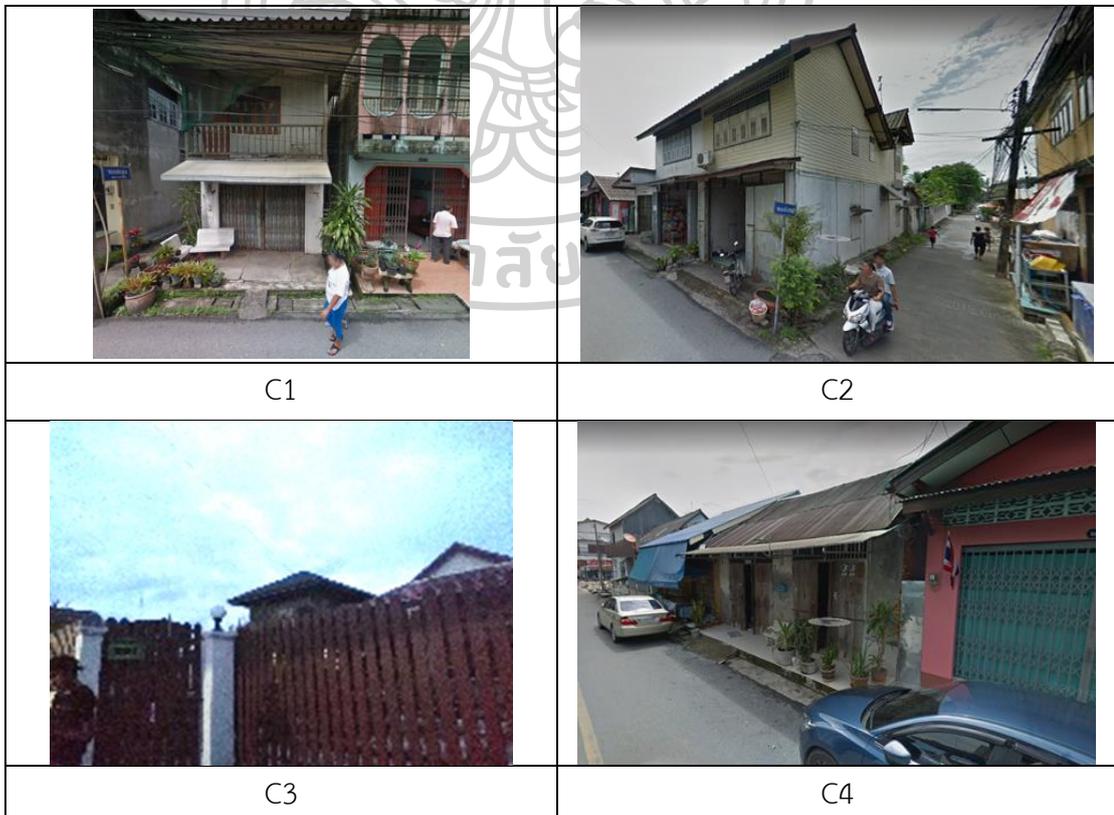

B48

ภาพที่ 171 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน C

ตารางที่ 53 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน C

C5

C6

C7

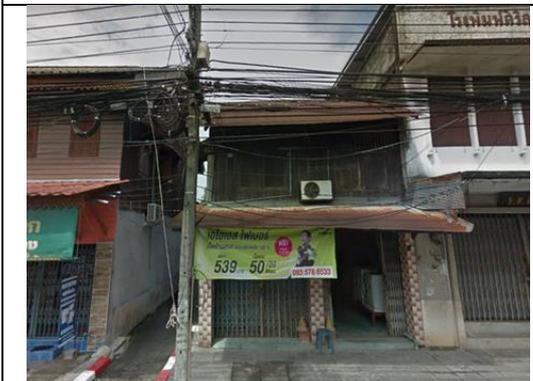
C8

C9

C10

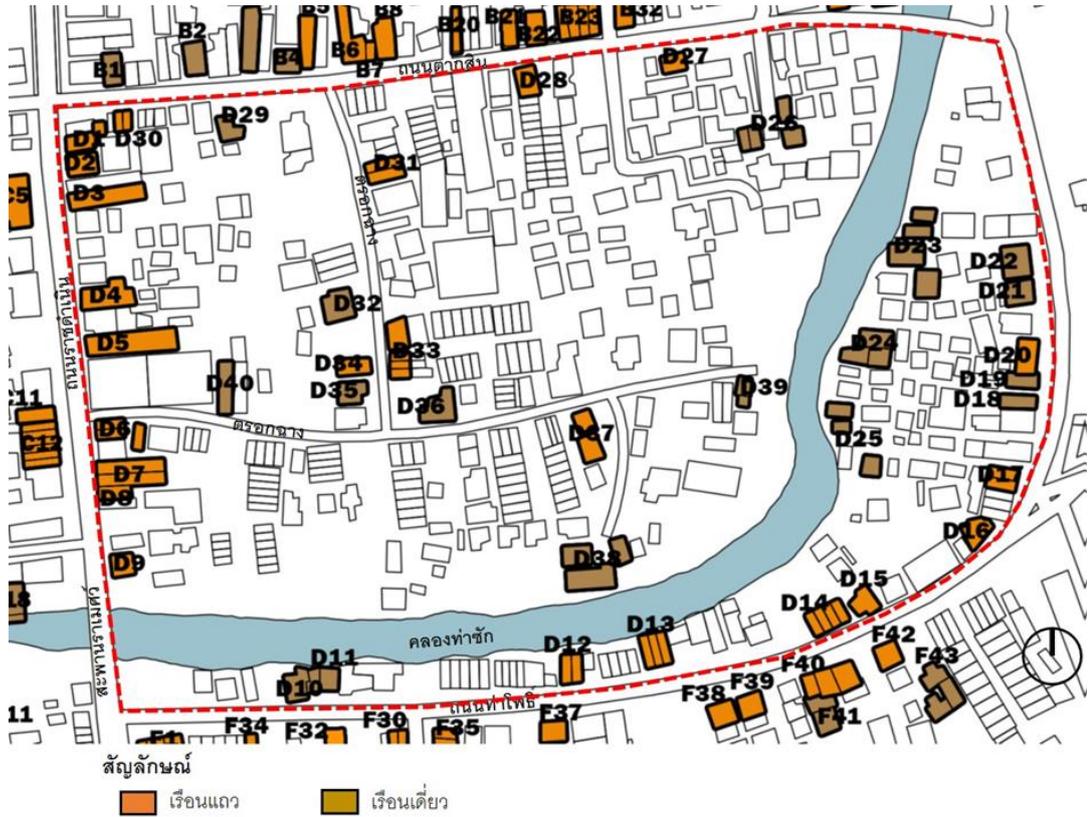

C11

C12

C13	C14
C15	C16
C17	C18

ภาพที่ 172 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมท่าวัง โซน D

ตารางที่ 54 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมท่าวัง โซน D

D3

D4

D5

D6

D7

D8

D9

D10

D11

D12

D13

D14

D15

D16

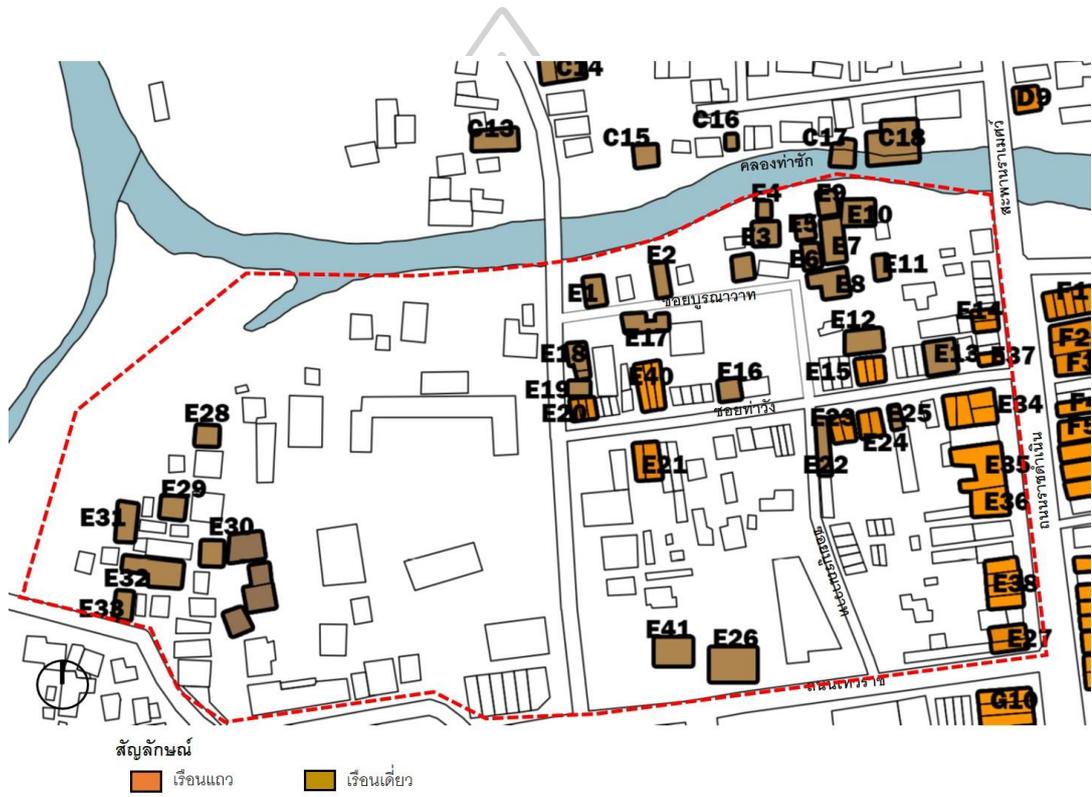
D17

D18

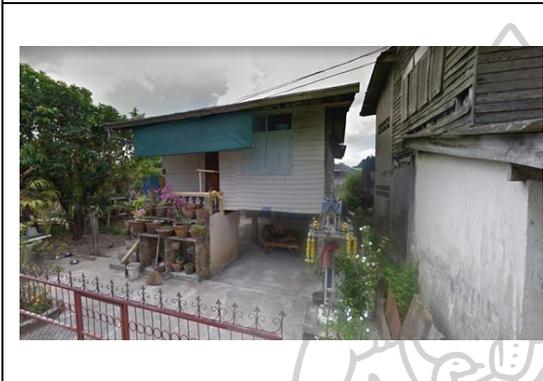
D19	D20
D21	D22
D23	D24
D25	D26
D27	D28

D29	D30
D31	D32
D33	D34
D35	D36
D37	D38

ภาพที่ 173 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน E

ตารางที่ 55 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน E

E1	E2
E3	E4
E5	E6
E7	E8

E9

E10

E11

E12

E13

E14

E15

E16

E17	E18
E19	E20
E21	E22
E23	E24

E25	E26
E27	E28
E29	E30
E31	E32

E33

E34

E35

E36

E37

E38

E39

E40

ภาพที่ 174 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน F

ตารางที่ 56 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน F

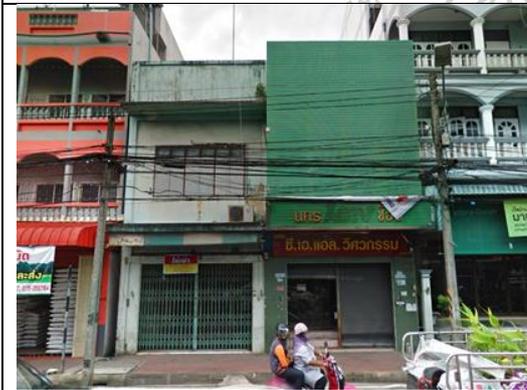
F1	F2
F3	F4
F5	F6

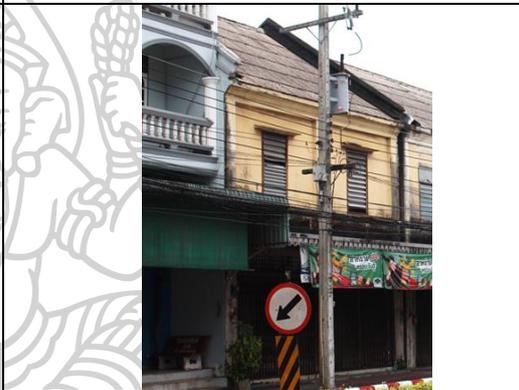
F7

F8

F9

F10

F11

F12

F13

F14

F15

F16

F17

F18

F19

F20

F21

F22

F23

F24

F25

F26

F27

F28

F29	F30
F31	F32
F33	F34
F35	F36

F37	F38
F39	F40
F41	F42
F43	F44

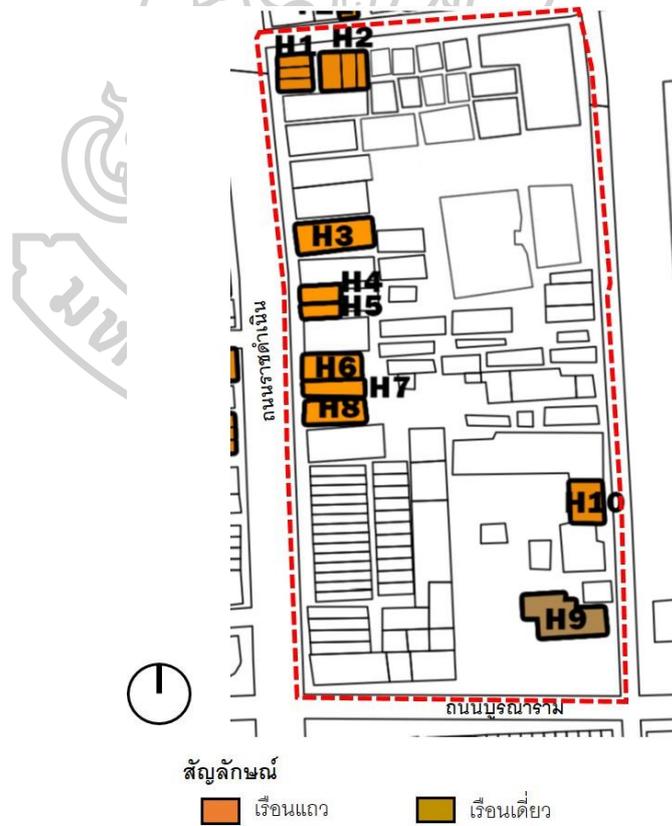
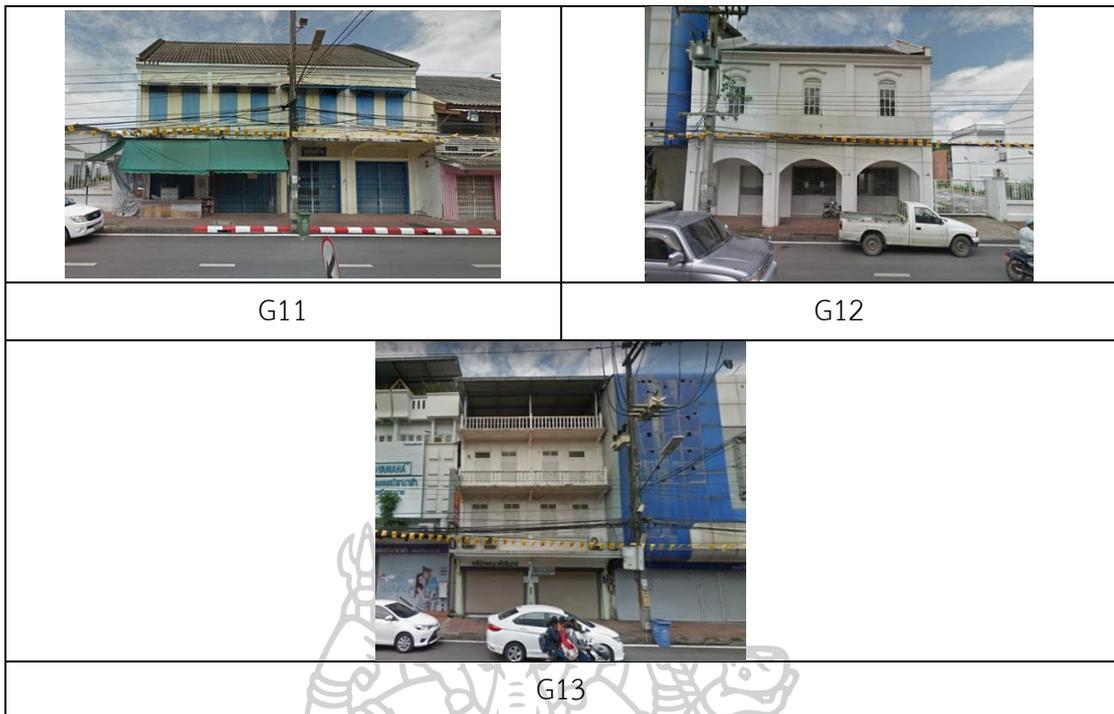

ภาพที่ 175 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน G

ตารางที่ 57 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน G

G3	G4
G5	G6
G7	G8
G9	G10

ภาพที่ 176 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน H

ตารางที่ 58 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน H

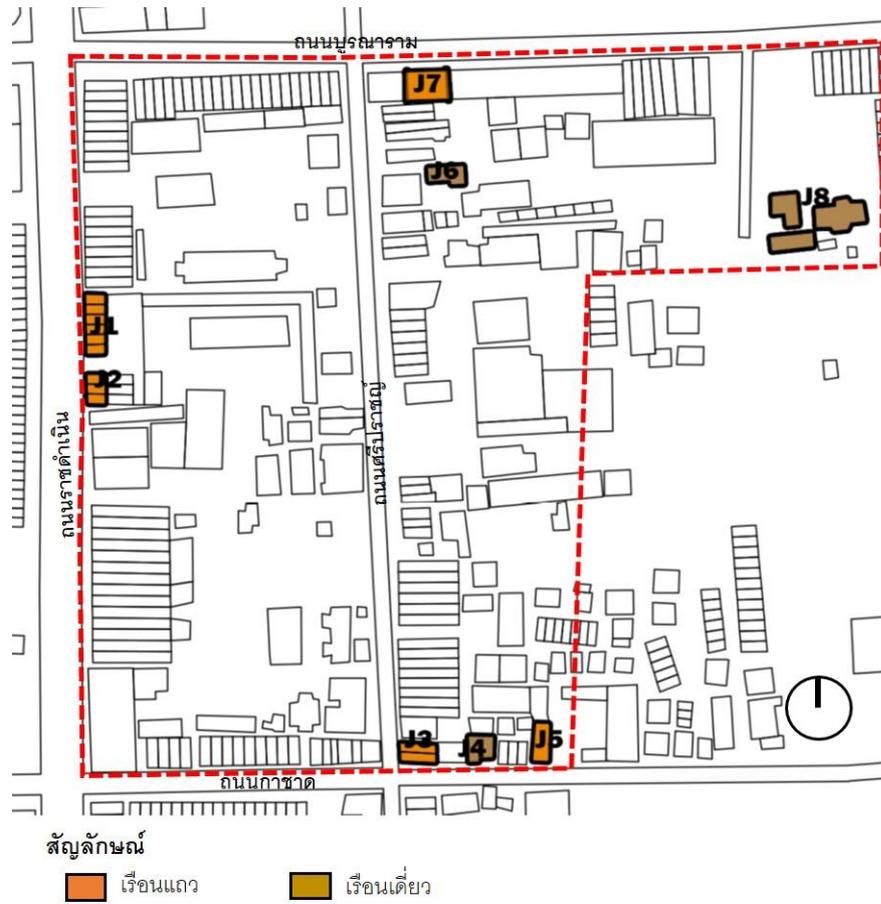

ภาพที่ 177 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โชน 1

ตารางที่ 59 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมชนท่าวัง โซน 1

11	12
13	14
15	16
17	18

ภาพที่ 178 แสดงตำแหน่งอาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมท่าวัง โซน J

ตารางที่ 60 อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในพื้นที่ชุมท่าวัง โซน J

J3	J4
J5	J6
J7	J8
J9	

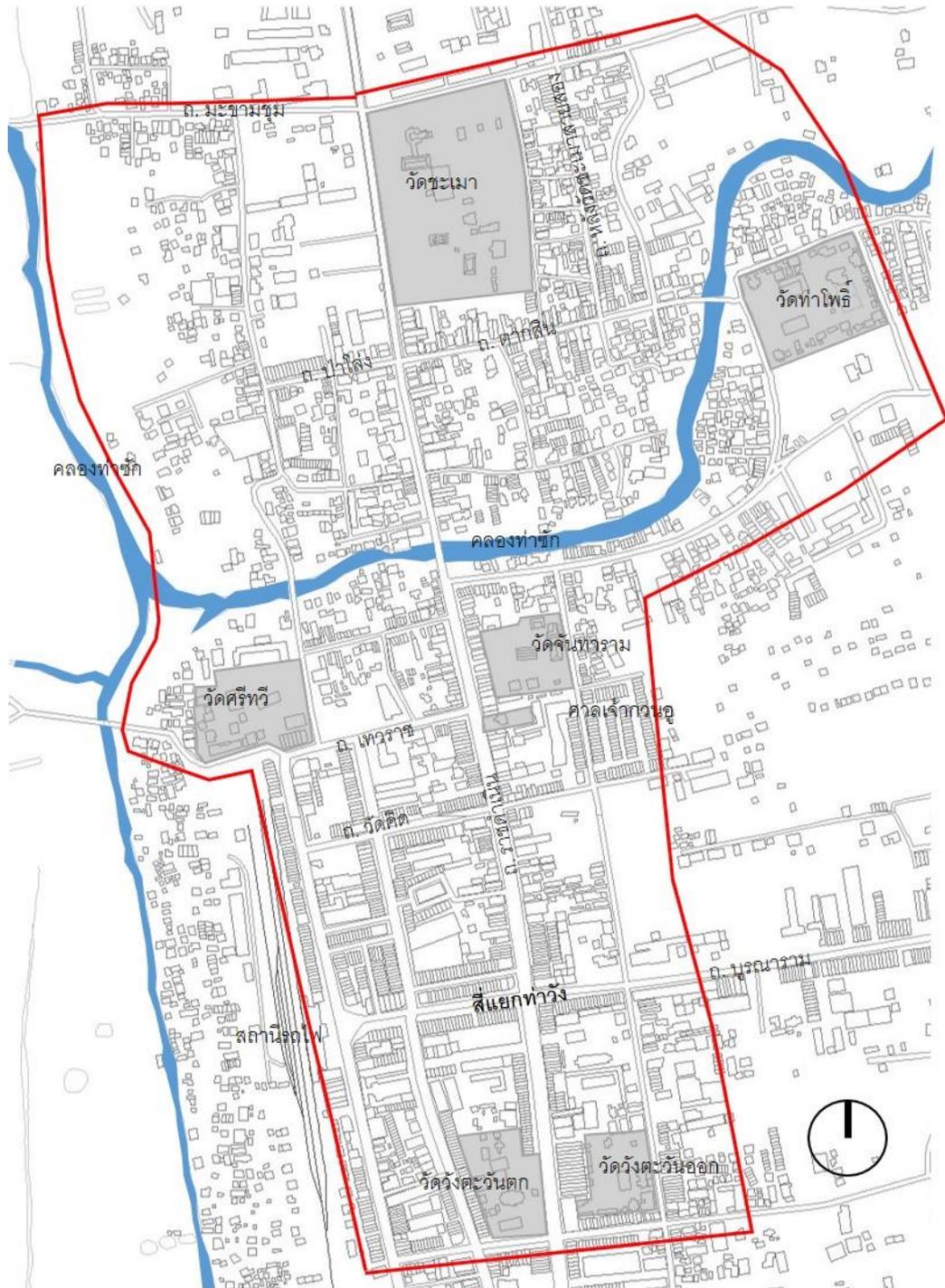

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนท่าวัง

แผนที่แสดงอาคารและสถานที่สำคัญในชุมชนท่าวัง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	วิรุจ ถิ่นนคร
วัน เดือน ปี เกิด	28 กรกฎาคม 2520
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (การออกแบบชุมชนเมือง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	8/3 ถนนชลวิถี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
ผลงานตีพิมพ์	วิรุจ ถิ่นนคร. (2547). "การปรับปรุงพื้นที่บริเวณวัดพระมหาธาตุ วรมหาวิหาร และพื้นที่โดยรอบเทศบาลนครศรีธรรมราช." จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. วิรุจ ถิ่นนคร. (2558). "แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมคุณค่าและความสำคัญด้านมรดกทางวัฒนธรรม วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช สู่การเสนอชื่อเป็นแหล่งมรดกโลก". วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ฉบับที่ 64, 155-170.

